

**OYUNCAK MÜZESİNDE UYGULANAN EĞİTİM
ETKİNLİKLERİNİN ÇOCUKLARIN PROBLEM ÇÖZME
BECERİLERİNE SOSYAL BECERİLERİNE VE MÜZEYE BAKIŞ
AÇILARINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

Şeyma Sultan Bozkurt

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

TEMMUZ , 2020

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren on iki (12) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Şeyma Sultan

Soyadı : BOZKURT

Bölümü : Temel Eğitim

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Oyuncak Müzesinde Uygulanan Eğitim Etkinliklerinin Çocukların Problem Çözme Becerilerine Sosyal Becerilerine ve Müzeye Bakış Açılarına Etkisinin İncelenmesi

İngilizce Adı : Investigation Of The Effects Of Educational Activities Applied In The Toy Museum On The Children's Problem Solving Skills Social Skills And Perspective Of The Museum

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Şeyma Sultan BOZKURT

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Şeyma Sultan Bozkurt tarafından hazırlanan "Oyuncak Müzesinde Uygulanan Eğitim Etkinliklerinin Çocukların Problem Çözme Becerilerine Sosyal Becerilerine ve Müzeye Bakış Açılarına Etkisinin İncelenmesi" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Temel Eğitim Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Fatma TEZEL ŞAHİN

(Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Başkan: Prof. Dr. Müdriye YILDIZ BIÇAKÇI

(Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı, Ankara Üniversitesi)

Üye: Prof. Dr. İlkay ULUTAŞ

(Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Tez Savunma Tarihi: 21/07/2020

Bu tezin Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Aileme...

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans çalışmam boyuncaengin bilgi ve tecrübelerinden her daim istifade ettiğim, bilimsel bakış açısı kazanmam noktasında büyük katkı sağlayan, zamanını, hoş görü ve nezaketini esirgemeyen değerli danışman hocam, sayın Prof. Dr. Fatma Tezel Şahin'e en içten teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmamın nicel verilerinin analizi noktasında bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım sayın Doç. Dr. Bahadır Yüzbaşı hocama, çalışmam için geliştirdiğim eğitim etkinlikleri ve görüşme soruları için uzman görüşü sunan değerli hocalarıma teşekkür ederim.

Tez çalışmama içtenlikle katılım sağlayan değerli öğretmenlere, çalışmamı destekleyen sevgili velilere, uygulamalara meraklı gözlerle ve heyecanla katılarak çalışmama anlam kazandıran sevgili çocuklara, eğitim ortamı olarak bize kapılarını açan Oyuncak Müzesi yetkililerine teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak en büyük teşekkürüm, hayatımın her anında olduğu gibi bu süreçte de her zaman yanımda olan ve varlıklarıyla, sevgileriyle bana güç veren en değerlilerime, aileme... Sevgili babam Doç. Dr. Mustafa Bozkurt'a, sevgili annem Hafize Bozkurt'a ve can yarisı kardeşlerim Abdullah Tarık Bozkurt ve Mehmet Kaan Bozkurt'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyor ve yapmış olduğum bu çalışmayı onlara ithaf ediyorum. İyi ki varsınız....

**OYUNCAK MÜZESİNDE UYGULANAN EĞİTİM
ETKİNLİKLERİNİN ÇOCUKLARIN PROBLEM ÇÖZME
BECERİLERİNE SOSYAL BECERİLERİNE VE MÜZEYE BAKIŞ
AÇILARINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Şeyma Sultan Bozkurt

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Temmuz, 2020

ÖZ

Araştırma, Oyuncak Müzesi'nde uygulanan eğitim etkinliklerinin çocukların problem çözme becerilerine, sosyal becerilerine ve müzeye bakış açılarına etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Hem nicel hem de nitel verilerin toplanarak analiz edildiği karma desen yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubunu Malatya ili Yeşilyurt ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir ilkokul bünyesindeki anasınıfında öğrenim gören ve 5-6 yaş aralığında yer alan 18'i deney, 19'u kontrol grubu olmak üzere 37 çocuk oluşturmaktadır. Deney grubunda yer alan çocuklara 2 hafta okulda 8 hafta oyuncak müzesinde olmak üzere 10 hafta boyunca haftada iki gün eğitim etkinlikleri uygulanmıştır. Kontrol grubuna herhangi bir uygulama yapılmamış, anasınıfında kendi programlarına devam etmişlerdir. Veri toplama aracı olarak "Genel Bilgi Formu" , "Sosyal Problem Çözme Becerileri

Ölçeği" , "Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Öğretmen Formu (OSBED)" , "Çocuk Görüşme Formu" , "Çocuk Resimleri" ve "Öğretmen Görüşme Formu" kullanılmıştır. Nicel veri toplama araçları her iki gruba da ön test son test olarak uygulanmıştır. Ayrıca, uygulamanın kalıcılığını ölçmek amacıyla deney grubuna son testlerden 3 hafta sonra kalıcılık testi uygulanmıştır. Nitel veri toplama araçları deney grubuna ve deney grubu öğretmenine uygulama öncesi ve sonrası uygulanmıştır. Araştırmanın nicel boyutuna ilişkin verilerin analizinde, normal dağılım gösteren verilerde parametrik testler, normal dağılım göstermeyen verilerde parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Nitel verilerin analizinde ise içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, oyuncak müzesi eğitim etkinliklerinin uygulandığı deney grubunun sosyal problem çözme becerileri ve sosyal becerilerinin kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde artış gösterdiği ve deney grubunun son test puanlarının da ön test puanlarına göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, deney grubuna yapılan kalıcılık testi sonuçlarına göre eğitim etkinliklerinin etkisinin devam ettiği görülmüştür. Araştırmaya katılan deney grubu çocukların eğitim etkinlikleri öncesinde müzelerin tanımı, içeriği, kullanım amacı hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları uygulama sonrasında ise müzeleri sevecek ve gitmek istenilecek mekanlar olarak gördükleri, müzeler hakkında olumlu tutum sergiledikleri ve bilgi düzeylerinin arttığı tespit edilmiştir. Ayrıca, deney grubu öğretmenin müze eğitim etkinliklerini faydalı bulduğu ve müzeler hakkındaki bilgi düzeyinin artış gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Genel olarak, deney grubu çocuklarına Oyuncak Müzesi'nde uygulanan eğitim etkinliklerinin çocukların problem çözme becerilerine, sosyal becerilerine ve müzeye bakış açılarına olumlu yönde etki ettiği ve etkisinin kalıcı olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler : Okul öncesi, Müze Eğitimi, Oyuncak Müzesi, Problem Çözme Becerileri, Sosyal Beceriler

Sayfa Adedi : 164+ xvi

Danışman : Prof. Dr. Fatma TEZEL ŞAHİN

**INVESTIGATION OF THE EFFECTS OF EDUCATIONAL
ACTIVITIES APPLIED IN THE TOY MUSEUM ON THE
CHILDREN'S PROBLEM SOLVING SKILLS SOCIAL SKILLS AND
PERSPECTIVE OF THE MUSEUM**

(M. S. Thesis)

Şeyma Sultan Bozkurt

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

July, 2020

ABSTRACT

The research was carried out to examine the effects of educational activities applied at the Toy Museum on children's problem solving skills, social skills and perspective of the museum. In the research, the mixed pattern method, in which both quantitative and qualitative data were collected and analysed, was used. The study group consists of 37 children, 18 of whom are experimental and 19 are control group, who are studying in a kindergarten in a primary school affiliated to the Ministry of Education in Yeşilyurt district of Malatya province. The children in the experimental group were given training activities twice a week for 10 weeks, 2 weeks in the school and 8 weeks in the toy museum. No application was made to the control group and they continued their own programs in the kindergarten. "General Information Form", "Social Problem Solving Skills Scale",

"Preschool Social Skills Assessment Scale Teacher Form (PSSAS)", " Child Interview Form", "Child Pictures" and "Teacher Interview Form" were used as data collection tools. Quantitative data collection tools were applied to both groups as pre-test and post-test. Also, in order to measure the retention of the application, the retention test was applied to the experimental group 3 weeks after the last tests. Qualitative data collection tools were applied to the experimental group and the experimental group teacher before and after the application. In the analysis of the data related to the quantitative dimension of the research parametric tests were used in the data with normal distribution, and non-parametric tests in the data without normal distribution. In the analysis of qualitative data, content analysis technique was used. As a result of the research, it was determined that the social problem solving skills and social skills of the experimental group, where toy museum education activities were applied, increased significantly compared to the control group, and the post-test scores of the experimental group were significantly higher than pre-test scores. In addition, according to the results of the retention test conducted on the experimental group, the effect of the training activities continued. It was found out that preceding to the implementation of the study experimental group children participating in the study did not have enough information about the definition, content and the purpose of the museums; following the study however, they saw the museums as places where they would like to visit and see, and they had a positive attitude towards the museums and their level of knowledge increased. In addition, it was concluded that the experimental group teacher found the museum educational activities useful and the level of knowledge about the museums increased. In general, it was seen that the educational activities applied to the children of the experimental group at the Toy Museum had a positive effect on the problem solving skills, social skills and perspectives of the museum, and the effect was permanent.

Key Words : Preschool, Toy Museum, Museum Education, Problem Solving Skills, Social Skills

Page Number :164+xvi

Supervisor :Prof. Dr. Fatma TEZEL ŞAHİN

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR	v
ÖZ.....	vi
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2.Araştırmanın Amacı.....	3
1.3.Araştırmanın Önemi	4
1.4.Varsayımlar.....	6
1.5.Sınırlılıklar	6
BÖLÜM II	7
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	7
2.1. Okul Öncesi Dönemde Sosyal Problem Çözme Becerileri.....	7
2.1.1. Sosyal Problem Çözme Becerileri ve Okul Öncesi Dönemde Önemi	7
2.1.2. Çocuklarda Sosyal Problem Çözme Modelleri ve Sosyal Problem Çözme Aşamaları.....	9

2.1.4. Çocuklarda Sosyal Problem Çözme Davranışı ve Sosyal Problem Çözme Becerileri Eğitimi.....	11
2.2. Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceriler	14
2.2.1. Sosyal Beceri ve Okul Öncesi Dönemde Önemi	15
2.2.2. Okul Öncesi Dönemde Sosyal Becerilerin Sınıflandırılması ve Değerlendirilmesi	18
2.2.3. Sosyal Beceri Eğitimi	21
2.3. Sosyal Problem Çözme Becerileri ve Sosyal Beceriler Arasındaki İlişki	23
2.4. Farklı Bir Eğitim Ortamı Olarak Müze	25
2.4.1. Eğitim Ortamı Olarak Müzeler ve Önemi	25
2.4.2. Oyuncak Müzeleri	28
2.4.3. Okul Öncesinde Müzelerin Eğitim Ortamı Olarak Kullanımı	31
2.4.4. Müze Ziyareti Planlaması ve Dikkat Edilecek Noktalar	33
2.5. İlgili Araştırmalar.....	35
2.5.1. Sosyal Problem Çözme Becerileri İle İlgili Yapılan Araştırmalar	35
2.5.2. Sosyal Beceriler İle İlgili Yapılan Araştırmalar	39
2.5.3. Müze İle İlgili Yapılan Araştırmalar.....	43
BÖLÜM III.....	48
YÖNTEM.....	48
3.1. Araştırmanın Modeli.....	48
3.2. Çalışma Grubu.....	50
3.3. Veri Toplama Araçları.....	54
3.3.1. Genel Bilgi Formu	54
3.3.2. Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği	55
3.3.3. Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Öğretmen Formu	55
3.3.4. Çocuk Görüşme Formu ve Çocuk Resimleri.....	56
3.3.5. Öğretmen Görüşme Formu	57

3.4. Veri Toplama Süreci	58
3.4.1. Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinliklerinin Hazırlanması	58
3.4.2. Ön Testlerin Uygulanması.....	62
3.4.3. Eğitim Etkinliklerinin Uygulanması.....	63
3.4.4. Son Testlerin Uygulanması.....	68
3.4.5. Kalıcılık Testinin Uygulanması.....	68
3.5. Verilerin Analizi	69
3.5.1. Nicel Verilerin Analizi	69
3.5.2. Nitel Verilerin Analizi.....	70
BÖLÜM IV	72
BULGULAR VE YORUM.....	72
4.1. Oyuncak Müzesinde Uygulanan Eğitim Etkinliklerinin Çocukların Sosyal Problem Çözme Becerilerine Etkisine İlişkin Bulgular	73
4.2. Oyuncak Müzesinde Uygulanan Eğitim Etkinliklerinin Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisine İlişkin Bulgular.....	80
4.3. Oyuncak Müzesinde Uygulanan Eğitim Etkinliklerinin Çocukların Müzelere Bakış Açısına Etkisine İlişkin Nitel Bulgular.....	88
4.3.1. Çocuk Görüşme Formlarından Elde Edilen Nitel Bulgular.....	89
4.3.2. Müze Konulu Çocuk Resimlerine İlişkin Nitel Bulgular.....	110
4.4. Oyuncak Müzesinde Uygulanan Eğitim Etkinliklerinin Öğretmenin Müzeye Bakış Açısına Etkisine İlişkin Nitel Bulgular.....	124
BÖLÜM V.....	128
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	128
5.1. Sonuçlar.....	129
5.2. Öneriler.....	133
KAYNAKLAR	135
EKLER.....	154
EK 1. Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni	155

EK 2. Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği ve Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Kullanım İzinleri	156
EK 3. Veli İzin Dilekçesi.....	157
EK 4. Oyuncak Müzesi Gezi Planı ve İzin Dilekçesi	159
EK 5. 2. Hafta Yapılan Okul Gezisinden Kareler	161
EK 6. Önceden Hazırlanan Oyuncak Müzesi Eğitim Ortamı Örnekleri ve Uygulanan Eğitim Etkinliklerinden Kareler	162

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Çocukların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı	51
Tablo 2. Araştırmaya Katılan Çocukların Anne-Babalarının Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı	53
Tablo 3. Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinliklerinin Haftalara Göre Uygulama İçeriği	65
Tablo 4. Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği Ön Test Puanları Bakımından Gruplar Arası Farklılığa İlişkin Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları.....	73
Tablo 5. Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği Son Test Puanları Bakımından Gruplar Arasındaki Farklılığa İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları	74
Tablo 6. Deney Grubu Çocukların Sosyal Problem Çözme Becerileri Ön Test- Son Test- Kalıcılık Testi Puanları Arasındaki Farklılığa İlişkin Friedman Testi Sonuçları	76
Tablo 7. Kontrol Grubu Çocukların Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği Ön Test-Son Test Puanları Arasındaki Farklılığa İlişkin Wilcoxon Testi Sonuçları	79
Tablo 8. Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Ön Test Puanları Bakımından Gruplar Arasındaki Farklılığa İlişkin Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları.....	80
Tablo 9. Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Son Test Puanları Bakımından Gruplar Arası Farklılığa İlişkin Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları.....	81
Tablo 10. Deney Grubu Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Ön Test- Son Test- Kalıcılık Testi Puanları Arasındaki Farklılığa İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	84
Tablo 11. Kontrol Grubu Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Ön Test-Son Test Puanları Arasındaki Farklılığa İlişkin Bağımlı Örneklem t Testi Sonuçları	87

Tablo 12.89 <i>Deney Grubunda Yer Alan Çocukların Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri Uygulaması Öncesinde Müzeye Gitme Durumu İle İlgili Görüşleri</i>	89
Tablo 13. <i>Deney Grubunda Yer Alan Çocukların Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri Uygulaması Öncesinde Müzeye Gitmek İsteme ve Uygulama Sonrasında Tekrar Gitmek İsteme Durumlarına İlişkin Görüşleri</i>	91
Tablo 14. <i>Deney Grubunda Yer Alan Çocukların Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri Uygulaması Öncesinde ve Sonrasında Müzelerin Nasıl Yerler Olduğu İle İlgili Görüşleri</i>	95
Tablo 15. <i>Deney Grubunda Yer Alan Çocukların Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri Uygulaması Öncesinde ve Sonrasında Müzelerde Neler Bulunduğu İle İlgili Görüşleri....</i>	99
Tablo 16. <i>Deney Grubunda Yer Alan Çocukların Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri Uygulaması Öncesinde ve Sonrasında Müzede Oyuncak Bulunması İle İlgili Görüşleri .</i>	102
Tablo 17. <i>Deney Grubunda Yer Alan Çocukların Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri Uygulaması Öncesinde Müzede Neler Yapılabileceği ve Uygulama Sonrasında Müzede Yapılan Etkinlikler ve En Sevilen Etkinlik İle İlgili Görüşleri.....</i>	104
Tablo 18.108 <i>Deney Grubunda Yer Alan Çocukların Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri Sonrasında Hayali Müze, Müzenin İçeriği ve Müzede Yapılacaklar İle İlgili Görüşleri ..</i>	108
Tablo 19. <i>Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri Öncesinde Deney Grubunda Yer Alan Çocukların Müze Konulu Resimlerine İlişkin Bulgular.....</i>	112
Tablo 20. <i>Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri Sonrasında Deney Grubunda Yer Alan Çocukların Müze Konulu Resimlerine İlişkin Bulgular.....</i>	116

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Resim 1.</i> Oyuncak müzesi müze bölümü	60
<i>Resim 2.</i> Oyuncak müzesi kütüphane ve sanat atölyesi	60
<i>Resim 3.</i> Oyuncak müzesi drama sahnesi	61
<i>Resim 4.</i> Oyuncak müzesi etkinlik atölyesi	61
<i>Resim 5.</i> Uygulama öncesi müze konulu resim	114
<i>Resim 6.</i> Uygulama öncesi müze konulu resim	114
<i>Resim 7.</i> Uygulama öncesi müze konulu resim	115
<i>Resim 8.</i> Uygulama öncesi müze konulu resim	115
<i>Resim 9.</i> Uygulama sonrası müze konulu resim	118
<i>Resim 10.</i> Uygulama sonrası müze konulu resim	118
<i>Resim 11.</i> Uygulama öncesi müze konulu resim	119
<i>Resim 12.</i> Uygulama sonrası müze konulu resim	119
<i>Resim 13.</i> Uygulama öncesi müze konulu resim	120
<i>Resim 14.</i> Uygulama sonrası müze konulu resim	120
<i>Resim 15.</i> Uygulama öncesi müze konulu resim	120
<i>Resim 16.</i> Uygulama sonrası müze konulu resim	120
<i>Resim 17.</i> Uygulama öncesi müze konulu resim	121
<i>Resim 18.</i> Uygulama sonrası müze konulu resim	121

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1.Problem Durumu

Günümüzde bilginin kolay ulaşılabilir olmasının etkisiyle bilgiye sahip olan değil bilgiyi yorumlama, sentezleme yeteneğine sahip, eleştirel düşünebilen, problem durumlarına çözüm üretebilen, araştıran, sorgulayan bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. Çağdaş eğitim sistemlerine bakıldığında bilgi odaklı klasik sistemlerden ziyade araştırmaya, yaparak yaşayarak öğrenmeye yönelik programlar dikkat çekmektedir. Sorgulayan, eleştiren bireyler yetiştirebilmek için çok erken yaşlardan itibaren kaliteli ve sistemli bir eğitim programı uygulanması gerekmektedir. Çocuklar, doğal bir öğrenme ve keşfetme eğilimi ile dünyaya gelirler. Yaşamın ilk yıllarında çevrelerini keşfetmeye başlar ve diğer insanlarla ilişki kurmayı öğrenirler (Çelik ve Daşcan, 2014, s. 3). Çevreleriyle kurdukları etkileşim sonucunda bedensel, zihinsel, sosyal ve duygusal açıdan hızlı bir gelişim sürecine girerler (Zembat ve Unutkan, 2001, s. 7). Bu nedenle, çocukların yaşamlarının ilk yıllarında içinde bulundukları aile ortamı, iletişim kurdukları bireyler oldukça önemlidir. Okul hayatının başlaması ile beraber çocuklar aile dışındaki bireylerle iletişim kurmaya başlarlar. Okul öncesi dönem çocukların beyin gelişimlerinin en hızlı olduğu dönem olması nedeniyle iyi değerlendirilmesi gereken kritik bir dönemdir. Bu nedenle, çocuklara gelişime ve öğrenmeye en açık oldukları dönemde verilecek olan eğitimin niteliği, sunulan fırsatlar ve çevre oldukça önemlidir (MEB, 2013, s. 12). Bu noktada okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan programın amacı, içeriği, uygulanabilirliği önem taşımaktadır.

Okul öncesi eğitim programı incelendiğinde, çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygun kazanım ve göstergelerin çocuğa kazandırılmasında uygulanabilecek olan; Türkçe, Sanat, Drama, Müzik, Hareket, Oyun, Fen, Matematik, Okuma Yazmaya Hazırlık ve Alan Gezileri olmak üzere farklı etkinlikler yer almaktadır (MEB, 2013, s. 42). Bu etkinliklerin her biri çocukların ilgilerini, becerilerini ve gelişimlerini desteklemek amacıyla yapılmaktadır (Şimşek, 2011, s. 27). Okul öncesi dönem çocuklarına düzenli ve sistematik bir şekilde uygulanan programlar ve bu programlarda kullanılan etkinlikler aracılığıyla kazandırılmak istenen becerilerden birisi problem çözme becerileridir. Çocuklar çok küçük yaşlardan itibaren problem çözme becerisine sahiptirler. Çocuklar büyüdükçe problem çözme stratejileri davranışsal olmaktan ziyade zihinsel bir şekilde artış gösterir. Çocuklar aşamalı bir şekilde yeni öğrenme ve problem çözme stratejileri edinmeye yatkındırlar. Zamanla ve deneyim kazandıkça etkili, esnek ve başarılı bir şekilde, zorlu görevlerin üstesinden gelmede, problem çözmede ustalaşırlar (McDevitt & Ellis Ormrod, 2010, p. 248). Bundan dolayı çocuklara okul öncesinden itibaren problem çözme becerilerinin geliştirilmesi için gerekli eğitimin verilmesi önemlidir. Bu dönemdeki çocuklara problem çözme becerileri kolay bir biçimde kazandırılabilir. Uygulanan programda yer alan tüm etkinliklerin içerisinde problem çözme becerilerine yer verilmesi, çocukların analiz, sentez, farklı düşünebilme gibi yeteneklerini geliştirecektir (Aydoğan ve Ömeroğlu, 2003; Zembat ve Unutkan, 2005, s. 225).

Okul öncesi dönem çocuklarda, problem çözme becerilerinin yanı sıra geliştirilmesi gereken önemli becerilerden biri de sosyal becerilerdir. Birey, çocukluk döneminde çevresiyle tanıştığından dolayı bu dönemde sosyal ilişkiler son derece önemlidir.

Okul öncesi dönem öğrenmenin daha kalıcı olduğu bir dönem olması nedeniyle sosyal beceri eğitiminin verilmesinde etkili bir dönemdir. Çocuklar bir çok sosyal beceriyi bu dönemde öğrenmektedirler ve çocukluk döneminde kazandıkları sosyal becerilerin ilerleyen yıllarda bireyin yaşamında son derece önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle, sosyal becerileri edinmek çocuklar için bir ihtiyaçtır (Samancı ve Uçan, 2017). Çocuklar ev, okul, çevre gibi ortamlarda diğer bireylerle iletişim kurarak sosyalleşmekte ve sosyal becerileri kazanmaktadırlar. Zaman zaman, diğer bireylerle iletişimlerinde sıkıntılar yaşayabilirler. Örneğin, okul öncesi dönem çocukları akranlarıyla iyi birer arkadaş olsalar bile ara sıra çatışmalar yaşayabilirler (Özmen, 2013, s. 4). Bu gibi durumları çözüme ulaştırmak için problem çözme becerileri devreye girmektedir. Bu açıdan bakıldığında, problem çözme becerileri ve sosyal becerilerin birbirini etkileyen

süreçler olduğu düşünülebilir. Çocuğun gelişimi çevre ile etkileşimi neticesinde gerçekleşmektedir. Çevre denildiğinde sadece yakın aile çevresi düşünülmemelidir. Çocuğun doğrudan ya da dolaylı etkileşimde bulunduğu aile, ailenin içinde yer aldığı topluluk, kurumsal topluluk, sosyo-politik çevre gibi diğer çevrelerin de önemi dikkate alınmalıdır. (Gülaçtı, 2010, s. 5). Çocuk için oluşturulan uyarıcı nitelikteki her ortam onun gelişimine ve eğitimine katkı sağlayacaktır (Acer, 2010, s. 374). Bu ortamlardan biri de müzelerdir. İçinde bulunduğumuz yüzyılda teknik eğitim ve bilgiye dayanan geleneksel eğitimin yerini, var olan bilgilerin özgün yollarla yorumlanabilmesini, analiz, sentez yapabilme becerilerinin geliştirilmesini gerekli kılan çağdaş eğitim almıştır. Bu sayede eğitim ortamları da gelişmiştir. Böylece müzelerin önemi daha da artmıştır (Abacı, 2005, s. 107). Dolayısıyla, günümüzde okul öncesi dönemde eğitim ortamı olarak müzelerin kullanılması kaçınılmaz olarak düşünülmektedir (Usbaş, 2010, s. 1).

Müzedeki düzenli aralıklarla uygulanan eğitim etkinliklerinin, çocuklara zengin içerikli bir ortamda eğitim ve öğrenme fırsatı sağladığı için kazandırılmak istenen becerilerde oldukça faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu noktadan hareketle, “müze ortamında uygulanan eğitim etkinliklerinin 5-6 yaş grubu çocukların problem çözme becerilerine, sosyal becerilerine ve müze ile ilgili görüşlerine etkisi bulunmakta mıdır?” sorusu araştırmanın problem cümlesini oluşturmaktadır.

1.2.Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, müze ortamında uygulanan eğitim etkinliklerinin 5-6 yaş grubu çocukların problem çözme becerilerine, sosyal becerilerine ve müze ile ilgili görüşlerine etkisinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar oluşturulmuştur:

1. Deney ve Kontrol grubu çocukların Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği ön test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Deney ve Kontrol grubu çocukların Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Deney grubu çocukların Sosyal Problem Çözme Becerileri ölçeği ön test-son test ve kalıcılık puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Kontrol grubu çocukların Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği ön test-son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

5. Deney ve Kontrol grubu çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği ön test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
6. Deney ve Kontrol grubu çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği son test puanları arasında anlamlı bir fark mıdır?
7. Deney grubu çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme ölçeği ön test-son test ve kalıcılık puanları arasında anlamlı bir fark mıdır?
8. Kontrol grubu çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği ön test-son test puanları arasında anlamlı bir fark mıdır?
9. Deney gurubu çocukların müzedeki eğitim öncesinde ve sonrasında müzeler hakkındaki düşünceleri nelerdir?
10. Deney grubu öğretmenin müzedeki eğitim öncesinde ve sonrasında müzeler hakkındaki düşünceleri nelerdir?

1.3.Araştırmanın Önemi

Okul öncesi dönem bireyin tüm yaşamını etkileyecek önemli temellerin atıldığı kritik bir dönem olarak görülmektedir. Kalıtsal etkilerle beraber çocuğun erken yaşlardan itibaren kazandığı bilgi, beceri ve davranışlarının niteliği çevresel koşulların etkisiyle şekillenmektedir. Uzun yıllar tartışma konusu olan, çocuğun gelişim ve öğrenmesinde “Kalıtım mı, yoksa çevre mi etkilidir?” sorusuna yanıt olarak, çocuğun gelişim ve öğrenmesinin hem kalıtım hem de çevrenin etkisiyle gerçekleştiği söylenebilir. Beyin gelişimi okul öncesi dönemde hızlı olduğu için bu dönem, beynin çevresel etkilere en açık olduğu dönemdir. Bundan dolayı, çocuğa çevre koşullarından en çok etkilendiği okul öncesi dönemde, potansiyelini en üst seviyeye çıkarmasına yardımcı olacak şekilde iyi düzenlenmiş farklı eğitim ortamları ve bu ortamlarda uygulanacak olan nitelikli eğitim programlarının sunulmasının son derece önemli olduğu söylenebilir (Çelik ve Daşcan, 2014, s.3; Dirim,2004, s. 7; İnan, 2011, s. 4; Usbaş, 2010, s. 1).

Müzeler, içerisinde bulundurdıkları eğitim bölümleri vasıtasıyla eğitim kurumlarıyla iş birliği içinde eğitim programları düzenleyerek eğitime destek veren en önemli kurumlardan biri haline gelmişlerdir. Müzelerin eğitim programı hizmeti verdikleri hedef kitle arasında okul öncesi dönem çocukları ayrı bir yere sahiptir. Okul öncesi dönem çocukları doğaları gereği keşfetme arzusuna sahip olduklarından dolayı çevrelerindeki her şey öğrenmeleri için bir araç niteliğindedir. Bu sebeple, onlara yaşam deneyimi kazanmalarına yardımcı

olacak farklı ortamlar sunan müzeler, okul öncesi dönem için ideal bir eğitim ortamıdır. Müzeleri ziyaret etmek, sergilenen nesneleri incelemek çocukların zihninde bir takım anılar bırakır. Ancak okul öncesi dönemde, bu anıların öğrenmeye dönüşmesi için süreklilik gerekmektedir. Bu nedenle de bu gezilerin sık aralıklarla tekrarının yapılması önemlidir (Abacı, 2005, s. 108). Dewey (1895)'e göre, yılda bir kez düzenlenen özel bir etkinlik olmayan, düzenli olarak gerçekleştirilen müze ziyaretleri diğer gezilerle beraber eğitim programının bir parçası olmuşlardır (Hein, 2004). Müzeler eğitime alternatif olarak sınıftaki öğrenmeyi destekleyici bir öğrenme ortamı sunmaktadır. Son yıllarda müzelerin okul dışı etkinliklerde yaygın bir şekilde kullanılabilirlik öğrenme ortamı oldukları yönünde genel bir görüş söz konusudur (Adıgüzel, 2000).

Bu çalışmanın da, çocuklarla normal sınıf ortamı yerine zengin bir uyarıcı çevre sağlayacak olan müze ortamında yapılacak olmasının, çocukların sosyal problem çözme becerileri ve sosyal becerileri açısından önemli olduğu ayrıca çocukların müzeye bakış açılarına olumlu yönde katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Literatür incelendiğinde, okul öncesi dönemde müzelerin eğitim ortamı olarak kullanılmasına yönelik çalışmaların sınırlı olduğu söylenebilir. Müze eğitimi ile ilgili yapılan çalışmaların çoğunluğunun ilkökul, ortaokul ve lise düzeyindeki öğrencilerle ve genellikle görsel sanatlar dersi kapsamında yapıldığı görülmektedir (Arıkan, 2001, s. 11; Atalay, 2011, s. 2; Aydal, 2009, s. 1; Bulut ve Atilla, 2017; Çerkez, 2011, s. 6; Önder, Abacı ve Kamaraj, 2009; Sarkan Tosun, 2009, s. 3; Turanlı, 2012, s. 6, Uslu, 2008, s. 14; Utku, 2008, s. 6).

Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik oyuncak müzesinde yapılmış olan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bundan dolayı oyuncak müzesinde düzenli aralıklarla yapılan bir uygulamayı içeren bu çalışmanın farklı ve önemli olduğu düşünülmektedir.

Okul öncesi dönemde, müzelerin eğitim ortamı olarak kullanımının faydaları düşünüldüğünde ve okul öncesi dönemde çocuklar için kazanılması önemli olan ve çocukların ileriki yaşantılarını da etkileyecek olan sosyal problem çözme becerileri ve sosyal becerilerin her ikisini de desteklemeye yönelik eğitim etkinliklerinin uygulandığı göz önüne alındığında, çalışmanın literatüre ve ileride yapılacak olan çalışmalara katkı saylayacağı düşünülmektedir.

1.4.Varsayımlar

Araştırmanın yapılmasında geçerli olan varsayımlar aşağıda belirtilmiştir;

- Araştırmada kullanılacak olan veri toplama araçlarından Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği'ne çocukların aldıkları puanların objektif olarak yansıdığı varsayılmaktadır.
- Araştırmada kullanılacak olan veri toplama araçlarından Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği'ne çocukların aldıkları puanların objektif olarak yansıdığı varsayılmaktadır.

1.5.Sınırlılıklar

- Araştırma 2019-2020 eğitim ve öğretim yılında; Malatya İli Yeşilyurt İlçesinde bulunan MEB'e bağlı bir ilkokul bünyesindeki anasınıfında okul öncesi eğitime devam eden, 5-6 yaş grubu çocuklar ile sınırlıdır.
- Tipik gelişim gösteren çocuklar ile sınırlıdır.
- Araştırmada kullanılan "Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği"nin puanları ile sınırlıdır.
- Araştırmada kullanılan "Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği"nin puanları ile sınırlıdır.
- Çocukların müze ile ilgili görüşleri çocuk görüşme soruları ve çocuk resimleri ile sınırlıdır.
- Deney grubu öğretmeninin müze ile ilgili görüşleri öğretmen görüşme soruları ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın bu bölümünde sosyal problem çözme becerileri, sosyal beceriler ve müze ile ilgili kuramsal bilgilere yer verilmiştir. Okul öncesi dönemde sosyal problem çözme becerileri başlığı altında sosyal problem çözme becerileri ele alınmıştır. Okul öncesi dönemde sosyal beceriler başlığı altında ise sosyal becerilere değinilmiştir. Daha sonra sosyal problem çözme becerileri ile sosyal beceriler arasındaki ilişki literatür ışığında incelenmiştir. Son olarak farklı bir eğitim olarak müzeler başlığı altında müzeler ile ilgili detaylı bilgi verilmiştir.

2.1. Okul Öncesi Dönemde Sosyal Problem Çözme Becerileri

Bu başlık altında öncelikle sosyal problem çözme kavramı tanımlanmış ve sosyal problem çözme becerilerinin okul öncesi dönemdeki öneminden bahsedilmiştir. Çocuklarda sosyal problem çözme modellerinden örnekler verilmiş ve sosyal problem çözme aşamaları açıklanmıştır. Son olarak, çocuklarda sosyal problem çözme davranışı açıklanarak sosyal problem çözme becerileri eğitimi ile ilgili bilgi verilmiştir.

2.1.1. Sosyal Problem Çözme Becerileri ve Okul Öncesi Dönemde Önemi

Literatür incelendiğinde sosyal problem çözme becerileri; kişilerarası sorun çözme becerileri, kişilerarası problem çözme becerileri gibi kavramlarla da ifade edilmektedir (D'Zurilla ve Goldfried'den aktaran Yılmaz, 2012, s. 32; Öğülmüş, 2006, s. 5; Ayvaz Tuncel ve Demirel, 2010). Bu çalışmada, sosyal problem çözme kavramının kullanılması uygun görülmüştür. Sosyal problem çözme kavramında kullanılan sosyal sıfatı bu kavramı sınırlandırmak amacıyla değil bireyin yaşamındaki sosyal çevresine uyumunu etkileyen

problem çözme ile ilgili olduğunu vurgulamak için kullanılmaktadır (D'Zurilla, Nezu ve Maydeu Olivares, 2004, s. 11).

Sosyal bir varlık olan ve diğer insanlarla iç içe yaşayan birey, zaman zaman etkileşimde olduğu kişilerle olumsuz durumlar yaşayabilir. Neticede, yaşadığı olumsuz durum ile aslında olması gereken durum arasındaki farkı algılar ve bu durumdan rahatsızlık duyar. Bu rahatsızlığı ortadan kaldırmak için bir takım girişimlerde bulunur. Bu girişimler engellenirse sosyal problem durumu oluşur. Sosyal problem durumunun fark edilmesinden problemin çözüme ulaştırılmasına kadar devam eden bilişsel ve davranışsal bir süreç olan sosyal problem çözme süreci, bireyin günlük yaşam içerisinde karşılaştığı içsel ve dışsal kaynaklı güçlükleri, başka bireylerle etkileşimleri neticesinde karşılaştığı problem durumlarını problem çözme basamaklarını kullanarak sistematik bir biçimde çözüme ulaştırmasıdır (Albayrak Sargın, 2008, s. 30; Öğülmüş, 2006, s. 9; Ayvaz Tuncel ve Demirel, 2010).

Birey tüm yaşamı boyunca ailevi, toplumsal, geçmişten gelen, geleceğe yönelik olan çeşitli problemlerle karşılaşmaktadır (Bingham, 1983, s. 2). Öğülmüş (2006), sosyal bir varlık olduğumuz ve başka insanlarla yaşama ihtiyacı duyduğumuz için sürekli etkileşim halinde olduğumuzu ve bu durumun doğal bir sonucu olarak sosyal problemlerle karşılaştığımızı ifade etmektedir. Bu noktada asıl önemli olan şey problem olmaması için uğraşmak ya da problemden kaçmak değil problemlerin üstesinden gelebilmektir (s. 10). Çoğunlukla sıkıcı, engelleyici ve olumsuz bir süreç olarak görülen problem çözme süreci aslında bebeklikten itibaren günlük yaşam içerisinde doğal yollarla gelişmektedir. Örneğin, bir bebeğin elindeki oyuncaktan ses çıkarmak için oyuncuğu sallaması probleme çözüm üretmesidir. Okul öncesi dönemdeki çocukların birlikte oyun oynarken öncelikle oyuna nasıl başlayacaklarına karar vermeleri, ellerindeki materyalleri nasıl kullanacaklarını planlamaları ve planlarını uygulamaları sonucunda başarısız olurlarsa başka düzenlemeler yapmaları çocukların problem durumlarına çözüm üretmeleridir. Bu tarz oyun süreçleri aslında çocukların problem çözmekten zevk aldıklarının göstergesidir (Thornton, 1998, s. 10). Tüm bunların yanı sıra çocuklar karşılaştıkları problem durumlarına her zaman çözüm bulamayabilirler. Çocuklar çok iyi arkadaş olsalar dahi bazı durumlarda çatışabilirler (Berk, 2015, s. 375). Çocuklar bu gibi durumlarda problemlerini çoğunlukla ağlama, bağırma, öğretmene ya da annesine yalan söyleme gibi uygun olmayan yollarla çözmeye çalışmaktadırlar. Araştırmalar çocukların bu olumsuz stratejileri kullanmalarının; problem çözümünde daha iyi çözüm düşünememe, uygun olmayan çözümleri yetişkinlerin bilinçsiz

bir şekilde pekiştirmiş olmaları, olumsuz stratejileri kullanan çocuklardan etkilenme gibi nedenlerden kaynaklandığını göstermektedir (Dereli, 2008, s. 34). Çocukların bu gibi nedenlerle sosyal problemlerine çözüm üretememeleri, uyumsuz çocuk olarak görülmeleri elbette ki onların sosyal hayatını, akademik hayatını ve ilerleyen yıllardaki yaşamını olumsuz etkileyecek kadar ciddi bir durumdur. Bu nedenle, çocukların aralarında gerçekleşen sosyal anlaşmazlıkların, karşılaştıkları problem durumlarını engellemek ya da çözüme ulaştırmak için başkaları tarafından onaylanabilir stratejiler düşünmeleri ve uygulamaları yani sosyal probleme çözüm üretmeleri için fırsat oluşturduğu (Berk, 2015, s. 375) unutulmamalı ve okul öncesi dönemden itibaren çocukların problem çözme becerilerinin geliştirilmesi ve kendi stratejilerini keşfedebilmelerine yardım edecek nitelikte düşünülmüş, planlanmış problem durumlarıyla karşılaşmaları sağlanmalıdır (Zembat ve Polat Unutkan, 2003, s. 224).

Günümüzde bireyin ilerlemesi, toplum içerisinde kendini ifade edebilmesi ve kabul görmesinde problem durumlarında ürettiği çözümlerin niteliği önem kazanmaktadır. Bugünün çocukları yarının yetişkin problem çözücü bireyleri olacakları için okul öncesi dönemden itibaren çocuklara sosyal problem çözme becerilerinin etkili bir şekilde kazandırılması gerekmektedir (Bingham, 1983, s. 2).

2.1.2. Çocuklarda Sosyal Problem Çözme Modelleri ve Sosyal Problem Çözme Aşamaları

Sosyal problem çözme denildiğinde en bilinen model, ilk olarak 1971 yılında D'Zurilla ve Goldfried tarafından oluşturulan daha sonra 1982 ve 1990 yıllarında D'Zurilla ve Nezu tarafından geliştirilmiş olan "Sosyal Problem Çözme Modeli" dir. Bu modelde ele alınan 3 temel kavram *Problem Çözme*, *Problem* ve *Çözüm* kavramlarıdır. Problem çözme ve çözüm kavramlarının ayrılması teori, araştırma ve uygulama için önemli görülmektedir (D'Zurilla vd., 2004, s. 14). Bu model temelde iki boyuttan oluşmaktadır. Bunlar, *Probleme Yönelim* ve *Problem Çözme Stilleri*'dir. Probleme yönelim, pozitif probleme yönelim ve negatif probleme yönelim olarak iki boyutta incelenmektedir. Problem çözme stilleri ise akılcı problem çözme (planlı problem çözme olarak da tanımlanmaktadır), kaçınmacı problem çözme ve dürtüsel dikkatsiz problem çözme olarak 3 boyutta incelenmektedir (Nezu, Nezu ve D'Zurilla, 2013, s. 11). Bu yaklaşıma göre akılcı ve planlı

problem çözme, stres durumlarıyla başa çıkmada etkili bir yol olarak görülmektedir. Bu yöntemin problem çözme aşamaları şu şekildedir:

1. *Problem Tanımı*: Problemin doğasını açıklığa kavuşturma, gerçekçi problem çözme hedefi ya da hedefleri oluşturma gibi süreçleri kapsar.
2. *Alternatiflerin Oluşturulması*: Belirlenen engellerin üstesinden gelmeye yönelik bir dizi olasılık oluşturulması sürecidir.
3. *Karar Verme*: Çeşitli alternatiflerin olası sonuçlarını değerlendirme, fayda analizi yapma ve problem çözme hedefini gerçekleştirmeye yönelik bir çözüm planı gerçekleştirme gibi süreçleri kapsar.
4. *Çözümlerin Uygulanması ve Doğrulanması*: Çözüm planını yürütmeyi, sonuçlarını değerlendirmeyi ve kişinin çabalarının başarılı olup olmadığını test etmeyi içermektedir (Nezu vd., 2013, s. 13).

Çocuklarda sosyal problem çözme adımları ile ilgili olarak literatürde farklı yaklaşımlar vardır. Haim Ginot çocuk yetiştirme konusunda bir yaklaşım önermiştir (Shure'dan aktaran Öğülmüş, 2006, s. 55) . Bu yaklaşımın temel felsefesi çocuklara yapmaması gereken şeyleri söylemek yerine yapması gereken şeyleri söylemektir. Thomas Gordon ise iletişimde aktif dinleme ve sen dili yerine ben dilini kullanmanın önemini vurgulamıştır. Gordon'a göre çocuklara kendi sorunlarına çözüm bulabilmeleri için fırsat verilmesi gerekmektedir. Ben dili kullanıldığı halde çocukların sorun davranışları devam ediyorsa, 6 aşamalı sorun çözme yöntemi tavsiye edilmektedir:

1. Sorunu Tanımlama
2. Olası Çözümler Üretme
3. Çözümleri Değerlendirme
4. İçlerinden Herkese Uygun Olana Karar Verme
5. Kararının Nasıl Uygulanacağını Belirleme
6. Çözümün Başarısını Değerlendirme (Öğülmüş, 2006, s. 60).

Sosyal problem çözme becerileri ile ilgili bir çok sınıflama ve tanımlama yapılmaktadır. Genel olarak bakıldığında, sosyal problem çözme sürecinin şu adımlardan oluştuğu söylenebilir:

1. Problemim Ne? (problem tanımı ve duyguları kapsar)
2. Çözüm Ne? Başka Çözümler Ne? (beyin fırtınası çözümleri)
3. Sonuçlar Ne? Gelecekte Ne Olacak? (çözümlerin sonuçlarını değerlendirme)

4. Planı Kullanabilir Miyim? (uygulama)
5. Nasıl Yaptım? (sonuçları ve çabaları destekleme) (Webster-Stratton'dan aktaran Dereli, 2008).

Yukarıda yer verilen sınıflandırmalara bakıldığında sosyal problem çözmenin belirli bir sırayla ve aşamalı bir şekilde gerçekleştiği görülmektedir. Çocukların sosyal problem çözme becerilerini geliştirmek ve bu basamakları uygun şekilde kullanabilmelerini sağlamak için çocukların sosyal problem çözme davranışlarını bilmenin ve buna göre bir eğitim vermenin önemli olduğu düşünülmektedir.

2.1.4. Çocuklarda Sosyal Problem Çözme Davranışı ve Sosyal Problem Çözme Becerileri Eğitimi

Çocuklarda sosyal problem çözme becerileri eğitimine geçmeden önce çocukların sosyal problem durumları karşısında sergiledikleri davranış biçimlerine bakmakta fayda görülmektedir. Çünkü verilecek olan eğitimler çocukların sosyal problem durumlarına karşı geliştirdikleri çözüm yollarını uygularken sergileyecekleri davranış biçimlerinin şekillenmesine yönelik olacaktır.

Çocukların sosyal problem durumları ile karşı karşıya geldiklerinde çözüm yolu olarak kullandıkları davranışlar iki grupta incelenmektedir. Bunlardan birincisi, çocukların sosyal problem durumlarında başvurdukları yapıcı, olumlu ve paylaşımcı tepkiler olan *prososyal davranışlardır*. İkincisi ise prososyal davranışların tersi biçiminde çocukların sosyal problemlerini tartışmacı, yıkıcı ve karşısındakine zarar verici yollarla çözmeye çalıştıkları tepkiler olan *antisosyal (saldırgan) davranışlardır* (Özmen, 2013, s. 36).

Prososyal Davranış: Başkasına yararlı olması amacıyla kasıtlı olarak ve gönüllü bir şekilde yapılan davranışlardır. Prososyal davranış günlük dilde esasen özgecilik, başkasını düşünme anlamına gelir. Tıpkı arkadaşlık davranışlarında olduğu gibi yaşa bağlı olarak değişim gösterir. Prososyal davranışın ilk belirtileri 2-3 yaşlarında görülür. Bu yaş grubunda bir çocuğun yaralanan diğer çocuğa yardım etmesi ya da oyuncağını paylaşması prososyal davranışlara örnektir. İlerleyen yıllarda ise çocuklar karşılıklı prososyal davranış gösterebilirler. Örneğin, 4-5 yaş grubunda yer alan çocuğun oyuncağını, daha önce kendisiyle oyuncağını paylaşmış olan bir çocukla paylaşması gibi (Bee & Boyd, 2010, s. 305). Olumlu kişiler arası ilişkiler olarak da ifade edilen prososyal davranışlar dışarıdan

herhangi bir ödöl beklentisine girmeden başkalarının yararı için yapılan eylemlerdir. Prososyal davranışlarda fedakarlık söz konusudur (San Bayhan ve Artan, 2004, s. 240-241).

Antisosyal Davranış: Her zaman olmasa da genellikle engellenme durumlarında ortaya çıkan saldırgan davranışlardır. Antisosyal davranışlar tıpkı sosyal davranışlarda olduğu gibi öğrenme ve rol model alma yoluyla öğrenilebilir. Morgan (1991), yapılan araştırmalar ile daha önce ödüllendirilmiş olan saldırganlık davranışlarının tekrarlanma olasılığının yüksek olduğunun tespit edildiğini hatta bu davranışların başka durumlara da genellenebileceğinin ortaya koyulduğunu belirtmiştir (s. 70).

Prososyal davranışlardan yoksun bireylerden oluşan bir toplumun yapısında bozulmalar meydana gelebilir ve bu durum toplumun olumlu şekilde gelişimini zorlaştırabilir. Bu nedenle özellikle öğrenmenin son derece hızlı ve kalıcı olduğu erken çocukluk döneminde prososyal davranışların geliştirilmesi önemlidir (Taygun Altıntaş ve Yıldız Bıçakçı, 2017). Bu noktada, çocuklara verilecek olan sosyal problem çözme becerileri eğitimi ile çocukların problemlerini saldırgan yollarda çözmek yerine prososyal davranışlarla çözmeleri desteklenmelidir.

Vygotsky'nin ifade ettiği gibi sorun (problem) çözme, günlük yaşamda gerçekleşen sosyal etkileşimler yoluyla kazanılan sosyal bir yetenektir. Sanıldığından çok daha kolay ve öğretilabilir bir şeydir (Thornton, 1998, s. 15). Okul öncesi dönemde yer alan çocukların sosyal problem çözme becerilerinde büyük gelişim gerçekleşir. 5-7 yaş aralığında yer alan çocuklar akranlarıyla etkileşimlerinde vurma, itme, ısrar etme gibi olumsuz yollara başvurmaktansa arkadaşını ikna etmeye çalışma, ortak bir noktada karar alma gibi olumlu davranışlar sergilemeye başlarlar. Bu dönemde çocuklar, olumsuz davranış stratejilerinin işe yaramadığını deneyimledikleri zaman farklı problem çözme yolları düşünmeye yatkındırlar (Berk, 2015, s. 376). Bu nedenle eğitim kurumları, sadece akademik başarıya odaklanmamalı, sosyal problem çözme becerilerine sahip çocuklar yetiştirerek çocukları topluma kazandırmayı hedeflemelilerdir (Anlıak ve Dinçer, 2005).

Problem çözme becerilerinin öğretimi noktasında öncelikle, problem çözme sürecini çocuklarla birlikte yapmak çocukların bu becerileri kazanmaları için önemli bir yöntemdir. Çocuklar, diğer yetişkinleri izlemekten ve dinlemekten zevk alırlar ve bu süreç çocukların becerilerinin gelişimine büyük katkı sağlar (Thornton, 1998, s. 118). Çocuklara sosyal problem çözme becerilerinin öğretiminde öğretmen baş roledir. Öğretmenin çevre

düzenlemeleri yapması, çocuklar için etkili öğrenme ortamları oluşturmaları önemlidir (Bingham, 1983, s. 26).

Eğitimcilerin çocukların karşılaştıkları problem türleri ve hangi problemlerin çocuklar tarafından uygun biçimde çözülebileceğini bilmeleri gerekir. Eğitimcilerin, çocuklarda problem çözme becerilerini geliştirme sürecinde bazı noktalara dikkat etmelerinde fayda vardır:

1. Çocukları çözebilecekleri problemlerle alakalı bilgilendirme ve bu bilgileri örgütleyebilmeleri noktasında cesaretlendirmek
2. Çocuklara, günlük yaşam içerisinde karşılaşma ihtimalleri yüksek olan problem durumlarına çözüm yolları oluşturabilmeleri için farklı deneyim fırsatları sağlamak
3. Çocuklara merak uyandıracak problem durumları seçilerek problemi kendilerinin çözmesine olanak verme yoluyla onları problem çözme konusunda teşvik etmek
4. Program içerisinde drama, müzik, oyun gibi problem çözme becerilerini geliştirici etkinliklere sık sık yer vermek ve konuyla ilgili değişik etkinlikler planlamak (Aydoğan ve Ömeroğlu, 2003, s. 466).

Kendi kendine kontrolün teşvik edildiği, beklentilerin içselleştirildiği ve böylece çocukların sosyal problem çözmedeki becerilerini keşfetmelerine katkı sağlayan interaktif bir öğrenme ortamı oluşturabilmek için eğitimcilerin bazı öğrenme tekniklerini uygulamaları gerekir:

1. Çocukları yönlendirmede pozitif terimler kullanma. Çocuklara *Hayır* ya da *Yapma* demek yerine neyi yapmaları istendiğinin söylenmesi gerekir.

Eğitim ortamlarında, eğitmen tarafından kullanılması istenmeyen olumsuz ifadeler ve alternatifleri olarak kullanılabilecek olumlu ifadelerden bazıları şu şekildedir:

"Koşmayı bırak!" demek yerine "Yürü! İlerle! Yavaş Yavaş İlerle!" ifadelerini kullanmak

"Kum atma!" demek yerine "Kumları kum havuzuna bırak" ifadesini kullanmak

"Dokunma!" demek yerine "Ellerini cebine koy" ifadesini kullanmak

2. Empati göstermek ve çocukların diğerlerine karşı geliştirdikleri empatik reaksiyonları desteklemek. Çocukların bir şeyi yapmaları istenmediği durumlarda dahi neyi istediklerini doğrulamak gerekir. Çocuklar karşısındaki kişinin nasıl hissettiğini anladıkları durumlarda işbirliği yapma konusunda

motive olurlar. Örneğin, "Oyunu bitirmek istemediğini biliyorum; Çok güzel zaman geçiriyorsun" , "Üzgün olduğunu biliyorum. Birazdan içeri gireceğiz". Bu ifadeler eğitiminin çocukların taleplerini kabul etmeyecek olsa bile çocuklara, onların duygularını anladığını gösteren ifadelerdir.

3. Son olarak çevre düzenlemesi önemlidir. Öğrenme ortamında sabit bir süzen belirlemekle uğraşmaktan ziyade çevre değişikliği yapılmalıdır. Değişik materyaller kullanılarak sınıftaki malzemeler kullanım amacı dışında farklı oyun alanlarına dönüştürülebilir (Albrecht ve Miller, 2004, s. 393).

Bu adımların uygulanması yoluyla çocuklar istenmeyen durumlar karşısında nasıl tepki verilebileceğini rol model olarak öğrenirler. Böylece çocuklarda, sosyal problem çözme sürecinde saldırgan davranışlar kullanmak yerine prososyal davranışların kullanımı desteklenmiş olur.

Sonuç olarak çocuklarda sosyal problem çözme becerilerinin öğretiminde, eğitiminin bilmesi gereken temel noktalara değinildikten sonra sosyal problem çözme adımlarına geçilebilir. Bir önceki bölümde ifade edilen sosyal problem çözme adımları yukarıda bahsedilen uygun yöntem, teknik ve çevre düzenlemesi ile çocuklarla birlikte uygulanarak çocukların bu becerileri öğrenmeleri sağlanmalıdır. Sosyal sorunu tanımlama, alternatif çözüm yollarını üretme, en iyi çözümü bulma ve sonuçları değerlendirme aşamaları sırasıyla uygulanmalıdır. Her aşamada çocukların aktif katılım sağladığı, farklı materyallerle dikkat çekici hale getirilmiş bir ortamda, çeşitli etkinlikler yoluyla sosyal problem durumları, sosyal problem çözme basamaklarına göre çözülmelidir denilebilir.

2.2. Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceriler

Bu başlık altında öncelikle sosyal beceriler tanımlanarak sosyal becerilerin çocukluk dönemindeki öneminden bahsedilmiştir. Okul öncesi dönemdeki sosyal becerilerin sınıflandırması yapılarak bu dönemde kazandırılması gereken sosyal beceriler açıklanmaya çalışılmış ve sosyal becerilerin nasıl değerlendirilebileceği üzerinde durulmuştur. Son olarak, çocuklarda sosyal beceri eğitimi ele alınmıştır. Sosyal beceri eğitiminde dikkat edilmesi gereken noktalar ve eğitimin nasıl verilmesi gerektiği incelenmiştir.

2.2.1. Sosyal Beceri ve Okul Öncesi Dönemde Önemi

Her toplumun kendine özgü tutum ve davranışları vardır. Toplum içerisinde yer alan her çocuğun ve yetişkinin bu tutum ve davranışlara sahip olması beklenmektedir. Bu nedenle, toplum tarafından kabul edilebilir olan, başkaları tarafından olumlu karşılanabilecek ve olumsuz tepkileri engelleyebilecek becerilere sahip olmak bireyler için son derece önemlidir. Bu beceriler, genellikle sosyal beceri olarak tanımlanmaktadır (Samancı ve Uçan, 2017; Yüksel, 1998). Sosyal beceri denildiğinde, ilk olarak sosyal yeterlilik kavramı akla gelmektedir. Sosyal yeterlilik kavramı ile sosyal beceri kavramı çoğu zaman birbirinin yerine kullanılmıştır. Ancak, uzmanların çoğunluğu bu iki kavramın temelde ilişkili olsalar da birbirinden bağımsız oldukları konusunda hemfikirdirler (Bacanlı, 2008, s. 27; Merrell ve Gimpel, 2014, s. 9). Sosyal yeterlilik kavramı sosyal beceri kavramını da kapsayan geniş anlam alanına sahip bir kavramdır. Bu iki kavramı birbirinden ayıran Mc Fall (1982), sosyal beceriyi bireylerin toplum tarafından verilen görev veya rolleri yerine getirebilmek amacıyla sergiledikleri bir takım davranışlar olarak; sosyal yeterliliği ise bir kişinin sosyal bir görevi yerine getirmedeki davranışının niteliğini, yeterliliğini, belirli bir ölçüte göre gösteren genel bir değerlendirme terimi olarak tanımlamıştır (Mc Fall'den aktaran Avcıoğlu, 2009, s. 8; Mc Fall'den aktaran Bacanlı, 2008, s. 27; Önalın Akfırat, 2006). Benzer şekilde Gresham (2002)'a göre sosyal beceriler, sosyal bir görevi başarı ile yerine getirmek için bireysel olarak gösterilen özel davranışlardır. Sosyal yeterlilik ise bireyin sosyal bir görevi başarıyla yerine getirdiğine dair bir değerlendirmedir. Bu değerlendirmeler ebeveynler, öğretmenler ve akranlar gibi önemli kişiler tarafından yapılır ve sosyal görevin doğru bir biçimde yapılma sayısı gibi belli kriterlerle karşılaştırılır (Gresham'dan aktaran Cook vd., 2008). Bacanlı (2008), sosyal yeterlilik ve sosyal beceri arasındaki ayrımın tam yapılmadığını ancak genel olarak sosyal yeterlilik kavramının, sosyal becerinin değerlendirilmesi ve yapılan değerlendirme neticesinde bireyin ilerleyen dönemlerdeki davranışları ile ilgili ipuçları sunan ve davranışlardaki tutarlılığı varsayan bir kavram olarak incelenmesinin uygun olacağını belirtmiştir (s. 29).

Psikolojik ve davranışsal yapıların bir çoğunda olduğu gibi sosyal beceri kavramının da tek bir tanımını yapmak güçtür. Sosyal becerinin, yeterli olabilecek şekilde tanımlanmasındaki güçlüğü'nin nedeni sosyal beceri kavramının aldatıcı bir şekilde basit olmasına rağmen diğer psikolojik yapıların çoğuna ve kişilik, zeka, dil, algı, değerlendirme, tutum ve davranış gibi

temel insan özelliklerine dayanmasıdır (Merrell ve Gimpel, 2014, s. 3). Alan yazın incelendiğinde sosyal becerinin tek bir tanımının olmadığı ve çeşitli şekillerde tanımlandığı görülmektedir (Yüksel, 1998). Cartledge ve Milburn (1983) sosyal beceri tanımlarının çoğunda, sosyal olarak kabul edilebilir olan öğrenilmiş davranışlar olarak sosyal beceriler, araçsal, amaca yönelik olan davranışlar olarak sosyal beceriler, duruma özgü ve sosyal bağlama göre değişebilen sosyal beceriler, gözlenebilen ve gözlenemeyen bilişsel ve duyuşsal öğeleri içeren sosyal beceriler gibi ifadelerin yer aldığını belirtmişlerdir (Cartledge ve Milburn'den aktaran Bacanlı, 2008, s. 54).

Literatürde yapılan tanımlardan yola çıkılarak genel bir tanım yapılacak olursa sosyal beceri, insanlarla iletişim kurmada çocuğun ve bireyin sosyal ortamın gerektirdiği davranış ve tutumları yerine getirebilmek amacıyla kullandığı, amaca yönelik olan ve sosyal ortamlara göre değişen, sosyal bilgiyi alma, analiz etme ve idrak etme, uygun tepkiler verme gibi süreçleri içeren, gözlenebilir ve gözlenemeyen bilişsel ve duyuşsal özellikler gösterebilen ve öğrenilebilir olan davranışlardır. Problem çözme, empati, grup çalışmalarına katılma, bireylerle etkili iletişim kurma, karar verme, yardımseverlik, işbirliği, müzakere yapabilme gibi becerileri içeren sosyal beceriler, sosyal olaylara karşı duyarlı olarak topluma faydalı davranışlar sergilemeyi sağlayan becerilerdir. Sosyal beceriler, bireylere kişisel olarak fayda sağladığı gibi diğer bireylere de karşılıklı fayda sağlar. Sosyal beceriler sayesinde çocuklar kendilerini tanıyabildikleri gibi topluma da tanıtılabilirler. Toplum içerisinde sosyal bir varlık olarak var olabilir ve toplumun sağlıklı bir şekilde gelişimine katkı sağlayabilirler (Akdoğan, 2018, s. 16; Combs ve Slaby, 1977, s. 162; Çubukçu ve Gültekin, 2006; Günindi, 2011; Küçükturan ve Keleş, 2020, s. 200; Lynch ve Simpson, 2010; Rinn ve Markle, 1979, s. 108; Samancı ve Uçan, 2017; Westwood, 2011, s.98; Yüksel, 1998).

Tüm bu özellikleri düşünüldüğünde sosyal becerilerin, insan yaşamı için anahtar role sahip olduğu söylenebilir. Birey doğduğu andan itibaren yaşamı boyunca, zorunlu olarak çevresiyle etkileşim kurar ve bu etkileşim sonucunda doğrudan veya dolaylı bir biçimde sosyal becerileri kazanır. Bu nedenle, sosyalleşme yaşamın devamlılığı için bir ihtiyaçtır. Yetişkin bir bireyin sosyal hayatta yaşadığı olaylara karşı vereceği tepkilerin ve çevresindeki kişilerle kuracağı iletişimin niteliği, yaşamının ilk yıllarındaki öğrenme deneyimleriyle doğrudan ilişkilidir. Tüm bu deneyimler de çocuğa erken yaşlardan itibaren sunulan fırsatlara, bu fırsatları değerlendirebilmek için sahip olduğu motivasyona ve çevresindeki anne-baba, öğretmen gibi yetişkinlerin desteğine bağlıdır. Bu faktörler

çocuğun sosyal becerileri edinmesini ve böylece sosyalleşmesini sağlayarak toplumdaki yerini ve sosyal gelişimini etkiler (Çubukçu ve Gültekin, 2006; Gülay Ogelman, 2016, s. 62; Samancı ve Uçan, 2017). Sosyal becerileri kazanmış olan çocuklar toplum tarafından sevilen, kendine güvenen, popüler, arkadaşlarıyla olumlu ilişkiler kurabilen, girişken, sosyal faaliyetlere katılım sağlayabilen, problem çözme becerilerine sahip çocuklardır. Sosyal becerilere sahip olmayan çocuklara bakıldığında ise bu çocukların çevreleriyle iletişim problemi yaşadıkları, sosyal toplum tarafından istenmeyen ve agresif özellikler gösteren çocuklar oldukları ayrıca yetişkin bir birey olduklarında suç işleme eğilimlerinin yüksek olduğu görülmektedir (Gülay Ogelman, 2016, s. 62-63).

Çocukluk dönemi, sosyal beceri eğitiminin verilmesi gereken kritik bir dönemdir. Sosyal becerilerin, çocuğun ilerleyen yıllardaki hayatına olumlu etkileri göz önüne alındığında sosyal beceri eğitiminin erken yıllarda verilmesinin önemi anlaşılmaktadır. Bu nedenle çocuğa, doğal ve toplumsal çevreye uyum sağlayabilme ve içinde yaşadığı toplumla bütünleşebilme için çaba gösterdiği okul öncesi dönemde, kendini rahat bir şekilde ifade edebilme, özgüven kazanma, akranları tarafından kabul görme, çevresindeki bireylerle iletişim kurabilme ve sosyal açıdan bağımsızlık kazanma gibi sosyal becerilerin kazandırılabilmesi için sosyal beceri eğitimi verilmesi, çocuğun sergilediği uygun davranışların desteklenmesi ve böylece çocuğun bu davranışları kazanabilmesi için motive edilmesi gerekmektedir. Bunun için eğitimin her basamağında çocukların sosyal becerileri edinmeleri ve bu becerilerin pekiştirilmesi, geliştirilmesi için bilinçli bir şekilde çaba sarf edilmelidir (Arslan, 2015, s.201; Çubukçu ve Gültekin, 2006; Kapıkıran, İvrendi ve Adak, 2006; Samancı ve Uçan, 2017).

Her bir çocuk için bu dönem en iyi şekilde değerlendirilmeli, çocuklara sahip olmaları gereken sosyal beceriler öğretilmelidir. Sosyal becerilerin öğretilmesi noktasında, çocukların dünyaya gözlerini açtıkları ilk andan itibaren iletişim kurdukları aileleri, yakın çevreleri ve okula başlamaları ile hayatlarında önemli bir yere sahip olacak olan öğretmenler son derece önemli faktörlerdir. Çocuklar aile, öğretmen, arkadaş ve toplumdaki diğer bireylerle etkileşim kurarak doğrudan ya da dolaylı yollarla bu becerileri kazanırlar. Çocukların ilk sosyal ilişkileri ailede başladığı için ailelerin çocuklarına iyi model olarak onların sosyal becerilerini desteklemeleri oldukça önemlidir. Çocukların, akranları ve diğer yetişkin bireylerle ilk ciddi deneyimlerini yaşadıkları ve aile yaşamından sonra en önemli sosyal çevre olan okulda ise çocuklar akranlarıyla, öğretmenleriyle etkileşime girerek sosyal ortamda bir çok sosyal beceriyi yaparak ve yaşayarak öğrenme

imkanı bulabilirler. Bu nedenle, öğretmenlerin programda da yer alan sosyal gelişim alanlarını desteklemeye yönelik değişik yöntem ve teknikleri kullanarak çeşitli etkinlikler yapmaları, sosyal becerileri destekleyici sınıf ve çevre düzenlemeleri oluşturmaları ve iyi rol model olmaları oldukça önemlidir. Çünkü, sosyal becerilerin olumlu bir şekilde gelişimi çocukların akademik başarılarında, sosyal hayatlarında ve çevreye uyum sağlamalarında oldukça etkilidir. Sosyal ve akademik hayatında başarılı ve mutlu olan bireyler içinde bulundukları toplumun başarı ve mutluluğuna katkı sağlayabilirler. Bu nedenle, sosyal gelişim hem birey için hem de toplum için büyük bir öneme sahiptir (Çubukçu ve Gültekin, 2006; Günindi, 2011; Kapıkıran, İvrendi ve Adak, 2006; Samancı ve Uçan, 2017).

2.2.2. Okul Öncesi Dönemde Sosyal Becerilerin Sınıflandırılması ve Değerlendirilmesi

Alan yazında, sosyal becerilerin çeşitli sınıflandırmaları yapılmıştır. Sınıflandırmalara bakıldığında, temelde birbirlerinden farklı olmadıkları benzer becerileri içerdikleri görülmektedir. Eisler ve Fredericksen sosyal becerileri sözel, sözsüz ve motor olmak üzere 3 kategoriye ayırmışlardır (Eisler ve Fredericksen'den aktaran Bacanlı, 2008, s. 61). Riggio, sosyal becerileri, sözel olmayan ifade ve mesajlarla ilgili sosyal becerileri içeren; duyuşsal ifade, duyuşsal duyarlılık, duyuşsal kontrol boyutları ile sözel olan ifade ve mesajlarla ilgili sosyal becerileri içeren; sosyal ifade, sosyal duyarlılık, sosyal kontrol ve sosyal manipülasyon boyutları olmak üzere toplamda 7 boyut olarak sınıflandırmıştır (Riggio, 1985). Gresham ve Elliott, okul öncesi dönem çocuklarında yer alan sosyal becerileri; iş birliği, atılganlık, sorumluluk ve öz kontrol olmak üzere 4 kategoride incelemiştir (Gresham ve Elliott'tan aktaran Aksoy, 2014, s. 20). Sargent, sosyal becerileri sınıflandırırken çocukların yer aldığı ortamı dikkate almış ve neticede sosyal becerileri; sınıfla ilgili beceriler, okulla ilgili beceriler, kişisel beceriler, etkileşim kurma becerileri, toplumla ilgili beceriler ve işle ilgili beceriler olmak üzere 6 kategoride sınıflandırmıştır. Her kategoride bulunan becerileri ilköğretim, orta öğretim ve lise olmak üzere çocukların gelişim dönemlerine göre sıralamıştır (Sargent'tan aktaran Çiftçi ve Sucuoğlu, 2009, s. 23). Merrell ise okul öncesi dönem çocuklarındaki sosyal becerileri; sosyal işbirliği, sosyal etkileşim ve sosyal bağımsızlık olmak üzere 3 başlık altında incelemiştir (Merrell'den aktaran Aksoy, 2014, s. 21). Caldarella ve Merrell ise 22.000'den

fazla çocuk ve genci içeren toplamda 21 çalışmayı incelemişler ve sosyal becerileri; akran ilişkileri, öz yönetim, akademik beceriler, uyum becerileri ve atılganlık becerileri olmak üzere 5 boyutta sınıflandırmışlardır (Caldarella ve Merrell'den aktaran Merrell ve Gimpel, 2014, s. 12). Bu sınıflandırmalardan biri de Akkök tarafından yapılmıştır. Akkök (1999), çocuklardaki sosyal becerileri şu şekilde sınıflandırmıştır:

1. *İlişkiyi Başlatma ve Sürdürme Becerileri*: Dinleme, konuşmayı başlatma, konuşmayı sürdürme, soru sorma, teşekkür etme, kendini tanıtmaya, başkalarını tanıtmaya, iltifat etme, yardım isteme, bir gruba katılma, yönerge verme, yönergelere uyma, özür dileme, ikna etme
2. *Grupla Bir İş Yürütme Becerileri*: Grupta iş bölümüne uyma, grupta sorumluluğunu yerine getirme, başkalarının görüşlerini anlamaya çalışma
3. *Duygulara Yönelik Beceriler*: Kendi duygularını anlama, duygularını ifade etme, başkalarının duygularını anlama, karşı tarafın kızgınlığı ile başa çıkma, sevgiyi, iyi duyguları ifade etme, korku ile başa çıkma, kendini ödüllendirme
4. *Saldırgan Davranışlar İle Başa Çıkmaya Yönelik Beceriler*: izin isteme, paylaşma, başkalarına yardım etme, uzlaşma, kızgınlığını kontrol etme, hakkını koruma, savunma, alay etmeyle başa çıkma, kavgadan uzak durma
5. *Stres Durumlarıyla Başa Çıkmaya Yönelik Beceriler*: Başarısız olunan bir durumla başa çıkma, grup baskısıyla başa çıkma, utarılan bir durumla başa çıkma, yalnız bırakılma ile başa çıkma
6. *Plan Yapma ve Problem Becerileri*: Ne yapacağına karar verme, problemin (sorunun) nedenlerini araştırma, amaç oluşturma, bilgi toplama, karar verme, bir işe yoğunlaşma.

Bu beceriler, akademik gelişimle bağlantılı olup birlikte devam etmektedir (s. 24). Akkök (1999) tarafından yapılan bu sınıflandırmanın MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan okul öncesi dönem çocuklarının sosyal-duygusal gelişim özellikleri ve bu alandaki kazanım göstergeler ile doğru orantılı olduğu görülmektedir. Programda çocukların sosyal-duygusal gelişim özelliklerine yönelik bilgilere bakıldığında çocukların 36-48 aylık dönemde; kendisi ile ilgili sorulara yanıt verme, duygularını ifade etme, başkalarının duygularını anlama, kurallara uyma ve izin isteme gibi becerilere sahip olmaları gerektiği, gelişim dönemleri ilerledikçe gruba uyum sağlama, yardım isteme, sosyal problemlere çözüm üretebilme, kendini özgün yollarla ifade edebilme, kendine güvenme, duygularını kontrol edebilme gibi sosyal-duygusal özelliklere sahip olmaları gerektiği görülmektedir (MEB, 2013, s. 27). Tüm bu noktalar göz önüne alındığında, Akkök'ün sınıflandırdığı sosyal becerilerin okul öncesi dönemdeki çocuklara verilecek olan sosyal beceri eğitiminde dikkate alınabileceği düşünülmektedir.

Sosyal beceri eğitimi verilmeden önce çocukların sosyal becerilerinin yeterliliğini belirlemek için sosyal becerilere yönelik değerlendirmeler yapılmalıdır. Sosyal becerilerin değerlendirilmesinde formal ve informal teknikler kullanılmaktadır. Standart ölçme araçları formal değerlendirmelerde kullanılırken bireylerin gözlenmesi ve bireyle görüşme yapılması informal tekniklerde kullanılır (Çiftçi ve Sucuoğlu, 2009, s. 25). Uzmanların çoğunluğu, çocuklarda sosyal becerileri değerlendirmek için 6 ana yöntem kullanıldığını belirtmektedirler. Bunlar; davranışsal gözlem, davranış derecelendirme ölçekleri, görüşme, kendi kendini değerlendirme, projektif-ifade edici teknikler ve sosyometrik testlerdir (Elliott ve Gresham, 1987; Merrell, 2001).

Davranışsal gözlemlerde değerlendirmesi yapılacak çocuğu farklı ortam ve durumlarda gözleyebilecek olan uzman, öğretmen, ebeveyn gibi bireylerin çocuk hakkındaki rapor ve değerlendirmeleri kullanılır. Davranış derecelendirme ölçeklerinde de çocuğu iyi tanıyan anne, baba, kardeş, akran, öğretmen gibi bireyler değerlendirme yapar. Gözlemden farklı olarak, değerlendirilmesi yapılacak olan çocuğun davranışlarını gözleyen kişiler önceden hazırlanmış olan derecelendirme ölçeklerini doldurarak çocuğun davranışını derecelendirirler. Derecelendirme sonucunda, çocuğun sosyal becerilerindeki yetersizliği saptanabilir. Görüşme yöntemi en eski ve en yaygın kullanılan yöntemlerden biridir. Görüşmeler, yüksek derecede yapılandırılmış olanlardan yapılandırılmamış olanlara kadar çeşitli şekillerde uygulanabilir. Görüşmeler, değerlendirilecek çocukla doğrudan yapılabileceği gibi çocuğun ebeveynleri ve öğretmeni ile de yapılabilir. Kendi kendini değerlendirme yönteminde, çocuk kendi kendini değerlendirir. Böylece anne-baba, öğretmen gibi ikincil kişilere gerek kalmaz. Sosyal beceri için geliştirilen bazı ölçekler bu yöntemde kullanılır. Projektif-ifade edici teknikler, cümle tamamlama ve resim çizme gibi teknikleri içeren tematik yaklaşımdır. Temelde gözlemsel teknikler olan sosyometrik tekniklerde ise çocuğun sosyal ortamlardaki konumuna bakılarak o çocuğun sosyal becerisi ile ilgili yargıya ulaşılabilir. Bu yöntemle, bir grupta yer alan kişilerin tutum ve eğilimleri, gruptaki örgütlenme şekli tespit edilebilir ve grubu oluşturan bireylerin birbirleri ile ilgili tercihleri belirlenebilir (Avcıoğlu, 2009, s. 20; Bacanlı, 2008, s. 67; Merrell, 2001). Sosyal beceri eğitimi yapılacak olan çocukların sosyal becerilerini değerlendirmek için çocukların durumuna, çalışma ortamına, yapılan araştırmaya göre en uygun olan değerlendirme yöntemi seçilerek uygulama öncesinde ve sonrasında çocukların sosyal beceri düzeyleri değerlendirilebilir.

2.2.3. Sosyal Beceri Eğitimi

Erken çocukluk yıllarında çocuklar sosyal becerileri edinmeye ve uygulamaya ihtiyaç duyarlar. Çocukların çoğunluğu zamanlarının büyük bir kısmını okul öncesi eğitim kurumlarında geçirirler (Lynch ve Simpson, 2010). Sürekli gelişim içinde olan çocuklara okul ortamında kazandırılması amaçlanan temel becerilerden biri de sosyal becerilerdir. Bu becerilerin geliştirilmesinin temeli, çocukların sosyal davranışlarını geliştirmek ve uygun davrandıkları zaman onları desteklemektir (Akkök, 1999, s. 20). Cartledge ve Milburn (1978), okulların okuma, yazma, aritmetik vb. akademik derslerin yanı sıra sosyal beceri eğitimi de vermesi gerektiğinin öneminden bahsetmişler ve sosyal becerilere sahip çocukların akademik olarak da başarılı olduklarını ifade etmişlerdir. Arslan (2015), çocuklara okul öncesi dönemde; kurallara uyma, alınan kararlara katılma, paylaşma, işbirliği yapma ve sorumluluk üstlenme gibi sosyal becerilerin kazandırılabilceğini ve bu becerilerin, bireylerin topluma uyum sağlamalarında, toplumun ihtiyaçlarını karşılamalarında önemli olduğunu belirtmiştir (s. 214).

Çocukların çoğunluğu konuşmayı başlatma, sürdürme, akranlarıyla olumlu iletişim kurma gibi sosyal becerileri okul ortamında sözel ya da sözel olmayan yollarla doğal bir biçimde öğrenirler. Böylece bir çok beceri aile, okul gibi ortamlarda sistematik olmayan bir biçimde, model alma ve taklit yoluyla kendiliğinde öğrenilmiş olur. Ancak bu tarz öğrenmeler sonucunda olumlu davranışları öğrenmenin yanı sıra olumsuz olan ve toplum tarafından kabul edilmeyen bir çok davranış da öğrenebilmektedirler. Ayrıca sosyal becerilerin bir çoğunu kazanmış çocuklar olduğu gibi çok az beceriye sahip olan çocuklar da olabilmektedir (Avcıoğlu, 2009, s. 20; Samancı ve Uçan, 2017). Bu nedenle, doğal olarak öğrenmeye ve şansa bırakılmayacak kadar ciddi bir öğrenme alanı olan ve çocukların tüm hayatını etkileyecek olan sosyal becerilerin okul öncesi eğitim kurumlarında sistematik bir şekilde planlanarak ve uygun yöntem, teknikler kullanılarak öğretilmesi gerekmektedir.

Westwood (2011), çocuklara uygulanan sosyal beceri eğitim programlarının genellikle 6 adımı sırasıyla takip ettiklerini belirtmiştir. Bu adımlar:

1. *Tanım:* İlk olarak öğretilecek olan beceriler tanımlanır. Tanımlanan becerinin neden önemli olduğu ve ortaya çıkabilecek etkileşimlerde bu beceriden nasıl yararlanılabileceği tartışılır.

2. *Beceriye Modellemek:* İkinci adımda, beceri basit bileşenlere ayrılır. Öğretici beceriyi açık bir şekilde göstererek rol model olur ya da seçilen bir çocuğun bu beceriyi yapması sağlanır.
3. *Taklit ve Prova:* Bu adımda, çocuk bazı durumlarda bu becerileri yapılandırmayı dener. Bunun başarılı bir şekilde gerçekleşmesi için çocuk beceriyi gösterme konusunda desteklenmeli, dikkatli bir şekilde katılmalı ve gösterilen şeyi akılda tutmalıdır.
4. *Geribildirim:* Bu adımda, bilgilendirici geri bildirimler yapılır. Bu geribildirimler sözel olarak yapılabileceği gibi uygun olan bazı durumlarda video kayıtları yoluyla da yapılabilir.
5. *Kullanılacak Beceri İçin Fırsat Sağlama:* Bu adımda öğretilecek beceriye bağlı olarak becerinin sınıf ortamında veya diğer doğal ortamlarda genelleştirilmesine ve uygulanmasına olanak sağlamak için küçük grup etkinlikleri ya da eşleştirilmiş çalışma etkinlikleri yapılır.
6. *Aralıklı Pekiştirme:* Son adımda ise gün içerisinde, diğer zamanlarda ve sonraki haftalarda soru sormaksızın çocuğun beceriyi uygulama örnekleri izlenir. Gerekli yerlerde övgü ve ödül verilir. Beceri edinildikten sonra devamlılığı ve korunması amaçlanır (s. 99)

Çocuklara verilecek olan sosyal beceri eğitiminde öncelikle, çocukların gelişim özellikleri dikkate alınarak planlama yapılmalıdır. Bunun için ilk olarak çocukların gelişimleri ve ilerlemeleri için ön koşul olabilecek kazanımlar belirlenmelidir. Çocuklara etkileşim fırsatı vermekle sosyal becerilerin gelişiminin kolaylaşması doğru orantılıdır. Bundan dolayı eğitimcilerin çocuklarla birlikte çalışarak çocukların bu becerileri denemeleri ve davranış haline getirmeleri için ortam hazırlamaları, kazandırılmak istenen becerilere yönelik sınıf içi ve sınıf dışı etkinlikler planlayıp uygulamaları gerekmektedir. Ayrıca sosyal beceri eğitiminde, çocuklarda görülen istenmeyen davranışların değiştirilmesi ya da ortadan kaldırılması da amaçlanmaktadır. Sosyal beceri eğitiminde önemli olan bir diğer nokta ise eğitimde çocukların değer verdiği beceri ve davranışların yer alması ile eğitimin kalıcılığının doğru orantılı olduğunun unutulmamasıdır (Akkök, 1999, s. 21; Bacanlı, 2008, s. 86, Samancı ve Uçan, 2017). Bu doğrultuda, okul öncesi eğitim dönemindeki çocuklara verilecek olan sosyal beceri eğitiminde öncelikle çocukların gelişim özellikleri belirlenmelidir. Bunun için Milli Eğitim Bakanlığı 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı incelenerek, çocukların tüm gelişim alanlarında; 36-48 ay, 48-60 ay ve 60-72 ay olmak

üzere 3 farklı dönemdeki gelişim özellikleri incelenebilir. Daha sonra çocukların ihtiyaç ve gereksinimlerine uygun kazanımların belirlenmesi için programda yer alan sosyal-duygusal gelişim alanı kazanımlarına bakılarak çocuklarda geliştirilmek istenen kazanımlar, sosyal beceriler belirlenebilir (MEB, 2013, s. 27-28).

Sosyal becerilerin öğretiminde rol oynama, gösteri, model olma, antrenörlük, doğrudan öğretim, bilişsel süreç yaklaşımı, bilişsel sosyal öğrenme, akran destekli öğrenme, dramatik etkinlikler ve drama yoluyla öğrenme, işbirlikli öğrenme, aile katılımı ve eğitimi yoluyla öğrenme, hikaye okuma, oyun, serbest zaman, müzik ve sanat etkinlikleri ile öğrenme gibi çeşitli yöntem ve teknikler uygulanmaktadır (Aksoy, 2014, s. 26; Avcıoğlu, 2009, s. 24; Bacanlı, 2008, s. 107; Çiftçi ve Sucuoğlu, 2009, s. 35; Durualp ve Aral, 2010). Okul öncesi dönemde, özellikle MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan Türkçe, drama, oyun, hareket, sanat, müzik, fen, matematik, okuma yazmaya hazırlık etkinlikleri (MEB, 2013, s. 42) yoluyla çocuklara sosyal beceri eğitimi verilebilir. Bu eğitim sadece sınırlı imkanlara sahip olan okul ortamında değil aynı zamanda alan gezileri etkinlikleri yapılarak müze gibi zengin materyal ve imkanlara sahip ortamlarda da verilerek eğitimin etkililiği artırılabilir.

2.3. Sosyal Problem Çözme Becerileri ve Sosyal Beceriler Arasındaki İlişki

Problem çözmenin sosyal boyutunu ifade eden sosyal problem çözme becerileri ve sosyal beceri kavramları birbirleriyle iç içe kavramlardır. Literatürde, sosyal problem çözme becerilerinin, sosyal beceriler aracılığıyla çevreye uyumu sağladığı ve bu becerilerin sosyal beceri alt boyutu olarak da ele alındığı görülmektedir (Anlıak ve Dinçer, 2005; Beydoğan, 2019, s. 11; Kayılı, 2015, s. 38; Önalın Akfırat, 2006; Yağbasan, 2018, s. 22). Sosyal becerilere sahip olan çocukların günlük yaşam içerisinde karşılaştıkları sosyal problem durumlarına sosyal becerileri aracılığıyla prososyal davranışlar göstererek uygun çözüm yolları bulabilecekleri söylenebilir. Tabi ki bu noktada çocukların sosyal problem çözme basamaklarını bilmeleri ve uygulamaları önemlidir. Bu nedenle, çocuklarda sosyal problem çözme becerileri ve sosyal becerilerin geliştirilmesinin birbiriyle ilişkili olduğu ve birbirini tamamlayan iki beceri grubu olduğu düşünülmektedir.

Alan yazın incelendiğinde, sosyal problem çözme becerileri ve sosyal beceriler arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Bu iki beceri grubu arasındaki ilişkinin daha anlaşılabilir şekilde açıklanması noktasında, bahsi geçen bu çalışmalardan

bazılarına bakmakta fayda görülmektedir. Malik, Balda ve Punia (2006), 6-8 yaş arası çocukların sosyal duygusal davranışları ile sosyal problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, agresif, duygusal ve sabırsız çocukların akranlarıyla aralarındaki sosyal problem durumlarını çözmede farklı çözüm türlerini ve problem çözmeye yönelik çözümleri az kullandıklarını ve daha çok güç-kuvvet stratejilerini kullandıklarını tespit etmişlerdir. Ünsal (2010), okul öncesi dönem çocukların sosyal duygusal uyum düzeyleri ile davranış sorunları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırma sonucunda, çocukların sosyal uyum düzeyleri azaldıkça davranış sorunlarının arttığını tespit etmiştir. Özmen (2013), 5-6 yaş grubu çocuklarla ilişkisel tarama modeli ile yaptığı araştırma sonucuna göre, çocukların akranları ile ilişkilerinde sergiledikleri çekingenlik, sosyal kabul, problem çözme, sosyal davranış ve saldırganlık davranışlarının sosyal problem çözme becerilerine göre farklılaştığını tespit etmiştir. Sosyal problem çözme becerileri yüksek olan çocukların akranlarıyla ilişkilerinde daha olumlu problem çözdükleri ve olumlu sosyal davranışlar gösterdikleri görülmüştür. Bilici (2019), okul öncesine devam eden 60-72 aylık çocukların sosyal problem çözme becerileri, sosyal duygusal uyumları ve rekabet biçimleri arasındaki ilişkiyi incelediği tarama modelindeki araştırmasında, çocuklarda sosyal yaşamın gereklerine uygun davranışlardaki artışın sosyal problem çözme becerilerini de arttırdığı sonucuna ulaşmıştır. Dinçer vd. (2019), okul öncesi dönem çocuklar ile yaptıkları araştırma sonucunda, çocukların sosyal beceri ve sosyal problem çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu, çocukların sosyal beceri düzeyleri düştükçe sosyal problem çözme becerilerinin de düştüğü ve sosyal becerisi düşük olan çocukların akranlarıyla iletişimlerinde olumsuz yöntemler kullandıkları sonucuna ulaşmışlardır. Şentürk (2019), okul öncesi dönem çocuklara yönelik hazırlanmış olduğu sosyal beceri eğitim programı sonucunda deney grubu çocukların sosyal yetkinlik düzeylerinin ve akran kışkırtmasına karşı göstermiş oldukları olumlu sosyal tepkilerin kontrol grubu çocuklara göre anlamlı düzeyde arttığı ve deney grubunda yer alan çocukların saldırgan problem çözme davranışlarında azalma olduğu sonucuna ulaşmıştır.

İlgili araştırmalarda da görüldüğü gibi çocukların sosyal beceri düzeyleri ile sosyal problem durumlarında göstermiş oldukları davranış biçimleri arasında yakın ilişki vardır. Yapılan bu araştırmada da farklı yöntem, materyal ve etkinlik türleri ile hazırlanan ve oyuncak müzesi ortamında gerçekleştirilen eğitim etkinliklerinin çocukların sosyal problem çözme becerilerine ve sosyal becerilerine etkisi incelenmiştir.

2.4. Farklı Bir Eğitim Ortamı Olarak Müze

Bu başlık altında öncelikle farklı bir öğrenme ortamı olan müzelerin eğitim işlevinin kısa tarihinden bahsedilmiş ve müzede öğrenmenin önemi açıklanmıştır. Oyuncak müzesi alt başlığı ile müze sınıflandırılmasına yer verilerek yapılan bu araştırmanın da uygulama mekanı olan oyuncak müzeleri anlatılmıştır. Daha sonra, okul öncesi eğitimde müzelerin eğitim ortamı olarak kullanımına değinilmiş ve müze eğitimi ile okul öncesi eğitim programı arasındaki ilişki açıklanmaya çalışılmıştır. Son olarak ise verimli bir müze gezisi düzenlemek için dikkat edilmesi gereken noktalar üzerinde durulmuştur.

2.4.1. Eğitim Ortamı Olarak Müzeler ve Önemi

Formal eğitim yerleri olan okullarda, belirli bir plan ve amaç doğrultusunda eğitim programları gerçekleştirilmektedir. Ancak yaşam boyunca öğrenilenler okul ile sınırlı değildir. Çünkü okullar belirli bir plan ve program kapsamında, sınırlı ortam ve imkanlarla bireylere yeni davranışlar kazandırmayı amaçlayan ve genellikle hazır kuramsal bilgiler sunan kurumlardır. Oysaki bireyler eğitim sürecinde ne kadar aktif olurlarsa ve sürece katılarak öğrendikleri bilgileri yaşantılarına dahil edebilirlerse o kadar başarılı bir öğrenme gerçekleşebilmektedir. Bu öğrenmelerin gerçekleşebilmesi için de eğitimin sadece sınıf ortamında değil farklı içeriğe sahip okul dışı ortamlarda da sürdürülmesi gerekmektedir. Okul dışı öğrenme ortamları genel olarak sınıf dışında öğrenmenin gerçekleştiği ortamlar olarak tanımlanmaktadır. Eğitim sistemimize bakıldığında program içerisinde müze, hayvanat bahçesi, galeri, bilim merkezi gibi informal eğitim ortamlarının yer aldığı ve bu ortamların, sundukları eğitim hizmetleri ile hem öğretmen hem de ebeveynler için değerlendirilmesi gereken yerler olduğu görülmektedir. Ancak yakın zamana kadar bu ortamlar sadece eğlenmek için gidilen ve güzel zaman geçirilen yerler olarak görülürken teknolojinin hızla geliştiği ve bilgiye ulaşmanın kolay olduğu dolayısıyla insanların öğrenme şekilleri hakkındaki araştırmaların da artış gösterdiği günümüzde, okullar öğrenme-öğretme denildiğinde akla gelen tek kurum olma özelliğini kaybetmiştir. Eğitim anlayışında bir takım değişiklikler meydana gelmiştir. Eğitim yaşam boyu edinilme özelliği kazanmıştır. Günümüzde insanların her yaşta ve her mekanda eğitilebileceği anlayışı egemendir. Bu anlayışın sonucu olarak eğitim okulda verilen formal öğretimin sınırlarını aşmıştır. Bir diğer önemli değişim ise eğitimde sonuçtan ziyade sürecin önem kazanmasıdır. Sonuç odaklı, notlara dayalı eğitim anlayışı yerine somut yaşantılar yoluyla

deneyerek öğrenme temelli eğitim anlayışı kabul edilmiştir. Böylece informal öğrenme ortamları amaçsız gidilen yerler olmaktan ziyade belirli bir program ve hedef doğrultusunda gidilen ve eğitimde aktif olarak kullanılan yerler haline gelmiştir. Bunun bir sonucu olarak da eğitimde farklı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanma eğitimin merkezine konmuştur. Özellikle öğrencilerin dikkatini çekecek özelliklere sahip olan ve kalıcı öğrenmeyi sağlayacak olan okul dışı öğrenme mekanları eğitim sistemimizin vazgeçilmez unsurları haline gelmiştir (Göğebakan, 2018; Önder, Abacı ve Kamaraj, 2009; Laçın Şimşek, 2011, s. 1-3; Onur, 2013, s. 67; Sivrikaya, 2017). Okul dışı öğrenme müfredatta yer alan materyalleri kapsayan, akademik becerilerde daha iyi uzmanlaşmayı amaçlayan ve okulda gerçekleştirilen eğitimin tamamlayıcısı olan bir öğrenme türüdür (Hawrot, 2018). Okul dışı öğrenmenin en etkili şekilde gerçekleştirilebileceği ortamlardan biri de müzelerdir (Doğan, 2017).

Müzeler yaygın öğretim kurumları olma konusunda büyük ilerleme sağlamışlardır. Yaparak yaşayarak öğrenme ile yaşam boyunca kazanılan davranışları oluşturmada örgün eğitime yardımcı olan kurumlar haline gelmişlerdir (Özmen, 2018). Bilhassa gelişmiş ülkeler 19. yüzyılda müzelerin eğitimde kullanılması gereken önemli mekanlar olduğunu fark etmiş ve müzeleri eğitim-öğretim mekanı olarak günlük yaşam içerisine entegre etmişlerdir (Buyurgan, 2019, s. 1). Müzelerin bireyleri eğitebileceği fikri yaşam boyu öğrenme felsefesini oluşturmuştur. Her yaş grubu insanın müzeleri etkin bir biçimde kullanabilmesine yönelik çalışmalar yapılmaya başlanmıştır (Güler, 2019, s. 64). 19. yüzyılın ikinci yarısında Avrupa'da müze ile ilgili çalışmalar artmış, müzelerin sayısında büyük artış görülmüştür. Eğitim, müzelerin öncelikli görevi olmaya başlamıştır (Hopeer-Greenhill'den aktaran Güler, 2019, s. 64). Amerika'da müzelerin eğitim ortamı olarak görülmesiyle müzelerde büyük gelişim yaşanarak kısa bir zaman diliminde Avrupa'dan daha ileriye ulaşmıştır (Yücel'den aktaran Güler, 2019, s. 64). Sistematik bir şekilde müzelerin eğitim ortamı olarak kullanımı ise 20. yüzyılın ikinci yarısında gerçekleşmiştir. Müzelerin eğitimsel özelliği daha ayrıntılı bir şekilde araştırılmaya başlanmıştır. Müzelere gelen ziyaretçiler sadece müzedeki objeleri izleyen kişiler olarak değil aynı zamanda müzeyle iletişim kurabilen bireyler olarak algılanmaya başlanmıştır. Müzeler, toplum ve kültürü geliştirmek için eğitime katkıda bulunan kurumlar haline gelmişlerdir (Adams'dan aktaran Doğan, 2017; Erem, 2017; Şahan, 2005). Müzeler müzede öğrenmenin önemini anlayarak eğitim birimleri kurmuşlardır. Bu birimler aracılığıyla çocuklara, okullara, öğretmenlere ve her kesimden, yaştan insana hizmet vermeyi amaçlamışlardır (Buyurgan,

2019, s. 2). Ülkemizde ise, 1920'li yıllarda müzede eğitim ile ilgili çalışmalar başlamıştır. Devam eden yıllarda müzede eğitim ile ilgili çeşitli seminerler ve konferanslar düzenlenmiştir. 1990'lı yıllara gelindiğinde ise müzelerde çocuk bölümleri kurulmaya başlanmış, eğitim programlarında müze eğitiminin önemi ifade edilmiştir (Doğan, 2017). Türkiye'de müze eğitimi çalışmaları dönem dönem devam eden kısa çalışmalar iken son yıllarda sistematik ve bilimsel çalışmalara dönmüştür. Son olarak 2016 yılında Milli Eğitim Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında gerçekleştirilen protokol ile resmi kurumlarda görevli öğretmenlere müze eğitimi alanında uzman akademisyenler tarafından müze eğitimi ile ilgili olarak eğitimler verilmeye başlanmıştır. Ayrıca, Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde hazırlanacak olan film, video, belgesel gibi görsel materyallerin Eğitim Bilişim Ağı (EBA) yoluyla okulların kullanımına sunulması amaçlanmıştır (Özrili, 2019; Sivrikaya, 2017). Bu olumlu gelişmelerin ülkemizde müzelerin eğitim ortamı olarak kullanımı konusunda farkındalık oluşturacağı düşünülmektedir.

Müzeler, toplumun gelişimini amaçlayan halka açık, insanlığın somut ve soyut miraslarını toplayan, araştıran ve sergileyen, insanlar için eğitim, araştırma ve eğlenceyi amaçlayan kalıcı mekanlardır (ICOM, 2007). Kendilerine özgü dünyalarını ziyaretçilerine yaşatan etkileyici, saygın, önemli ve kültürel ortamlar olan müzelerin insanlık tarihinin önemli objelerini toplama, koruma, sergileme gibi görevlerinin yanı sıra en önemli görevlerinden biri de eğitimidir (Açıkgöz, 2018, s. 28; Buyurgan, 2019, s. 1; Çakır İlhan, 2009; Cox Petersen, Marsh, Kisiel ve Melber, 2000). Müzeler ziyaretçileri kendi deneyimleri, inanç ve değerleri yoluyla anlamlandırdıkları nesne ve fikirlerle destekleyen fiziksel ve sosyal yerlerdir. Müzeler okulda ulaşılamayan eğitimsel kaynaklar sağlar (Glick & Samarapungavan, 2008). Öğrenme ortamında dinlemek ve konuşmak öğrenme için yeterli değildir. Özellikle çocuklarda bedensel olarak katılım öğrenmenin gerçekleşmesi için önemlidir. Okul ortamında öğretmenler genel olarak çocukların duyularıyla hissedemediği, yaşamları boyunca deneyimleyemedikleri konuları anlatmaktadırlar. Yaşanmışlıktan uzak olan bu anlatımlar çocukların zihninde soyut olarak kalmaktadır. Fakat müze ortamında her anlamda aktif katılımın sağlandığı bir öğrenme-öğretme süreci söz konusudur. Müzede öğrenme formal öğrenmeden farklı özelliklere sahiptir. Müzeler sahip oldukları zengin ortam ile şaşırtıcı olabilen mekanlardır. Müzede öğrenme fiziksel ve bedensel olarak katılımı gerektirdiğinden dolayı hareketsiz bir müze eğitimi düşünülemez. Müze ortamında çocuklar sınıfta olduğu gibi pasif bir öğrenme süreci yerine yaşantılara dayalı, farklı

öğrenme imkanları sunan bir ortamda özgür bir şekilde hareket ederek, çevrelerini keşfederek, araştırarak, dokunarak nesneleri somut bir şekilde görerek çok daha etkili bir öğrenme süreci geçirmektedirler. Müzelerin ulusal bir eğitim programı olmaz ve her müze kendi programını belirler. Müzede öğrenme açık uçlu, tahmin edilemez ve esnektir. Formal eğitim ise sınırları önceden çizilmiş olan ve belirli bir çerçevede yürütülen eğitimidir (Adıgüzel, 2019; Akyalçın, 2019, s. 101; Onur,2012, s. 189). Günümüzde müzeler, ziyaretçilerine yönelik uyguladıkları eğitim etkinlikleri ile müzeye gelenlerin tüm gelişim alanlarına yönelik becerileri desteklemeyi amaçlayan kurumlar olma özelliğine sahiptir. Müzeler farklı düşünebilme ve problem çözebilme yeteneklerini geliştirmeye yönelik hazırladıkları atölye çalışmaları ile de formal eğitimi desteklemektedirler. Müzelerde gerçekleştirilen bu tarz öğrenme deneyimleri çocukların keyif alarak katılımlarını sağlayarak kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesine olanak tanır. Müzelerde gerçekleştirilen çeşitli etkinlikler ve çalışmalar çocukların kişisel gelişimleri için oldukça önemlidir. Müzelerde informal eğitim ile formal eğitim iç içe geçmiş durumdadır. Hatta müzelerdeki eğitim formal eğitimden daha etkili olabilmektedir. Eğlence ve eğitim kavramlarının birleşimi olarak ifade edilen "edutainment" güzel vakit geçirilen eğlenceli eğitim anlayışı şeklinde ifade edilmektedir. Müzeler, eğlendirirken öğreten etkinlikler yoluyla çocukların ilgilerini arttırır. Böylece etkinliklere katılım sağlayan çocuklar yeni ve farklı deneyimler yoluyla birden fazla öğrenme türünü deneyimleme fırsatı yakalarlar. Çocukların müzelere karşı olumlu tutum geliştirmesi ile de toplumda farkındalık oluşur. Böylece müzeler toplumun her kesiminden insana ulaşma ve insanların müzelere gelmesini sağlama amacını gerçekleştirmiş olur (Coşkun Kurşuncu, 2019; Erbay, 2017).

2.4.2. Oyuncak Müzeleri

Müzelerin sahip oldukları özelliklere göre çeşitli sınıflandırmaları yapılmaktadır. Müze çeşitleri sınıflandırmasında en yaygın kullanılan sınıflandırmayı Ambrose ve Paine (2012) yapmıştır. Bu sınıflandırmaya göre müzeler;

1. Koleksiyonlarına göre,
2. Bağlı Oldukları Yönetim Birimine Göre,
3. Hizmet Ettikleri Bölgeye Göre,
4. Hitap Ettikleri Kitleye Göre,

5. Koleksiyonları Sergileme Mekanlarına Göre, ayrılmaktadır (Ambrose ve Paine'den aktaran Şimşek, Yıldız ve Danacı Polat, 2019, s. 29).

Görüldüğü gibi müzelerin bir çok çeşidi bulunmaktadır. Yapılan bu 5 sınıflama da kendi içerisinde bir çok alt sınıflamaya sahiptir. Ayrıca bir müze birden fazla sınıflamaya dahil olabilir. Yapılan bu araştırmanın konusu gereği içerisinde oyuncak müzesi yer alan dördüncü sınıflamaya değinilmesi yeterli görülmüştür. Bu nedenle hitap ettikleri kitleye göre sınıflandırılan müzelere bakılacak olursa, bu müzeler Çocuk Sanat ve Gençlik Müzeleri ve Uzman Müzeleri'nden oluşmaktadır (Şimşek, Yıldız ve Danacı Polat, 2019, s. 43). Çocuk Sanat ve Gençlik Müzeleri öncelikli olarak çocukların ve gençlerin sanatı anlamalarını ve sevmelerini sağlamak için kurulan müzelerdir. Bu müzelerde hazırlanan sergi ve etkinlikler çocukların ve gençlerin fiziksel özellikleri göz önünde bulundurularak, amaca yönelik bir şekilde oluşturulmaktadır (Buyurgan ve Buyurgan'dan aktaran Şimşek, Yıldız ve Danacı Polat, 2019, s. 45). Association of Children's Museums' a (2008) göre çocuk müzeleri, genellikle 10 yaşın altındaki çocukların çevrelerini oyun yoluyla keşfederken öğrendikleri yerlerdir (Andre, Durksen ve Wolman, 2010). Bunun yanı sıra çocuk müzeleri, sadece çocuklara değil geniş bir kitleye hitap etmektedir. Yapılan araştırmalar ziyaretçilerin çocuk müzelerinden daha çok keyif aldıklarını ortaya koymuştur. Çocuk müzeleri, çocuklar için olduğu kadar anne-babalar ve diğer yetişkinler için de bilgi verici ve eğitici mekanlardır (Akyalçın, 2019, s. 70). Uzmanlık müzeleri ise bir alanda meydana gelen gelişmeleri sergileyen, tanıtan ve koleksiyonlarını bir araya getirirken belli bir konu ya da objeye odaklanan müzelerdir. Bu müzeler, ilgi alanları olan tema veya nesnelerin tarihsel değişimini araştırarak akademik çalışmalar için zengin kaynaklar oluştururlar. Bu müzeler; Oyuncak Müzesi, Karikatür ve Mizah Müzesi, Grafik Sanatlar Müzesi, Fotoğraf Müzesi, Masal Müzesi gibi belli alana yönelik oluşturulmuş müzelerdir. Ülkemizde bu türde bir çok müze bulunmaktadır. İstanbul Grafik Sanatlar Müzesi (İstanbul), Arıcılık Müzesi (Muğla), Şapka Müzesi (Kastamonu), Musa Baran Çocuk Oyuncakları Müzesi (İzmir), Ümran Baradan Oyun ve Oyuncak Müzesi (İzmir), İstanbul Oyuncak Müzesi (İstanbul), Düştepe Oyun Müzesi (İstanbul), Gaziantep Oyun ve Oyuncak Müzesi (Gaziantep), Antalya Büyükşehir Belediyesi Oyuncak Müzesi (Antalya) ve Canik Oyuncak Müzesi (Samsun) Türkiye'de yer alan Uzmanlık Müzeleri'nden bazılarıdır (Şimşek, Yıldız ve Danacı Polat, 2019, s. 43-45). Bu müzelere 2016 yılında Malatya'da kurulan ve yapılan bu araştırmanın da uygulama mekanı olan Çocuk Oyunevi ve Oyuncak Müzesi de eklenebilir. Malatya Çocuk Oyunevi ve Oyuncak Müzesi,

Dünyanın ve Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde kullanılan oyuncak bez bebek ve ahşap oyuncaklar koleksiyonlarına sahiptir. Müzede, çocuk kitaplarının ve zeka oyunlarının yer aldığı kütüphane ve çocukların sanat faaliyetlerine katılım sağlayabilecekleri sanat atölyesi, çocukların çeşitli renk, şekil ve özellikte yapılmış doğal ahşap oyuncaklar ile oynayabilecekleri ve farklı etkinlikler yapabilecekleri etkinlik atölyesi, Hacivat-Karagöz gibi gösterileri izleyebilecekleri drama sahnesi bölümü yer almaktadır. Çocuklara müzede kendi ahşap oyuncaklarını yapma bez bebek yapma gibi etkinlikler yaptırılmaktadır. Ayrıca çocukların gökyüzü ve astronomi ile ilgili farkındalıklarını arttıracak olan uzay odası çalışmaları devam etmektedir. Müze sınıflandırılmasında yer alan Oyuncak Müzeleri, hem ait olduğu ülkenin hem de içerisinde barındırdığı farklı ülkelere ait oyuncak koleksiyonları ile farklı ülkelerin tarihi, kültürel, sosyal ve ekonomik gelişimi ile ilgili bir vermektedir denilebilir.

Çocukların geçmişte oynadıkları oyuncak robotlar günümüzde çeşitli sektörlerde kullanılmaktadır. Geçmişte kağıttan yapılan uçaklar bugün Drone olarak karşımıza çıkmıştır. Geçmiş zamanlarda oynanan yer değirmeni (fırıldak) oyuncakları bugünün rüzgar santralleri için kaynak oluşturmuştur. Aslında tüm bunlar oyun ve oyuncakların bir ülkenin geleceğinin kodlarını içeren önemli materyaller olduğunu göstermektedir. Oyuncaklar tüm çocuklar için ortak bir dil sağlar. Aynı zamanda eğitim sisteminin de önemli bir parçasıdır. Günümüzde ise gelişen teknolojinin etkisi ile ortaya çıkan oyun ve oyuncaklar genellikle çocukların düşünmelerine, araştırmalarına fırsat vermeden her şeyi kendi kendine yapan materyallerdir. Bu nedenle oyuncak müzeleri çocukların teknoloji ürünü oyun ve oyuncaklarına alternatif olabilecek mekanlardır (Önder, 2018). Ülkemizde açılan ilk oyuncak müzesi özelliğine sahip Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi bünyesinde açılan oyuncak müzesinin 3 temel işlevinden yola çıkarak oyuncak müzelerinin işlevlerine bakacak olursak; oyuncak müzelerinin ilk işlevi kaybolma tehdidi karşısında olan oyuncakları korumaktadır. Çünkü oyuncaklar üretildikleri zamanın toplumsal ve kültürel değerlerini gösterir. Oyuncak müzelerinin ikinci işlevi oyuncaklar vasıtasıyla sanat, kültür ve eğitim tarihi araştırmaları yapmaktır. Oyuncak müzelerinin sonuncu ve belki de en önemli işlevi ise eğitimidir. Oyuncaklar aracılığıyla çocuklarda tarih farkındalığı oluşturmak, geçmişle bugün arasında bağlantı kurmalarına yardımcı olmak, oyuncakın hayatımızdaki yerini öğretmek oyuncak müzelerinin asıl sorumlulukları arasındadır (Onur, 2013, s. 61). Oyuncak müzeleri bünyelerinde gerçekleştirdikleri çeşitli oyun, drama, oyuncak yapımı gibi etkinlikler ile çocukların tüm gelişim alanlarına hitap

eden eğlenceli ve eğitici mekanlardır. Tüm bunlar düşünüldüğünde özellikle çocukların keşfetmeye en açık oldukları ve her şeyi oyun yolu ile etkili bir şekilde öğrenebildikleri okul öncesi dönemde, oyuncak müzelerinin eğitimde aktif olarak kullanımı önemli görülmektedir.

2.4.3. Okul Öncesinde Müzelerin Eğitim Ortamı Olarak Kullanımı

Okul öncesi dönemde yer alan çocukların öğrenmelerinin kalıcı olması için nesne, olay ya da durumları doğrudan deneyimlemeleri gerekmektedir. Bu nedenle, öğretmenlerin sınıf içinde sınırlı imkanlarla oluşturulan öğrenme deneyimlerine ek olarak sınıf dışında da çeşitli öğrenme kaynakları oluşturmaları gerekmektedir. Bu doğrultuda öğretmenler çocuklara günlük yaşamı içine alan farklı eğitim ortamları ve eğitim etkinlikleri imkanı sağlamalıdır (Aktaş Arnas, 2017). Çocuklar için okul dışı öğrenme ortamı olarak kullanılabilecek en etkili ortamlardan biri müzelerdir.

Okul öncesi dönemdeki çocuklar doğal olarak merak, ilgi ve sorularla doludur. Onlar keşfederek, özgün şeyler ortaya koyarak, yaparak, hikayelerden ve gerçek yaşam deneyimlerinden öğrenirler. Tarih müzeleri hikayeler ve gerçek yaşam deneyimleri hakkındadır. Bilim müzeleri denekle, deneylerle ilgili müzelerdir. Bunlar ve daha farklı alanlardaki müzeler, uygun bir şekilde sunulduğunda en basit bir nesne, eser ya da başyapıt dahi çocukların keşfetmelerine, bilgi ve anlam inşa etmelerine fırsat tanıyabilir. "Öğretmen olarak çevre" nin savunucuları müze ortamlarını ilham uyandıran yerler olarak tanımlarlar. İlk olarak İtalya, Rogio Emilia'daki erken çocukluk eğitimcileri, çocukların güzel şeylerle çevrelendiklerinde pozitif ve düşünceli cevap verdiklerini ifade etmişler ve çocukların öğrenme deneyimlerinde çevrenin olumlu etkisini fark etmişlerdir (Bowers, 2012). Bu nedenle erken dönemde çocuklara somut ve zengin içeriğe sahip yaşantılar sağlayan müze deneyimlerinin sunulması önemlidir.

Okul öncesi dönemde müzelerin eğitimde aktif olarak kullanılması ile müze ortamında öğrenmeyi oyunla birleştiren etkinlik ve faaliyetlerin yapılması, çocukların sonraki yaşamlarının niteliğini belirleyecek olan sağlıklı kişilik ve karakter gelişimlerinde önemlidir (Demirel, 2019, s. 17). Ülkemizde 2013 yılından beri uygulanmakta olan Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı incelendiğinde ve uygulama esaslarına bakıldığında programda yer alan tüm kazanımların ve kavramların yaşantı yoluyla öğrenmeye imkan tanıyacak özellikte olduğu görülmektedir. Özellikle sınıf dışı ortamlarda

yapılan eğitimler açısından bakıldığında okul öncesinde işlem öncesi ve somut işlemler döneminde olan çocukların eğitimi için müze gibi mekanların, çocuklara öğretilmesi hedeflenen kavram ve bilgilerin somutlaştırılmasında faydalı olabilecek nitelikte olduğu söylenebilir (Erem, 2017).

Okul öncesi eğitim programında çocukların gelişim özelliklerine göre belirlenmiş olan kazanım ve göstergelerin müze ortamında çocuklara rahatlıkla kazandırılacağı görülmektedir. Sosyal- Duygusal gelişim alanındaki kazanım ve göstergelerden Kazanım 3, göstergeleri ve açıklamaları şu şekildedir:

Sosyal-Duygusal Gelişim Alanı- Kazanım 3: Kendini özgün yollarla ifade eder. Göstergeleri: Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder. Nesneleri alışılmışın dışında kullanır. Özgün özellikler taşıyan ürünler oluşturur. *Açıklamalar:*Çocukların özgün özellikler taşıyan ürünler oluşturması; duygularını, düşüncelerini ve hayallerini tamamen kendine özgü bir biçimde çalışmasına yansıtıp, özgünlüğünü kullanarak ürününü diğerlerininkinden farklı kılmasıdır. Bu amaçla, nesneleri alışılmışın dışında farklı şekillerde kullanabilecekleri, duygularını drama, oyun, resim, müzik, şiir, öykü gibi yollarla gösterebilecekleri etkinlikler planlanmalıdır. Öğretmenin çocukların özgün ürün yapmasını beklemesinin yanı sıra onları değişik sanat dalları ile tanıştırmayı da önemlidir. Bu tanışma çevrenin olanakları elverdiğince gerçekleştirilebilir. Örneğin, resim veya heykel galerileri, müzeler, tarihi yerler ve binalar ziyaret edilebilir, bir ressam veya hasır dokuma ustası davet edilebilir veya atölyesinde ziyaret edilebilir. Bunun yanı sıra müzik dinletilerine gitmek, doğal alanlara geziler düzenlemek gibi yaşantılar da önemsenmelidir (MEB, 2013, s. 28).

Yukarıda verilen kazanımda görüldüğü gibi çocukların kendilerini özgün bir şekilde ifade edebilmelerine, özgün ürünler üretebilmelerine olanak tanımak için müze gibi mekanlara geziler düzenlenmesi tavsiye edilmektedir. Bu kazanım müzelerde öğretilebilecek tek kazanım olarak düşünülmemelidir. Sadece örnek olarak verilmiştir. Okul öncesi eğitim programında yer alan kazanımların bir çoğunun çocukların müze ortamında gerçekleştirilen etkinliklere aktif bir şekilde katılım sağlamaları yolu ile kazandırılacağı düşünülmektedir. Bunların yanı sıra programda, sanat etkinliği ve alan gezisi etkinliği ile ilgili verilen örnekler arasında müze gezilerinin yapılabileceği ifade edilmiştir. Ayrıca, belirli gün ve haftalar bölümünde Müzeler Haftası'na yer verilerek eğitim öğretim döneminde hiç gidilmiyorsa bile en azından bu hafta müzelere yönelik etkinlikler yapılması, alan gezileri düzenlenmesi desteklenmiştir denilebilir. Tüm bu noktalar göz önünde bulundurulduğunda okul öncesinde müzelerin eğitim ortamı olarak kullanımının kaçınılmaz ve gerekli olduğu düşünülmektedir.

2.4.4. Müze Ziyareti Planlaması ve Dikkat Edilecek Noktalar

Müze gezileri tek başına öğretmenin uğraşları ile yapılacak kadar basit bir gezi olmaktan ziyade içerisinde bir çok faktörü barındıran karmaşık bir süreçtir. Öncelikle, müze gezisi planlanırken çocukların yaş düzeylerine bağlı gelişim özellikleri, müze gezisi ile bağlantı kurulacak olan hedef kazanımlar ile müzenin fiziksel özellikleri ve imkanları dikkate alınması gereken önemli noktalardır (Bolat Aydoğan, 2019). Literatür incelendiğinde, genel olarak müze gezilerinde uygulanması gereken 3 aşamanın olduğu görülmektedir. Bunlar:

1. *Müze Gezisi Öncesi Hazırlık:* İlk aşamada okulların, eğitim- öğretim yılı başlamadan önce belirledikleri kazanımlar doğrultusunda gezi yapılacak müzeleri belirlemeleri gerekir. Daha sonra müzeye gidilecek uygun gün ve saatlerin kararlaştırılıp müze gezileri için ilgili müzelerden ve MEB'dan gerekli izinleri almaları gerekmektedir. Ayrıca 18 yaş altı öğrencilerle yapılacak olan gezilerde velilerden izin dilekçesi alınması gerekmektedir. Öğretmenlerin gezilerinden önce müzeyi gezmeleri ve eğitimde nasıl kullanacaklarına dair program yapmaları gerekmektedir. Bu aşama hazırlık aşamasıdır. Öğretmen sınıfta geziye yönelik etkinlikler hazırlar, uygun yöntem ve tekniklerle bu etkinlikleri uygular. Müze gezisi yapılmadan önce sınıf ortamında hazırlık etkinlikleri yapılmaya başlanır. Öncelikle tartışma etkinliği yapılarak çocuklara *Müze nedir?* sorusu yöneltilerek çocukların cevapları alınabilir. Daha sonra, müzedeki nesneleri çizgi çalışması ile tamamlama, sanat etkinliği, drama vb. etkinlikler ile çocuklar yapılacak olan müze gezilerine hazırlanabilirler. Müze gezisi öncesinde müze kuralları mutlaka konuşulmalıdır. Özellikle okul öncesi dönem çocuklara müzede yüksek sesle konuşmama, eserlere dokunmama gibi kuralların gerekliliği anlatılmalıdır (Abacı'dan aktaran Önder, Abacı ve Kamaraj, 2009; Bolat Aydoğan, 2019; Buyurgan ve Mercin'den aktaran Buyurgan, 2017). Müze kuralları çocukların aktif katılım gösterdikleri ve katılmaktan zevk aldıkları oyun, hareket, drama gibi yöntemlerle öğretilir. Öğretilenlerin kalıcı olması ve çocukların kuralları benimsemelerinin kolaylaşması açısından müzeye gezi düzenlemeden önce okul içerisinde okulun iç ve dış alanını keşfetmeye yönelik bir gezi düzenlenebilir. Okul gezisi sırasında müdür, rehber öğretmen, 1. sınıfların sınıfı ve okul kantini gibi okul

içerisindeki kişi ve mekanlar ile okulun bahçesi gezilerek gezi sırasında uygulanacak olan kurallar tekrar edilebilir, müzede uygulanacak kurallar hakkında konuşulabilir.

2. *Müze Gezisi*: İlk aşamada yapılan etkinlikler ile çocuklar müze gezisine hazır hale gelmişlerdir. Bu aşamada ise drama vb. yöntemlerle geziler daha çekici hale getirilmelidir. Çocuklar müze gezisi esnasında müzedeki etkinliklere katılarak, önceden yapılmış olan planlamalar doğrultusunda müzedeki nesne ve objeleri görme, inceleme imkanı bulabilirler. Müzede uygulanacak olan etkinliklerde çocukların ilgi ve istekleri doğrultusunda değişiklik yapılabilir. Etkinlikler olabildiğince çok duyuya hitap etmeli ve çocukların deneyim yaşamalarına imkan verecek nitelikte olmalıdır. Müze gezileri boyunca çocukların tek sıra halinde gezmeleri nesneleri, eserleri, sergileri rahat bir şekilde incelemelerini engelleyebilir. Bu nedenle çocukların müze kuralları çerçevesinde rahat bir şekilde gezmelerine fırsat verilmelidir. Bu aşamada dikkat edilmesi gereken önemli noktalardan birisi de çocuk sayısının sınırlandırılmasıdır. Bir sınıf ile gezi yapılmalı, sınıf mevcudu 25'in üzerinde ise sınıf ikiye bölünmeli ve iki eğitimci ile çocuklara dönüşümlü olarak farklı bölümlerde etkinlikler yaptırılmalıdır. Müze gezisinde amaç müzenin tamamını gezmek değildir. Gezide öğretilmesi hedeflenen konu ve kavramla ilişkili olan galeri ve bölümler gezilmelidir. Zaman kalırsa çocukların serbest şekilde gezmelerine fırsat verilebilir (Abacı'dan aktaran Önder, Abacı ve Kamaraj, 2009; Ünal ve Pınar, 2017).
3. *Müze Gezisi Sonrası*: Müzede eğitim sadece müze gezisi ile sınırlandırılmamalıdır (Buyurgan ve Mercin'den aktaran Buyurgan, 2017). Bu aşama gezi öncesi ve gezi sırasında öğrenilenlerin pekiştirilmesi aşamasıdır ve gezi bittikten sonra müzede, okulda, sınıflarda yapılan etkinlikleri içerir. Bu aşamada çocukların gözlemleri konuşulur. Müzede incelenen nesneler ile günümüzde kullanılan nesneler arasında karşılaştırma yapılır. Çocuklarla tüm grup halinde müze gezileri ile ilgili sohbet edilir. Açık uçlu sorular yöneltilerek müze gezilerinin çocukların beklentileri ile uyuşup uyuşmadığı, müze gezisi sırasında nasıl etkinliklere katıldıkları, gezi sırasında onları mutlu eden, heyecanlandıran, şaşırtan, eğlendiren şeylerin neler olduğu ile ilgili konuşularak değerlendirme yapılır. Çocukların müze gezisi sırasında sorup cevap alamadığı ya da akıllarına takılan sorular varsa onlar cevaplanır. Çocukların müze deneyimlerini resim, mektup, sergi, kendi müzelerini

kurma gibi etkinliklerle ifade etmeleri sağlanabilir (Abacı'dan aktaran Önder, Abacı ve Kamaraj, 2009; Ünal ve Pınar, 2017).

Sonuç olarak, müzeler belirli hedefe yönelik hazırlanmış müze gezileri ile kesinlikle eğitimde yer alması gereken kurumlar olarak değerlendirilmelidir. Dünya geneline ve Türkiye'ye bakıldığında müzelerin eğitim ortamı olarak kullanılmasına yönelik müzelerde eğitim birimlerinin kurulması ve öğretmenlere yönelik eğitim hizmetlerinin oluşturulması çalışmaları artarak devam etmektedir. Ayrıca tüm bu çalışmaların yanı sıra öğretmenlerin de verimli bir müze ziyareti planlamak için kendilerini geliştirmeleri önemlidir. Belirli bir amaç doğrultusunda ve tüm boyutları düşünülerek planlanan ve doğru yaklaşımları yoluyla gerçekleştirilen müze gezilerinin çocukların hayal dünyasını etkin hale getirmede, araştırma, keşfetme, merak, karşılaştırma, eleştirel düşünme, akıl yürütme gibi zihinsel süreçlerini olumlu yönde etkilemede, akıcı, esnek ve farklı bir öğrenmenin meydana gelmesinde, çocukların estetik zevklerinin gelişmesinde, kültürel eserlerin değerini bilme, sahip çıkma ve müze bilincinin oluşmasında etkin bir rol oynadığı unutulmamalıdır. Müzelerin çocuklara yönelik çeşitli eğitim etkinlikleri düzenlemeleri, ziyaretçiyi merkeze alan bir bakış açısıyla içerisinde barındırdıkları eserleri teknoloji ile de destekleyerek topluma sunmaları ve öğretmenlerin çeşitli eğitim programlarına katılım sağlayarak müzelerin eğitim ortamı olarak kullanımı hakkında bilgi ve farkındalık geliştirmeleri, çocukların anlamlı ve kalıcı öğrenmelerine fayda sağlayacaktır (Buyurgan, 2017; Sivrikaya, 2017; Ünal ve Pınar, 2017).

2.5. İlgili Araştırmalar

Bu başlık altında, araştırma konusu ile ilgili olarak yurt içinde ve yurtdışında yapılmış olan ilgili araştırmalara en eski olandan en güncel olana doğru yer verilmiştir.

Araştırmalar; sosyal problem çözme becerileri, sosyal beceriler ve müze ile ilgili olmak üzere 3 alt başlık şeklinde verilmiştir.

2.5.1. Sosyal Problem Çözme Becerileri İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Gouze (1987), okul öncesi dönemde yer alan erkek çocukların agresiflik düzeyi ile dikkat ve sosyal problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Anaokuluna devam eden toplam 43 erkek çocuğa iki tane seçmeye dayalı dikkat görevi verilerek çocukların

agresif ya da işbirliğine dayalı sosyal durumlardan hangisine odaklandığı değerlendirilmiştir. Çocuklara "Kişilerarası Problem Çözme Testi" ve "Wechsler Anaokulu ve İlkokul Zeka Testi" uygulanmıştır. Ayrıca, çocukların agresif davranışları öğretmen puanları ve gözlemsel verilerle ölçülmüştür. Araştırma sonucunda agresif olan çocukların diğer akranlarına göre çevrelerindeki olumsuz durumlara daha fazla odaklandıkları tespit edilmiştir. Zekanın sosyal problem çözme ve dikkatle bir ilgisi olmadığı görülmüştür. Agresif çocukların varsayımsal kişilerarası çatışma durumlarına diğer akranlarına oranla daha agresif, olumsuz çözüm yolları buldukları tespit edilmiştir.

Anlıak (2004), kurum ve özel anaokullarında öğrenim gören okul öncesi dönem çocuklarının kişilerarası problem çözme becerileri arasında fark olup olmadığını araştırmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 122 anaokulu çocuğu oluşturmaktadır. Araştırmada, kurum anaokulundan ve özel anaokulundan seçkisiz örnekleme yöntemi ile deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Deney gruplarına haftada 4 gün 20-45 dakika süren Kişiler Arası Bilişsel Problem Çözme Becerileri Programı uygulanmıştır. Araştırma sonucunda özel anaokulunda eğitime devam eden deney grubu çocukların kişiler arası problem çözme becerileri kurum anaokulundaki çocuklarındakinden anlamlı derecede yüksek çıkmıştır. Anlıak, eğitimde farklı yaklaşımlar uygulayan özel anaokulunun kişiler arası problem çözme becerilerini desteklediği ve resmi anaokullarında da sosyal ve kişiler arası problem çözme becerilerini geliştirmeye yönelik farklı yöntem ve tekniklerle programlar uygulanması gerektiğini belirtmiştir.

Özdil (2008), okul öncesi eğitime devam eden 36 çocuğa kişiler arası problem çözme becerileri programı uygulamış 36 çocuğa ise herhangi bir program uygulamamıştır. Araştırma sonucunda deney grubunda yer alan çocukların kişilerarası problem çözme becerileri kontrol grubunda yer alan çocuklardan anlamlı derece yüksek çıkmıştır.

Kargı (2009), Shure (1991) tarafından geliştirilen ve Öğülmüş (2001) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Ben Problem Çözebilirim" programının 4 yaş grubu çocuklara etkisini incelemiştir. Ön test- Son test kontrol gruplu deneysel desende yürütülen araştırmanın çalışma grubunu 4 yaş grubunda yer alan ve anaokuluna devam eden 19'u deney 19'u kontrol olmak üzere toplam 38 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmada, Achenbach ve Rescorla (2000) tarafından geliştirilen, Erol ve Acı (2001) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Çocukların Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği" ile Shure (1974) tarafından geliştirip Dinçer (1995) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Okul Öncesi Çocuklar İçin Kişilerarası

Sorun Çözme Testi" kullanılmıştır. Araştırma kapsamında deney grubu çocuklara toplam 59 dersten oluşan ve 4 ay süren "Ben Problem Çözebilirim" eğitim programı uygulanmıştır. Araştırma sonucunda deney grubunda yer alan çocukların kişilerarası (sosyal) problem çözme becerilerinin herhangi bir uygulamaya katılmayan kontrol grubu çocuklarından anlamlı derece yüksek olduğu ve deney grubunda yer alan çocukların davranış sorunlarında azalma olduğu tespit edilmiştir. Sorun çözme ve sorun davranış arasında doğrusal bir ilişki olduğu ancak çocukların anne-çocuk ve akran sorunlarına yönelik sundukları çözüm sayılarının sorun davranışlar için anlamlı bir belirleyici özelliği olmadığı görülmüştür.

Walker ve Henderson (2012), anaokulu dönemindeki mizaç ve sosyal problem çözme yeterliliğinin ileriki yıllardaki akademik becerilere etkisini araştırmışlardır. 1117 çocuk anaokulu ve 1. sınıfta gözlenmiştir. Öğretmenlerin değerlendirme raporları, annelerin ve çocuklara bakan kişilerin değerlendirmeleri ve araştırmacı tarafından çocuklara uygulanan bireysel test sonucunda, okul öncesi dönemdeki sosyal problem çözme becerileri ve mizaç özelliklerinin ilkökul dönemindeki akademik beceriyi yordadığı ve erken yıllarda edinilen sosyal problem çözme becerilerinin çocukların ileride yaşadığı sosyal uyum sorunlarında destekleyici olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kaan (2014), okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş grubunda yer alan 23'ü deney 23'ü kontrol olmak üzere toplam 46 çocukla deneysel bir araştırma gerçekleştirmiştir. Deney grubunda yer alan çocuklara Kişiler Arası Problem Çözme Programı uygulanarak kişiler arası problem çözme becerileri eğitiminin çocukların sosyal problem çözme becerilerine ve sorun davranışlarına etkisi incelemiştir. Veri toplamak amacıyla Özdil (2008) tarafından geliştirilen "Kişilerarası Problem Çözme" ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, deney grubu çocukların kişilerarası (sosyal) problem çözme becerilerinin kontrol grubu çocuklarına göre anlamlı derecede yüksek çıkmıştır. Ayrıca, deney grubu çocukların olumsuz davranışlarında azalma görülmüştür. Uygulanan eğitim programının, çocukların kişilerarası problem çözme becerilerinde ve problem davranışlarının azalmasında etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Karakuş'un (2017), 60-72 ay grubunda yer alan çocukların annelerinin tutumları ile çocukların sosyal problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi araştırdığı ilişkisel tarama modelindeki araştırmanın çalışma grubunu 60-72 ay arasında yer alan 500 çocuk ve anneleri oluşturmaktadır. Araştırma verilerini toplamak amacıyla "Ebeveyn Tutum Ölçeği"

ve "Wally Sosyal Problem Çözme Testi" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, çocukların sosyal problem çözme becerilerinin annelerinin tutumlarına göre değişmediği sonucuna ulaşılmıştır. Okul öncesi eğitim kurumlarında sosyal problem çözme becerileri geliştirmeye yönelik etkinliklere yer verilmesi, öğretmenlere çocukların sosyal problem çözme becerilerini destekleyebilmelerine yönelik eğitimler verilmesi gibi öneriler sunulmuştur.

Mermer (2017), okul öncesi dönem çocuklarının kişilerarası sorun çözme becerileri desteklemeye yönelik olan ve içerisinde farklı oyun etkinlikleri yer alan Sorunlarımızı Çözebiliriz Oyunu'nu (SÇO) geliştirmiştir. Ön test son test karşılaştırmalı kontrol gruplu desenle gerçekleştirilen araştırmaya 12'si deney 12'si kontrol olmak üzere 5-6 yaş grubu 24 çocuk dahil edilmiştir. Deney grubunda yer alan çocuklara araştırmacı tarafından geliştirilen SÇO 8 hafta boyunca hafta da bir saat uygulanmıştır. Kontrol grubu çocuklar ise 8 hafta boyunca haftada bir saat serbest oyun oynamıştır. Veriler, Shure (1974) tarafından geliştirilen ve Dinçer (1995) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Okul Öncesi Çocuklar İçin Kişilerarası Problem Çözme Testi" ile toplanmıştır. Çocukların kişiler arası sorun çözme becerilerine serbest oyun ve Sorun Çözebiliriz Oyunu'nun etkisinin araştırıldığı çalışma sonucunda, deney ve kontrol grubu çocukların ön test son test puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Ayrıca, deney grubu çocuklar ile kontrol grubu çocukların son test puanları arasında deney grubu lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Serbest oyunun kontrol grubu çocukların kişilerarası sorun çözme becerilerini geliştirdiği görülmüştür. Çocukların serbest oyun sırasında kişilerarası sorunlara çözümler buldukları ancak bu çözümlerin genellikle sosyal olmayan davranışlarla çözdükleri görülmüştür. Sorun Çözebiliriz Oyunu'nun deney grubu çocukların kişilerarası sorun çözme becerilerini olumlu yönde etkilediği çocukların karşılaştıkları kişilerarası sorunlara olumlu sosyal davranışlarla çözüm buldukları görülmüştür. Kişilerarası sorun çözme becerilerinin kazandırılmasında SÇO' nun serbest oyuna göre daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Atıl (2019), Çocuk Esirgeme Kurumunda bulunan korumaya muhtaç okul öncesi dönemde yer alan 5-6 yaş grubu çocuklara Ben Problem Çözebiliriz programını uygulayarak, çocukların kişilerarası sosyal problem çözme becerilerine, sorunlu davranış ve sosyal becerilerine etkisini araştırmıştır. Ön test- son test kontrol gruplu yarı deneysel desenle gerçekleştirilen araştırmanın çalışma grubu Manisa, İzmir ve Bursa'da Çocuk Esirgeme Kurumu'nda kalan 5-6 yaş grubu, 22'si deney 21'i kontrol olmak üzere 43 çocukta olmaktadır. Araştırma sonucunda, Ben Problem Çözebiliriz müdahale programının

korunmaya muhtaç okul öncesi dönem çocuklarının kişiler arası problem çözme becerilerini olumlu yönde etkilediği çocukların program sonrasında sosyal problemlere ürettikleri çözümlerin sayısının arttığı görülmüştür. Ayrıca programın çocukların problem davranışlarında ve prososyal davranışlarında olumlu etkilerinin olduğu tespit edilmiştir.

Mercan (2019), 5-6 yaş grubunda yer alan ve okul öncesi eğitime devam eden çocukların kişilerarası problem çözme becerileri, akademik benlik saygıları ve öz düzenleme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu okul öncesine devam eden 289 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmada verileri toplamak için "Kişisel Bilgi Formu", Kişilerarası Problem Çözme Becerileri Ölçeği", "Akademik Benlik Saygısı Ölçeği" ve "Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, çocukların sosyal problem çözme becerileri saldırganlık alt boyutunun öz düzenleme becerileri ve akademik benlik saygısı ile negatif ilişkisinin olduğu, sosyal problem çözme becerileri olumlu davranış alt boyutunun ise öz düzenleme becerileri ve akademik belik saygısı ile pozitif yönde ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Yani çocukların olumlu sosyal davranışları ne kadar yüksekse öz düzenleme becerileri ile akademik benlik saygısı da o derece yüksek, olumsuz davranışlar ne kadar yüksekse öz düzenleme becerileri ve akademik benlik saygısı o derece düşük olmaktadır. Araştırma sonucunda, okullarda sosyal beceri ya da sosyal problem çözme becerileri eğitimi ile çocukların sosyal problem çözme becerilerinin desteklenmesi gibi öneriler sunulmuştur.

Mackintosh & Rowe (2020), düşük gelirli ailelerden gelen anaokulu çocuklarının anaokuluna başladıklarında adaptif sosyal problem çözme becerilerinin ne kadar farklılaştığını ve bu farklılıkların eğitim yılı boyunca erken matematik becerilerinin gelişimini destekleyip desteklemediğini araştırmışlardır. 76 çocuk üzerinde boylamsal modelle yapılan araştırma sonucuna göre, adaptif sosyal problem çözme becerilere sahip bir şekilde okul öncesi eğitime başlayan düşük gelirli çocukların adaptif sosyal problem çözme becerileri daha düşük olan akranlarına göre erken matematik becerilerini daha hızlı kazandıkları tespit edilmiştir.

2.5.2. Sosyal Beceriler İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Erbay (2018), ilkokul 1. sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin okul öncesi eğitim alma/almama durumlarıyla ilgili olup olmadığını araştırmıştır. Öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin tespit edilmesi amacıyla " İlköğretimde Öğrencilere Kazandırılması Gereken

Sosyal Beceriler" ölçeği, anne babaların çocuk yetiştirme tutumlarını tespit edebilmek amacıyla da "Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda okul öncesi eğitim alma ya da almama durumu ile sosyal beceri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin sosyal becerileri okul öncesi eğitim almayan öğrencilerden daha yüksek çıkmıştır. Öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri ile ailelerin çocuk yetiştirme tutumu arasında anlamlı ilişki olduğu ve ailede uygulanan disiplin arttıkça çocukların sosyal becerilerinin yükseldiği görölmüştür.

Ziv (2013), okul öncesi dönem çocuklarının sosyal bilgi işleme süreci, sosyal yeterlilik ve okula hazır bulunuşlukları arasında ilişki olup olmadığını araştırmak için 197 çocuk ile çalışmıştır. Sosyal bilgi işleme sürecinin verileri çocuk görüşmeleri yoluyla, sosyal yeterlilik verileri öğretmen raporları ile okula hazır bulunuşluk verileri ise çocukların erken okuryazarlık becerilerinin değerlendirilmesi ve öğretmen raporları ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda sosyal bilgi işleme süreci ve sosyal yeterlilik ile okula hazır bulunuşluk arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tunçeli ve Akman (2014), 6 yaş grubunda yer alan 119 kız, 111 erkek olmak üzere toplam 240 çocuğun sosyal becerileri ile okul olgunlukları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Tarama modelinde gerçekteştirilen araştırma sonucuna göre 6 yaş grubu çocukların sosyal beceri düzeylerinin okul olduğunu pozitif şekilde yordadığı, çocukların sosyal becerileri düzeyleri yükseldikçe okul olgunluklarının artış gösterdiği tespit edilmiştir.

Uysal (2014), sosyal beceri eğitimi alan, anne destekli sosyal beceri eğitimi alan ve herhangi bir uygulamaya dahil edilmeyen 4-6 yaş grubundan oluşan 59'u kız, 72'si erkek toplam 131 çocuk ve 39 anne ile araştırma yapmıştır. Araştırmada, 39 çocuk ve annesi anne destekli sosyal beceri eğitimine katılmış, 48 çocuk anne desteksiz sosyal beceri eğitimine katılmış ve 44 çocuk herhangi bir eğitime dahil edilmemiş ve araştırmanın kontrol grubunu oluşturmuştur. Araştırma sonucunda anne desteği olmadan sadece sosyal beceri eğitimi alan çocukların sosyal beceri ve benlik kavramlarında artış görölmüştür. Anne destekli sosyal beceri eğitimi alan çocukların ise sonuçları kabul etme ve kişilerarası becerilerinde olumlu artış görölrken kontrol grubu çocuklarda herhangi bir gelişme gözlenmemiştir.

Broekhuizen, Mokrova, Burchinal & Garrett- Peters (2016), anaokulu ve kreşlerdeki sınıfların kalitesinin anaokulunda ve birinci sınıfta çocukların sosyal becerilerine ve davranış problemlerine etkisini incelemişlerdir. Amerika'nın düşük gelirli kırsal

kesimlerinde yaşıyan 1175 çocukla yürütölen araştırmanın sonucunda, yüksek derecede duygusal ve organize edilmiş bir sınıf ortamı deneyimi yaşıyan çocukların hem anaokulunda hem de birinci sınıfta yüksek kaliteli sınıf ortamı deneyimi yaşamamış olan çocuklara göre sosyal becerilerinin daha yüksek davranış problemlerinin ise daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Anasınıfı ortamının duygusal ve organizasyonel kalitesinin çocukların 1. sınıftaki sosyal beceri ve davranış problemlerinin büyük bir yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kaya (2016), okul öncesi eğitim alan 4 yaş çocuklara uygulanan "Yaşam Becerileri Programı" nın çocukların sosyal becerilerine ve problem davranışlarına etkisini incelemiştir. Deneysel desenle gerçekleştirilen araştırmanın çalışma grubunu 31', deney 31'i kontrol olmak üzere 4 yaş grubu 62 çocuk oluşturmaktadır. Deney grubu çocuklara 12 hafta boyunca haftada iki gün olmak üzere 1'er saatlik "Yaşam Becerileri Programı" uygulanmıştır. Araştırma sonucunda deney grubunda yer alan çocukların sosyal becerilerinin kontrol grubu çocuklara göre anlamlı düzeyde arttığı, deney grubu çocukların problem davranış, antisosyal davranış düzeylerinde anlamlı derecede azalış olduğu görölmüştür.

Kılıç (2016), okul öncesi dönem çocuklara yönelik olarak sosyal beceri eğitim programı geliştirmiş ve bu programın sosyal beceriler üzerindeki etkisini ve sosyal beceriler ile mizaç arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 26'sı deney grubu, 29'u kontrol grubu olmak üzere toplam 55 çocuk oluşturmaktadır. Deneysel desenle yürütölen çalışmada deney grubu çocuklara 8 hafta boyunca haftada 3 gün sosyal beceri eğitimi programı uygulanmıştır. Araştırma sonucunda deney grubu çocukların sosyal beceri düzeylerinin kontrol grubu çocuklardan anlamlı derecede yüksek olduğu ve programın sosyal becerileri desteklemekte başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal beceri ve mizaç arasında ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Yılmaz Bolat ve Kahveci (2016), okul öncesi eğitime devam eden çocukların sosyal becerilerini bir takım değişkenler açısından incelemişlerdir. 4-6 yaş arası 100 çocukla tarama modelinde gerçekleştirilen araştırma sonucuna göre çocukların sosyal becerileri düzeyleri ile cinsiyet ve yaş grubu arasında anlamlı farklılık görölmezken yerleşim birimine göre anlamlı farklılık bulunmuştur. İlçe merkezinde yalayan çocukların sosyal becerilerinin köyde yaşıyan çocukların sosyal becerilerinden yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Boz, Uludağ ve Tokuç (2018), aile katılımı ile gerçekleştirilen sosyal beceri eğitiminin okul öncesi dönem çocuklarının sosyal becerilerine etkisini inceledikleri ön test- son test kontrol gruplu deneysel araştırmalarında 18'i deney 1, 22'si deney 2 ve 18'i kontrol grubu olmak üzere toplam 58 çocuk ile çalışmışlardır. Veri toplama aracı olarak " Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği" kullanılmıştır. Toplam 48 sosyal beceri oyunundan oluşan ve 24'ü okulda 24'ü evde ailelerle oynanan program geliştirilmiştir. Deney 1 ve deney 2 gruplarına sınıf içi oyunlar 8 hafta boyunca haftada 3 gün 45'er dakikalık süreyle uygulanmıştır. Deney 2 grubuna ise sınıf içi oyunların yanı sıra aile katılımını sağlayan oyunlar da uygulanmıştır. Araştırma sonucunda deney 2 grubu çocukların sosyal becerileri deney 1 ve kontrol grubu çocukların sosyal becerilerinden anlamlı derecede yüksek çıkmıştır.

Sancak (2019), Oyun terapisi yöntemlerinden biri olan "Grup Theraplay" yöntemi uygulamasının okul öncesi eğitime devam eden çocukların sosyal becerilerine ve problem davranışlarına etkisini incelediği araştırmasının çalışma grubunu 14'ü deney, 14'ü kontrol grubu olmak üzere toplam 24 çocuk oluşturmaktadır. Ön test son test kontrol gruplu deneysel desen özelliğinde olan araştırmada veri toplamak için "Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, "Grup Theraplay" yönteminin çocukların sosyal becerilerine, sosyal işbirliği ve problem davranışlarına olumlu katkıları olduğu görülmüştür.

Larose vd. (2020), sosyal beceri eğitim programının okul öncesi dönem çocuklarının sosyal davranışlarına etkisini ve bu etkinin çocukların cinsiyetine ve ailelerin sosyo ekonomik düzeyine göre değişip değişmediğini araştırmışlardır. Araştırmanın çalışma grubunu Kanada'nın düşük sosyoekonomik mahallerinde yer alan 19 adet kamuya bağlı çocuk bakım merkezlerinde seçkisiz bir şekilde seçilen 185'i deney 176'sı kontrol olmak üzere toplam 361 çocuk oluşturmaktadır. Çocukların prososyal ve yıkıcı (antisosyal) davranışları deney öncesinde ve sonrasında ölçülmüştür. Deney grubu çocuklar için her eğitimci kendi grubundaki çocuklara 8 aylık sürede programda yer alan 16 oyun dersini kuklalar kullanarak uygulamıştır. Araştırma sonucunda, ön testte gruplar arasında anlamlı bir farklılık görülmezken son test sonuçlarına bakıldığında cinsiyete bağlı önemli bir farklılık görülmüştür. Buna göre, deney grubunda yer alan kız çocukların kontrol grubunda yer alan kız çocuklardan daha az yıkıcı davranış sergiledikleri tespit edilmiştir. Erkeklerin son test puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Marandi, Kakabaraee & Hosseini (2020), problem çözme becerileri eğitiminin çocukların sosyal becerilerine etkisini araştırmışlardır. 16'sı erkek 8'i kız olmak üzere toplam 24 çocuk ile çalıştıkları, ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel modelle yürütülen araştırmalarında, deney grubuna 16 dersten oluşan problem çözme becerileri eğitimi verilirken kontrol grubuna herhangi bir uygulama yapılmamıştır. Araştırmada, veri toplama aracı olarak Gresham ve Elliott (1990) tarafından geliştirilen "Sosyal Beceri Derecelendirme Ölçeği" uygulanmıştır. Uygulama bitiminde son testler uygulandıktan 4 ay sonra her iki gruba da kalıcılık testi uygulanmıştır. Son test ve kalıcılık testi sonuçlarına göre sosyal beceri eğitim programının çocukların işbirliği, atılganlık, sorumluluk ve özdenetimi içeren sosyal becerilerinin gelişiminde etkili olduğu görülmüştür.

Tersi & Matsouka (2020), 4-6 yaş arası okul öncesi eğitim alan çocuklara mola zamanında okul bahçesinde uygulanan yapılandırılmış eğlence aktivitelerinin çocukların sosyal becerilerinin gelişimine etkisini incelemişlerdir. Çalışma grubu 20'si deney 20'si kontrol grubu olmak üzere toplam 40 çocuktan oluşmaktadır. Deney grubunda yer alan çocuklara 4 hafta boyunca haftada 2 gün eğlence aktiviteleri uygulanmıştır. Çocukların sosyal becerilerini ve problem davranışlarını ölçmek amacıyla Merrell (2002) tarafından geliştirilen "Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği" kullanılmıştır. Deney ve kontrol grubunun öğretmenleri deney öncesinde ve sonrasında bu ölçeği doldurarak çocukların sosyal becerileri ile davranış problemlerini değerlendirmişlerdir. Araştırma sonucunda her iki grubun da araştırılan sosyal becerilerde önemli gelişim gösterdiği görülmüştür. Ancak, son test ölçümünde deney grubunda yer alan çocukların dışsallaştırıcı problemlerinin kontrol grubu çocuklara göre önemli derece daha fazla gelişim gösterdiği tespit edilmiştir. Bu araştırma ile çocuklarda davranış problemlerinin erken teşhis edilmesinin önemi anlaşılmış ve okul bahçesinde mola zamanlarında uygulanan yapılandırılmış eğlence aktivitelerinin çocukların sosyal becerilerini geliştirdiği görülmüştür.

2.5.3. Müze İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Rapp (2005), araştırmaya dayalı müzelerin özel eğitime ihtiyacı olan çocukların gelişimlerine etkisini incelemiştir. 18 öğrenciden oluşan 3. sınıfta öğrenim gören çocuklar araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. 18 öğrenciden 4'ü özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklardır. Bu çocukların öğrenme güçlüğü / duygusal bozukluklar, fiziksel bozukluklar gibi problemleri vardır. Bir çocuğun da herhangi bir bozukluğu yoktur ve

üstün yetenekli bir çocuktur. Çalışmada özellikle bu 4 çocuğun üzerine odaklanılmıştır. Çalışma kapsamında çocuklarla birlikte dokunma, yapma, birinci elden deneyim sağlayan bilim müzesine 4 defa ziyaret gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı çocuklarla, öğretmenlerle ve müze personeli ile görüşmeler yaparak, gezileri kameraya alarak, çocukları müze ve okul ortamında gözlemleyerek veri toplamıştır. Araştırma sonucunda, çocukların tamamının müze gezilerinden memnun kaldıkları görülmüştür. Özel eğitime ihtiyacı olan çocukların sosyal, bilişsel anlamda gelişim gösterdikleri, müze ortamındaki davranışlarında olumlu yönde gelişim olduğu görülmüştür. Müze gezilerine isteyerek katıldıkları, öğretmen ve arkadaşlarıyla iletişimlerinin ilk geziye göre sonraki gezilerde daha olumlu olduğu görülmüştür. Ancak, araştırmanın sonucunda tüm çocuklarda görülen sosyal ve bilişsel gelişimin okul ortamında da genelleştirilme oranının az olduğu görülmüştür.

Önder, Abacı ve Kamaraj (2009), "Müzelerin Eğitim Amaçlı Kullanımı Projesi" kapsamında 5. sınıfta öğrenim gören 16'sı kontrol 16'sı deney grubu olmak üzere toplam 32 öğrenci ile birlikte çalışmışlardır. Ön test son test kontrol gruplu deneysel desende yürütülen ve 3 aşamada gerçekleştirilen araştırmada, deney grubu çocuklara gezi öncesinde matematik, Türkçe, sosyal bilgiler, beden eğitimi ve resim iş eğitimi dersinde müzelere yönelik etkinlikler yapılmıştır. Aile katılımı çalışması verilmiştir. İkinci aşamada deney grubu çocuklarla birlikte "İstanbul Arkeoloji Müzesi" ne gezi düzenlenmiştir. Gezi sırasında müze avı, ilkçağ draması gibi çeşitli etkinlikler yapılmıştır. Üçüncü aşamada ise müzede ve sınıf ortamında müze gezisini değerlendirmeye yönelik konuşma, resim yapma, geleceğe yönelik kıyafet tasarlama gibi etkinlikleri içeren değerlendirme çalışmaları yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre, deney grubu çocukların kontrol grubu çocuklara göre "İstanbul Arkeoloji Müzesi"ne yönelik bilgi düzeylerinin ve "giysilere yönelik" bilgi düzeylerinin anlamlı derecede yüksek olduğu tespit edilmiş buna benzer çalışmaların farklı yaş grubu farklı temalarla gerçekleştirilmesi önerilmiştir.

Freedman (2010), "Çocuk Sağlığı Müzesi"nde uygulanan "Sağlıklı Pizza Mutfağı" programının çocukların sağlıklı beslenme ve sağlıklı ürünler hakkındaki bilgi ve farkındalığına etkisini araştırdığı çalışmasında 6 farklı okulda öğrenim gören 5.sınıf öğrencisi 100 çocukla çalışmıştır. Müze uygulamasından iki hafta önce çocuklara sağlıklı beslenme ve sağlıklı besinler hakkındaki bilgilerini ölçmek amacıyla ön test uygulanmıştır. Müze gezisine gelen okul grupları öncelikle toplantı salonunda "MyPyramid" isimli 30 dakikalık, sağlıklı beslenme ve tüketilen besinleri dengelemek ile ilgili sunumu izlemişlerdir. Daha sonra pizzayı sağlıklı ve zararlı yapan şeyler hakkında konuşulmuş ve

müze eğitimcisi pizza malzemelerinin maketleri ile sağlıklı pizzalar yaparak göstermiştir. Ardından çocuklar müzeyi keşfetmişlerdir. "Sağlıklı Pizza Mutfağı" sergisini gezmişlerdir. Pizza yapımı bölümünde maketlerle pizzalarını yapmışlardır. Uygulamanın bitiminden iki hafta sonra son testler uygulanmıştır. Araştırma sonucuna göre son testlerde öğrencilerin doğru besinleri bilme, sağlıklı beslenme hakkındaki bilgi düzeylerinin önemli düzeyde artış gösterdiği tespit edilmiştir. Müze ortamlarının okul ortamında sağlanamayan öğrenme fırsatları oluşturduğu ve çocukların üzerinde uzun süreli olumlu etkilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Külük (2015), "Çorum Müzesi" için "Gezici bavul müze modeli" tasarlamış ve bu modeli Ankara'da 3 okulda öğrenim gören 6. sınıf öğrencilerine görsel sanatlar dersinde kültürel miras öğrenme alanına yönelik olarak uygulamıştır. Uygulama sonlandıktan sonra öğrenci, öğretmen ve uygulayıcıların program hakkındaki görüşlerini almak amacıyla yarı yapılandırılmış formlar kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmen ve öğrencilerin tamamının uygulamaya karşı olumlu tutum geliştirdikleri, programın belirlenen hedeflere ulaştığı ve eğitime yardımcı bir uygulama olarak kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Bozdoğan ve Sünbül (2016), 7. sınıf öğrencilerinin "müze" kavramına yönelik algılarını ve geliştirdikleri metaforları inceledikleri araştırmalarında 92 yedinci sınıf öğrencisi ile çalışmışlardır. Öğrencilere "Müze..... gibidir. Çünkü....." şeklinde ifade verilerek bu ifadeyi tamamları istenmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin müzeleri genel olarak geçmişten günümüze bilim ve kültür aktarmayı sağlayan, değerli tarihi eserlerin bulunduğu mekanlar olarak tanımladıkları ve genel olarak müzelere karşı olumlu algıya sahip oldukları görülmüştür.

Rönkkö, Aerila & Grönman (2016), okul öncesi dönem çocuklarının tarihi ev müzesi ziyaretleri sonucunda elde ettikleri öğrenme çıktılarını araştırmışlardır. Araştırma verileri okul öncesi eğitim alan 16 çocukla çalışılarak 4 gün boyunca toplanmıştır. Veriler müze ortamında ve okulda yapılan hikayeyi takip etme, hikayeye dayalı resim yapma, el sanatları tasarımı ve el sanatları ürünü gibi görevlerden elde edilmiştir. Yapılan etkinlikler video ile kayıt altına alınmıştır. Verileri desteklemek ve çocukların proje ile ilgili algılarını belirlemek için çocuklarla yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonucunda tarihi ev müzesinin çocukların farklı düşünmelerinde, kendi hikayelerini ve el yapımı ürünlerini oluşturmalarında fikir verdiği görülmüştür. Çocukların anlamalarını

destekleyen çocuk merkezli öğrenme ortamlarının çocukların bütüncül öğrenme süreçlerine faydası olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Akgün, Yılmaz ve Arık (2017), 48-60 aylık dönemde olan ve okul öncesi eğitime devam eden 14 çocuk ve anneleri ile müze ziyareti gerçekleştirmişlerdir. Müze gezisi üç aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk olarak gezi düzenlemeden önce çocuklar ve anneleri etkinlikler için hazırlanmış ve müze ile ilgili bilgi verilmiştir. İkinci aşamada müze gezisi sırasında anneler ve çocukları ile birlikte ısınma, tanışma, cevap bulma ve gölge oyunu gibi etkinlikler yapılmıştır. 3. aşamada ise gezi tamamlandıktan sonra çocuklar ve anneleri ile birlikte kolaj çalışması yapılmış ve annelere yapılan çalışmayı değerlendirebilmeleri için anket verilmiştir. Araştırma sonucunda, annelerin çocuklarıyla birlikte eğlendikleri ve yeni şeyler öğrendikleri, müze gezisinin çocukların işbirliği yapma, liderlik gibi becerilerine olumlu katkılarının olduğu tespit edilmiştir.

Pliogou, Gakos & Dedousi (2018), 4-8 yaş arası 20 çocukla gerçekleştirdikleri araştırmada "Selanik Çocuk Müzesi"nde uygulanmak üzere çocukların, engellik/farklılık durumları, empati ve görsel sanatlar hakkındaki bilgi ve farkındalıklarını geliştirmeye yönelik 3 ayrı etkinlik aşamasından oluşan bir program geliştirmişlerdir. Programa çocukların ebeveynleri de dahil olmuştur. İlk aşamada çocuklara otizmlili bir kurbağa olan Petros'un hikayesi anlatılmıştır. Hikayenin kahramanın ne gibi zorluklarla uğraştığı, diğerlerinin onu nasıl gördüğü ve neden böyle bir sorunun olduğu ile ilgili olan hikaye anlatımı ve eğitimcinin çocuklara sorduğu soruları çocukların cevaplamaları, bu cevapların anlatı ağacına asılması gibi süreçleri içeren interaktif bir etkinlik yapılmıştır. Daha sonra çocuklar kahramanın dünyasını anlamak için özel gözlükler takmışlardır. 15 dakika süren bu etkinlikle çocukların empati gelişimlerini sağlamak, farklılıkları anlamalarına yardımcı olmak ve anlatı becerilerini geliştirmek amaçlanmıştır. Programın ikinci aşaması ise Yunan sanatçıları tarafından 19. ve 20. yüzyılda yapılan resimlere yönelik uygulamalı etkinliklerden oluşmaktadır. Örneğin gözleri görmeyen bir adamın olduğu resim incelenirken çocukların bazılarının gözleri kapatılmış diğer çocuklar engellerle dolu yoldan geçebilmeleri için onlara yardım etmişlerdir. Daha sonra roller değiştirilerek etkinlik devam etmiştir. 7 dakika süren bu etkinlik ile çocukların empati geliştirmelerine yardımcı olma, işbirliği içinde hareket edebilme ve iletişim becerileri desteklenmiştir. Üçüncü aşamada ise "Sessiz Orkestra" etkinliği yapılarak çocukların sessiz bir şekilde ve grup halinde eğitimcinin koordinatlarına göre orkestradaki müzik aletlerini ve hareketlerini canlandırmalarına yönelik bir etkinlik yapılmıştır. Araştırma sonucunda, ebeveynlerin

çocuklar ve yetişkinlerin sosyal konulardaki farkındalıklarının artmasında deneyimsel etkinliklerin önemini fark ettikleri ve alternatif eğitim araçlarının sınıflarda da yer almasının yararlı olabileceğine vurgu yaptıkları görülmüştür. Çeşitlilik, farklılık, engel durumu gibi sosyal durumların öğretiminde edebiyat, sanat ve deneyimsel etkinliklerin kullanıldığı müzenin çok boyutlu bir eğitim ortamı oluşturduğu belirtilmiştir.

Nacar (2019), sosyal bilgiler dersinde kazandırılması gereken kavramların müze ortamında kazandırılma durumunu araştırmıştır. Çalışmaya 7. sınıfta öğrenim gören 17'si deney 17'si kontrol olmak üzere 38 öğrenci katılmıştır. Deney grubu öğrencilerle 3 hafta boyunca "Bodrum Mausoleion Anıt Müzesi" gezileri düzenlenerek çeşitli etkinlikler yapılmıştır. Kontrol grubu öğrencilere ise 3 hafta sınıf ortamında müze ile ilgili bilgiler verilmiş, çalışmalar yapılmıştır. Araştırma sonucunda, deney grubunda yer alan çocukların derslere çok daha yüksek ilgi ve dikkatle katıldıkları, dersin gelmesini heyecanla bekledikleri, müzede etkinlikleri dikkatli bir şekilde yaptıkları görülmüştür. Öğretmenlere, okul ortamı dışında yapılandırılmış farklı özelliklerde eğitim ortamlarını kullanmaları tavsiye edilmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu araştırmada, oyuncak müzesinde düzenli aralıklarla uygulanan eğitim etkinliklerinin okul öncesi dönem çocuklarının sosyal problem çözme becerilerine, sosyal becerilerine ve müzeye bakış açılarına etkisini incelemek amaçlanmıştır. Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve toplanan verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntemler ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada, oyuncak müzesinde uygulanan eğitim etkinliklerinin çocukların problem çözme becerilerine, sosyal becerilerine ve müzeye bakış açılarına etkisinin incelenmesi amaçlanmış ve karma desen yöntemlerinden gömülü desen kullanılmıştır. Bu desende, nicel ya da nitel araştırma desenlerinden birisi odak diğeri ise destekleyici olarak kullanılır. Gömülü desenler çoğunlukla nicel araştırma desenlerinden olan deneysel ve ilişkisel araştırmaları nitel verilerle desteklemek için kullanılmaktadır. Örneğin, belli bir süre uygulanan eğitim etkinliklerinin uygulanan kişilerin belirli davranışlarını geliştirip geliştirmediğini belirlemek için nicel yöntem kullanılan bir araştırmada, nicel verileri desteklemek amacıyla uygulama yapılan kişilerin görüşlerinin alınması gömülü desen yöntemidir. Bunun için nitel veriler de deney öncesi ve sonrasında alınmaktadır. (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014, s. 247). Karma desenli yöntem nicel özellik taşıdığından dolayı, nicel verileri toplamak amacıyla gerçek deneme modellerinden olan ön test son test kontrol gruplu model kullanılmıştır. Ön test son test kontrol gruplu modelde, yansız atama ile iki grup oluşturulur. Bu gruplardan biri deney,

diğeri kontrol grubu olarak kullanılır. Her iki grup için deney öncesi ve deney sonrası ölçmeler yapılır (Karasar, 2015, s. 97). Araştırma aynı zamanda nitel özellikler taşıdığından dolayı nitel verileri toplamak amacıyla görüşme yöntemi ve çocuk resimleri kullanılmıştır. Görüşmede ise araştırılan konu ile ilgili olarak cevabı aranan soruların ilgili kişilere yöneltilerek detaylı cevapların alınması amaçlanmaktadır (Büyüköztürk vd., 2014, s.251) Araştırmada bağımlı değişken okul öncesine devam eden çocukların sosyal problem çözme becerileri ve sosyal becerileridir. Bağımsız değişken ise “Müze Ortamında Uygulanan Eğitim Etkinlikleri”dir. Araştırmada kullanılan deneysel desen, aynı kişiler bağımlı değişken üzerinde iki defa ölçüldüğünden dolayı ilişkili bir desendir. Aynı zamanda, farklı kişilerden oluşan deney ve kontrol gruplarının ölçümelerini karşılaştırdığı için ilişkisiz desen niteliğine de sahiptir. Bundan dolayı araştırmada 2x3’lük karışık desen kullanılmıştır (Howitt’ten aktaran Büyüköztürk vd., 2014, s.205).

Araştırmada, kullanılan ön test son test kontrol gruplu modelin simgesel görünümü aşağıda gösterilmektedir.

G₁	R	O_{1.1.}	X	O_{1.2.}	O_{1.3.}
G₂	R	O_{2.1.}	-	O_{2.2.}	-

G₁: Deney Grubu

G₂: Kontrol Grubu

R : Grupların oluşturulmasındaki yansızlık (randomness)

O_{1.1.}: Deney Grubu Ön Test Ölçümü

O_{2.1.} : Kontrol Grubu Ön Test Ölçümü

O_{1.2.} : Deney Grubu Son Test Ölçümü

O_{2.2.} : Kontrol Grubu Son Test Ölçümü

O_{1.3.}: Deney Grubu Kalıcılık Ölçümü

X : Bağımsız Değişken (Deney Grubuna Uygulanan Müze Eğitim Etkinlikleri)

- : Kontrol grubuna herhangi bir işlem uygulanmamıştır (Karasar, 2015, s. 97).

Araştırmanın nitel bölümünde yarı yapılandırılmış görüşme formları hazırlanarak deney grubu çocuklarla ve deney grubu öğretmeniyle uygulama öncesinde ve uygulama sonrasında görüşme yapılmıştır. Ayrıca, deney grubunda yer alan çocuklarla uygulama öncesi ve sonrasında resim çalışması yapılarak çocukların müzeler hakkındaki görüşlerini resim yoluyla da ifade etmeleri sağlanmıştır. Çalışmada, deney grubundaki çocuklarla düzenli olarak müze ziyaretleri yapıp araştırmacı tarafından geliştirilen etkinlikler uygulanırken kontrol grubundaki çocuklar ise sınıflarında öğretmenleri tarafından uygulanan programa devam etmişlerdir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu belirlemek için amaçsal örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Amaçsal örnekleme belli ölçütleri karşılayan veya belli özelliklere sahip olan bir veya birden fazla durumu incelemek amacıyla kullanılır. Amaçsal örnekleme türü olan ölçüt örnekleme ise, örnekleme oluşturmak amacıyla belirlenen bir takım ölçütleri karşılayan birimlerin örnekleme dahil edilmesidir (Büyüköztürk vd., 2014, s. 91). Bu araştırmanın çalışma grubunu belirleyebilmek için araştırmacının belirlediği ölçütler, araştırmaya dahil edilecek olan çocukların:

- 5-6 yaş aralığında olmaları,
- Normal gelişim göstermeleri,
- Daha önce müze ortamında herhangi bir eğitim almamış olmaları,
- Anne-babaların, çocuklarının araştırmaya katılması için gönüllü olmalarıdır.

Belirtilen ölçütlere uygun olan çalışma grubunu belirleyebilmek amacıyla Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile görüşülmüş ve okullar belirlenmiştir. Daha sonra yazışmalar başlatılarak araştırma için gerekli izinler alınmıştır (Ek 1). Malatya Yeşilyurt İlçesine Bağlı bir İlkokul bünyesinde bulunan anasınıfı araştırma için belirlenmiştir. Okul yönetimi ile iletişime geçilerek araştırma hakkında gerekli bilgiler verilmiştir. Araştırmanın örneklem belirleme ölçütlerine uygun olan anasınıflarının öğretmenleri ile görüşülerek araştırmaya katılımları hakkında onayları alınmıştır. Deney grubunu, sabah grubuna devam eden 7'si kız, 11'i erkek toplam 18 çocuk oluşturmuştur. Kontrol grubunu ise öğle grubuna devam eden 8'i kız 11'i erkek 19 çocuk oluşturmuştur.

Deney ve Kontrol grupları belirlendikten sonra, deney grubunun öğretmeni ile görüşülerek araştırmanın amacı, içeriği, süreci, uygulaması hakkında detaylı bilgi verilmiştir. Haftanın iki günü oyuncak müzesine gidileceği, müze ortamında araştırmacının çocuklarla birlikte çeşitli eğitim etkinlikleri uygulayacağı belirtilmiştir. Bunun için müze gezilerinde eşlik edecek kişiler, müzeye hangi güzergâhtan gidileceği, okuldan saat kaçta çıkılacağı ve saat kaçta dönüş yapılacağı belirlenmiştir. Daha sonra, velilerden araştırma katılım izni alınmıştır. Bunun için araştırmacı tarafından hazırlanan ve araştırmanın içeriği, amacı, süresi, uygulanması hakkında detaylı bilgi içeren izin dilekçeleri velilere gönderilmiştir.

Oyuncak müzesinde uygulanan eğitim etkinliklerinin çocukların problem çözme becerilerine, sosyal becerilerine ve müzeye bakış açılarına etkisini inlemek amacıyla yapılan araştırmaya katılan çocukların demografik özelliklerine göre dağılımı Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1.

Araştırmaya Katılan Çocukların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Demografik Bilgiler		Deney Grubu		Kontrol Grubu	
		f	%	f	%
Yaş	5	16	88,9	18	94,7
	6	2	11,1	1	5,3
Cinsiyet	Kız	7	38,9	8	42,1
	Erkek	11	61,1	11	57,9
Kardeş Sayısı	Tek çocuk	1	5,6	2	10,5
	1 kardeş	10	55,5	9	47,4
	2 kardeş	6	33,3	5	26,3
	3 kardeş	1	5,6	2	10,5
	4 kardeş	0	0,0	1	5,3
Doğum Sırası	İlk çocuk	5	27,8	6	31,6
	Ortanca çocuk	11	61,1	7	36,8
	Son çocuk	2	11,1	6	31,6

Tablo 1 incelendiğinde, deney grubu çocukların, %88,9' unu 5 yaş, %11,1'ini 6 yaş çocuklar, kontrol grubunda yer alan çocukların ise %94,7' sini 5 yaş, %5,3'ünü 6 yaş çocuklar oluşturmaktadır.

Çocukların cinsiyetlerine ilişkin dağılımlarına bakıldığında, deney grubu çocukların %38,9'unu kız, %61,1'ini erkek çocuklar, kontrol grubunda yer alan çocukların ise %42,1'ini kız, %57,9'unu erkek çocuklar oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan çocukların kardeş sayılarına ilişkin dağılımlara bakıldığında, deney grubunda yer alan çocukların %5,6'sı tek çocuktur. Çocukların% 55,5'inin bir kardeşi, %33,3'ünün iki kardeşi,%5,6'sının üç kardeşi bulunmaktadır. Kontrol grubunda yer alan çocukların ise %10,5'i tek çocuktur. Çocukların%47,4'ünün bir kardeşi,%26,3'ünün iki kardeşi,%10,5'inin üç kardeşi,%5,3'ünün ise bir kardeşi bulunmaktadır.

Çocukların doğum sırasına ilişkin dağılımlara bakıldığında, deney grubunda yer alan çocukların %27,8'i ilk çocuk,%61,1'i ortanca çocuk,%11,1'i son çocuktur. Kontrol grubunda yer alan çocukların %31,6'sı ilk çocuk, %36,8'i ortanca çocuk,%31,6' sısı ise ortanca çocuktur.

Deney grubu öğretmeni çalışma boyunca müze gezilerine katıldığı ve müze ortamında araştırmacı tarafından uygulanan eğitim etkinliklerini gözlemlediği için uygulama öncesinde ve sonrasında deney grubu öğretmeninin müze ile ilgili görüşleri alınmıştır. Öğretmen, 52 yaşında ve kadındır. Lisans eğitimini Selçuk Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği bölümünde tamamlamıştır ve 29 yıllık mesleki tecrübeye sahiptir.

Araştırmaya katılan çocukların anne-babalarının demografik özelliklere göre dağılımı Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2.

Araştırmaya Katılan Çocukların Anne-Babalarının Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

	Demografik Bilgiler	Deney Grubu		Kontrol Grubu	
		f	%	f	%
Anne Yaş	20-25	1	5,5	0	0,0
	26-30	6	33,3	2	10,5
	31-35	4	22,3	6	31,6
	36-40	5	27,8	11	57,9
	41 yaş ve üzeri	2	11,1	0	0,0
Baba Yaş	25-30	3	16,7	0	0,0
	31-35	6	33,3	5	26,3
	36-40	3	16,7	5	26,3
	41 yaş ve üzeri	6	33,3	9	47,4
Anne Öğrenim Durumu	Okur Yazar	2	11,1	0	0,0
	İlkokul	3	16,7	2	10,5
	Ortaokul	7	38,9	3	15,8
	Lise	4	22,2	9	47,4
	Ön Lisans	2	11,1	3	15,8
	Lisans	0	0,0	2	10,5
Baba Öğrenim Durumu	İlkokul	3	16,7	0	0,0
	Ortaokul	3	16,7	1	5,3
	Lise	10	55,6	10	52,6
	Ön Lisans	0	0,0	2	10,5
	Lisans	1	5,5	6	31,6
	Yüksek Lisans	1	5,5	0	0,0

Tablo 2 incelendiğinde, deney grubundaki çocukların annelerinin %5,5'i 20-25 yaş aralığında, %33,3'ü 26-30 yaş aralığında, %22,3'ü 31-35 yaş aralığında, %27,8'i 36-40 yaş aralığında ve %11,1'i 41 yaş ve üzeri yaş aralığındadır. Kontrol grubunda yer alan çocukların annelerinin %10,5'i 26-30 yaş aralığında, %31,6'sı 31-35 yaş aralığında ve %57,9'u 36-40 yaş aralığındadır.

Araştırmaya katılan çocukların babalarının yaşlarına bakıldığında, deney grubunda yer alan çocukların babalarının %16,7'si 25-30 yaş aralığında, %33,3'ü 31-35 yaş aralığında, %16,7'si 36-40 yaş aralığında ve %33,3'ü 41 yaş ve üzeri yaş aralığındadır. Kontrol grubunda yer alan çocukların babalarının %26,3'ü 31-35 yaş aralığında, %26,3'ü 36-40 yaş aralığında ve %47,4'ü 41 yaş ve üzeri yaş aralığındadır.

Deney grubunda yer alan çocukların annelerinin %11,1'i okur-yazar,%16,7'si ilkokul mezunu,%38,9'u ortaokul mezunu,%22,2'si lise mezunu,%11,1'i ön lisans mezunudur. Kontrol grubunda yer alan çocukların annelerinin ise %10,5'i ilkokul mezunu,%15,8'i ortaokul mezunu,%47,4'ü lise mezunu,%15,8'i ön lisans mezunu,%10,5'i lisans mezunudur.

Araştırmaya katılan deney grubundaki çocukların babalarının %16,7'si ilkokul mezunu, %16,7'si ortaokul mezunu, %55,6'sı lise mezunu, %5,5'i lisans mezunu ve %5,5'i yüksek lisans mezunudur. Kontrol grubunda yer alan çocukların babalarının %5,3'ü ortaokul mezunu, %52,6'sı lise mezunu, %10,5'i ön lisans mezunu, %31,6'sı ise lisans mezunudur.

3.3.Verİ Toplama Araçları

Oyuncak müzesinde uygulanan eğitim etkinliklerinin çocukların problem çözme becerilerine, sosyal becerilerine ve müzeye bakış açlarına etkisinin incelendiği bu araştırmada, araştırmaya katılan anne-babaların ve çocuklarının demografik bilgilerini belirleyebilmek için araştırmacı tarafından hazırlanan Genel Bilgi Formu kullanılmıştır. Çocukların sosyal problem çözme becerilerini ölçmek amacıyla Yılmaz (2016) tarafından geliştirilen Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği kullanılmıştır. Çocukların sosyal becerilerini ölçmek amacıyla Ömeroğlu vd. (2014) tarafından geliştirilen Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Öğretmen Formu (OSBED) kullanılmıştır. Çocukların müze eğitim etkinlikleri öncesinde ve sonrasında müzeler hakkındaki bilgi ve düşüncelerini değerlendirebilmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan Çocuk Görüşme Formu ve çocuklara uygulama öncesi ve sonrasında yaptırılan Çocuk Resimleri kullanılmıştır. Araştırmaya katılan deney grubu öğretmeninin müze eğitim etkinlikleri öncesinde ve sonrasında müzeler hakkındaki düşüncelerini değerlendirebilmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan Öğretmen Görüşme Formu kullanılmıştır.

3.3.1.Genel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan çocuklar ve aileleri hakkında bilgi almak amacıyla araştırmacı tarafından Genel Bilgi Formu hazırlanmıştır. Formda, çocukların yaşı, cinsiyeti, kardeş sayısı, doğum sırası, anne babaların yaşı, eğitim düzeyleri bilgilerine yer verilmiştir.

3.3.2. Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği

Ölçek, 48-72 aylık çocukların sosyal problem çözme becerilerini belirlemek amacıyla Yılmaz (2016), tarafından geliştirilmiştir. Öyküleme tekniğiyle tasarlanan ölçekte, çocuklardan günlük yaşantılarında karşılaştıkları problem durumları ile ilgili anlatılan hikâyelerle, canlandırdığı karakterin gösterdiği davranışı belirlemeleri ve aktarılan hikâyelerdeki ilişkilerle ilgili sorulara yanıt vermeleri beklenmektedir. Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği; alay etme, kurallara uyma, ısrar, şiddet, paylaşma, iletişim kurma ve dışlanma olmak üzere toplam yedi hikâyeden oluşmaktadır. Hikâyelerdeki ana karakterler (Ali/Ela) çocukların cinsiyetine uygun bir bebektir. Yaşanan problem durumunda çocuğun bu bebeği kullanarak sergilediği davranış (görüntü/ses) kayıt altına alınmaktadır. Çocuğun sosyal problem durumuyla karşılaşması sonucunda tercih ettiği olumlu ya da olumsuz davranış gruplandırılır ve kodlanır. Olumlu davranışlar için 1 puan, olumsuz davranışlar için 0 puan verilir. Hikâyeler sonunda çocuğun tercih ettiği davranış puanları toplanarak çocuğun sosyal problem çözme beceri puanı (0-6 arasında) elde edilir.

Ölçeğin toplamından alınan puan 0-2 arasında alt, 3-4 orta ve 5-6 ise üst sosyal problem çözme beceri düzeyini ifade eder. Örnek hikâye puanlamaya dâhil edilmez. Ölçek, geçerlik güvenirlik çalışması için 257 çocuğa uygulanmıştır. Ölçeğin toplam KR20 değerinin .680 olduğu bulunmuştur. Farklı zamanlarda alınan puanların tutarlılığını belirlemek amacıyla Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği'nin test-tekrar test güvenirliği kapsamında Pearson korelasyon katsayısının .532 olduğu saptanmıştır. Yapılan tüm analizler neticesinde, Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu tespit edilmiştir (Yılmaz, Ural ve Güven, 2018).

3.3.3. Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Öğretmen Formu

Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Öğretmen Formu, 3-6 yaş arası çocukların sosyal becerilerini ölçmek amacıyla Ömeroğlu vd. (2014) tarafından geliştirilmiştir.

Ölçek, tümü likert tipi olan toplamda 49 madde ve Başlangıç Becerileri, Akademik Beceriler, Arkadaşlık Becerileri ve Duyguları Yönetme Becerileri olmak üzere 4 alt boyuttan oluşan bir ölçektir. Ölçeğin faktör yapısının incelenmesine ve güvenirlik değerlerinin hesaplanmasına ilişkin analizler için öğretmenlere 450 çocuk için form

gönderilmiş ve 409 çocuğun verisi kullanılmıştır. Ölçeğin OSBED puanlarının güvenirliği için Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Alfa değeri başlangıç becerileri için .89, akademik beceriler için .88, arkadaşlık becerileri için .92, duyguları yönetme becerileri için .92 bulunmuştur. Analiz sonuçlarına göre OSBED Öğretmen Formunun, okul öncesi dönem çocuklarının sosyal becerilerini ölçmek için geçerli ve güvenilir bir araç olduğu tespit edilmiştir (Ömeroğlu vd., 2014).

3.3.4. Çocuk Görüşme Formu ve Çocuk Resimleri

Araştırmada, nitel veri toplama aracı olarak müze eğitimleri öncesinde ve sonrasında çocukların müzelerle ilgili bilgi ve düşüncelerini belirlemek amacıyla Çocuk Görüşme Formu kullanılmış ve çocuklarla resim çalışması yapılmıştır. Çocuk Görüşme Formu'nda yer alan sorular uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan, çocuk görüşme formunda yer alan soruları, soruların çocuklar tarafından anlaşılabilirliği, soru sayısının yeterliliği, soruların çocukların müze ile ilgili görüşlerini belirlemesi açısından, soruların eğitim etkinliklerinden önce ve sonra uygulanabilirliği açısından değerlendirmeleri ve *Çocuk Görüşme Soruları Uzman Değerlendirme Formu'nda* yer alan Uygun, Uygun Değil ve Düzeltme Önerisi kısımlarını değerlendirmeleri doğrultusunda doldurmaları istenmiştir. Görüşme soruları ile ilgili eklemek, düzeltmek istedikleri diğer hususları formun altında bulunan Görüş ve Önerileriniz kısmına eklemeleri istenmiştir. Görüşme soruları ile ilgili olarak, çocuk görüşme sorularından uygulama öncesi sorulan bazı soruların uygulama sonrası sorulmasına gerek olmaması, soru sayısının azaltılması, uygulama sonrası sorulara çocukların kendi müzelerini hayal etmelerine yönelik bir sorunun eklenmesi şeklinde görüşler alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda son şekli verilen uygulama öncesi Çocuk Görüşme Formu ve uygulama sonrası Çocuk Görüşme Formu 6'şar sorudan oluşmaktadır. Uygulama öncesi Çocuk Görüşme Formu'nda yer alan sorulardan bazıları şu şekildedir:

Soru 1. Daha önce hiç müzeye gittin mi?

a. Gittiysen kimlerle ve hangi müzelere gittin?

Soru 3. Sence müzeler nasıl yerlerdir? Müze denildiğinde aklına neler geliyor?

Soru 6. Müzeye gittiğinde neler yaparsın? Müzede neler yapılır/ yapılabilir?

Uygulama sonrası Çocuk Görüşme Formu'nda yer alan sorulardan bazıları şu şekildedir:

Soru 1. Müzeye tekrar gitmek ister misin?

a. Evetse, neden?

b. Hayırsa, neden?

Soru 2. Sence müzeler nasıl yerlerdir? Müze denildiğinde aklına neler geliyor?

Soru 5. Sen bir müze kurmak istesen neyin müzesini kurardın?

a. Bu müzede neler olurdu?

b. Çocukların bu müzede neler yapmasını isterdin?

Çocukların müzeler hakkındaki görüşlerini ifade edebilmeleri için uygulama öncesinde ve sonrasında yapılan resim çalışması için çocuklara, *Müze nedir? Müze denildiğinde aklına neler geliyor? Haydi Çizelim?* şeklinde yönerge verilmiştir. Resim çalışmasını bitiren çocukların resimlerini anlatmaları istenmiş ve araştırmacı çocukları tek tek dinleyerek anlattıklarını not almıştır.

3.3.5. Öğretmen Görüşme Formu

Deney grubunda yer alan çocukların öğretmeni, araştırma boyunca çocuklarla birlikte müze gezilerine katılmış ve araştırmacı tarafından gerçekleştirilen Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinliklerini gözlemlememiştir. Bu nedenle öğretmenin, uygulama öncesinde ve uygulama sonrasında müze ile ilgili görüşlerini almak amacıyla araştırmacı tarafından yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu hazırlanmıştır. Öğretmen Görüşme Formundaki sorular uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan, öğretmen görüşme formunda yer alan soruları değerlendirerek *Öğretmen Görüşme Soruları Uzman Değerlendirme Formu*'nda yer alan Uygun, Uygun Değil ve Düzeltme Önerisi kısımlarını değerlendirmeleri doğrultusunda doldurmaları istenmiştir. Görüşme soruları ile ilgili eklemek, düzeltmek istedikleri diğer hususları formun altında bulunan Görüş ve Önerileriniz kısmına eklemeleri istenmiştir. Görüşme soruları ile ilgili olarak bazı soruların a ve b şeklinde ayrılarak detaylı olarak sorulması , öncesi ve sonrası soruların aynı düzende sorulması şeklinde görüşler alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda son şekli verilen uygulama öncesi Öğretmen Görüşme Formu ve uygulama sonrası Öğretmen Görüşme Formu 6'şar sorudan oluşmaktadır. Uygulama öncesi Öğretmen Görüşme Formu'nda yer alan sorulardan bazıları şu şekildedir:

Soru 4. Müzeler ne amaçla kullanılır?

a. Müzeler eğitimde kullanılması gereken kurumlar arasında olabilir mi? Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Soru 5. Daha önce, çalıştığınız kurumdaki çocuklarla müze ziyareti/ ziyaretleri yaptınız mı?

a. Yaptıysanız, neden / hangi amaçla yaptınız?

b. Yapmadıysanız, neden yapmadınız? Müze gezisi yapmanıza engel olan nedenler nelerdi?

Uygulama sonrası Öğretmen Görüşme Formu'nda yer alan sorulardan bazıları şu şekildedir:

Soru 1. Yapılan müze gezilerini faydalı buldunuz mu?

a) Evetse, neden?

b) Hayırsa, neden?

Soru 5. Bundan sonraki dönemlerde, sınıfınızdaki çocukları müzelere götürmeyi düşünür müsünüz?

a) Evetse, neden?

b) Hayırsa, neden?

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın veri toplama sürecinde, Oyuncak müzesi eğitim etkinliklerinin hazırlanması, ön testlerin uygulanması, Oyuncak Müzesi eğitim etkinliklerinin uygulanması, son testlerin ve kalıcılık testlerinin uygulanması ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.4.1. Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinliklerinin Hazırlanması

Bu çalışmada, okul öncesi eğitime devam eden çocukların tüm gelişim alanlarını destekleyecek nitelikte, özellikle sosyal problem çözme becerileri ve sosyal becerilere yönelik kazanımların ön planda tutulduğu, okul öncesi eğitim programına uygun eğitim etkinlikleri araştırmacı tarafından planlanmıştır. Zengin bir uyarıcı çevre sağlayan müze ortamında gerçekleştirilen eğitim etkinlikleri ile çocukların sosyal problem çözme

becerileri ve sosyal becerilerini okul öncesi eğitim programında yer alan çeşitli etkinlikler ile desteklemeyi sağlamak amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, planlanan eğitim etkinliklerinin aşamaları şu şekildedir:

Birinci aşamada, yurt içi ve yurtdışında müzelerde uygulanan eğitim programları ve eğitim etkinlikleri, sosyal problem çözme becerileri ve sosyal becerilere yönelik hazırlanmış olan eğitim programları ve eğitim etkinlikleri incelenmiştir. Sosyal beceriler ve sosyal problem çözme becerileri detaylı bir şekilde incelenmiştir. İncelenen program ve uygulamalar içerisinde *Dinle, Bak ve Yap* programını uygulayan ve özellikle okul öncesi çocuklar için renkler, desenler, duygular ve hikayelere odaklanan National Postal Müzesi'nde uygulanan müze eğitim programı, Amerika'da bulunan ve yetişkin merkezli olan Mimarlık Müzesi ve Üniversite Galerisi'nin öğrenciler için uyguladığı programlar, Geleneksel müzeler, ilkokul ve anasınıfı dönemindeki çocuklara yönelik teknoloji atölyesi, renkli matematik dünyası, bakım-onarım atölyeleri gibi çeşitli alanlarda eğitimler veren ve gezici Müzebus Projesi ile imkanı olmayan ve müzeye gelemeyen çocuklara müzeyi götürmeyi amaçlayan Rahmi M. Koç Müzesi Eğitim Programı ve uygulamaları, küçük çocuklara yönelik olarak da bilim, sanat ve teknoloji merkezli çalışmalar gerçekleştiren Santral İstanbul Enerji Müzesi, renkler ve çeşitli sanat malzemeleri aracılığıyla çocukların hayal güçlerini geliştirmeyi amaçlayan eğitim etkinliklerini gerçekleştiren İstanbul Modern Müzesi eğitim etkinlikleri, çocuklara yönelik hazırlanan çeşitli atölye çalışmaları, kukla tiyatroları ve belgesel gösterimleri gibi etkinlikleri içeren İstanbul Oyuncak Müzesi, resim-sanat atölyeleri, drama, oyun atölyeleri, uçurtma yapımı, robotik ve eğitim gibi çalışmaları içeren Antalya Oyuncak Müzesi, oyun ve oyuncak yapım atölyeleri yapılan ve oyun günleri düzenlenen Gaziantep oyuncak müzesi, Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Beceri Destek Eğitimi Öğretmen Rehber Kitabı (OSBEP) yer almaktadır (Erbay, 2017; Karadeniz ve Atar, 2017; MEB, 2014; Milligan ve Brayfield, 2004; Munley, 2012; Wickens, 2012).

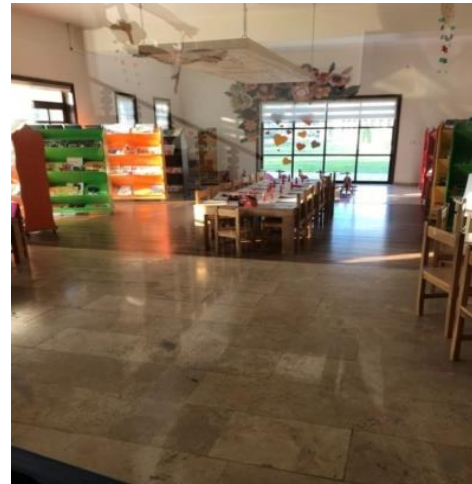
Bu çalışmada ise uygulamanın, çocukların sosyal problem çözme becerileri ve sosyal becerilerini destekleyecek zengin bir uyarıcı çevre sağlayacağı düşünülen müze ortamında yapılmasına karar verilmiştir.

İkinci aşamada, araştırmacı tarafından, Malatya ilinde bulunan çeşitli müzeler gezilmiştir. Gezilen müzeler, müze ortamı, müzenin çocuklar açısından ilgi çekiciliği ve uygulama yapma imkanları açısından değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda Malatya Sanat Sokağında bulunan Oyuncak Müzesi ve Çocuk Oyun Evi uygulama yapmak

için uygun bulunmuştur. 2016 yılında açılan oyuncak müzesi ve çocuk oyun evi iki katlı geniş bir konak içinde oluşturulmuştur. Müzede, Türkiye'nin ve dünyanın çeşitli bölgelerine ait bez bebek koleksiyonu ve yerli üretim oyuncakların yer aldığı müze bölümü, çocukların istedikleri kitapları alarak inceleyebilecekleri bir çocuk kütüphanesinin ve çeşitli sanat etkinliklerinin yapıldığı sanat atölyesinin bulunduğu bölüm, drama çalışmalarının yapılabileceği drama bölümü ve çocukların çeşitli etkinlikleri yapabilecekleri materyallerin, oyuncakların bulunduğu etkinlik atölyesi bölümü olmak üzere 4 bölüm yer almaktadır. Oyuncak müzesinin, çalışma kapsamında çocuklarda geliştirilmesi amaçlanan sosyal problem çözme becerileri ve sosyal becerileri destekleyebilecek nitelikte zengin uyarıcı çevre ortamı sunması, müzenin okul öncesi dönem çocuklarının ilgisini çekebilecek nitelikte olması, farklı etkinlik türlerini farklı bölümlerde yapabilme imkanı sunması açısından araştırmanın uygulama mekanı olmasına karar verilmiştir. Bu doğrultuda öncelikle müze yönetimi ile iletişime geçilmiş, araştırmanın amacı, içeriği, süreci hakkında detaylı bilgi verilmiş ve uygulama için gerekli izinler alınmıştır. Daha sonra, araştırmacı planlayacağı eğitim etkinliklerini hangi bölümlerde nasıl yapacağına ve müze bölümlerini eğitim ortamı olarak nasıl kullanacağına karar vermek amacıyla oyuncak müzesini detaylı bir şekilde tekrar incelemiş, fotoğraflarını çekmiştir. Araştırmacı tarafından çekilen oyuncak müzesinin farklı bölümlerine ait fotoğraflar resim 1- 4 arasında yer almaktadır.

Resim 1. Oyuncak müzesi müze bölümü

Resim 2. Oyuncak müzesi kütüphane ve sanat atölyesi

Resim 3. Oyuncak müzesi drama sahnesi

Resim 4. Oyuncak müzesi etkinlik atölyesi

Üçüncü aşamada,birinci aşamada gerçekleştirilen sosyal problem çözme becerileri ve sosyal becerilere yönelik literatür araştırması sonucunda çocuklarda geliştirilmek istenen ilgili beceriler belirlenmiştir. Belirlenen bu beceriler, Milli Eğitim Bakanlığı 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ile bütünleştirilmiş ve programda bu becerileri desteklemeye yönelik yer alan kazanım ve göstergeler temel alınmıştır. Ayrıca, etkinlikler planlanırken müze ortamı da dikkate alınmıştır.

Dördüncü aşamada,belirlenen bu beceriler doğrultusunda,çeşitli yöntem ve tekniklerle etkinlikler ve etkinliklerde kullanılacak olan eğitim materyalleri planlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan kazanım göstergeler doğrultusunda planlanan eğitim etkinliklerinin, programda yer alan, çocuk merkezlilik, somuttan soyuta, yakından uzağa, basitten karmaşığa ilkelerine uygun olmasına dikkat edilmiştir. Eğitim etkinlikleri iki hafta okulda, sekiz hafta müzede olmak üzere toplamda 10 hafta ve haftada iki gün uygulanmak üzere 20 eğitim etkinliği olarak planlanmıştır.

Beşinci aşamada,oyuncak müzesinde uygulanacak olan eğitim etkinlikleri uzman görüşüne sunulmuştur. Okul öncesi eğitimi alanından 4 öğretim üyesi ve bağımsız bir anaokulunda görev yapmakta olan 1 okul öncesi öğretmeni olmak üzere 5 uzman görüşü alınmıştır. Beş uzmandan, oyuncak müzesinde uygulanacak olan eğitim etkinliklerini, kazandırılmak istenen becerilere uygunluk açısından, etkinliklerin kazanım göstergeleri açısından, etkinliklerde kullanılan materyaller açısından, etkinliklerin ilgi çekiciliği, anlamlılığı, öğrenme süreci ve değerlendirilmesi açısından değerlendirmeleri ve *Eğitim Etkinlikleri Uzman Değerlendirme Formu*'nda yer alan Uygun, Uygun Değil ve Açıklama kısımlarını

değerlendirmeleri doğrultusunda doldurmaları istenmiştir. Uzmanlardan etkinliklerle ilgili olarak, kazanım ve göstergelerin öğrenme sürecine göre azaltılması, değerlendirme sorularından bilgi sorularının çıkarılması ve betimleyici, duyuşsal, kazanımlara yönelik ve yaşamla ilişkilendirme sorularının dengeli bir şekilde sorulması, öğrenme sürecindeki bazı yönergelerin daha detaylı bir şekilde verilmesi şeklinde görüşler alınmıştır. Uzmanlardan alınan görüşler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. “Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri” ve materyalleri tekrar gözden geçirilmiş ve son şekli verilmiştir.

Uzman görüşleri doğrultusunda son şekli verilen eğitim etkinliklerinin süresi ilk 2 hafta okulda ve 8 hafta oyuncak müzesinde olmak üzere toplamda 10 haftadır. Eğitim etkinlikleri, haftada iki gün uygulanmak üzere toplamda 20 etkinlikten oluşmaktadır.

3.4.2. Ön Testlerin Uygulanması

Eğitim etkinliklerinin hazırlanmasının ardından ön testlerin uygulanması aşamasına geçilmiştir. Öncelikle araştırmada kullanılacak olan ölçekler için gerekli izinler alınmıştır (Ek 2). Eğitimci daha önceden iznini almış olduğu Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeğinin uygulanmasına yönelik eğitim almıştır. Araştırmacı ve ölçeği geliştiren uzman ve danışmanlarının farklı şehirlerde bulunması nedeniyle ölçeğin eğitimi Skype programı üzerinden canlı bağlantı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği'nin materyallerinin bir kısmını satın almış, bir kısmını kendisi yapmıştır. Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Öğretmen Formu ile ilgili olarak herhangi bir eğitime gerek olmadığı için araştırmacı ölçeği geliştiren uzmanlardan birisi ile görüşerek ölçek kullanım izni ve ölçeğin genel özellikleri hakkında bilgi almıştır. Ön testler uygulanmadan önce, deney grubu çocukların sınıf öğretmeni ile 11 Eylül 2019 tarihinde görüşülmüştür. Öğretmene, “Oyuncak Müzesinde Uygulanacak Eğitim Etkinlikleri” nin amacı, içeriği, süreci ve uygulanması hakkında bilgi verilmiştir. Eğitim Etkinlikleri genel olarak tanıtılmış, etkinliklerin çocuklara kazandırması amaçlanan beceriler hakkında konuşulmuştur. Çalışmanın amacının, çocukların bilgi düzeyini belirlemek olmadığı, sadece sosyal problem çözme becerileri ve sosyal becerileri gelişim puanlarını değerlendirmek olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, ailelere tez çalışmasının amacı, içeriği, süreci ve uygulaması hakkında bilgileri içeren detaylı bir bilgilendirme metni hazırlanarak veli izin dilekçesi oluşturulmuştur. Veli izin dilekçesine, araştırmacının numarası da eklenmiş ve görüşmek isteyen velilerle görüşülmüştür (Ek 3).

Okul yönetimi ile iletişime geçilmiş ve dış etmenlerden etkilenmeyen, çocukların dikkatini dağıtacak materyaller bulunmayan bir oda belirlenmiştir. Odada araştırmacı ve çocuğun karşılıklı oturabileceği iki sandalye ve ölçeğin uygulanacağı bir masa ayarlanmıştır.

2019-2020 eğitim öğretim yılı güz döneminde 26 Eylül- 1 Ekim 2019 tarihleri arasında ön testler uygulanmıştır. Araştırmacı, deney ve kontrol sınıflarına girerek kendisini tanıtmıştır. Daha sonra birlikte oyun oynayacakları söylenerek çocuklar teker teker ön testlerin uygulanacağı odaya alınmıştır. Öncelikle çocuklarla kısa bir sohbet edilmiş ve daha sonra oyunun (ölçeğin) yönergeleri açıklanmıştır. Çocuklara, Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği uygulanmıştır. Uygulamalar, her çocuk için ortalama 15-25 dakika aralığında sürmüştür. Çocukların vermiş oldukları cevaplar her çocuk için hazırlanmış olan değerlendirme formuna kaydedilmiştir.

Ayrıca, ölçek uygulamaları bittikten sonra 1 Ekim 2019 tarihinde çocuklarla kısa görüşmeler yapılmış, araştırmacı tarafından hazırlanan Çocuk Görüşme Soruları sorulmuş ve çocukların verdiği cevaplar her çocuk için hazırlanmış olan forma yazılmıştır.

Diğer bir veri toplama aracı olarak, ikinci hafta müzelerle ilgili etkinliklere başlamadan önce çocuklara istedikleri boyutlardaki resim kağıtları ve istedikleri çeşit boya kalemelerini seçme imkanı verilmiş ve müzelerin nasıl yerler olabileceğini düşünmeleri istenmiştir. Ardından, *Müze nedir? Müze denildiğinde aklına neler geliyor? Haydi Çizelim?* yönergesi verilmiş ve müzelerle ilgili resim çizmeleri istenmiştir.

Okul giriş çıkışlarında aileler ile görüşülerek demografik bilgi formu verilmiş ve ailelerin demografik bilgileri alınmıştır.

Öğretmenler tarafından her bir çocuk için ayrı ayrı doldurulması gereken Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Öğretmen Formu (OSBED) 26 Eylül 2019 tarihinde öğretmenlere verilmiş ve 2 Ekim 2019 tarihinde alınmıştır.

Çocukların her birine ait olan toplam 3 form ve 1 resim dosyalanarak ön test aşaması sonlandırılmıştır.

3.4.3. Eğitim Etkinliklerinin Uygulanması

Ön testler uygulandıktan sonra, eğitim etkinlikleri, 2 Ekim- 13 Aralık 2019 tarihleri arasında, çarşamba ve cuma günleri olmak üzere haftada iki gün araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Valilikten alınan uygulama iznine ek olarak, araştırmacı yapılacak müze gezilerinin hangi tarihlerde, kimlerle ve nasıl yapılacağı gibi bilgileri içeren gezi planını,

gezi güzergahını ve gezi izin dilekçesini okul müdürüne teslim ederek müze gezilerinin planı hakkında detaylı bilgi vermiştir (Ek 4).

Öncelikle, araştırmacının deney gurubundaki çocukları tanınması ve çocukların araştırmacıya yabancılik çekmemesi için eğitim etkinliklerinin ilk iki haftası okulda, çocukların sınıf ortamında gerçekleştirilmiştir. İlk hafta tanışma, oyun vb. etkinlikler yapılmış, ikinci hafta müzeler hakkında etkinlikler yapılmış, geziler hakkında konuşulmuş, gezi sırasında uyulması gereken kurallar oyun yoluyla çocuklara öğretilmiştir. Müze gezisi için yaka kartları hazırlanmıştır. Öğrenilenlerin pekişmesi ve çocukların yaparak yaşayarak öğrenmeleri için yaka kartları takılarak ve gezi kurallarına uygun olarak okul içerisinde, bahçesinde gezi yapılarak okuldaki farklı bölümler ve çalışanlar ziyaret edilmiştir. Okul bahçesinde çocuklarla açık hava oyunu oynanmıştır (Ek 5). Böylece gezi öncesi hazırlık aşaması tamamlanmıştır.

İlk iki hafta okulda uygulanan eğitim etkinliklerinin ardından, 9 Ekim 2019 tarihinden itibaren deney gurubu ile birlikte 8 hafta boyunca haftada 2 gün oyuncak müzesine gezi düzenlenmiştir. Müze gezileri ortalama 1,5-2 saat sürmüştür. Yapılan her geziden önce müze yetkilileri ile görüşülmüş, o gün müzede uygulanacak olan eğitim etkinliklerinin içeriği, amacı, süreci ve uygulanması hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmacı, her hafta uygulayacağı eğitim etkinliği ile ilgili materyalleri, çocukları okuldan almadan önce müzeye getirmiş, uygulamayı yapacağı bölümde gerekli düzenlemeleri yaparak eğitim ortamını önceden hazırlamıştır. Böylece çocuklar müzeye geldiklerinde her hafta farklı bir ortamla ve materyallerle karşılaşmışlar, ilgi düzeyleri yüksek tutulmuştur. Araştırmacı, her hafta eğitim ortamını hazırladıktan sonra okula gitmiş ve çocuklarla birlikte yaka kartlarının takılması, müze kurallarının gözden geçirilmesi, sıra olunması gibi müze gezisi hazırlıkları tamamlanarak müzeye gidilmiş ve uygulamalar yapılmıştır. Uygulamalar sırasında velilerin bilgisi doğrultusunda fotoğraf ve video çekimleri yapılmıştır. Oyuncak müzesinde her hafta farklı bir bölümde, farklı materyal ve içeriklere sahip etkinlikler yapılmıştır. Örneğin, bir hafta eğitimci çocuklarla birlikte hazine avcısı olmuş ve hep beraber müzenin farklı bölümlerinde yer alan ve bir sonraki ipucuna ulaşmayı sağlayan ipuçlarını sırayla çözerek hazineye ulaşmışlar ve çok eski zamandan kalan bir kitabı hep beraber incelemişlerdir. Başka bir hafta engellerle dolu gizemli bir ormanda yürüyüşe çıkmış, ormanda karşılaşılan problemlere çözümler üretmişlerdir. Ormanda yemek aramışlar, ateş yakmışlar ve kamp kurmuşlardır. Drama çalışmalarının yanı sıra çocukların başka gruplardan malzeme istemeleri gibi süreçleri içeren grupla birlikte oyuncak

tasarlama, istediği renkleri kullanarak ahşap oyuncak tasarımı yapma gibi etkinlikler yapılarak çocukların aktif katılımı sağlanmış ve yapılan her etkinlikte sosyal problem çözme becerilerine ve sosyal becerilere yönelik kazanımlar desteklenmiştir (Ek 6). Müzede yapılan her eğitim etkinliğinden sonra müze ortamında çocuklarla birlikte eğitim etkinliklerinin, müze gezisinin değerlendirilmesi yapılmıştır.

Gezilere araştırmacı ile birlikte, sınıf öğretmeni, 2 stajyer ve 1 gönüllü veli eşlik etmiştir. Müze gezisi tamamlandıktan sonra araştırmacı da çocuklarla birlikte okula dönmüştür. Okula dönüş sırasında uyulması gereken gezi kurallarına dikkat edilmiştir. İlk haftanın birinci günü çocukların müzeyi tanımaları, incelemeleri için müze programı takip edilmiş, müze gezilmiş, müzedeki eğitmen ile etkinlik yapılmış, etkinlik atölyesinde çocukların serbest oynamalarına fırsat verilmiştir. Daha sonraki günlerde, araştırmacı tarafından hazırlanan etkinlikler müzenin değişik bölümlerinde uygulanmıştır.

Oyuncak müzesi eğitim etkinliklerinin haftalara göre uygulama içeriği Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3.

Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinliklerinin Haftalara Göre Uygulama İçeriği

	Etkinlik Adı	Sosyal Beceriler	Sosyal Problem Çözme Becerileri
1. Hafta 1. Etkinlik	Tanışıyoruz	İletişimi başlatma ve devam ettirme Grupla hareket edebilme Plan yapabilme ve problem çözebilme	Sosyal Problemi Tanımlama Sosyal Probleme Çözüm Bulma En İyi Çözümü Seçme
1. Hafta 2. Etkinlik	Ben Olsam Nasıl Hissederdim	Duygulara yönelik beceriler Saldırgan/ olumsuz davranışlar ve stresle baş edebilme Plan yapabilme ve problem çözebilme	Sosyal Problemi Tanımlama Sosyal Probleme Çözüm Bulma En İyi Çözümü Seçme
2. Hafta 3. Etkinlik	Müze Kartı Yapıyoruz	İletişimi başlatma ve devam ettirme Grupla hareket edebilme	Sosyal Problemi Tanımlama Sosyal Probleme Çözüm Bulma Çözümün İşe Yarayıp Yaramadığını Değerlendirme
2. Hafta 4. Etkinlik	Okulda Gezi	İletişimi başlatma ve devam ettirme Grupla hareket edebilme Plan yapabilme ve problem çözebilme	Sosyal Problemi Tanımlama Sosyal Probleme Çözüm Bulma En İyi Çözümü Seçme Seçilen Çözümün Uygulanabilirliğini Düşünme Çözümün İşe Yarayıp Yaramadığını Değerlendirme
3. Hafta 5. Etkinlik	Müzede İlk Gün	İletişimi başlatma ve devam ettirme Grupla hareket edebilme Plan yapabilme ve problem çözebilme	Sosyal Problemi Tanımlama Sosyal Probleme Çözüm Bulma Çözümün İşe Yarayıp Yaramadığını Değerlendirme
3. Hafta 6. Etkinlik	Müzede Hazine Avı	İletişimi başlatma ve devam ettirme Grupla hareket edebilme Plan yapabilme ve problem çözebilme	Sosyal Problemi Tanımlama Sosyal Probleme Çözüm Bulma En İyi Çözümü Seçme Seçilen Çözümün Uygulanabilirliğini Düşünme Çözümün İşe Yarayıp Yaramadığını Değerlendirme

4.Hafta 7.Etkinlik	Hayalimdeki Oyuncak	Grupla hareket edebilme Duygulara yönelik beceriler Saldırgan/ olumsuz davranışla ve stresle baş edebilme Plan yapabilme ve problem çözebilme	Sosyal Problemi Tanımlama Sosyal Probleme Çözüm Bulma Sosyal problemleri Çözmek İçin Alternatif Çözümler Üretme Çözümlerin Sonuçlarını Değerlendirme En İyi Çözümü Seçme Seçilen Çözümün Uygulanabilirliğini Düşünme
4.Hafta 8.Etkinlik	Kavga Etmek İstemiyorum	İletişimi başlatma ve devam ettirme Duygulara yönelik beceriler Saldırgan/ olumsuz davranışlar ve stresle baş edebilme	Sosyal Problemi Tanımlama Sosyal Probleme Çözüm Bulma Sosyal problemleri Çözmek İçin Alternatif Çözümler Üretme Çözümlerin Sonuçlarını Değerlendirme En İyi Çözümü Seçme
5.Hafta 9.Etkinlik	Orman Yürüyüşü	İletişimi başlatma ve devam ettirme Grupla hareket edebilme Duygulara yönelik beceriler Saldırgan/ olumsuz davranışlar ve stresle baş edebilme Plan yapabilme ve problem çözebilme	Sosyal Problemi Tanımlama Sosyal Probleme Çözüm Bulma En İyi Çözümü Seçme Seçilen Çözümün Uygulanabilirliğini Düşünme Çözümün İşe Yarayıp Yaramadığını Değerlendirme
5.Hafta 10.Etkinlik	Hikaye Treni	İletişimi başlatma ve devam ettirme Grupla hareket edebilme Saldırgan/ olumsuz davranışlar ve stresle baş edebilme Plan yapabilme ve problem çözebilme	Sosyal Problemi Tanımlama Sosyal Probleme Çözüm Bulma Sosyal problemleri Çözmek İçin Alternatif Çözümler Üretme Çözümlerin Sonuçlarını Değerlendirme
6.Hafta 11.Etkinlik	Pazar Alışverişi	İletişimi başlatma ve devam ettirme Grupla hareket edebilme Saldırgan/ olumsuz davranışlar ve stresle baş edebilme Plan yapabilme ve problem çözebilme	Sosyal Problemi Tanımlama Sosyal Probleme Çözüm Bulma Sosyal problemleri Çözmek İçin Alternatif Çözümler Üretme Çözümlerin Sonuçlarını Değerlendirme En İyi Çözümü Seçme Seçilen Çözümün Uygulanabilirliğini Düşünme Çözümün İşe Yarayıp Yaramadığını Değerlendirme
6.Hafta 12.Etkinlik	Küçük Tasarımcılar İş Başında	İletişimi başlatma ve devam ettirme Duygulara yönelik beceriler Saldırgan/ olumsuz davranışlar ve stresle baş edebilme	Sosyal Problemi Tanımlama Sosyal Probleme Çözüm Bulma En İyi Çözümü Seçme Seçilen Çözümün Uygulanabilirliğini Düşünme Çözümün İşe Yarayıp Yaramadığını Değerlendirme
7.Hafta 13.Etkinlik	İsmi Söylemeden Anlat	İletişimi başlatma ve devam ettirme Grupla hareket edebilme Plan yapabilme ve problem çözebilme	Sosyal Problemi Tanımlama Sosyal Probleme Çözüm Bulma En İyi Çözümü Seçme Seçilen Çözümün Uygulanabilirliğini Düşünme Çözümün İşe Yarayıp Yaramadığını Değerlendirme
7.Hafta 14.Etkinlik	Duygular Bulaşıcıdır	İletişimi başlatma ve devam ettirme Grupla hareket edebilme Duygulara yönelik beceriler	Sosyal Problemi Tanımlama Sosyal Probleme Çözüm Bulma En İyi Çözümü Seçme Seçilen Çözümün Uygulanabilirliğini Düşünme Çözümün İşe Yarayıp Yaramadığını Değerlendirme

8.Hafta 15.Etkinlik	Kroki Avcıları	Grupla hareket edebilme Saldırgan/ olumsuz davranışlar ve stresle baş edebilme Plan yapabilme ve problem çözebilme	Sosyal Problemi Tanımlama Sosyal Probleme Çözüm Bulma En İyi Çözümü Seçme Seçilen Çözümün Uygulanabilirliğini Düşünme Çözümün İşe Yarayıp Yaramadığını Değerlendirme
8.Hafta 16.Etkinlik	Pati ve Cık Cık Arkadaş Ediniyor	İletişimi başlatma ve devam ettirme Duygulara yönelik beceriler Saldırgan/ olumsuz davranışlar ve stresle baş edebilme	Sosyal Problemi Tanımlama Sosyal Probleme Çözüm Bulma Sosyal problemleri Çözmek İçin Alternatif Çözümler Üretme Çözümlerin Sonuçlarını Değerlendirme En İyi Çözümü Seçme Seçilen Çözümün Uygulanabilirliğini Düşünme Çözümün İşe Yarayıp Yaramadığını Değerlendirme
9.Hafta 17.Etkinlik	Öfkemi Kontrol Edebilirim	İletişimi başlatma ve devam ettirme Duygulara yönelik beceriler Saldırgan/ olumsuz davranışlar ve stresle baş edebilme Plan yapabilme ve problem çözebilme	Sosyal Problemi Tanımlama Sosyal Probleme Çözüm Bulma Sosyal problemleri Çözmek İçin Alternatif Çözümler Üretme Çözümlerin Sonuçlarını Değerlendirme En İyi Çözümü Seçme Seçilen Çözümün Uygulanabilirliğini Düşünme Çözümün İşe Yarayıp Yaramadığını Değerlendirme
9.Hafta 18.Etkinlik	Tüm Engellere Rağmen Oynuyorum	Grupla hareket edebilme Saldırgan/ olumsuz davranışlar ve stresle baş edebilme	Alternatif Çözümler Üretme Çözümlerin Sonuçlarını Değerlendirme En İyi Çözümü Seçme Seçilen Çözümün Uygulanabilirliğini Düşünme Çözümün İşe Yarayıp Yaramadığını Değerlendirme
10.Hafta 19.Etkinlik	Trafikte Bir Gün	İletişimi başlatma ve devam ettirme Grupla hareket edebilme Saldırgan/ olumsuz davranışlar ve stresle baş edebilme Plan yapabilme ve problem çözebilme	Sosyal Problemi Tanımlama Sosyal Probleme Çözüm Bulma Sosyal problemleri Çözmek İçin Alternatif Çözümler Üretme Çözümlerin Sonuçlarını Değerlendirme En İyi Çözümü Seçme Seçilen Çözümün Uygulanabilirliğini Düşünme Çözümün İşe Yarayıp Yaramadığını Değerlendirme
10.Hafta 20.Etkinlik	Müzedde Son Gün	İletişimi başlatma ve devam ettirme Duygulara yönelik beceriler Grupla hareket edebilme Saldırgan/ olumsuz davranışlar ve stresle baş edebilme Plan yapabilme ve problem çözebilme	Sosyal Problemi Tanımlama Sosyal Probleme Çözüm Bulma Sosyal problemleri Çözmek İçin Alternatif Çözümler Üretme Çözümlerin Sonuçlarını Değerlendirme En İyi Çözümü Seçme Seçilen Çözümün Uygulanabilirliğini Düşünme Çözümün İşe Yarayıp Yaramadığını Değerlendirme

Tablo 3'te görüldüğü gibi her hafta çocukların sosyal problem çözme becerilerini ve sosyal becerilerini desteklemeye yönelik farklı etkinlikler planlanmıştır.

Uygulamanın yapılmadığı günlerde, deney grubuna sınıf öğretmeni tarafında Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı doğrultusunda günlük eğitim programları uygulanmıştır. Kontrol grubundaki çocuklara eğitim etkinlikleri uygulanmamış ve

çocuklarla müze gezileri düzenlenmemiştir. Kontrol grubu sınıf öğretmeni, Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı doğrultusunda günlük eğitim programını takip etmiştir.

3.4.4. Son Testlerin Uygulanması

Müze gezisinin son günü eğitim etkinliği bittikten sonra, müze ortamında çocuklarla müzeler hakkında sohbet edilmiştir. Ardından çocuklara müzedeki istedikleri resim kağıtları ve boya kalemleri ile resim yapabilecekleri belirtilerek *Müze nedir? Müze denildiğinde aklına neler geliyor? Haydi Çizelim?* yönergesi verilmiş ve müzelerle ilgili resim yapmaları istenerek, uygulama sonrası tekrar resim çalışması yapılmıştır.

Müze gezileri ve eğitim etkinlikleri tamamlandıktan sonra, deney ve kontrol gruplarına 16-20 Aralık 2019 tarihleri arasında, "Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği" ön testlerin uygulandığı yerde ve koşullarda son test olarak uygulanmıştır.

Deney ve kontrol gurubu öğretmenlerine, 16 Aralık 2019 tarihinde "Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Öğretmen Formu (OSBED)" verilmiş ve 20 Aralık 2019 tarihinde alınmıştır.

Daha sonra, 23 Aralık 2019 tarihinde çocuklara, çocuk görüşme soruları sorularak kısa görüşmeler yapılmıştır.

Çocukların her birine ait olan 3 form ve 1 resim dosyalanarak son test aşaması sonlandırılmıştır.

3.4.5. Kalıcılık Testinin Uygulanması

Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği son testten 3 hafta sonra 13-16 Ocak 2020 tarihleri arasında deney grubuna yapılmıştır. Deney grubu sınıf öğretmenine, aynı tarihler arasında Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Öğretmen Formu (OSBED) verilmiş ve 16 Ocak 2019 tarihinde alınmıştır. Kalıcılık testinin amacı eğitimin kalıcı olup olmadığının belirlenmesidir.

3.5. Verilerin Analizi

Karma desen kullanılan araştırmada nicel ve nitel verilerin analizi ayrı ayrı yapılmıştır.

3.5.1. Nicel Verilerin Analizi

Araştırmanın amacına uygun olarak toplanan veriler değerlendirilmiş ve istatistiksel analizleri yapılmıştır.

Araştırmaya dâhil edilen deney ve kontrol grubu çocukların “Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği” ve “Okul Öncesi Dönem Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Öğretmen Formu (OSBED)” ndan aldıkları ön test- son test ve deney grubuna ait olan kalıcılık testi puanlarının yer aldığı kayıt formlarındaki bilgiler bilgisayar ortamına aktarılarak gerekli istatistiksel analizler yapılmıştır.

Araştırmanın bağımsız değişkeni “Müzedede Uygulanan Eğitim Etkinlikleri” dir. Bağımlı değişkenler ise çocukların Sosyal Problem Çözme Becerileri ve Sosyal Beceri ölçeklerinden aldıkları puanlardır.

Ölçeklerden elde edilen deney ve kontrol gruplarına ait ön test/son test, deney grubuna ait kalıcılık testi ölçüm puanları bilgisayar kodlama cetvellerine geçirilmiştir. Verilerin analizinde SPSS 20.0 paket programı kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini anlamak için Shapiro-Wilk normallik testi yapılmıştır. Çünkü örneklem sayısının 50'nin altında olduğu araştırmalarda Shapiro-Wilk normallik testi, 50'den yüksek olduğu durumlarda ise Kolmogorov-Smirnov(K- S) testi yapılır (Büyüköztürk,2018,s.42). Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği normallik testi sonucunda, ön test verileri normal dağılım gösterdiği için parametrik testler, son test verileri ise normal dağılım göstermediği için non-parametrik testler kullanılmıştır. Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeğinde ise, verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiş ve parametrik testler kullanılmıştır.

Oyuncak Müzesinde Uygulanan Eğitim Etkinliklerinin Çocukların Sosyal Problem Çözme Becerilerine Etkisine İlişkin Analizler

- Deney ve kontrol grubu çocukların "Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği" ön test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Bağımsız Örneklem t Testi ile test edilmiştir.

- Deney ve kontrol grubu çocukların " Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği" son test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Mann Whitney U Testi ile test edilmiştir.
- Deney grubu çocukların "Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği" ön test-son test-kalıcılık testi puanları Friedman Testi ile karşılaştırılmıştır.
- Kontrol grubu çocukların "Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği" ön test-son test puanları Wilcoxon testi ile karşılaştırılmıştır.

Oyuncak Müzesinde Uygulanan Eğitim Etkinliklerinin Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisine İlişkin Analizler

- Deney ve kontrol grubu çocukların "Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği" ön test puanları ve son test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Bağımsız Örneklem t Testi ile test edilmiştir.
- Deney grubu çocukların "Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği" ön test-son test-kalıcılık testi puanları Tek Yönlü Varyans Analizi ile karşılaştırılmıştır.
- Kontrol grubu çocukların "Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği" ön test-son test puanları Bağımlı Örneklem t Testi ile karşılaştırılmıştır.

Yapılan istatistiklerde, p olasılık değeri “0,05” kabul edilmiştir. $p < 0,05$ ise anlamlı farklılığın olduğu, $p > 0,05$ ise anlamlı farklılık olmadığı belirtilmiştir. Sonuçlar tablo şeklinde belirtilmiş ve tablolar yorumlanmıştır.

3.5.2. Nitel Verilerin Analizi

Nitel verilerin analizinde, nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan yöntemlerden biridir. İçerik analizinin temel amacı, yapılan bir araştırma sonucunda elde edilen verileri ifade etmede kullanılacak olan kavram ve ilişkilere ulaşmaktır. Araştırmacı bu sayede metinlerdeki mesajlarla ilgili olarak detaylı ve anlamlı çıkarımlarda bulunabilir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016, s.250; Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.242). Bu amaçla, içerik analizi süreci; verilerin kodlanması, temaların belirlenmesi, belirlenen kodların ve temaların düzenlenmesi ve elde edilen bulguların tanımlanarak yorumlanması şeklinde 4 basamaktan oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 243)

Çocuk görüşme formları deney grubuna, araştırma öncesinde ve sonrasında araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Çocukların görüşme sorularına verdikleri cevaplar araştırmacı tarafından kaydedilmiştir.

Verilerin analizinde, içerik analizi basamaklarına uygun olarak öncelikle, çocukların açık uçlu sorulara verdikleri cevaplar kendi içlerinde değerlendirilerek anlamlı bölümlere ayrılmış ve kodlanmıştır. Daha sonra aynı ve farklı olan kodlar belli kategoriler altında toplanarak kategorize edilmiş, temalar oluşturulmuştur. Tekrarlanan kodlar frekans değerleriyle ifade edilmiştir. Böylece, çalışmanın güvenilirliğinin artırılması ve kategoriler arası karşılaştırmalar yapılabilmesi sağlanmıştır. Elde edilen veriler, gerekli görülen yerlerde doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Çocukların görüşleri italik olarak yazılmış ve alıntının yapıldığı veri numarası parantez içinde verilmiştir. Böylece, her çocuk "Ç" olarak kodlanmış ve her çocuğun kodunun yanına "Ç1-Ç18" arasında numara verilmiştir.

Çocukların uygulama öncesi ve sonrası *Müze* konulu resimleri ve resimlerinde neler çizdiklerini anlatmaları sonucunda elde edilen veriler analiz edilmiştir. Görüşme sorularında çocuklara verilen kodların aynısı resimlerde de verilmiştir (Ör. görüşme sorularının analizinde Ç1 olarak kodlanan çocuk resim analizinde de Ç1 olarak kodlanmıştır).

Verilerin çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgular, tablolar biçiminde ifade edilmiş ve sonuçlar yorumlanmıştır.

Deney grubu öğretmeni müze gezilerine katılım gösterdiği ve araştırmacı tarafından müze ortamında yapılan etkinlikleri gözlemlene fırsatı bulduğu için deney grubu öğretmenin uygulama öncesinde ve uygulama sonrasında müzeler hakkındaki görüşleri alınmıştır. Bir öğretmenle görüşme gerçekleştirildiği için, kodlamaya ve bulguları tablolaraştırmaya ihtiyaç duyulmamıştır. Öğretmene yöneltilen sorular ve öğretmenin vermiş olduğu cevaplar alt alta yazılmıştır. Öğretmenin görüşünün uygulama öncesi ya da sonrasında olup olmadığı ifadelerin sonunda (Uygulama Öncesi), (Uygulama Sonrası) şeklinde parantez içinde belirtilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın amacı, oyuncak müzesinde uygulanan eğitim etkinliklerinin çocukların problem çözme becerilerine, sosyal becerilerine ve müzeye bakış açılarına etkisinin olup olmadığını ortaya koymaktır. Bu amaçla yapılan araştırmadan elde edilen:

- Oyuncak müzesinde uygulanan eğitim etkinliklerinin çocukların sosyal problem çözme becerilerine etkisine ilişkin bulgular Tablo 4 - Tablo 7'de yer almaktadır.
- Oyuncak müzesinde uygulanan eğitim etkinliklerinin çocukların sosyal becerilerine etkisine ilişkin bulgular Tablo 8- Tablo 11'de yer almaktadır.
- Oyuncak müzesinde uygulanan eğitim etkinliklerinin çocukların müzelere bakış açısına etkisine ilişkin nitel bulgular Tablo 12- Tablo 18'de yer almaktadır.
- Oyuncak müzesinde uygulanan eğitim etkinliklerinin öğretmenlerin müzeye bakış açısına etkisine ilişkin nitel bulgular Tablo 19- Tablo 20'de yer almaktadır.

4.1. Oyuncak Müzesinde Uygulanan Eğitim Etkinliklerinin Çocukların Sosyal Problem Çözme Becerilerine Etkisine İlişkin Bulgular

Oyuncak müzesinde uygulanan eğitim etkinliklerinin çocukların sosyal problem çözme becerilerini etkileyip etkilemediğine ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır.

"Sosyal Problem Çözme Becerileri" ön test puanları bakımından deney ve kontrol grubu arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Bağımsız Örneklem t Testi ile test edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4.

Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği Ön Test Puanları Bakımından Gruplar Arası Farklılığa İlişkin Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Grup	N	$\bar{X}$	Ss	Sd	t	p
Deney	18	1,94	1,69	35	-, 448	,657
Kontrol	19	2,21	1,90			

Tablo 4'te, Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği'nden deney grubu çocukların aldıkları puan ortalamaları ($\bar{X} = 1,94$) ve kontrol grubu çocukların aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X} = 2,21$) bakıldığında, deney ve kontrol grubu çocukların ön test puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($t_{64} = -, 448, p > ,05$).

Deney ve kontrol grubunda yer alan çocukların, Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması öncesinde sosyal problem çözme becerileri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Elde edilen bu bulgular deney ve kontrol grubu olarak seçilmiş olan çocukların sosyal problem çözme becerilerinin benzer seviyede olduğu ve deneysel işlem öncesi birbirlerine denk oldukları şeklinde açıklanabilir.

"Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği" son test puanları bakımından deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı Mann Whitney U Testi ile test edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5.

Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği Son Test Puanları Bakımından Gruplar Arasındaki Farklılığa İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Grup	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	z	P
Deney	18	26,92	484,50	28,500	-4,412	,000*
Kontrol	19	11,50	218,50			

Tablo 5 incelendiğinde, oyuncak müzesinde uygulanan eğitim etkinlikleri sonucunda deney grubu (n=18) ve kontrol grubu (n=19) çocuklarda, sosyal problem çözme becerileri açısından anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak amacıyla yapılan Mann-Whitney U testinin sonucuna göre, oyuncak müzesi eğitim etkinliklerine katılan deney grubu çocuklar ile böyle bir uygulamaya katılmayan kontrol grubu çocukların Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($u = 28,500$, $p < ,05$). Sıra ortalamaları ve toplam puanları incelendiğinde deney grubundaki çocukların almış oldukları puanların ortalamasının kontrol grubundaki çocuklardan anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Bu bulgu, deney grubu çocukların Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği son test puanlarının yüksek olmasında, Oyuncak Müzesinde Uygulanan Eğitim Etkinlikleri'nin etkili olduğunu göstermektedir. Deney grubunda yer alan çocuklarla oyuncak müzesi ortamında, 8 hafta boyunca haftada 2 gün olmak üzere 16 farklı etkinlikler yapılmıştır. Araştırmacı tarafından planlanan etkinlikler, çocukların sosyal problem çözme becerilerini geliştirmeye ve desteklemeye yönelik olan farklı sosyal problem durumlarını içeren drama, oyun, hikaye okuma, sanat çalışmaları gibi farklı yöntemler kullanılarak yapılan etkinliklerdir. Özellikle, bu etkinliklerin normal sınıf ortamı yerine oyuncak müzesinin kütüphane, etkinlik atölyesi, drama salonu, müze bölümü, sanat atölyesi gibi farklı bölümlerinde zengin uyarıcı materyallerle gerçekleştirilmesinin kazandırılmak istenen becerilerin öğretiminde etkili olduğu düşünülmektedir. Çocuklar her hafta karşılaştıkları farklı sosyal problemlere, oyun vb. eğlenceli yollarla çözüm bulmaya çalışmışlardır. Uygulama yapılan ortamın çocuklar açısından dikkat çekici nitelikte olmasının, her hafta farklı tür etkinlik ve materyaller kullanılarak eğitim yapılmasının çocukların sosyal problem çözme becerilerini destekleme noktasında önemli olduğu düşünülmektedir. Oyuncak müzesinde eğitim etkinlikleri uygulamasına katılan deney grubu çocukların sosyal problem çözme becerilerinin, herhangi bir uygulamaya katılmayan ve sınıflarında

normal eğitime devam eden çocukların sosyal problem çözme becerilerinden anlamlı derecede yüksek olması bulgusu bu düşüncüyü destekler nitelikte bir bulgudur.

Uysal (2016), Webster-Stratton tarafından 1990 yılında geliştirilerek 2012 yılında revize edilen Eşsiz Yıllar Müdahale Programı Çocuk Boyutu'nu Türkçeye uyarlamış (s. 96) ve Eşsiz Yıllar Müdahale Programı Çocuk Boyutu'nun 48-66 ay grubunda yer alan çocukların davranış problemleri, sosyal yetkinlik ve sosyal problem çözme becerilerine etkisi olup olmadığını araştırmıştır. Deney grubunda yer alan çocuklara 8 hafta boyunca haftada 2 gün Eşsiz Yıllar Müdahale Programı Çocuk Boyutu'nu uygulamış kontrol grubuna herhangi bir işlem uygulamamıştır. Araştırma sonucunda, deney grubunda yer alan çocukların özellikle sosyal problem çözme becerilerinin kontrol grubu çocuklara göre oldukça yüksek olduğunu tespit etmiştir (s. 128).

Kayılı (2015), Sosyal Beceri Eğitim Programı ile desteklenmiş Montessori yönteminin anaokuluna devam eden 36-60 aylık çocukların duyguları anlama ve sosyal problem çözme becerilere etkisini incelemiştir. Araştırmada, kontrol 1 grubuna Montessori eğitimi uygulanmış, kontrol 2 grubuna herhangi bir eğitim uygulanmamış, deney grubuna ise Montessori Eğitim Programı ile birlikte toplam 64 oturumdan oluşan Sosyal Beceri Eğitim Programı uygulanmıştır. Araştırma sonucunda deney grubu çocukların sosyal problem çözme becerilerinin kontrol 1 ve kontrol 2 grubunda yer alan çocuklardan anlamlı derecede yüksek olduğu tespit edilmiştir (s. 159). Bu araştırmada da çocuklara sosyal problem çözme becerilerini ve sosyal becerilerini desteklemeye yönelik Oyuncak Müzesi Eğitim Etkilikleri uygulanmış ve benzer bulgular elde edilmiştir.

Dereli (2008), sosyal beceri eğitim programının 6 yaş grubunda yer alan çocukların sosyal problem çözme becerilerine etkisini incelemek amacıyla ön test son test kontrol gruplu deneysel desenli bir araştırma yapmıştır. Araştırmacı, Webster-Stratton (1990) tarafından geliştirilmiş olan Child Social Skills Training Programme: Çocuklar İçin Sosyal Beceri Eğitimi Programı'nı Türkçeye uyarlamıştır. Program, deney I grubu öğrencilere 22 hafta boyunca haftada 2 kere, Deney II grubu öğrencilere 22 hafta boyunca haftada 1 kere uygulanmıştır. Kontrol gruplarına herhangi bir uygulama yapılmamıştır. Yapılan eğitimlerin ardından deney gruplarında yer alan çocukların sosyal problem çözme becerilerinin kontrol gruplarında yer alan çocuklardan anlamlı bir şekilde fazla olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan bu araştırmada da çocuklara 10 hafta boyunca haftada 2 kere oyuncak müzesinde uygulanan eğitim etkinliklerinin deney grubu çocukların sosyal problem çözme becerilerini, kontrol grubu çocuklara göre anlamlı bir şekilde arttığının tespit edilmesi, Uysal (2016), Kayılı (2015) ve Dereli (2008)' in yapmış oldukları araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Deney grubu çocukların "Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği" ön test-son test-kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Friedman Testi ile test edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6.

Deney Grubu Çocukların Sosyal Problem Çözme Becerileri Ön Test- Son Test- Kalıcılık Testi Puanları Arasındaki Farklılığa İlişkin Friedman Testi Sonuçları

Ölçüm	N	$\bar{X}$	Ss	Friedman Testi				Anlamlı Fark
				Sıra Ort.	Ki Kare	p	df	
Ön Test	18	1,94	1,69	1,06				1-2
Son Test	18	5,27	,82	2,31	31,684	,000*	2	1-3
Kalıcılık	18	5,72	,57	2,64				

1. Ön Test 2.Son Test 3.Kalıcılık Testi

Tablo 6 incelendiğinde, deney grubu çocukların Sosyal Problem Çözme Becerileri ölçeği ön test puan ortalaması ($\bar{X}$ = 1,94), son test puan ortalaması ($\bar{X}$ = 5,27) ve kalıcılık testi puan ortalamasının ($\bar{X}$ = 5,72) olduğu görülmektedir.

Deney grubu çocukların ön test- son test ve kalıcılık testi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($X^2_{(2,N= 18)} = 31,684$, $p < ,05$). Deney grubu çocukların ön test puanının, son test puanına ve kalıcılık testi puanına göre anlamlı derece düşük olduğu görülmektedir. Deney grubu çocukların son test puanları ile kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p > ,05$).

Deney grubu çocukların son test ve kalıcılık testi puanlarının ön test puanlarına göre yüksek olması, Oyuncak Müzesinde Uygulanan Eğitim Etkinlikleri'nin etkili olduğunu göstermektedir. Eğitim etkinlikleri ile çocukların sosyal problem çözme becerilerinin desteklendiği söylenebilir.

Çocukların karşılaştıkları sosyal problem durumlarında prososyal davranışlar göstererek problemlere çözüm ürettikleri düşünülebilir. Deney grubu çocukların Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği'nden aldıkları son test puanı ile kalıcılık testi puanı arasında anlamlı farklılığın olmaması, Oyuncak Müzesinde Uygulanan Eğitim Etkinlikleri'nin kalıcı olduğunu göstermektedir. Eğitim etkinliklerinin kalıcı olmasında, etkinliklerin her hafta haftada iki gün uygulanması, uygulamanın çocuklar için zengin bir uyarıcı çevre sunan oyuncak müzesi ortamında gerçekleştirilmesi, araştırmacının her hafta müzenin farklı ortamında, farklı materyaller, yöntem ve tekniklerle çocuklarda sosyal problem çözme becerilerini destekleyici etkinlikler uygulaması düşünülebilir. Örneğin, müzede araştırmacı tarafından hazırlanan farklı materyallerle drama çalışmaları yapılmış, sosyal problem durumları oluşturularak çocukların sosyal probleme çözüm üretmeleri desteklenmiştir. Benzer şekilde, sanat etkinliklerinde de farklı problem durumları oluşturulmuştur. Uygulanan bir sanat etkinliğinde, çocukların hayallerindeki oyuncak tasarımları için farklı şekil, renk ve özellikte materyaller müzenin etkinlik atölyesi bölümüne yerleştirilmiş ve çocukların kendi aralarında gruplara ayrılmalrı istenmiştir. Böylece, çocuklar işbirliği yaparak, birbirlerini dinleyerek ortak karara varmaya çalışmışlardır. Aralarında oluşan karar verememe, birbirini dinlememe, iletişim kuramama gibi sosyal problem durumlarıyla baş etmeye çalışmışlardır. Ayrıca, etkinlik sırasında her gruba sadece belli materyaller verilerek problem durumu oluşturulmuş ve grupların ihtiyaç duydukları materyalleri diğer gruplardan istemeleri sağlanarak, çocukların problemi fark etme, probleme çözüm üretme, çözüm yolunu deneme gibi becerileri desteklemiştir. Çocuklar düşündükleri çözüm yollarını denerken, aynı zamanda araştırmanın diğer bir amacı olan sosyal becerilerin desteklenmesi noktasında, iletişimi başlatma, sürdürme, yardımlaşma, paylaşma, grupla hareket edebilme gibi beceriler desteklenmiştir. Yapılan bir başka etkinlikte ise etkinlik atölyesinin krokisi çizilmiş, çocukların iki grup olmaları için krokiden iki adet oluşturulmuştur. Krokinin farklı yerlerine işaretler yapılmış ve krokide işaretlerin olduğu yerlere yapboz parçaları konulmuştur. Böylece müze ortamı önceden hazır hale getirilmiştir. Çocuklarla müzeye gelindikten sonra öncelikle krokiler hakkında konuşulmuş araştırmacı tarafından hazırlanan müzenin farklı yerlerinin krokileri gezilerek incelenmiştir. Daha sonra çocuklardan iki gruba ayrılmalrı istenerek kendi aralarında karar verebilmeleri için fırsat oluşturulmuştur. Gruplar oluşturulduktan sonra her gruba bir kroki verilmiş ve gizlenmiş olan nesneleri bulmaları istenmiştir. Her iki grup da nesneleri bulduktan sonra, nesnelerin ne olabileceği hakkında konuşulmuş ve çocukların yapbozları

yapmaları beklenmiştir. Gruplar yapbozlarını tamamlayamadıklarında nasıl çözüm bulunabileceği sorulmuş ve grupların ellerindeki yapboz parçalarını birleştirme fikrini bulmaları beklenmiştir. Böylece çocukların grupla hareket edebilme, ortak karar verebilme, başkalarının fikirlerine saygı duyma, problemi fark etme probleme çözüm bulma ve çözüm yolunu deneme, paylaşma gibi becerileri desteklenmiştir. Örneklerde verilen etkinlikler gibi her hafta farklı etkinlik, ortam ve materyaller yoluyla çocukların sosyal problem çözme becerileri ve sosyal beceriler desteklenmiştir.

Gür ve Koçak (2018), çok boyutlu perspektiflerden düşünme eğitim programının (TMPT) 5-6 yaş çocukların sosyal problem çözme becerilerine etkilerini araştırmışlardır. 32' si deney, 38' i kontrol grubu olmak üzere toplam 70 çocuğun katıldığı araştırmada, deney grubu çocuklara, bilim, matematik, müzik, hikaye gibi etkinlikleri içeren ve her biri yaklaşık 30 dakika süren ve toplamda 100 etkinlikten oluşan TMPT programı uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, deney grubu çocukların sosyal problem çözme becerileri kontrol grubu çocuklara göre anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Bu araştırmada da oyuncak müzesi ortamında oyun,drama, hareket, müzik,sanat gibi çeşitli etkinlikler kullanılarak çocukların sosyal problem çözme ve sosyal becerilerine yönelik etkinlikler yapılmış ve Gür ve Koçak (2018)'in araştırmalarında elde ettikleri bulgulara paralel bulgular elde edilmiştir.

Literatür incelendiğinde, müzede uygulanan eğitim etkinliklerinin, amacına, konu ve içeriğine göre çocukların farklı alanlardaki bilgi düzeylerini arttırdığı görülmektedir. Dilli ve Bapoğlu Dümenci (2015), 6 yaş grubundaki çocuklarla 3 hafta haftada 6 saat olmak üzere toplam 18 oturumda müze eğitimi etkinlikleri yapmışlardır. Anadolu'da nesli tükenmiş hayvanların öğretilmesinde müzede uygulanan eğitim etkinliklerinin etkisini araştırmışlardır. Müzede, müzik, drama, resim gibi çocukların aktif katılım sağladıkları etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, çocukların nesli tükenen hayvanlarla ilgili farkındalık düzeylerinin arttığı görülmüştür. Bu araştırmayla paralel olarak, okul dışında, müze ortamında gerçekleştirilen yaşayarak öğrenme deneyimlerinin çocuklar için daha etkili öğrenme sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kontrol grubu çocukların Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği ön test- son test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Wilcoxon Testi ile test edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7.

Kontrol Grubu Çocukların Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği Ön Test-Son Test Puanları Arasındaki Farklılığa İlişkin Wilcoxon Testi Sonuçları

Kontrol Grubu Ön Test-Son Test	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	z	p
Negatif Sıralar	5	4,50	22,50	-,525	,599
Pozitif Sıralar	5	6,50	32,50		
Fark Olmayan	9				

*Negatif sıralara dayalı

Tablo 7 incelendiğinde, kontrol grubu çocukların ön test son test sonuçları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir ($z = -,525$, $p > ,05$). Fark puanlarının fark olmayanlar lehine olması ($n=9$) kontrol grubu çocukların ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Buna göre kontrol grubu çocukların sosyal problem çözme becerilerinde herhangi bir değişme olmadığı söylenebilir. Bu durum, kontrol grubunda yer alan çocuklara herhangi bir eğitim etkinliği uygulanmaması ile açıklanabilir.

Mestci, Gökkaya ve Ormankıran (2019), duygu düzenleme eğitiminin 60-72 aylık çocukların sosyal problem çözme becerilere etkisini araştırmışlardır. 16' sını deney, 19' u kontrol grubundan oluşan toplam 34 çocuğun katıldığı araştırmada, deney grubunda yer alan çocuklara 6 hafta boyunca haftada bir gün ortalama 1,5 saat boyunca duygunun tanınması, ifadesi, istenmedik duygularla başa çıkma gibi basamakları içeren duygu düzenleme eğitimi etkinlikleri uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, herhangi bir uygulama yapılmayan normal eğitime devam eden çocukların sosyal problem çözme becerilerinde herhangi bir fark görülmezken, deney grubunda yer alan çocukların sosyal problem çözme becerilerinde anlamlı bir fark görülmüştür. Yapılan bu araştırmada da içerisinde, duyguları tanıma, ifade etme, yönetme gibi becerileri bulunduran Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri deney grubu çocuklara uygulanırken kontrol grubu çocuklara uygulanmamıştır. Mestci, Gökkaya ve Ormankıran (2019)' un yapmış oldukları araştırma bulgularına benzer sonuçlar elde edilmiştir.

4.2. Oyuncak Müzesinde Uygulanan Eğitim Etkinliklerinin Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisine İlişkin Bulgular

"Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği" ön test puanları bakımından deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Bağımsız Örneklem t Testi ile test edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8.

Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Ön Test Puanları Bakımından Gruplar Arasındaki Farklılığa İlişkin Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Ön Test		N	$\bar{X}$	Ss	sd	t	p
Başlangıç Becerileri	Deney Grubu	18	2,52	,28	25,532	4,169	,000*
	Kontrol Grubu	19	1,88	,61			
Akademik Destek Becerileri	Deney Grubu	18	2,07	,39	28,651	-1,429	,164
	Kontrol Grubu	19	2,33	,69			
Arkadaşlık Becerileri	Deney Grubu	18	2,12	,30	25,276	-1,875	,072
	Kontrol Grubu	19	2,44	,66			
Duyguları Yönetme Becerileri	Deney Grubu	18	2,12	,40	28,243	-1,275	,213
	Kontrol Grubu	19	2,36	,73			

Tablo 8 incelendiğinde, Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED) Başlangıç Becerileri alt boyutunda, deney grubunda yer alan çocukların ön test puan ortalamaları ile ($\bar{X}$ =2,52) kontrol grubundaki çocukların ön test puan ortalamaları($\bar{X}$ = 1,88) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($t_{25,532}= 4,169$, $p<,05$). Farklılık deney grubu çocukların lehinedir.

Akademik Destek Becerileri alt boyutunda, deney grubunda yer alan çocukların ön test puan ortalamaları ile ($\bar{X}$ = 2,07) kontrol grubunda yer alan çocukların ön test puan ortalamaları ($\bar{X}$ = 2,33) arasında ($t_{28,651}= -1,429$, $p>,05$), Arkadaşlık Becerileri alt boyutunda, deney grubunda yer alan çocukların ön test puan ortalamaları ile ($\bar{X}$ = 2,12)kontrol grubunda yer alan çocukların ön test puan ortalamaları ($\bar{X}$ =2,44) arasında ($t_{25,276}=-1,875$, $p>,05$), Duyguları Yönetme Becerileri alt boyutunda, deney grubunda yer

alan çocukların ön test puan ortalamaları ile ($\bar{X}= 2,12$) kontrol grubunda yer alan çocukların ön test puan ortalamaları ($\bar{X}= 2,36$) arasında ($t_{28,243}=-1,275$, $p>,05$) istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

Deney ve kontrol grubunda yer alan çocukların, Başlangıç Becerileri alt boyutu hariç tüm alt boyutlarda, Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması öncesinde sosyal beceri düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu durum deney ve kontrol grubu olarak seçilen çocukların sosyal becerilerinin benzer düzeyde olduğu ile açıklanabilir. Yapılan ön test sonucu iki grubun birbirine benzer özellikler göstermesi grupların denk olduğu anlamına gelmektedir.

"Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği" son test puanları bakımından deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Bağımsız Örneklem t Testi ile test edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9.

Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Son Test Puanları Bakımından Gruplar Arası Farklılığa İlişkin Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Son Test		N	$\bar{X}$	ss	sd	t	p
Başlangıç Becerileri	Deney Grubu	18	4,15	,42	35	7,444	,000*
	Kontrol Grubu	19	2,99	,51			
Akademik Destek Becerileri	Deney Grubu	18	4,03	,33	35	4,936	,000*
	Kontrol Grubu	19	3,28	,55			
Arkadaşlık Becerileri	Deney Grubu	18	4,00	,31	35	4,751	,000*
	Kontrol Grubu	19	3,34	,50			
Duyguları Yönetme Becerileri	Deney Grubu	18	3,93	,31	29,173	4,596	,000*
	Kontrol Grubu	19	3,26	,54			

Tablo 9 incelendiğinde, Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED) Başlangıç Becerileri alt boyutunda, deney grubunda yer alan çocukların son test puan ortalamaları ile ($\bar{X}= 4,15$) kontrol grubunda yer alan çocukların son test puan ortalamaları ($\bar{X}=2,99$) arasında ($t_{35}= 7,444$, $p<,05$), Akademik Destek Becerileri alt boyutunda, deney grubunda yer alan çocukların son test puan ortalamaları ile ($\bar{X}=4,03$) kontrol grubunda yer alan çocukların son test puan ortalamaları ($\bar{X}=3,28$) arasında ($t_{35}= 4,936$, $p<,05$), Arkadaşlık Becerileri alt boyutunda, deney grubunda yer alan çocukların son test puan

ortalamları ile ($\bar{X}=4,00$) kontrol grubunda yer alan çocukların son test puan ortalamaları ($\bar{X}= 3,34$) arasında ($t_{35}=4,751$, $p<,05$), Duyguları Yönetme Becerileri alt boyutunda, deney grubunda yer alan çocukların son test puan ortalamaları ile ($\bar{X}=3,93$) kontrol grubunda yer alan çocukların son test puan ortalamaları ($\bar{X}=3,26$) arasında ($t_{29,173}= 4,596$, $p<,05$) istatistiksel olarak deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir.

Deney grubunda yer alan çocukların OSBED ölçeği tüm alt boyutlarında son test puanlarının kontrol grubu çocukların son test puanlarından anlamlı düzeyde yüksek olmasında, Oyuncak Müzesinde Uygulanan Eğitim Etkinlikleri' nin etkili olduğu düşünülmektedir. Araştırmanın, deney ve kontrol grubunda yer alan çocukların öğrenim gördükleri anasınıflarında olduğu gibi ilkokul bünyesinde yer alan bir çok anasınıfının fiziksel şartları elverişsizdir. Çocuklara farklı ortamlarda etkinlik yapabilme fırsatı oluşturmak bir yana sınıfların küçük olması, yeterli materyal temin edilememesi gibi nedenlerden dolayı sınıfların bir çoğunda öğrenme merkezleri dahi oluşturulamamaktadır. Ancak, yapılan bu araştırma ile deney grubu çocuklara her hafta oyuncak müzesinin farklı bölümlerinde, zengin içerikli materyal ile aktif katılım gösterebildikleri çeşitli etkinlikler uygulanmıştır. Kontrol grubu çocuklar ise herhangi bir uygulamaya katılmamış ve sınıfta kendi programlarını takip etmişlerdir. Uzun bir süreç içeren ve her aşamasında çocukların sosyal becerilerini destekleyen oyuncak müzesi eğitim etkinliklerine katılan deney grubu çocukların sosyal becerilerinin herhangi bir uygulamaya katılmayan kontrol grubu çocukların sosyal becerilerinden oldukça yüksek çıkmasının nedeni uygulanan eğitim etkinlikleri olduğu söylenebilir.

Kızıltaş (2016), okul öncesi eğitim programında yer alan etkinliklerle desteklenmiş olan alan gezilerinin 48-66 aylık çocukların sosyal-duygusal gelişimlerini destekleyip desteklemediğini ortaya koymak amacıyla deney ve kontrol gruplarından oluşan nicel bir çalışma yapmıştır. Bu doğrultuda, 12 hafta boyunca at çiftliği, fırın vb. farklı yerlere düzenlenecek olan ve okul öncesi eğitim programında yer alan eğitim etkinlikleri ile bütünleştirilmiş olan alan gezileri planlanmıştır. Alan gezileri tamamlandıktan sonra yapılan son testler sonucunda, sosyal- duygusal beceri açısından deney ve kontrol grubu arasında deney grubunun lehine anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Abacı ve Usbaş (2010), Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan sosyal-duygusal ve bilişsel becerilere yönelik olarak hazırlanmış olan, okul öncesi çocuklar için müze eğitim programının etkilerini araştırdıkları deneysel çalışmalarında, 19' u kontrol

23' ü deney grubu olmak üzere okul öncesi eğitime devam eden 6 yaş grubu 42 çocukla üç farklı müzeye ziyaret gerçekleştirmişlerdir. Deney grubuna gezi öncesi, gezi sırasında ve gezi sonrasında aktif katılım sağladıkları müze eğitim programı uygulanırken, kontrol grubu sadece müzeye götürülmüş ve herhangi bir program uygulanmamıştır. Araştırma sonucunda, deney grubunun son test puanlarının kontrol grubuna göre anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüş ve müze eğitim programının çocukların sosyal-duygusal ve bilişsel gelişimlerine katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan bu araştırmada da, okul ortamı dışında bir ortam olan oyuncak müzesinde, okul öncesi eğitim programını destekleyen eğitim etkinliklerinin uygulanmasının ve bunun sonucunda uygulamanın yapıldığı deney grubu çocukların sosyal becerilerinin kontrol grubu çocukların sosyal becerilerinden anlamlı düzeyde yüksek çıkmış olmasının Kızıltaş (2016) ile Abacı ve Usbaş (2010)' un yapmış oldukları çalışmalar ile paralellik gösterdiği görülmektedir.

Eti (2010), ilişkiyi başlatma ve sürdürme sosyal becerilerine yönelik hazırlanan ve toplam 22 etkinlikten oluşan drama etkinliklerinin okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş grubu çocukların sosyal becerilerine etkisini araştırmıştır. Etkinlikler, 15 hafta boyunca sadece deney grubunda yer alan çocuklara uygulanmıştır. Öğretmenlere uygulanan anketler ve çocuklara uygulanan sosyometri testleri sonucunda deney grubu çocukların sosyal becerileri son test puanlarının kontrol grubu çocuklardan yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmada da 5-6 yaş grubu çocuklara, içerisinde drama, oyun gibi yöntemlerin yer aldığı oyuncak müzesi eğitim etkinlikleri uygulanmış sonuç olarak deney grubunun sosyal becerilerinin kontrol grubundan yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Deney grubu çocukların "Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği" ön test-son test- kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi ile test edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10.

Deney Grubu Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Ön Test- Son Test- Kalıcılık Testi Puanları Arasındaki Farklılığa İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Alt Boyut	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
	Deneklerarası	,801	17	,047			
Başlangıç	Ölçüm	55,725	2	27,862	415,47	,000*	1-2
Becerileri	Hata	2,280	34	,067			2-3
	Toplam	58,806	53				
	Deneklerarası	1,078	17	,063			1-2
Akademik Destek	Ölçüm	73,399	2	36,700	665,85	,000*	2-3
Becerileri	Hata	1,874	34	,055			
	Toplam	76,351	53				
	Deneklerarası	,667	17	,039			
Arkadaşlık	Ölçüm	71,304	1,389	51,348	720,47	,000*	1-2
Becerileri	Hata	1,682	23,607	,071			2-3
	Toplam	73,653	41,996				
	Deneklerarası	1,150	17	,068			
Duyguları Yönetme	Ölçüm	69,772	2	34,886	828,389	,000*	1-2
Becerileri	Hata	1,432	34	,042			2-3
	Toplam	72,354	53				

1: Ön Test 2: Son Test 3: Kalıcılık Testi

Tablo 10 incelendiğinde, deney grubunda yer alan çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Başlangıç Becerileri alt boyutunda ön test, son test ve kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir, $F(2, 34) = 415,47$, $p < ,05$. Başlangıç Becerileri alt boyutu ön test ortalama puanı ($\bar{X} = 2,52$), son test ortalama puanı ($\bar{X} = 4,15$) ve kalıcılık testi ortalama puanına ($\bar{X} = 4,97$) göre oldukça düşük bulunmuştur.

Ön test son test puanları arasında son test lehine ($F = 253,776$, $p < ,05$), son test kalıcılık testi puanları arasında kalıcılık testi lehine ($F = 93,487$, $p < ,05$) anlamlı fark bulunmuştur

Akademik Destek Becerileri alt boyutunda ön test, son test ve kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir, $F(2, 34) = 665,85$, $p < ,05$. Akademik Destek Becerileri alt boyutu ön test ortalama puanı ($\bar{X} = 2,12$), son test ortalama puanı ($\bar{X} = 5,27$) ve kalıcılık testi ortalama puanına ($\bar{X} = 5,72$) göre oldukça düşük bulunmuştur. Ön test son test puanları arasında son test lehine ($F = 700,721$, $p < ,05$), son test kalıcılık testi puanları arasında kalıcılık testi lehine ($F = 294,625$, $p < ,05$) anlamlı fark bulunmuştur.

Arkadaşlık Becerileri alt boyutunda ön test, son test ve kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir fark görülmektedir, $F(1,389, 23,607) = 720,47$, $p < ,05$. Arkadaşlık Becerileri alt boyutu ön test ortalama puanı ($\bar{X} = 2,12$), son test ortalama puanı ($\bar{X} = 3,93$) ve kalıcılık testi ortalama puanına ($\bar{X} = 4,85$) göre oldukça düşük bulunmuştur. Ön test son test puanları arasında son test lehine ($F = 700,721$, $p < ,05$), son test kalıcılık testi puanları arasında kalıcılık testi lehine ($\bar{X} = 294,625$) anlamlı fark bulunmuştur.

Duyguları Yönetme Becerileri alt boyutunda ön test, son test ve kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir fark görülmektedir, $F(2, 34) = 828,389$, $p < ,05$. Duyguları Yönetme Becerileri alt boyutu ön test ortalama puanı ($\bar{X} = 2,12$), son test ortalama puanı ($\bar{X} = 3,93$) ve kalıcılık testi ortalama puanına ($\bar{X} = 4,85$) göre oldukça düşük bulunmuştur. Ön test son test puanları arasında son test lehine ($F = 700,721$, $p < ,05$), son test kalıcılık testi puanları arasında kalıcılık testi lehine ($\bar{X} = 294,625$, $p < ,05$) anlamlı farklılık bulunmuştur.

Sosyal beceriler noktasında, oyuncak müzesine giderken sıra olma, oyuncak müzesi gezileri öncesinde araştırmacı tarafından çocuklarla okul içerisinde yapılan gezide öğrenilen gezi kurallarını oyuncak müzesi gezilerinde uygulama, ilk iki hafta sınıfta oyun yoluyla öğrenilen müze kurallarını oyuncak müzesi gezileri sırasında uygulama yoluyla sırasını bekleme, kurallara uyma, grupla hareket edebilme gibi sosyal beceriler desteklenmiştir. Görüldüğü gibi oyuncak müzesi eğitim etkinliklerine başlamadan bile sınıf dışı gezi sürecinin çocukların sosyal becerilerini destekleme noktasında olumlu katkıları olmuştur. Müzede uygulanan etkinlikler sırasında ise drama, oyun gibi çalışmalarda çocukların rol dağılımı yapmalarına fırsat verilmiştir. Hikaye okuma etkinlikleri sırasında ve sonrasında sosyal problem durumlarının çözümünde uygulanabilecek sosyal becerilere yönelik drama çalışmaları yapılmıştır. Hareket, müzik gibi çeşitli etkinlikler sırasında sosyal becerilere yönelik görevleri tamamlama çalışmaları yapılmıştır. Belirtilen bu

etkinler gibi her hafta değişik etkinlikler yoluyla çocukların sosyal becerilerini desteklemeye yönelik ortam ve durumlar oluşturulmuştur. Böylece çocukların duygularını ifade edebilme, başkalarının duygularını anlama, başarısızlıkla, grup baskısıyla başa çıkabilme, ne yapacağına karar verme, problem durumuna çözüm üretebilme gibi sosyal becerileri desteklenmiştir. Bu nedenle, deney grubunda yer alan çocukların Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği tüm alt boyutlarında son test puanlarının ön test puanlarına göre anlamlı derecede yüksek olmasında oyuncak müzesinde uygulanan eğitim etkinliklerinin etkili olduğu düşünülmektedir

Yine tüm alt boyutlarda kalıcılık testinin son teste göre anlamlı şekilde yüksek olduğu görölmektedir. Araştırmacı, uygulama bittikten sonra, sınıf öğretmeni ile sınıfta yapılabilecek eğitim etkinlikleri ile ilgili görüşmüş ve sınıfta yapılacak etkinliklerle ilgili konuşulmuştur. Ayrıca sınıf öğretmeni araştırma boyunca müzede yapılan eğitim etkinliklerini gözlemlemiştir. Öğretmenin uygulamadan sonra da sosyal becerileri destekleyecek etkinlikler yaptırdığı ve kalıcılık testlerinin son testlerden yüksek çıkmasının bu durumdan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Luke, vd. (2019), ebeveynlerin müze ziyaretleri boyunca çocuklarının öğrenme durumları hakkındaki görüşlerini almak amacıyla yaptıkları araştırmada, çocuklarıyla çocuk müzesi ziyareti yapmış olan 223 ebeveyne online anket uygulamışlar ayrıca bu 223 ebeveynin 20 tanesi ile telefon görüşmesi yapmışlardır. Araştırma sonucu, ebeveynlerin, çocuk müzesi ziyaretleri sırasında çocuklarının sosyal beceri, problem çözme becerisi, duygu düzenleme gibi becerileri geliştirdiklerini keşfettiklerini göstermiştir. Yapılan bu araştırmada da oyuncak müzesinde uygulanan eğitim etkinliklerinin deney grubunda yer alan çocukların sosyal problem çözme becerileri ve sosyal becerilerini olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Luke vd., (2019)'un araştırmalarının bulguları, bu araştırmanın bulguları ile paralellik göstermektedir.

Durualp ve Aral (2010), Oyun Temelli Sosyal Beceri Eğitimi Programı'nın okul öncesi eğitime devam eden 60-72 aylık çocukların sosyal becerilerine etkisini araştırdıkları çalışmalarında, deney grubunda yer alan çocuklara 8 hafta boyunca haftada 3 defa Oyun Temelli Sosyal Beceri Eğitimi Programı uygulanmıştır. Araştırma sonucunda deney grubunda yer alan çocukların sosyal becerilerinin kontrol grubundaki çocuklardan anlamlı derece yüksek olduğu tespit edilmiş ve deney grubuna yapılan kalıcılık testi sonucunda programın etkililiğin devam ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kontrol grubu çocukların "Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği" ön test- son test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı Bağımlı Örneklem t Testi ile test edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11.

Kontrol Grubu Çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Ön Test-Son Test Puanları Arasındaki Farklılığa İlişkin Bağımlı Örneklem t Testi Sonuçları

	Ölçüm	n	$\bar{X}$	Ss	sd	T	P
Başlangıç Becerileri	Ön Test	19	1,88	,61	18	-15,571	,000*
	Son test	19	2,99	,51			
Akademik Destek Becerileri	Ön Test	19	2,33	,69	18	-13,911	,000*
	Son Test	19	3,28	,55			
Arkadaşlık Becerileri	Ön Test	19	2,44	,66	18	-10,541	,000*
	Son Test	19	3,34	,50			
Duyguları Yönetme Becerileri	Ön Test	19	2,36	,73	18	-11,283	,000*
	Son Test	19	3,26	,54			

Tablo 11 incelendiğinde, kontrol grubunda yer alan çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Başlangıç Becerileri alt boyutunda ön test puan ortalamaları ile ($\bar{X}$ =1,88) son test puan ortalamaları ($\bar{X}$ =2,99) arasında ($t_{(18)} = -15, 571$, $p<,05$), Akademik Destek Becerileri alt boyutunda, ön test puan ortalamaları ile ($\bar{X}$ = 2,33) son test puan ortalamaları ($\bar{X}$ =3,28) arasında ($t_{(18)}= -13,911$, $p<,05$), Arkadaşlık Becerileri alt boyutunda, ön test puan ortalamaları ile ($\bar{X}$ =2,44) son test puan ortalamaları ($\bar{X}$ = 3,34) arasında ($t_{(18)}= -10,541$, $p<,05$), Duyguları Yönetme Becerileri alt boyutunda, ön test puan ortalamaları ile ($\bar{X}$ =2,36) son test puan ortalamaları ($\bar{X}$ = 3,26) arasında ($t_{(18)}= -11,283$, $p<,05$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir.

Kontrol grubunda yer alan çocukların OSBED ölçeği ön test son test puanları arasında anlamlı bir farklılık olmasının, sınıf öğretmenin günlük planlarında sosyal becerileri desteklemeye yönelik etkinliklere düzenli olarak yer vermesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Öğretmenlerin, sınıf içi uygulamalarında takip ettikleri Okul Öncesi Eğitim Programı'nda çocuklarda geliştirilmesi amaçlanan sosyal- duygusal gelişime

yönelik kazanımların yer aldığı ve öğretmenin sınıf içinde uyguladığı etkinliklerde bu kazanımlara yer vermiş olabileceği düşünüldüğünde bu durumun okul öncesi eğitimin amaçları doğrultusunda gerçekleşmesi beklenen normal bir süreç olduğu düşünülmektedir.

Ayrıca, kontrol grubu çocukların ön test-son test puanları arasında anlamlı bir fark olsa da Tablo 8'de yer alan deney ve kontrol grubu çocukların son test puan ortalamalarına bakıldığında deney grubunda yer alan çocukların tüm alt boyutlardaki puan ortalamalarının kontrol grubu çocukların puan ortalamalarından oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Kontrol grubu çocukların puan ortalamalarının kendi içerisinde ön test puan ortalamasına göre yüksek olsa bile deney grubuna göre düşük olmasının, bu grupta yer alan çocukların oyuncak müzesinde uygulanan eğitim etkinliklerine katılmamış olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Ekinci Vural ve Gürşimşek (2009), aile katılımlı sosyal beceri eğitiminin çocukların sosyal becerilerine etkisini araştırmak için 20'si deney 20'si kontrol olmak üzere 6 yaş grubu 40 çocuk ve 40 ebeveynle çalışmışlardır. Deney grubuna, 8 hafta süren ve içerisinde ailelerin de evde uygulayacağı etkinlikler yer alan toplam 43 etkinlik uygulanmıştır. Araştırmanın, kontrol grubunda yer alan ve herhangi bir uygulama yapılmayan çocuklara yönelik bulgularına bakıldığında, kontrol grubu çocukların kendini kontrol etme sosyal becerileri alt boyutu puanlarında anlamlı bir artış olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmanın kontrol grubu ile ilgili bulguları Ekinci Vural ve Gürşimşek (2009)' un araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir.

4.3. Oyuncak Müzesinde Uygulanan Eğitim Etkinliklerinin Çocukların Müzelere Bakış Açısına Etkisine İlişkin Nitel Bulgular

Bu bölümde araştırmanın deney grubunda yer alan çocukların müzeye bakış açılarının değerlendirilmesi amacıyla hazırlanan Çocuk Görüşme Formu'nda yer alan bilgilerden ve Çocuk Resimleri'nden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Çocuk görüşme soruları eğitim etkinlikleri öncesinde ve sonrasında çocuklara uygulanmıştır. Görüşme formları, açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Formlar, okul öncesi dönem çocuklara uygulandığı için çocukların açık uçlu sorulara vermiş oldukları cevaplar araştırmacı tarafından kaydedilmiştir. Sorular açık uçlu olduğundan dolayı çocukların her soruya ilişkin vermiş oldukları cevaplar çocuk sayısı ile tam olarak uyuşmayabilmektedir. Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri öncesinde ve sonrasında uygulanan Çocuk Görüşme Formalarında aynı olan sorular, öncesi ve sonrası

olarak aynı tabloda farklı olan sorular ise ayrı ayrı tablolarda incelenmiştir. Çocukların görüşleri italik olarak yazılmış ve alıntının yapıldığı veri numarası parantez içinde verilmiştir. Böylece, her çocuk "Ç" olarak kodlanmış ve her çocuğun kodunun yanına "Ç1-Ç18" arasında numara verilmiştir.

Çocukların uygulama öncesi ve sonrası *Müze* konulu resimleri ve resimlerinde neler çizdiklerini anlatmaları sonucunda elde edilen veriler analiz edilmiştir. Görüşme sorularında çocuklara verilen kodların aynısı resimlerde de verilmiştir

Örneğin, görüşme sorularının analizinde Ç1 olarak kodlanan çocuk resim analizinde de Ç1 olarak kodlanmıştır.

4.3.1. Çocuk Görüşme Formlarından Elde Edilen Nitel Bulgular

Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri öncesinde ve sonrasında uygulanan çocuk görüşme formlarından elde edilen nitel bulgular, Tablo 12- Tablo 18 arasında yer almaktadır.

Tablo 12'de deney grubunda yer alan çocukların Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması öncesinde daha önce müzeye gidip gitmediklerine ve giden çocukların kimlerle hangi müzelere gittiklerine ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Tablo 12.

Deney Grubunda Yer Alan Çocukların Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri Uygulaması Öncesinde Müzeye Gitme Durumu İle İlgili Görüşleri

Müzeye Gitme Durumu	f			
Gitmedim	14			
		Gidilen Kişi/Kişiler	f	Gidilen Müze/Müzeler
				F
		Anne/Baba/Abi/Abla	2	Oyuncak M.
				2
		Dede	1	Şarkı M.
				1
		Öğretmen	1	Hatırlamıyorum
				1

Araştırmaya katılan deney grubu çocuklara daha önce müzeye gidip gitmedikleri ve gittilerse kimlerle hangi müzeye/müzelere gittikleri sorulmuştur. Çocukların çoğunluğu

(f=14) daha önce müzeye gitmediklerini belirtirken, 4'ü müzeye gittiklerini ifade etmişlerdir. Müzeye giden çocuklardan ikisi anne/baba/abi/abla ile gittiğini, 1'i dedesiyle ve 1'i öğretmeniyle gittiğini belirtmiştir. Gidilen müzelere bakıldığında ise çocuklardan 2'sinin oyuncak müzesine gittiği, 1'inin şarkı müzesine gittiği ve 1'inin ise hangi müzeye gittiğini hatırlamadığı görülmektedir.

Çocukların müzeye gitme durumu ile ilgili görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Hayır. Gitmedim. (Ç10)

Annem, babam, ablam ve kardeşimle oyuncak müzesine gittim. (Ç6)

Annem, babam ve abimle gittim. Ama hangi müze olduğunu hatırlamıyorum. (Ç9)

Dedemle beraber oyuncak müzesine gitmiştik. (Ç15)

Öğretmenimle şarkı müzesine gitmiştik. (Ç16)

Tablo 12'de görüldüğü gibi çocukların büyük bir çoğunluğunun daha önceden müzeye gitmedikleri görülmektedir. Müzeye giden 4 çocuktan birinin gittiği müzeyi hatırlamadığı (Ç9) bir çocuğun ise gittiği farklı bir mekanı müze olarak nitelendirdiği (Ç16) görülmektedir. Bu durum çocukların müzelerle ilgili yeterli bilgilerinin olmadığını göstermektedir. Bu bulgu, müzede uygulanan eğitim etkinliklerinin çocukların müzelere bakış açısına etkisinin, müze eğitim etkinlikleri dışında aileyle gitme, öğretmenle daha önce gitmiş olma gibi herhangi bir değişkene bağlı olmaksızın objektif değerlendirilmesi açısından önemli görülmektedir.

Piscitelli ve Anderson (2001), çocukların müze deneyimlerine yönelik algılarını araştırdıkları çalışmada, daha önce müzeye gitmiş olan okul öncesi eğitime devam eden 4-6 yaş arası 77 çocukla görüşmüşlerdir. Çocukların çoğunluğunun müzelere anne-babaları ile gittikleri, az bir kısmının büyükanne/büyükbabaları veya öğretmeni ve sınıf arkadaşları ile gittikleri görülmüştür.

Tablo 13'te deney grubunda yer alan çocukların Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması öncesinde müzeye gitmek isteme ya da istememe durumlarına ilişkin görüşleri ve uygulama sonrasında müzeye tekrar gitmek isteme ya da istememe durumuna ilişkin görüşleri yer almaktadır.

Tablo 13.

Deney Grubunda Yer Alan Çocukların Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri Uygulaması Öncesinde Müzeye Gitmek İsteme ve Uygulama Sonrasında Tekrar Gitmek İsteme Durumlarına İlişkin Görüşleri

Müzeye Gitmek İsteme Durumu	f			Müzeye Tekrar Gitmek İsteme Durumu	f		
		İsteme Nedeni	f			İsteme Nedeni	f
İsterim	17	Hiç Gitmemiş Olma	7	İsterim	18	Müzeleri sevme	6
		Merak Etme	5			Oyuncak olması	4
		Seviyor/Sevecek Olma	4			Güzel bir yer	4
		Nedenini Bilmeme	2			Eğlenceli bir yer	4
		Eşyalara Bakma	1			Oyun oynama/ Etkinlik yapma	3
		Can Sıkıntısı	1			Canın sıkılmaması	2
		Ablanın/abinin gitmiş olması	1				
		Arkadaşla Gitmek İsteme	1				
		Güzel Bir Yer	1				
		Oynamak İçin	1				
		İstememe Nedeni	f			İstememe Nedeni	f
İstemem	1	Şarkı Olması	1	-	-		

Deney grubu çocuklara uygulama öncesinde müzeye gitmek isteyip istemedikleri ve nedeni sorulmuştur. Tablo 13'te görüldüğü gibi araştırmaya katılan deney grubu çocukların büyük bir çoğunluğu (f=17) müzeye gitmek istediklerini belirtirken 1 çocuk gitmek istemediğini belirtmiştir. Gitmek isteme nedenlerine bakıldığında çocukların çoğunluğu (f=7) daha önce müzeye gitmediği için gitmek istediğini, 5'i müzeleri merak ettiğini, 4'ü müzeleri sevdiğini/seveceğini düşündüğü için gitmek istediğini, 2'si gitmek istediğini ancak neden gitmek istediğini bilmediğini, 1'i eşyalara bakmak için gitmek istediğini, 1'i canı sıkıldığı için gitmek istediğini, 1'i ablası/abisi daha önce gittiği için gitmek istediğini, 1'i arkadaşlarıyla gitmek için istediğini 1'i müzeler güzel yerler olduğu için gitmek istediğini belirtmiş ve 1 çocuk oynamak için gitmek istediğini ifade etmiştir. Müzeye gitmek istemeyen bir çocuk ise gitmek istememe nedeni olarak müzelerde şarkı olduğunu ifade etmiştir.

Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması öncesinde çocukların müzelere gitmek isteme durumları ile ilgili görüşlerden bazıları şu şekildedir:

İsterim. Çünkü daha önce hiç gitmedim. Abim de bir kez gitmiş. Merak ediyorum. (Ç1)

Gitmek isterim. Çünkü orayı hiç görmedim. Merak ediyorum. (Ç2)

Canım sıkılıyor. Gitmek isterim. (Ç3)

Evet. Güzeldi o yüzden isterim. (Ç6)

Oradaki eşyalara bakmak için gitmek isterim. (Ç7)

Evet. Orayı çok severim bence. (Ç10)

Arkadaşlarımla gitmek isterim. (Ç14)

İsterim. Nedeni bilmiyorum. (Ç17)

Hayır. İstemem. Çünkü orada şarkı var. (Ç16)

Çocukların ifadelerinde görüldüğü gibi çocukların çoğunluğu müzeleri daha önce hiç görmediği için merak etmektedir. Müzeleri sevecekleri bir mekan olarak düşünülmektedirler. Müzeye gitmek istemeyen bir çocuğun ise daha önce gittiği farklı bir mekanı müze olarak nitelendirdiği görülmektedir (Ç16). Bu nedenle gitmek istemediği düşünülebilir.

Çocukların müzeleri merak etmeleri ve gitmek istemeleri çocukların araştırmaya isteyerek katılımlarının olduğunu ve müzelere karşı olumlu tutum sergilediklerini göstermektedir. Elde edilen bu bulgunun araştırma açısından olumlu olduğu düşünülmektedir. Vardi ve

Demiriz (2019), okul öncesi dönemde yer alan çocukların meraklarına ilişkin öğretmen görüşlerini aldıkları araştırmalarında, yeni/farklı etkinlik, yöntem ve materyallerin çocukların meraklarını arttırdığı ve bu durumda soru sorma, gözlemlleme ve heyecanlanma gibi tepkiler verdikleri tespit edilmiştir. Yapılan bu araştırmada da çocukların çoğunluğunun - kendileri için yeni bir kavram olan- müzelere daha önce hiç gitmediklerini, merak ettiklerini ifade etmeleri bu görüşü destekler niteliktedir.

Bu araştırma bulgusunu destekler nitelikte bir başka çalışma da, Dağal ve Bayındır (2016) tarafından yapılmıştır. Okul öncesi çocuklarla gerçekleştirilen müze gezilerinin çocukların müzelere karşı olumlu duygu geliştirmelerine ve müze ile ilgili bilgi düzeylerine etkisini araştırmak amacıyla yapılan araştırmada, 4 farklı anasınıfında öğrenim gören 58 çocuk ve 10 okul öncesi öğretmen adayı ile 3 farklı müzeye geziler düzenlenmiştir. Çocuklar müzelerde verilen eğitim etkinliklerine katılmışlardır. Araştırmacılar, müze gezileri öncesinde ve sonrasında çocuklarla bireysel görüşmeler yapmışlardır. Müze gezisi öncesinde çocukların müze gezilerine katılma konusunda olumlu duygulara sahip oldukları ve müze gezilerinin çocukların bilgi düzeyini arttırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca, araştırmanın müze tanımı ve içeriği ile ilgili bulguları da bu araştırmanın bulguları ile paralellik göstermektedir ve bu bulgulara Tablo 15'in altında yer verilmiştir.

Deney grubu çocuklara uygulama sonrasında ise müzelere tekrar gitmek isteyip istemedikleri ve nedeni sorulmuştur. Tablo 13'te görüldüğü gibi, oyuncak müzesi eğitim etkinlikleri sonrasında çocukların tamamı müzelere tekrar gitmek istediklerini ifade etmişlerdir. Müzeye tekrar gitmek isteme nedenlerine bakıldığında, çocukların çoğunluğunu (f=6) müzeleri sevdikleri için tekrar gitmek istediklerini, 4'ü müzelerde oyuncak olduğu için, 4'ü müzeler güzel yerler olduğu için, 4'ü müzeler eğlenceli yerler olduğu için, 3'ü müzelerde oyun oynandığı/etkinlik yapıldığı için ve 2 çocuk müzelerde canı sıkılmadığı için müzelere tekrar gitmek istediklerini belirtmişlerdir.

Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması sonrasında çocukların müzelere tekrar gitmek isteme durumu ile ilgili görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

İsterim. Çünkü çok sevdim. (Ç6)

Evet. Çok seviyorum müzeleri. (Ç9)

İsterim. Müzede oyuncaklar var. (Ç2)

İsterim. Oyuncaklar çok güzeldi. Bir de boya yapıyorduk. (Ç14)

İsterim. Çünkü orada çok eğleniyoruz. (Ç18)

Evet. Güzel.Canım sıkılmıyor orada. (Ç3)

Çocukların görüşlerinden de anlaşıldığı gibi çocukların tamamı müzeleri sevebilecek ve tekrar gitmek istenecek yerler olarak görmektedirler. Çocukların, uygulama öncesi müzeleri tanımıyor olmaları düşünüldüğünde, yapılan uygulama sonrasında müzeleri sevmeleri, tekrar gitmek istemelerinde oyuncak müzesinde uygulanan eğitim etkinliklerinin olumlu etkisinin olduğu düşünülmektedir. Çocukların müzedeki eski zamana ait olan oyuncakları sevdikleri ve müzede oyun oynamak ve etkinlik yapmaktan keyif aldıkları görülmektedir. Özyürek, Tezel Şahin ve Gündüz (2018), nesilden nesile kültürel aktarımda oyun ve oyuncakların rolünü araştırdıkları çalışmalarında, oyunun kültürel mirasının sürdürülebilirliğine etkisi olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Aile ve okul ortamında yetişkinlerin kendi oynamış oldukları oyunları çocuklara öğretme sorumluluğunu almaları gerektiğini ifade etmişlerdir. Kültürel özelliklerini tanımaları için çocuklara teknoloji ürünü olan oyuncakların yanı sıra el yapımı geleneksel oyuncak temin edilmesini, ayrıca çocukların kendi kendilerine veya yetişkin yardımı ile kendi oyuncaklarını yapabilecekleri ortamlar sağlanmasını önermişlerdir. Yapılan bu çalışmada da çocukların oyuncak müzesindeki geçmişe ait olan, doğal materyallerden yapılan oyuncakları incelemelerinin ve özellikle gezileri yaparken keyif alarak katılım sağlamalarının, oyuncaklar yoluyla kültürel özelliklerini tanımaları açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Karagözoğlu (2020), ortaokul öğrencilerinin müze eğitime ilişkin görüşlerini almak amacıyla gerçekleştirdiği nitel araştırmasında, Yozgat Müzesi'ne bir gezi planlamıştır. 8. sınıfta öğrenim gören 32 çocuk ile müze ziyareti gerçekleştirilmiş ve ziyaret sırasında müzenin farklı bölümlerinde öğrencilerle etkinlik yapılmıştır. Gezi sonrası, çocuklardan müze gezisi ile ilgili günlük yazmaları istenmiş ve araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin çoğunluğunun aktif katılımlı müze gezisini faydalı buldukları ve müze gezilerine karşı olumlu tutum geliştirdikleri, müze günlüklerinde müzede gördükleri eserler ve yaptıkları etkinlikler hakkında bilgi verdikleri ve bu etkinlikleri eğlenceli buldukları görülmüştür. Yapılan bu araştırma da yaş grubu erken çocukluk döneminde de olsa çocukların oyuncak müzesini sevdikleri, müzelere karşı olumlu tutum sergiledikleri, müzede eğlendikleri tespit edilmiştir.

Ünal (2012), Aileleri, yakınları veya okul grubu ile birlikte Antalya Müzesi'ne gelen 4-8 yaş arasında yer alan 12 çocuğu müze gezisi sırasında gözlemlemiş ve çocukların dikkatini çeken şeylere, nelere katılım sağladıklarına ve nasıl bir süreç geçirdiklerine odaklanmıştır. Araştırma sonucunda çocukların, müzede sergilenen eserlere büyük ilgi duydukları, eserlerin ne olduğu, kimler tarafından kullanıldığı gibi sorular sordukları görülmüştür. Müze gezisi sırasında çocukların spontane bir şekilde, müzedeki nesnelerle oynamak, drama ve tahmin etme gibi deneyimler sergiledikleri görülmüştür. Çocukların müzelere karşı tutumlarının genel olarak olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 14'te deney grubunda yer alan çocukların Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması öncesinde ve sonrasında müzelerin nasıl yerler olduğu ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 14.

Deney Grubunda Yer Alan Çocukların Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri Uygulaması Öncesinde ve Sonrasında Müzelerin Nasıl Yerler Olduğu İle İlgili Görüşleri

Müze Tanımı	Uygulama Öncesi	Uygulama Sonrası
	f	f
Aklıma Bir Şey Gelmiyor	6	-
Müzik Aleti Çalınan/Oynanan/Müzikli Bir Yer	3	-
Eşyalar Olan Bir Yer	3	1
Güzel Bir Yer	3	3
Oturulan/Yemek Yenen Bir Yer	1	-
Değerli Eşyalar Bulunan Bir Yer	1	-
Sahnesi Olan Bir Yer	1	-
Taşlar Olan Bir Yer	1	-
Çok Uzakta Olan Bir Yer	1	-
Yardım Edilen Yerler	1	-
Oyuncakların Olduğu Yerler	-	13
Eski Eşyaların Olduğu Yerler	-	11
Oyun Oynanan/Etkinlik Yapılan Bir Yer	-	7
Tarih/Fotoğraf/Oyuncak Müzeleri Vardır	-	4
Eğlenceli Bir Yer	-	3
Bir Binadır/Büyük Bir Yerdir	-	3
Kuralları Olan Bir Yer	-	2
Eşyalara Bakmak İçin Gidilen Bir Yer	-	2
İnsanların Olduğu Bir Yer	-	1

Deney grubunda yer alan çocuklara, oyuncak müzesi eğitim etkinlikleri öncesinde *Müzeler nasıl yerlerdir? Müze denildiğinde aklına neler geliyor?* sorusu yöneltilmiştir. Tablo 14'te görüldüğü gibi çocukların çoğunluğu (f=6) müzelerin nasıl yerler olduğunu bilmediklerini, müze denildiğinde akıllarına bir şey gelmediğini belirtmişlerdir. 3 çocuk müzelerin müzik çalınan/oyunan müzikli yerler olduğunu, 3 çocuk müzelerde eşyaların olduğunu, 3 çocuk müzelerin güzel yerler olduğunu, çocuklardan 1' i müzelerde oturma yerlerinin olduğunu ve yemek yendiğini, 1' i müzelerde değerli eşyaların olduğunu, 1'i müzelerde sahnelerin olduğunu, 1' i müzelerde taşların bulunduğunu, 1'i müzelerin çok uzakta olduğunu ve 1'i müzelerin yardım edilen yerler olduğunu belirtmiştir.

Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması öncesinde çocukların müzelerin içeriğiyle ilgili görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

Aklıma bir şey gelmedi. (Ç12)

Hiç bir şey gelmiyor aklıma. (Ç17)

Şarkılı bir yer olabilir. Oyunlar vardır. Oturma yeri vardır. Yemek yeme yeri vardır. (Ç2)

Müzik aleti çalınır, oynanır. Müzik dolu bir yerdir. (Ç13)

Değerli bir şeyler vardır. (Ç7)

Lambaları kapatıyorlar. Sahne açılıyor. (Ç9)

Taşlar olan bir yerdir. Çilek kız vardır. (Ç10)

İstanbul'dadır. Çok uzaktır. (Ç11)

Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması öncesinde çocukların çoğunluğu müzeleri tanımlayamamıştır. Diğer çocukların ise müzelerle ilgili kavram karmaşası yaşadıkları, müzeleri müzik çalınan, yemek yenen, yardım edilen yerler olarak tanımladıkları görülmektedir. Uygulama öncesinde çocukların müzeleri hayallerindeki gibi tanımladıkları, müzelerin tanımı ve amacı hakkında bilgiye sahip olmadıkları düşünülmektedir.

Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması sonrasında da aynı şekilde *Müzeler nasıl yerlerdir? Müze denildiğinde aklına neler geliyor?* sorusu yöneltilerek çocukların uygulama öncesi ve sonrasında müzeler hakkındaki bilgi ve düşüncelerindeki değişim araştırılmak istenmiştir. Deney grubunda yer alan çocukların uygulama sonrasında müzelerin nasıl yerler olduğu ile ilgili görüşlerine bakıldığında, çocukların 13'ünün müzeleri oyuncakların olduğu yerler olarak tanımladığı, 11'inin eski eşyaların bulunduğu

yerler olarak tanımladıkları görülmektedir. Çocuklardan 7'si müzelerin oyun oynanan etkinlik yapılan yerler olduğunu, 4'ü fotoğraf/tarih/oyuncak müzesi gibi çeşitli müzeler olduğunu belirtmiştir.

Çocuklardan 3'ü müzeleri eğlenceli yerler olarak, 3'ü bir bina/büyük yer olarak 3'ü eşyalara bakmak için gidilen bir yer ve 1 çocuk insanların olduğu yerler olarak tanımlamıştır.

Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması sonrasında çocukların müze tanımı ile ilgili görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

Aklıma eski oyuncaklar,eski mutfak malzemeleri geliyor. Çocuk müzeleri vardır. Çocuklar için çok eğlenceli yerlerdir. (Ç1)

Oyuncaklar vardır. Bağırarak, çağırmak yoktur. Koşmak yoktur. Koşarsak bir yerleri devirebiliriz. Orada oynayabiliriz. (Ç2)

Oyuncak müzesi vardır. Güzel yerlerdir. Çok insan vardır. Değişik oyuncaklar vardır.(Ç3)

Pencereleri olan kule gibi binalardır. Eğlenceli yerlerdir. (Ç6)

Oyuncaklar, oynamak geliyor aklıma. Kitap müzesi, fotoğraf makinesi müzesi vardır.(Ç7)

Oyuncak müzesinde oyuncaklar olur. Camların içinde oyuncaklar olur. Tarih müzelerinde eski eşyalar olur. (Ç8)

Eski eşyalar vardır. Fotoğraf makinesi müzesi olabilir, oyuncak müzesi olabilir. (Ç13)

Tahtalarla boyama yapılır. Oyuncaklar vardır. Dokunmadan bakılır. (Ç14)

Bizim gittiğimiz yerde oyuncak vardı.Oynayacağımız yerler vardı. Öteki müzelerde tarihi eserler vardır. (Ç18)

Aklıma oyuncaklar geliyor. Oyuncaklara, eşyalara bakmak için gidilir. (Ç4)

Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması sonrasında çocukların çoğunlukla müzeleri oyuncakların olduğu ve eski eşyaların olduğu yerler olarak tanımladıkları görülmektedir. Ayrıca müze tanımlamalarına bakıldığında, müze kuralları, müzelerin fiziksel özellikleri, müzede yapılan şeyler ile ilgili olarak müzelerin özelliklerinden bahsettikleri dikkat çekmektedir. Çocukların Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması öncesinde müzelerle ilgili kısa ve az sayıda (f=21) görüş bildirdikleri, müzelerle ilgili kavram karmaşası yaşadıkları, genel olarak müzeleri hayali olarak tanımladıkları, müzelerin nasıl yerler olduğunu bilmedikleri görülürken uygulama

sonrasında daha fazla görüş bildirerek (f= 49), nitelikli yorumlar yaptıkları, müzelerle ilgili gerçekçi tanımlamalarda bulundukları görülmektedir.

Oyuncak müzesine 8 hafta boyunca haftada 2 gün gidilerek müzede çocukların aktif olarak katılım sağladığı çeşitli etkinlikler yapılmasının, çocukların müzeler hakkındaki düşüncelerini şekillendirdiği, müzeleri tanımalarını ve keşfetmelerini sağladığı böylece müzelere karşı olumlu tutum geliştirdikleri söylenebilir.

Özyılmaz Akamca, Yıldırım ve Ellez (2017), müze eğitim programları yoluyla tarih hakkındaki farkındalığı arttırmak, Türkiye ve diğer kültürlerin kültürel mirası hakkında bilgi sunmak amacıyla yaptıkları çalışmalarını İzmir Tarih ve Sanat Müzesi'nde gerçekleştirmişlerdir. Araştırma, daha önce herhangi bir müze deneyimi olmayan 5-6 yaş grubunda yer alan çocuklarla yürütülmüştür. Müze gezisi sırasında çocukların aktif katılım sağladığı çeşitli etkinlikleri içeren müze eğitim programı uygulanmıştır. Müze gezisi öncesi ve sonrasında yarı yapılandırılmış görüşme formları ile çocuklarla yüz yüze görüşmeler yapılarak çocukların müzeler hakkında neler bildiği tespit edilmiştir. Görüşmeler sırasında çocuklara, Müzelerde neler bulabiliriz? Tarihi eser nedir? Müze nedir? soruları yöneltilmiştir. Çocukların müze gezisi öncesinde sorulara çoğunlukla *bilmiyorum* cevabını verdikleri görülürken müze eğitim programının ardından çocukların müzeler hakkında, tarihi eserler hakkında ve müzede neler bulunduğu hakkında bilgilerinin arttırdığı ve bu konuda yorum yaptıkları görülmüştür. Müze eğitim programının çocukların müzeler hakkında farkındalık kazanmaları açısından faydalı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan bu araştırma da çocukların çoğunluğunun oyuncak müzesi eğitimi etkinlikleri öncesinde müzeleri tanımlayamadıkları, tablo 14'te görüldüğü gibi müze içeriği hakkında doğru bilgiye sahip olmadıkları ancak müzeye yapılan düzenli ziyaret ve yapılan eğitim etkinliklerinin sonunda çocukların tamamının müzeleri tanımlayabildikleri ve müze içeriği hakkında bilgi sahibi oldukları görülmektedir.

Tablo 15'te deney grubunda yer alan çocukların oyuncak müzesi eğitim etkinlikleri uygulaması öncesinde ve sonrasında müzelerde neler bulunduğu ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 15.

Deney Grubunda Yer Alan Çocukların Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri Uygulaması Öncesinde ve Sonrasında Müzelerde Neler Bulunduğu İle İlgili Görüşleri

Müze İçeriği	Uygulama Öncesi	Uygulama Sonrası
	f	f
Bilmiyorum	3	-
Pencere/Koltuk/Sahne/Oturma Yerleri	6	-
Süsler/Eşyalar/Değerli Eşyalar	5	2
Yemek Yerleri	3	-
Oyuncak	2	17
Boyama/Resim Malzemesi	2	3
Fotoğraflar	1	-
Eski Eşyalar	1	12
Müzik Aletleri	1	-
Hazine	1	-
Yol/Otobüs	1	-
Kitap	-	2
Resim	-	1

Deney grubunda yer alan çocuklara Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması öncesinde *Müzelerde neler vardır?* şeklinde soru yöneltilmiştir. Tablo 15'te görüldüğü gibi çocukların 3'ü müzelerin içeriği hakkında bilgiye sahip değildir.

Geriye kalan çocukların çoğunluğu (f=6) müzelerde pencere/koltuk/sahne/oturma yerleri bulunduğunu, 5' i müzelerde süslerin, eşyaların ve değerli eşyaların bulunduğunu, 3'ü yemek yeme yerlerinin bulunduğunu, 2'si oyuncakların bulunduğunu, 2'si boyama/resim malzemelerinin yer aldığını, 1'i fotoğraflar bulunduğunu, 1'i eski eşyalar bulunduğunu, 1'i müzik aletlerinin yer aldığını, 1'i hazine bulunduğunu ve 1 çocuk yolların/otobüslerin olduğunu belirtmiştir.

Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması öncesinde çocukların müze içeriği ile ilgili görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

Aklıma bir şey gelmiyor. (Ç18)

Pencereler, koltuklar, oturma yerleri, yazma tahtası vardır. (Ç2)

Oturacak yerler vardır. Otobüs, yol, mısır vardır. (Ç11)

Fotoğraflar vardır. Eşyalar vardır. Koltuk, sallanan sandalye vardır. (Ç16)

Değerli eşyalar vardır. Bir de süsler vardır. (Ç7)

Süs, cam süsler, misket ve saatler vardır. (Ç6)

Yemek vardır. Cips, kola ve tavuk vardır. (Ç10)

Eski eşyalar vardır. Altınlar vardır. (Ç12)

Deney grubunda yer alan çocukların oyuncak müzesi eğitim etkinlikleri öncesindeki müze içeriği ile ilgili görüşlerine bakıldığında, çocukların çoğunluğunun müzelerde sandalye, koltuk gibi eşyaların bulunduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Dolayısıyla çocuklar müzeleri oturlan, bir şeyler izlenen, yemek yenen yerler olarak düşünmektedirler. Çocukların bazılarının müze içeriği ile ilgili bilgisinin olmadığı söylenebilir. Çocuklardan bazılarının ise (f=5) müzelerde süs eşyaları, eşyalar ve değerli eşyaların bulunduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Bu bulgu da çocukların müzelere gitmemiş olsalar da çevrelerinden müze ile ilgili bir şeyler duydukları şeklinde yorumlanabilir. Geri kalan çocukların, diğer sorularda olduğu gibi gerçeğe ilgili olmayan, hayal ettikleri ve zihinlerinden geçen şeyleri ifade ettikleri söylenebilir. Çocukların yapmış oldukları yorumlara bakıldığında, çoğunluğunun müzelerin içeriği hakkında bilgi sahibi olmadıkları görülmektedir.

Çocuklara Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması sonrasında da aynı şekilde *Müzelerde neler vardır?* sorusu yöneltilerek uygulama öncesi ve sonrası görüşleri karşılaştırılmıştır. Deney grubunda yer alan çocukların uygulama sonrasında müzelerde neler bulunduğunu ile ilgili görüşleri incelendiğinde, çocukların neredeyse tamamı (f=17) müzede oyuncak bulunduğunu belirtmiştir. Yine büyük bir çoğunluk (f=12) müzelerde eski eşyaların bulunduğunu ifade etmiştir. Çocuklardan 3'ü müzelerde resim/boya malzemelerinin bulunduğunu, 2'si eşyalar/değerli eşyaların bulunduğunu, 2'si kitap bulunduğunu ve 1'i resimlerin bulunduğunu belirtmiştir.

Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması sonrasında çocukların müze içeriği ile ilgili görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

Oyuncaklar olur. Kitaplar olur. Boyama yapılır. Camlarda oyuncaklar vardır. Eski fotoğraf makineleri vardır. (Ç2)

Oyuncaklar, araba, bebek olur. Resimler olur. Camla kaplanmış oyuncaklar, eski eşyalar, eski kameralar olur. (Ç3)

Oyuncaklar, arabalar vardır. Eski eşyalar olur. Eski tabaklar, tencereler, eski telefonlar, eski kartlar, anahtarlar vardır. (Ç4)

Eski eşyalar, tabak, çanak, bardak, oyuncak vardır. (Ç6)

Değerli taşlar vardır. Müzenin içinde oyuncaklar vardır. Eski eşyalar olabilir. (Ç9)

Kitaplar, oyuncaklar, dolap, eski eşyalar vardır. (Ç11)

Eski eşyalar olur. Eski merdivenler, eski tabaklar, eski vazolar olur. (Ç12)

Deney grubunda yer alan çocukların Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması sonrasında müzelerin içeriği ile ilgili görüşleri incelendiğinde, çocukların müzelerde bulunan nesne/eşyaları ifade ettikleri, müzelere yönelik gerçekçi, doğru ve detaylı yorumlarda bulundukları dikkat çekmektedir. Bu durumun, oyuncak müzesine yapılan düzenli ziyaretler ve oyuncak müzesinde gerçekleştirilen eğitim etkinliklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Karaca, Şenol, Akyol ve Can Yaşar (2018), bir müze gezisi planlayarak okul öncesi dönem çocuklarının müze gezisi ile ilgili görüşlerini incelemişlerdir. Araştırmaya, anasınına devam eden 11 çocuk, bir okul öncesi öğretmeni ve 3 anne katılmıştır. Nitel bir özellik gösteren araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formları ve çocuk resimleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, müze gezisi öncesi çocukların çoğunluğunun müzeler hakkında fikir sahibi olmadıkları belirlenmiştir. Geri kalanların ise müzelerde eski eşyalar vb. bulunduğunu ifade ettikleri ve çocukların tamamının daha önce müzelere gitmediklerini tespit etmişlerdir. Yapılan müze gezisinin ardından, çocukların müzede bulunan eşyalarla ilgili düşünceleri, çocukları etkileyen olaylar ve duygu durumları ile ilgili yorum yaptıkları görülmüştür.

Dağal ve Bayındır (2016), yapmış oldukları araştırmada, çocukların büyük çoğunluğunun yapılan müze gezileri öncesinde müzelerle ilgili olmayan müze tanımları yaptıklarını, müzelerle ilgili bilgilerinin olmadığını (6 çocuk ilgili cevap, 38 çocuk ilgisiz cevap vermiştir) gezi sonrasında ise müzelerle ilgili müze tanımı yapan çocukların sayısında artış olduğunu tespit etmişlerdir (19 çocuk ilgili cevap, 25 çocuk ilgisiz cevap vermiştir). Ancak

yine de çocukların çoğunluğunun müze tanımlarının müzelerle ilgisiz olduğu görülmüştür. Çocukların müze gezileri öncesinde müze içeriği ile ilgili olarak çoğunluğunun alakalı cevaplar verdikleri (23 çocuk ilgili cevap, 21 çocuk ilgisiz cevap vermiştir), müze gezileri sonrasında ise alakalı cevap veren çocukların sayısının arttığı görülmüştür (33 çocuk ilgili cevap, 11 çocuk ilgisiz cevap vermiştir). Bu araştırmada ise oyuncak müzesi eğitim etkinlikleri öncesinde, çocukların çoğunluğunun müze tanımlarının ve müze içeriği ile ilgili yorumlarının müzelerle alakasız olduğu görülürken eğitim etkinlikleri sonrasında çocukların tamamının müze tanımlarının ve müze içeriği ile ilgili yorumlarının müzelerle alakalı olduğu görülmüştür. Bu durumun oyuncak müzesinde haftada 2 gün olmak üzere 8 hafta boyunca yapılan eğitim etkinliklerinin olumlu bir sonucu olduğu düşünülmektedir. Çocukların müzelerle ilgili görüşlerinde olumlu artış olması açısından Karaca vd. (2018)'in yapmış oldukları araştırma sonuçları ile Dağal ve Bayındır (2016)'nın yapmış oldukları araştırma sonuçları, bu araştırmanın müze tanımı ve müze içeriği ile ilgili bulguları ile paralellik göstermektedir.

Tablo 16' da deney grubunda yer alan çocukların oyuncak müzesi eğitim etkinlikleri uygulaması öncesinde ve sonrasında müzelerde oyuncak olup olmaması ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 16.

Deney Grubunda Yer Alan Çocukların Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri Uygulaması Öncesinde ve Sonrasında Müzede Oyuncak Bulunması İle İlgili Görüşleri

Müzede Oyuncak Olma Durumu	Uygulama Öncesi	Uygulama Sonrası
	f	f
Bilmiyorum	1	-
Olur	11	18
Olmaz	6	-

Deney grubunda yer alan çocuklara Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması öncesinde ve sonrasında müzede oyuncak olup olmayacağı sorulmuştur. Tablo 16'da görüldüğü gibi Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması öncesinde çocukların çoğunluğu (f=11) müzelerde oyuncak bulunduğunu, 6'sı bulunmadığını ve 1 çocuk bilgisi olmadığını belirtmiştir.

Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması öncesinde çocukların müzede oyuncak bulunması ile ilgili görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

Oyuncaklar vardır, elbiseler vardır. (Ç3)

Olmaz. Çünkü orası bakmak için. (Ç7)

Bilmiyorum. (Ç17)

Çocukların eğitim etkinlikleri öncesi müzede oyuncak bulunma durumu ile ilgili görüşlerine bakıldığında, çoğunluğunu müzede oyuncak bulunduğunu ifade ettiği görülmektedir. Ancak bir önceki soru olan *Müzelerde neler vardır?* sorusunda sadece 2 çocuğun müzede oyuncak bulunduğunu ifade ettiği düşünüldüğünde, çocukların bu soruya bilerek cevap vermemiş olabilecekleri ve soruda oyuncak ifadesi yer aldığı için sorunun yönlendirici bir soru olabileceği düşünülmektedir.

Çocukların Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması sonrasında müzede oyuncak bulunma durumuna ilişkin görüşleri incelendiğinde ise çocukların tamamının (f=18) müzede oyuncak bulunduğunu ifade ettikleri görülmektedir.

Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması sonrasında çocukların tamamının müzede oyuncak olduğunu ifade etmeleri, sınıf ortamından farklı bir ortam olan oyuncak müzesinin eğitim ortamı olarak kullanılmasının çocukların müzeler hakkındaki bilgi ve farkındalığını arttırdığını göstermektedir. Ayrıca, uygulama öncesi görüşmelerde çocuklar müzelerde neler bulunduğu ile ilgili soruda oyuncaklara çok yer vermezken, sonraki görüşmede müzede neler bulunduğu sorusunda oyuncak bulunduğunu ifade etmişlerdir.

Özyılmaz Akamca vd. (2017) 'nin çalışmalarında da çocuklar müze gezisi öncesinde ve sonrasında müzelerde oyuncakların bulunduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 17'de deney grubunda yer alan çocukların oyuncak müzesi eğitim etkinlikleri uygulaması öncesinde müzede neler yapılabileceği ve uygulama sonrasında müzede yapılan etkinlikler ve en sevilen etkinlik ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 17.

Deney Grubunda Yer Alan Çocukların Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri Uygulaması Öncesinde Müzede Neler Yapılabileceği ve Uygulama Sonrasında Müzede Yapılan Etkinlikler ve En Sevilen Etkinlik İle İlgili Görüşleri

Müzede Yapılabilecek Şeyler	f	Müzede Yapılan Etkinlikler	f	En Sevilen Etkinlik	f
Bilmiyorum	3	Oyuncaklarla Oyun	15	Drama	10
Oyun Oynanır	6	Drama	10	Hareket/Oyun Etkinliği	7
Eşyalara/Oyuncaklara Bakılır	4	Hareket/Oyun Etkinliği	7	Ahşap Boyama	3
Bir Şeyler Alınır	4	Resim Yapma	6	Oyuncaklarla Oynama	3
Yemek Yenir	2	Ahşap Boyama	5	Resim Yapma	1
Gezilir	2	Kütüphanede kitaplara bakma/Hikaye Dinleme	3	Kitap Okuma	1
Oturulur	2				
Bir Şeyler İzlenir	1				
Fotoğraf Çekilir	1				
Bir Şey Yapılmaz	1				

Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması öncesinde deney grubunda yer alan çocuklara *Müze'ye gittiğinde neler yaparsın? Müzede neler yapılır/ yapılabilir?* sorusu yöneltilmiştir. Tablo 17'de görüldüğü gibi çocukların çoğunluğu (f=6) müzede oyun oynanacağını, 3'ü neler yapıldığı ile fikrinin olmadığını, 4'ü eşyalara/oyuncaklara bakılacağını, 4'ü bir şeyler satın alınacağını, 2'si yemek yeneceğini, 2'si gezileceğini, 2'si oturulacağını, 1'i bir şeyler izleneceğini, 1'i fotoğraf çekileceğini ve 1'i hiç bir şey yapılmayacağını belirtmiştir.

Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması öncesinde çocukların müzelerde neler yapılabileceği ile ilgili görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

Oyun oynayabiliriz. Saklambaç oynayabilirim. (Ç2)

Oyuncaklara binilebilir. Yemek yenebilir. Elbise alınabilir.(Ç3)

Gezmek için gidilir. Bakarız, eğleniriz, fotoğraf çekeriz.(Ç6)

Bakmak için gidilir. Eşyalara bakılır. (Ç7)

Para verilir. Kart alınır. Gezilir. Lambaları kapatırlar.Sahne izlenir. (Ç9)

Müzik aleti alınır.Evde çalınır, oynanır. (Ç13)

Bir şey yapılmaz. (Ç17)

Bilmiyorum. (Ç4)

Çocukların müzelerde neler yapılabileceği ile ilgili görüşlerine bakıldığında, müzeyi avm, sinema gibi mekanlarla özdeşleştirdikleri görülmektedir (Ç3,Ç9,Ç13). Çocukların bir kısmının konuyla ilgili bilgisi olmadığı ve bir kısmının müzelerde yapılabilecek şeyleri ifade ettikleri görülmektedir.

Öztürk Samur, Koçyiğit, İnci, Aydoğan ve Başara Baydilek (2015), müze eğitim programının 60-72 aylık çocuklar üzerindeki etkilerini inceledikleri araştırmalarında, müze eğitim programı öncesinde çocukların çoğunluğunun müzede neler yapılabileceği ile ilgili soruya *hiç bir şey yapılmadan sadece yürünür* şeklinde cevap verdikleri, çocukların müzeler, müzelerin içeriği ve işlevleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını görmüşlerdir.

Çocuklara Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması sonrasında ise *Müzede neler yaptın/yaptınız? Müzeye gittiğinde en çok ne yapmaktan hoşlandın/eğlendin?* sorusu yöneltilmiştir.Tablo 17'de görüldüğü gibi, çocukların çoğunluğu (f=15) müzede çeşitli oyunlar oynadıklarını, 10'u drama yaptıklarını, 7'si hareket/oyun etkinliği yaptıklarını, 6'sı resim yaptıklarını, 5'i ahşap boyama yaptıklarını, 3'ü kütüphanede kitaplara baktıklarını/hikaye dinlediklerini ifade etmişlerdir. Çocukların en çok sevdikleri etkinliklere bakıldığında çocukların en çok drama etkinliklerini sevdikleri görülmektedir (f=10). Çocuklardan 7'si en çok hareket/oyun etkinliklerini, 3'ü ahşap boyama etkinliklerini, 3'ü oyuncaklarla oynamayı, 1'i resim yapmayı ve 1'i kitap okumayı sevdiğini ifade etmiştir.

Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması sonrasında deney grubunda yer alan çocukların müzede yapılan etkinlikler ve en sevilen etkinlik hakkındaki görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

Oyuncaklarla oynadık. Kütüphane vardı. Hikaye okuduk. Kitaplara baktık. Oyuncak atlara bindik. En çok ahşap boyamayı sevdim. (Ç1)

Resim yaptık. Ahşap ayakkabıları boyadık. Oyun oynadık. Manavcılık oynadık. En çok manavcılık oynamayı sevdim. (Ç2)

Oyuncakları canlandırdık. Oyun oynadık. Resim yaptık. Ben en çok resim yapmaktan hoşlandım.. (Ç4)

Müze resmi yaptık. Drama yaptık. En çok maymunlarla ilgili drama hoşuma gitti. (Ç6)

Boyama yaptık, oyuncaklarla oynadık. Kırmızı ve mavi takım olduk, bulmaca oyununu oynadık. En çok takımlı kroki oyununu ve hazine avı oyununu beğendim. (Ç7)

Kütüphanede kitapları inceledik. Vak Vak ve Pon Pon'u evine ulaştırdık. En çok bu oyunu sevdim. (Ç13)

Oyun oynadık, bazı kartlar bulduk. Onları birleştirip oyuncak müzesi resmi yaptık. En çok kart bulmaca oyununu (kroki) sevdim. (Ç18)

Oyun oynadık. Hazine avı yaptık. Kitap okuduk. Ben en çok kitap okumayı sevdim. (Ç12)

Çocukların farklı haftalarda yapılan etkinlikleri hatırlamaları, yapılan birden fazla etkinliğe örnek vermeleri ve etkinlikleri açıklamaları dikkat çekmektedir. Bu durum oyuncak müzesinde uygulanan çeşitli eğitim etkinliklerinin çocukların zihninde kaldığının ve etkisinin devam ettiğinin göstergesi olarak düşünülmektedir.

Kuruoğlu Maccario (2002), müzelerde çocuklara yönelik bölümler olması, çocuklara yönelik bağımsız müzeler kurulması ve bu müzelerin sayılarının artırılması gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca, çocuklarla müze ziyaretleri gerçekleştirirken sadece müzedeki eserlere bakmak yerine, resimli konferans, öykü anlatma, drama ve rol oynama gibi etkinliklerin yapılması gerektiğini belirtmiştir. Bu çalışmada da oyuncak müzesinde her hafta çocuklarla birlikte, müzenin farklı bölümleri kullanılmış ve bu bölümlerde çocukların aktif katılım sağladıkları çeşitli etkinlikler yapılmıştır. Araştırma, bu yönüyle Kuruoğlu Maccario (2002)'nin sonuçlarıyla birbirini destekler niteliktedir.

Anderson, Pisticelli, Weier, Everett ve Taylor (2002), küçük çocukların müze yoluyla öğrenmelerinin doğasını araştırmışlardır. Araştırmanın çalışma grubunu 4 farklı okulda öğrenim gören yaşları 4 ila 7 arasında değişen toplam 99 çocuk oluşturmaktadır. Her biri yaklaşık 10 hafta süren 4 dönemden oluşan bir okul yılının 2, 3 ve 4. dönemlerinde her okul 4 müzeden birine 3 defa ziyaret gerçekleştirmiştir. Müze ziyaretleri yaklaşık 2 saat sürmüştür. Araştırmada, 2. dönemde yapılan çoklu müze ziyaretlerinin ardından her okuldan 8 olmak üzere toplam 32 çocuk seçilmiştir. Bu çocuklarla, müzede dikkat çeken

şeyler ve kendiliğinden hatırlama, en unutulmaz deneyimler, en eğlenceli deneyimler, bilgi ve eğilimdeki değişiklikler, ev ve okul ortamındaki deneyimlerle bağlantı kurma olmak üzere 5 boyuttan oluşan bir görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda çocukların tanıdığı kültür ve bağlamları içinde barındıran müze deneyimlerinin çocukların hafızada tutma, keyif alma ve bu ortamda öğrenmelerinde güçlü arabulucular olduğunu tespit etmişlerdir. Özellikle çocuklar tarafından kolaylıkla tanımlanan hikaye ortamı, oyun ve nesnelerle gömülü olan müze deneyimlerinin daha güçlü etkileri olduğunu tespit etmişlerdir. Müze eğitimcilerinin, küçük çocuklar için oyun temelli sosyo-kültürel stratejileri programlarına entegre etmeleri gerektiğini belirtmişlerdir.

Yapılan bu çalışmada da çocukların oyuncak müzesi ziyaretlerinde aktif katılım sağladıkları, sosyal becerilerini ve sosyal problem çözme becerilerini gerçekleştirmeye yönelik olan ve çocukların yakın çevreleri ile ilişkili olan etkinlikler yapılmıştır. Araştırma sonucunda çocuklara müzede yapılan etkinlikler ve en beğendikleri etkinlikler sorulduğunda çocukların çoğunluğu oyun, hikaye ve çeşitli materyallerle aktif katılım sağladıkları drama, oyun gibi etkinlikleri ifade etmişlerdir. Anderson vd., (2002) tarafından yapılan araştırmanın bulguları bu araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Tablo 18'de deney grubunda yer alan çocukların oyuncak müzesi eğitim etkinlikleri sonrasında hayallerindeki müze, hayali müzenin içeriği ve hayali müzede yapılacak şeyler ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 18.

Deney Grubunda Yer Alan Çocukların Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri Sonrasında Hayali Müze, Müzenin İçeriği ve Müzede Yapılacaklar İle İlgili Görüşleri

Hayali Müze	f	Müze İçeriği	f	Müzede Yapılacaklar	f
Oyuncak Müzesi	11	Oyuncaklar	13	Oyun Oynama	11
Tarih Müzesi	2	Eski Eşyalar	6	Gezme/Bakma	6
Eşya Müzesi	1	Ahşaptan Bir Bina	1	Kurallara Uyuma	4
Kitap Müzesi	1	Kağıttan Eşya/Odalar	1	Etkinlik Yapma	4
Fotoğraf Müzesi	1	Duvar, Çatı vb.	1	Bir Şeyler Alma	2
Küçük Müze	1	Yiyecekler	1	Fotoğraf Çekme	1
Kartondan Müze	1	İnsanlar	1	Bir Şeyler Paylaşma	1
		Kamera	1	Yemek Yeme	1
		Kitaplar	1	Kitap Okuma	1

Tablo 18'de görüldüğü gibi, çocuklara *Sen bir müze kurmak isteseydin neyin müzesini kurardın?* diye sorulduğunda, çocukların çoğunluğu (f=11) oyuncak müzesi, 2'si tarih müzesi, 1'i eşya müzesi, 1'i kitap müzesi, 1'i fotoğraf müzesi, 1'i küçük bir müze ve 1 çocuk kartondan bir müze kurmayı hayal ettiğini ifade etmiştir. Çocuklara, *Hayal ettiğin bu müzede neler olurdu?* sorusu yöneltildiğinde, çocukların çoğunluğu (f=13) oyuncaklar olurdu şeklinde görüş belirtirken, 6'sı eski eşyalar, 1'i ahşaptan bir bina, 1'i kağıttan eşya ve odalar, 1'i duvar, çatı vb., 1'i yiyecekler, 1'i insanlar, 1'i kamera ve 1 çocuk kitaplar olurdu şeklinde görüş belirtmiştir. Çocuklara, *Hayal ettiğin bu müzede çocukların ne yapmalarını isterdin?* şeklinde soru yöneltildiğinde, çocukların çoğunluğu (f=11) müzeye gelen çocukların oyun oynamalarını, 6'sı gezmelerini ve müzede nesnelere bakmalarını, 4'ü müze kurallarına uymalarını, 4'ü etkinlik yapmalarını, 2'si bir şeyler satın almalarını, 1'i fotoğraf çekmelerini, 1'i bir şeyleri paylaşmalarını, 1'i yemek yemelerini ve 1'i kitap okumalarını isteyeceğini belirtmiştir.

Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması sonrasında deney grubunda yer alan çocukların hayali müze, müze içeriği ve müzede yapılacaklar hakkındaki görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

Oyuncak müzesi kurardım. Oyuncaklarımı koyardım. Oyun hamuru, top, eski mutfak malzemelerini koyardım. Benim bir sürü mutfak malzemem var. Oynamalarını ve dağıtmalarını isterdim. Dağıtırlarsa onları müzeden atardım. (Ç1)

Oyuncak müzesi kurardım. Eski oyuncaklar, makineler olurdu. Müzeye gelenler fotoğraf çekerlerdi,oyuncaklarla oynarlardı. (Ç2)

Oyuncak müzesi.Bir tane ahşaptan bina yaptırırdım. Hırsız girmesin diye kamera koyardım. Çocuklar resim yaparlardı. Sonra kapatırdım, eve giderlerdi.(Ç9)

Oyuncak müzesi kurardım. Oyuncaklar,yemekler,şapkalar olurdu. Çocuklar, oyun oynayabilirler. Yemek yiyebilirler. Beraber oynar, paylaşırsız.(Ç10)

Tarih müzesi. Eski eşyalar olurdu. Gelenlerin bakmalarını isterdim. (Ç8)

Eşya müzesi kurardım. İçinde, eski eşyalar,tabak,çanak,bardak olurdu. Gelenlerin hiç bir şeye dokunmamalarını,onlara bakmalarını isterdim. Etkinlik yaptırırdım. Serbest resim yaptırırdım. Klasik şeyler çizdirirdim. Mesela ağaç çizdirirdim. (Ç6)

Kitap müzesi.Çizgili kitaplar alırdım.Eski kitaplar olurdu. Çocuklar kitap okurlardı.Eski kitaplara bakarlardı. Koşmama kuralı,çarpma kuralı olurdu. (Ç12)

Kartondan bir müze yapardım. Küçük bebekler olurdu.Hayvanları boyardım. Sonra da kağıttan odalar yapardım.Kapı yapardım. Çocukların oynamalarını, oyuncak almalarını isterdim. (Ç14)

Çocukların genel olarak, müzelerde olabilecek şeyleri ifade ettikleri görülmektedir. Müzeye gelenlerin yapmasını istedikleri şeylere bakıldığında çoğunlukla müze eğitim etkinliklerinde yapılan şeyler ve uyulan kurallar olduğu dikkat çekmektedir. Bu bulgunun, çocukların müze eğitim etkinliklerinde yapılan etkinlikleri içselleştirdiklerini, beğendiklerini gösterdiği düşünülebilir.

Çocukların hayali müze, müze içeriği ve müzede yapılacak şeyler ile ilgili görüşlerine bakıldığında, büyük çoğunluğunun oyuncaklar ve oyun oynama ile ilgili müze hayali kurduğu görülmektedir. Vygotsky (2004), hayal gücünün, gerçeklikle ilişkisi olmayan boş bir eğlence olmaktan ziyade yaşam için gerekli bir fonksiyon olduğunu, bireyin hayal gücü ile meydana getirdiği şeylerin daima bireyin önceki yaşantıları ile ilişkili olduğunu belirtmiştir. Bu görüşten yola çıkarak, çocukların hayallerindeki müze ile ilgili yorumlarına bakıldığında, oyuncak müzesinde gerçekleştirilen ve çocukların drama,oyun vb. yöntemlerle aktif katılımlarını sağlayan eğitim etkinliklerinin çocuklar tarafından benimsendiği ve sevildiği düşünülmektedir.

Krakowski (2012), de çocukların yaşamında oyunun yerini araştırdığı çalışmasında, okul öncesi dönem çocukları için, müze deneyiminin merkezinde çocukların oyunlarının olduğu Warhol Müzesi'ne gezi planlamıştır. Gezi öncesi sınıfta, çocukların müzede görecekleri bazı süperkahramanlar ile ilgili etkinlik yapmıştır. Müze gezisi sırasında çocuklar aktif

katılım gerçekleştirdikleri oyun temelli etkinliklere katılmışlardır. Araştırmacı, müze gezisinden 1 yıl sonra (çocuklar 1. sınıftayken) çocuklarla görüşme yapmış ve yaptıkları müze gezisi ile ilgili sorular sormuştur. Krakowski, 1 yıl sonra bile çocukların anılarının çok canlı olduğunu ve anılarını heyecanla anlattıklarını belirtmiştir. Çocukların gezi boyunca katıldıkları tüm aktivitelerin oyun merkezli olduğunu belirterek çalışmasında oyunun çocuğun hayatındaki rolünü literatür doğrultusunda araştırmıştır. Araştırma sonucunda, oyunun tüm müzelerde çocukların katılımı için etkili bir yöntem ve temel bir araç olduğunu ve oyun yoluyla çocukların, entelektüel, duygusal ve sosyal gelişimlerinin desteklenebileceğini belirtmiş, eğitimcilerin oyun yoluyla, çocukların günlük hayatlarında neyin önemli olduğu ile ilgili bağlantı kurabileceklerini, çocukların kendilerini, diğerlerini ve onların gerçek dünyalarını daha iyi anlamalarına yardım edebileceklerini ifade etmiştir.

4.3.2. Müze Konulu Çocuk Resimlerine İlişkin Nitel Bulgular

Resim, küçük yaş grubu çocuklarda sözcüklerden daha etkili bir iletişim aracıdır ve erken çocukluk dönemi araştırmacıları tarafından sıklıkla kullanılan bir yöntemdir. Resim çocuklar için içsel ve dışsal kaynaklı çeşitli uyaranlara maruz kalmadan kendilerini özgürce ifade edebilecekleri, kendi kurallarını kendilerinin koyduğu bir çeşit oyun olarak düşünülebilir. Ayrıca çocuk resim yaparken yalnızdır, kendi dünyasının baş kahramanıdır. Böylece çocuk daha sınırsız düşünebilmekte ve zihnindeki problemlere seri ve çeşitli çözümler üretebilmektedir.(Ayaydın, 2011;Başay ve Güngör Aytar, 2019; Şahin, 2008, s. 47).

Resimler, çocuğun bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimi hakkında bilgi verir. Bunun yanı sıra çocuk resimleri uzmanlara, çocukların kişiliği, yakın çevreleri ile ilişkileri, tutumları, dış dünyaya ilişkin algıları, duygu ve düşünce yapıları hakkında önemli bilgi kaynağı sunmaktadır (Köseoğlu, 2015).

Tüm bu yönleri ile düşünüldüğünde, resim tekniğinin özellikle okul öncesi dönemde yer alan dolayısıyla henüz okuma yazma bilmeyen çocuklarla yapılan araştırmalarda kullanılarak resim yoluyla çocukların bir takım nesne, durum, olayla ilgili görüşlerinin alınmasının araştırılmak istenen konu, problem ve durumların daha detaylı ve doğru değerlendirilebilmesi açısından kaçınılmaz ve gerekli olduğu düşünülmektedir. Bu noktadan hareketle araştırmada, çocukların oyuncak müzesi ile ilgili görüşlerinin alınmasının yanı sıra eğitim etkinlikleri öncesinde ve sonrasında *Müze* ile ilgili resim

yapmaları istenmiştir. Böylece çocukların görüşmelerde ifade edemedikleri bir takım duygu ve düşüncelerini resim yoluyla daha özdeş bir biçimde ifade edebilecekleri düşünülmüştür. Çocukların yaptıkları resimler ve resimlerinde neler yaptıklarını anlatmaları sonucunda elde edilen veriler analiz edilmiştir.

Deney grubu çocuklara, oyuncak müzesinde uygulanan eğitim etkinlikleri öncesinde ve sonrasında *Müze nedir? Müze denildiğinde aklına neler geliyor? Haydi Çizelim?* şeklinde yönerge verilmiştir.

Daha sonra çocukların çizmiş oldukları resimleri anlatmaları istenmiştir. Araştırmacı çocukları tek tek dinlemiş ve resimleri ile ilgili anlattıklarını not etmiştir. Çocukların resimlerinden ve anlatımlarından yola çıkılarak elde edilen bulgular tablollaştırılarak verilmiştir.

Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri öncesinde ve sonrasında çocukların yaptığı *Müze* konulu resimlerin analizleri Tablo 19- Tablo 20' de yer almaktadır.

Deney grubunda yer alan çocukların oyuncak müzesinde uygulanan eğitim etkinlikleri öncesindeki *Müze* konulu resimlerine ilişkin bulgulara Tablo 19'da yer verilmiştir.

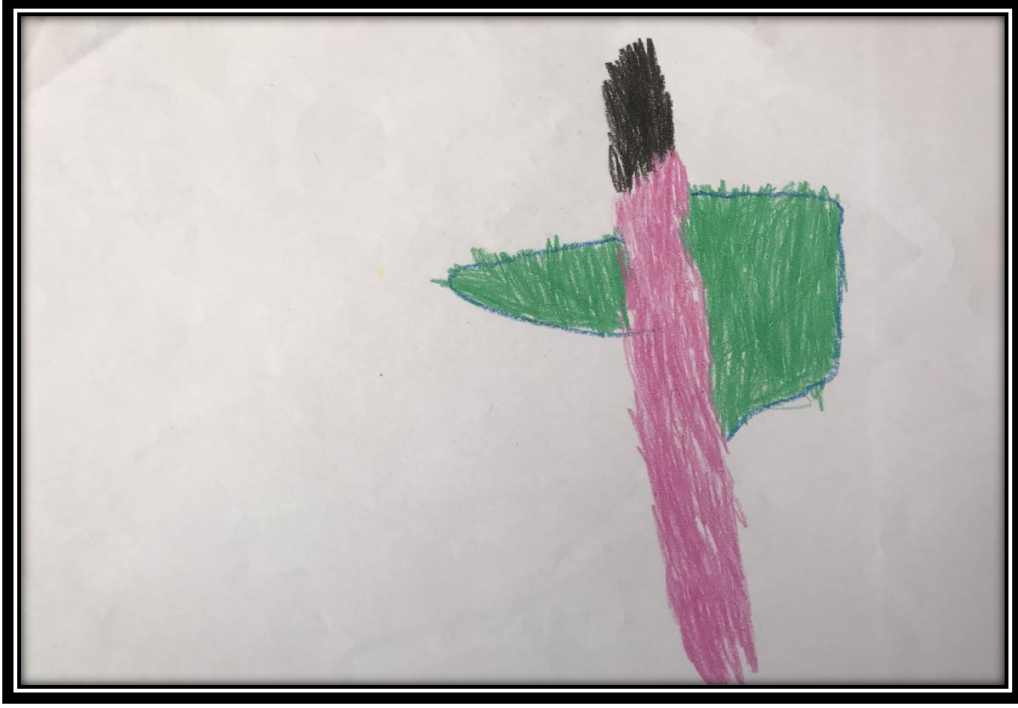
Tablo 19.

Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri Öncesinde Deney Grubunda Yer Alan Çocukların Müze Konulu Resimlerine İlişkin Bulgular

Resimdeki Kişiler/Nesneler	f	Resimdeki Kişileri/Nesneleri Müze İle İlişkilendirme	f
İnsan/Çocuk	9	Evet	10
Balon	7	Hayır	8
Ağaç/Çiçek	5		
Güneş/Ay/Yıldız	4		
Araba	3		
Anne/Baba/Kardeş	3		
Anneanne/Dede	3		
Bina/Ev	3		
Hazine	1		
Dolap	1		
Oyuncak	1		
Elbise	1		
Açık Alan	1		
Taş	1		
Resim	1		

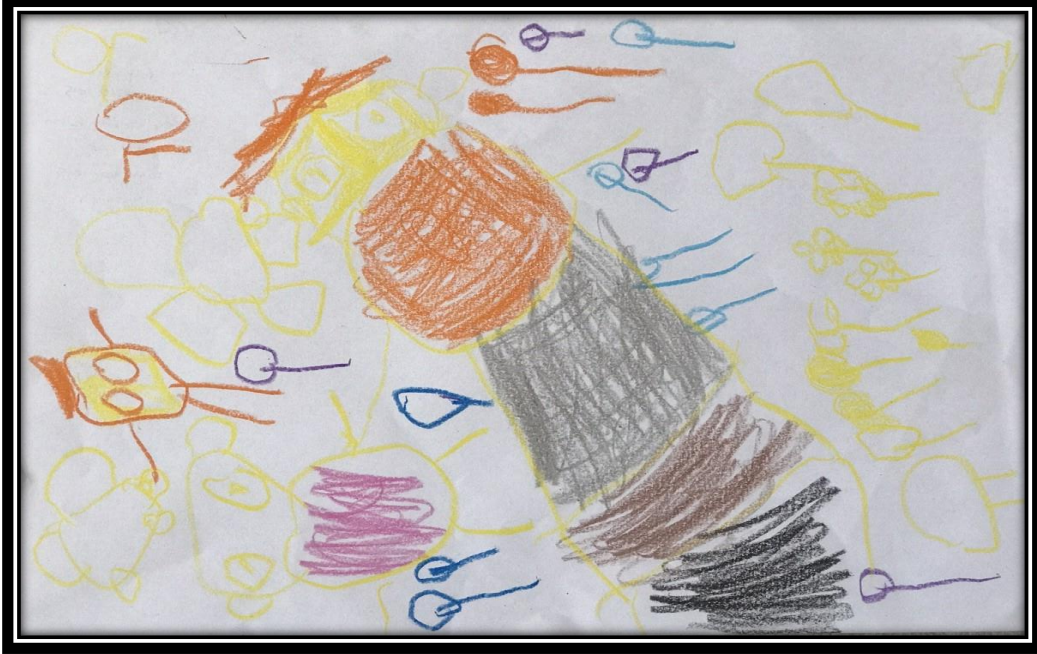
Tablo 19'da görüldüğü gibi, çocuklara Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması öncesinde *Müze nedir? Müze denildiğinde aklına neler geliyor?* sorusu yöneltildiğinde çocukların, 10'u çizdikleri resmi müze ile ilişkilendirerek anlatmış, 8'i ise resmini müze ile ilişkilendirmemiş ve müze ile alakalı herhangi bir şey anlatmadan resmini anlatmıştır. Çocukların çoğunluğu (f=9) insan/çocuk, 7'si balon, 5'i ağaç/çiçek, 4'ü güneş/ay/yıldız, 3'ü araba, 3'ü anne/baba/kardeşini, 3'ü anneanne/dedesini, 3'ü bina/ev, 1'i hazine, 1'i dolap, 1'i oyuncak, 1'i elbise, 1'i açık bir alan, 1'i taşlar ve 1 çocuk resim çizmiştir.

Çocukların müze ile ilgili çizdikleri resimlerde yer alan nesneler ve çocukların resim anlatımları incelendiğinde, çocukların eğitim etkinlikleri uygulaması öncesinde müzeler ve müzelerin içeriği ile ilgili bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür. Ayrıca çocukların bir kısmının resim konusu müze olmasına rağmen resimlerini müze ile ilişkilendirmedikleri dikkat çekmektedir.Çocukların oyuncak müzesi eğitim etkinlikleri öncesinde, müze konulu resimleri müze ile ilişkili olanların (Resim 5 ve Resim 6) ve müze ile ilişkili olmayanların(Resim 7 ve Resim 8) resimleri ve resimleri ile ilgili anlatımlarının bazıları şu şekildedir:

Resim 5. Uygulama öncesi müze konulu resim

Kanatlı bir elbise geldi aklıma. Sihirli bir elbise müzede duruyor. Uçmak isteyenler giyiyorlar. (Ç6)

Resim 6. Uygulama öncesi müze konulu resim

Müzede resim balosu var. Güneş açmış. Kızlar oraya gitmişler. (Ç9)

Resim 7. Uygulama öncesi müze konulu resim

İnsan, araba, balon, çiçek var. Kendi kendilerine oynuyorlar. (Ç2)

Resim 8. Uygulama öncesi müze konulu resim

Anneannem , dedem, kardeşim, ben ve evimizi çizdim. Canım müze çizmek istemedi. (Ç3)

Resimlere ve yorumlara bakıldığında, Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri öncesinde çocukların müze ile ilgili herhangi bir deneyimi ve bilgisi olmadığı görülmektedir.

Deney grubunda yer alan çocukların oyuncak müzesinde uygulanan eğitim etkinlikleri sonrasındaki *Müze* konulu resimlerine ilişkin bulgulara Tablo 20'de yer verilmiştir.

Tablo 20.

Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri Sonrasında Deney Grubunda Yer Alan Çocukların Müze Konulu Resimlerine İlişkin Bulgular

Resimdeki Kişi/Nesneler	f	Resimdeki Kişileri/Nesneleri Müze İle İlişkilendirme	f
Müze Binası/Müzenin Bir Bölümü	17	Evet	18
İnsan/Çocuk	16		
Oyuncak	12		
Müze Kütüphanesi/Kitaplar	9		
Güneş	9		
Camdan Korumalar/Dolaplar	5		
Masa/Sandalyeler	4		
Kural Tabelası	2		
Müzeye Giden Yol	2		
Etkinlik Atölyesi	2		
Eski Eşyalar	1		
Resim	1		

Tablo 20'de görüldüğü gibi, çocuklara Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması sonrasında *Müze nedir? Müze denildiğinde aklına neler geliyor?* sorusu yöneltildiğinde çocukların tamamı (f=18) resimlerini müze ile ilişkilendirerek anlatmıştır. Çocukların büyük çoğunluğu (f=17) resminde müze binasını/müzenin bir bölümünü somut olarak çizmiştir, 16'sı insan/çocuk, 12'si oyuncak, 9'u müze kütüphanesi/kitap, 9'u güneş, 5'i

camdan korumalar/dolaplar, 4'ü masa/sandalyeler, 2'si kural tabelası, 2'si müzeye giden yol, 2'si etkinlik atölyesi, 1'i eski eşyalar ve 1 çocuk müzede sergilenen resim çizmiştir.

Çocukların müze ile ilgili resimlerinde yer alan nesneler ve resimlerine ilişkin anlatımları incelendiğinde, çocukların oyuncak müzesi eğitim etkinlikleri sonrasında, müzenin ne demek olduğu, müzelerin ne işe yaradığı, müzelerde neler bulunduğu, müzelerde neler yapılabileceği gibi konularda bilgi sahibi oldukları belirlenmiştir. Çocukların müze binasını, müzenin bir bölümünü çizerek müzelere somut olarak yer verdikleri, her hafta müzeye giderken izlenilen yola, gökyüzü güneş vb. ayrıntılara yer verdikleri dikkat çekmektedir. Uygulama öncesi resimlerden farklı olarak çocukların tamamının resimlerinde müzelere yer vermesinin, resimlerini müze ile ilişkilendirmesinin oyuncak müzesinde uygulanan eğitim etkinliklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çocukların oyuncak müzesi eğitim etkinlikleri sonrasında yaptıkları müze konulu resimleri ve resimleri ile ilgili anlatımlarından bazıları şu şekildedir:

Resim 9. Uygulama sonrası müze konulu resim

Müzeyi çizdim. Konuşmayın tabelası var. Renkli kitap dolapları var. Kitaplar var. Camın içinde oyuncak var. (Ç12)

Resim 10. Uygulama sonrası müze konulu resim

Müzeyi çizdim. Kitaplar var. Müzedeki kuklalar var. (Ç14)

Çocukların Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması öncesinde ve sonrasında yaptıkları resimlerin karşılaştırılabilmesi açısından bazı çocukların önceki ve sonraki resimleri ve resimleri ile ilgili anlatımlarına aşağıda yer verilmiştir:

Resim 11. Uygulama öncesi müze konulu resim

Resim 12. Uygulama sonrası müze konulu resim

Çocuk müzenin bahçesinde ağaç dalı bulmuş. Balonların uçtuğunu görmüş. (Ç1, Resim 11)

Bir kız var. Müzeye gidiyor. Müzedeki kütüphaneyi çizdim. Kitapları çizdim. Müzede eski mutfak malzemeleri, oyuncakları çizdim. (Ç1, Resim 12)

Resim 13. Uygulama öncesi müze konulu resim

Resim 14. Uygulama sonrası müze konulu resim

Akşam annem ve babamla müzeye gidiyoruz. Oturma yerleri var. (Ç4, Resim 13)

İki tane insan var. Yol çizdim. Onlar müzeye gidiyorlar. Müze bekçisi var. Orada gördüğüm oyuncak, arabalar var. Oynadığımız oyundaki şapkalar, arabalar var. (Ç4, Resim 14)

Resim 15. Uygulama öncesi müze konulu resim

Resim 16. Uygulama sonrası müze konulu resim

Balon var. Çocuklar anneleriyle müzeye gidiyorlar. Kız çiçek koparıyor. Müzeye gidiyorlar, oturuyorlar. (Ç8, Resim 15)

Oyuncak müzesi, masa, sandalyeler, oyuncak, kuklalar, oyuncak tren, kütüphane ve kitaplar çizdim. Çocukları çizdim. (Ç8, Resim 16)

Resim 17. Uygulama öncesi müze konulu resim

Resim 18. Uygulama sonrası müze konulu resim

Müze açık bir alan. Güneş var. Ay var. Yıldızlar var. Polisler var. Arabalar var. (Ç11, Resim 17)

Dışarıda güneş var. Müzenin kapısı var. Masa ve sandalye var. Müzede oyuncak var. Ben trafik etkinliği çizdim. Etkinlik atölyesinde arabaya binen çocuk var, yollar var. Dolaplar var. Camlar var. (Ç11, Resim 18)

Çocukların Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması öncesi ve sonrasındaki müze konulu resimlerine ve anlatımlarına bakıldığında, çocukların uygulama öncesinde müzelerle alakalı resimler yapmadıkları, müzeleri tanımlayamadıkları, müzelerin içeriğini müzelerde neler yapılabileceğini bilmedikleri görülmektedir. Uygulama sonrası resimlere bakıldığında ise gidilen müze ile ilişkili resimler yaptıkları, müzeyi somut olarak çizdikleri, müzede olabilecek nesneleri ve müzede yapılabilecek şeyleri resmettikleri görülmektedir.

Çocukların uygulama öncesi ve sonrası müze konulu resimlerindeki olumlu gelişmelerin oyuncak müzesinde düzenli aralıklarla uygulanan eğitim etkinliklerinin sonucunda gerçekleştiği düşünülmektedir.

Literatür incelendiğinde, bu araştırmada çocukların müze gezisi öncesi ve sonrası yapmış oldukları resimlerden elde edilen bulguları destekler nitelikte çalışmalar yapıldığı görülmektedir.

Aktın (2019), okul öncesi çocuklarının tarihsel düşünme süreçlerinde imgelem becerilerini nasıl kullandıklarını ve bu yöntemle geçmişi kurgulama biçimlerini araştırmıştır. 5-6 yaş grubu 12 çocukla çalıştığı nitel araştırmada veriler, çocukların kil ile yaptıkları nesneler, yapılandırılmamış görüşme formu ve araştırmacının gözlem notları ile toplanmıştır. Uygulama aşamasında, kil çalışmalarından önce çocukların tarihsel hayal gücü becerilerini geliştirmek amacıyla planlanan etnografya müzesi gezisi yapılmıştır. Müze gezisi sırasında çocuklarla eski mutfakta yumurta yapma, elektriğin olmadığı dönemde ütü yapma olmak üzere iki tane etkinlik yapılmıştır. Araştırma sonucunda çocukların modelledikleri kil ürünlerine bakıldığında, günlük yaşamlar ve müzede yapılan etkinliklerle ilişkili oldukları ve çocukların yapmış oldukları nesneleri gerçek amacına uygun olarak yaptıkları ve tarihsel bağlamda bir anlatı içinde sundukları görülmüştür.

Bapoğlu Dümenci ve Yıldız Bıçakçı (2019) ise müzede uygulanan etkinlikler ile ilgili olarak üstün zekalı ve yetenekli çocukların görüşlerini incelemişlerdir. Nitel bir özellik gösteren ve eylem araştırması şeklinde yürütülen araştırmanın çalışma grubunu 2., 3. ve 4. sınıflarda öğrenim gören 30 üstün zekalı ve yetenekli çocuk oluşturmaktadır. Çalışma gezi öncesi, gezisi ve gezi sonrası olmak üzere 3 aşamada gerçekleştirilmiştir. Gezi öncesinde gezi kuralları videolar ile gösterilmiş ve incelenecek olan konular tartışılmıştır. İkinci aşamada, çocuklarla Şehit Cuma Dağ Tabiat Tarihi Müzesi'ne gezi düzenlenmiştir. Gezi sırasında ele alınan konulara göre müzenin farklı bölümleri kullanılmıştır. 3. aşamada ise değerlendirme yapılmıştır. Değerlendirme için yapılan müze gezisi ile ilgili olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu, çocukların müze ile ilgili resimleri ve çalışma kağıtları kullanılmıştır. Araştırmada, üstün zekalı ve yetenekli çocukların müze eğitim etkinliklerini ilgi çekici, eğlenceli ve bilgilendirici buldukları ve müzelerdeki farklı eğitim ortamlarının üstün zekalı ve yetenekli çocukların yetenek ve ilgileri doğrultusunda eğitim alabilecekleri niteliklere sahip ortamlar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Karaca vd. (2018), anaokulu çocuklarıyla yapmış oldukları müze gezisi öncesinde ve sonrasında çocuklara müze ile ilgili resim yaptırmışlardır. Çocukların müze gezisi öncesinde yaptıkları resimlerinde radyo, tabak, sandalye, kalem gibi günlük eşyalar görülürken müze gezisi sonrası resimlerinde çocukların müzede bulunduklarını ifade ettikleri ve resimlerinde müzede dikkatlerini çeken eşyaların yer aldığı görülmüştür.

Bulut ve Atilla (2017), müzede yapılan eğitimin çocukların görsel sanat eğitimine etkisini ortaya koymak amacıyla 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerle yaptıkları araştırmada, deney grubuna 6 hafta boyunca müzede eğitim verilmiş, kontrol grubuna ise aynı eğitim sınıf ortamında, geleneksel yöntemlerle verilmiştir. Eğitimler tamamlandıktan sonra yapılan son testlerin sonucuna göre deney grubunun lehine anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiş ve müze eğitiminin çocukların görsel sanatlar eğitimine olumlu katkılarının olduğu sonucuna varılmıştır.

Usal ve Buyurgan (2016), okul öncesi çocuklar için planlanmış olan müze gezisinin çocukların gelişimine katkısını araştırmışlardır. Ön test verileri için 5-6 yaş grubu 15 çocuğa, gezi öncesi müze ile ilgili resim yaptırılmıştır. Uygulama sırasında gezi öncesi sınıfta müze ile ilgili etkinlikler yapılmış ve sonrasında Elazığ Arkeoloji ve Etnografya müzesine gezi düzenlenmiştir. Müze gezisi sırasında çocukların aktif katılım sağladığı, müzede eser avı gibi etkinlikler yapılmıştır. Müze gezisi tamamlandıktan sonra son test verileri için çocuklara tekrar müze ile ilgili resim yaptırılmıştır. Araştırma sonucunda, planlı bir müze gezisinin ve müzede gerçekleştirilen eğitimin çocukların zihinsel, duygusal ve toplumsal gelişimlerini olumlu şekilde desteklediği tespit edilmiştir. Çocuk resimlerinden elde edilen analizlere göre çocukların müze bilgilerinde önemli derece artış olduğu gözlenmiştir.

Öztürk Samur vd. (2015) yaptıkları araştırmada, 60-72 aylık çocukların müze eğitim programı öncesinde, müzelerle ilgili resim çalışmalarında aile, ev, güneş, ağaç, bulut, deniz, hayvan gibi şeyler çizdikleri ve resimlerinin müzelerle alakalı olmadığı görülmüş, müze eğitim programından sonra ise çocukların resimlerinde oyuncak müzesi, para, mücevher, heykel vb. şeyler çizdikleri resimlerinin müzelerle ilişkili olduğu görülmüştür. Müze eğitim programının çocukların bilimsel düşünme becerilerini ve müze ile ilgili farkındalıklarını arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Piscitelli ve Anderson (2001), tarafından okul öncesi dönem çocuklarının geçmiş müze deneyimleri ile ilgili görüşlerini almak amacıyla yapılan araştırmada, daha önce müzelere

görmüş olan yaşları 4-6 yaş arasında değişen 77 çocukla görüşülmüş ve serbest resim çalışması yapılmıştır. Araştırma sonucunda çocukların müzelerle ilgili olumlu bakış açısına sahip oldukları, özellikle doğal ve sosyal tarihi müzelerdeki nesneleri günlük hayatta, ev ortamında kullandıkları oyuncak, eşya vb. malzemeler ile ilişkilendirdikleri görülmüştür. Serbest resim çalışmasında, müzelerde dikkatlerini çeken nesneleri resmettikleri görülmüştür.

Bu araştırma da çocukların oyuncak müzesi eğitim etkinlikleri sonrasında yapmış oldukları resimler incelendiğinde, çocukların müze deneyimleri ile ilgili ve gerçeği yansıtan resimler yaptıkları görülmüştür.

4.4. Oyuncak Müzesinde Uygulanan Eğitim Etkinliklerinin Öğretmenin Müzeye Bakış Açısına Etkisine İlişkin Nitel Bulgular

Bu bölümde, deney grubunda yer alan okul öncesi öğretmenin müzelere bakış açısını değerlendirmek amacıyla hazırlanan Öğretmen Görüşme Formu'nda yer alan bilgilerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Deney grubunun öğretmeni ile Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri öncesinde ve sonrasında yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Öğretmenin izni alınmış ve sonrasında daha iyi değerlendirme yapabilmek amacıyla görüşmeler ses kaydına alınmıştır. Araştırmacı, görüşme sırasında öğretmene soruları yöneltmiş ve cevapları not almıştır.

Görüşmede ilk olarak, müze tanımı, müze içeriği, müzelerin kullanım amacı ve önemi ile ilgili olarak, *Müzeler nasıl yerlerdir? Müze denildiğinde aklınıza neler geliyor? Müzede neler vardır? Müzeler ne amaçla kullanılırlar? Sizce müzeler önemli midir? Neden açıklayınız.* soruları yöneltilmiştir. Deney grubu öğretmenin bu sorulara verdiği cevaplar şu şekildedir:

Müzeler, bilgi dolu yerlerdir. Tarihi eserler, eski eşyalar vardır. Kültürümüzü tanıtmak amacıyla kullanılır. Türk toplumu olarak seviyoruz müzeleri. Ama gereken önemin verildiğini düşünmüyorum. Çok önemsenmiyor. Eğlence yerleri, cafeleri daha çok tercih ediliyor. Müzeler sevilir ama çok tercih edilmiyor. Bir yere gidileceği zaman en son gidilen yerler arasında oluyor. (Uygulama Öncesi).

Müzeler bilgi edinmek amacıyla gidilen yerlerdir. Bilgi ve kültür yerleridir. Müzelerde, gittiğimiz müzeye bağlı olarak kültürümüzü, örflerimizi yansıtan şeyler, tarihimizle ilgili şeyler vardır. Müzeler kültürümüzü tanıtmak amacıyla kullanılır. Müzeler, yörelerin ve ülkemizin kültürünü tanıttığı için önemlidir. (Uygulama Sonrası)

Müzelerin kullanım amacına ek olarak, *Müzeler eğitim amaçlı kullanılır mı? Müzeler eğitimde kullanılması gereken kurumlar arasında olabilir mi? Bu konuda ne düşünürsünüz?* sorusu yöneltilerek müzelerin eğitim amaçlı kullanımı sorulmuştur. Öğretmen, hem uygulama öncesinde hem de uygulama sonrasında müzelerin eğitimde kullanılması gereken yerler olduğunu ifade etmiştir. Bu soruyla ilgili olarak:

Tabi ki kullanılabilir (Uygulama Öncesi)

Evet. Tabi ki kullanılır. Kullanılması gerekiyor. Çocuklarımızın, gençlerimizin kültürümüzü tanımaları açısından önemli yerlerdir(Uygulama Sonrası) şeklinde görüş belirtmiştir.

Uygulama öncesinde, *Daha önce çalıştığınız kurumdaki çocuklarla müze ziyareti/ziyaretleri yaptınız mı?Yapma/Yapmama nedeniniz nedir?* sorusu yöneltilmiş, Uygulama sonrasında ise *Bundan sonraki dönemlerde, sınıfınızdaki çocukları müzeye götürmeyi düşünüp mısınız? Evetse/Hayırsa neden?* sorusu yöneltilmiştir.

Deney grubu okul öncesi öğretmeni Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması öncesinde, imkanlar kısıtlı olduğu için müze gezileri planlamadığını belirtirken, uygulama sonrasında çocukların yeni şeyler görmeleri ve kültürlerini tanımaları için müze gezileri planlayacağını belirtmiştir.

Öğretmenin müze gezisi planlama hakkındaki görüşleri şu şekildedir:

Hiç müze gezisi düzelemedim. Çocukları götürme imkanlarımızın kısıtlı olmasından kaynaklı diyebilirim(Uygulama Öncesi)

Evet. Çocuklara kültürümüzü tanıtmak amaçlı, değişik şeyler görmeleri açısından isterim (Uygulama Sonrası)

Uygulama öncesinde *Müze gezilerinin çocuklarda davranış/beceri geliştireceğini düşünüyor musunuz?* sorusu yöneltilmiştir. Uygulama sonrasında ise, *Müze gezilerinin çocuklarda davranış/ beceri geliştirdiğini düşünüyor musunuz?* sorusu yöneltilmiştir.

Deney grubu okul öncesi öğretmeni uygulama öncesinde, oyuncak müzesi eğitim etkinliklerinin çocuklara çok şey kazandıracağını ifade ederken uygulama sonrasında, çocukların sosyal açıdan gelişim gösterdiklerini ve sıraya girme, kurallara uyma, yönergelere uyma, başkalarının hakkına saygı gösterme gibi davranış ve becerilerinin geliştiğini ifade etmiştir.

Öğretmenin konu ile ilgili görüşleri şu şekildedir:

Mutlaka kazandırır. Çok şeyler kazandırır. Eski şeyler hoşlarına gider. (Uygulama Öncesi)

Giderken, gelirken sıraya girmeyi öğrendiler. Birbirlerinin haklarına saygı duymayı öğrendiler. Müzede yapılan etkinlikler ve müze kuralları sayesinde kurallara uymayı öğrendiler. Yönergelere uyumayı öğrendiler Sosyal yönden de gelişim gösterdiler. (Uygulama Sonrası)

Son olarak, yapılan gezilerin faydalı olup olmadığı sorulmuştur. Öğretmenin konu ile ilgili görüşleri şu şekildedir:

Çocuklar için değişik bir ortam oldu. Etkinlikler farklıydı. Çocuklar zevk alarak katıldılar. Sınıftan farklı bir ortam hoşlarına gitti (Uygulama Sonrası)

Deney grubunda yer alan çocukların öğretmenleri ile yapılan görüşme sonuçlarına bakıldığında, öğretmenin gezi öncesinde müzelerle ilgili kısa cevaplar verdiği, müzeye karşı tutumunun olumlu olduğu ancak çalıştığı kurumlarda, imkanların yetersiz olması nedeniyle daha önce hiç müze gezisi düzenlemediğini ifade ettiği ve müzede uygulanacak olan eğitim etkinliklerinin çocuklara sağlayabileceği faydalar konusunda pek fazla çıkarımda bulunamadığı görülmektedir. Müze gezileri sonrasında ise müzelerle ilgili daha detaylı açıklamalar yaptığı, çocukların yeni şeyler görmeleri ve kültürlerini tanımaları için müze gezileri düzenleyebileceğini söylediği görülmektedir. Ayrıca, müze eğitim etkinliklerinin çocukların hangi davranış ve becerilerini geliştirdiği hakkında detaylı yorumlar yaptığı, müze eğitim etkinliklerinin çocuklar açısından farklı, eğlenceli ve eğitici olduğunu ifade ettiği görülmüştür.

Literatür incelendiği bu araştırmanın bulguları ile benzer nitelikte araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Özer ve Yıldırım Polat (2019), okul öncesi öğretmenlerinin müze eğitimi ile ilgili görüşlerini aldıkları araştırma, öğretmenlerin tamamının müzelerin eğitimde kullanılması gereken yerler olduğunu ifade ettiklerini ancak müze gezilerine sadece belirli gün ve haftalarda sınırlı bir şekilde yer verdikleri görülmüştür. Öğretmen görüşlerine göre müzede eğitim ile öğrenmenin kalıcı ve eğlenceli olduğu, yaparak yaşayarak öğrenme fırsatı sunduğu tespit edilmiştir.

Kuşcuoğlu ve Aladağ (2019), öğretmenlerle yaptıkları müze görüşmeleri sonucunda müzelerin öğrencileri değer aktarımında önemli olduğu ve bu süreçte müzenin türü, müze gezisinde yapılan etkinlikler ve öğretmen gibi faktörlerin etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Akman, Özen Altınkaynak, Ertürk Kara ve Can Gül (2018), okul öncesi öğretmenlerinin müze eğitimi ile ilişkili görüşlerini tespit etmek amacıyla 41 okul öncesi öğretmeni ile yarı

yapılandırılmış görüşmeler yapmışlardır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin müze eğitiminin öneminin farkında oldukları ancak müzelerden eğitim ortamı olarak yeterince faydalanmadıkları görülmüştür.

Dilli (2017), okul öncesi, sınıf ve ortaokul öğretmenlerinin müzelerin eğitim ortamı olarak kullanılması hakkındaki görüşlerini aldığı araştırma sonucunda, öğretmenlerin okullardaki imkanların yetersizliği, kalabalık sınıflar ve çok zaman alan bir süreç olmasından dolayı müzeleri eğitim amacıyla yılda bir kaç defa kullandıkları ya da hiç kullanmadıkları sonucuna ulaşmıştır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Oyuncak müzesinde uygulanan eğitim etkinliklerinin çocukların problem çözme becerilerine, sosyal becerilerine ve müzeye bakış açılarına etkisini belirlemek amacıyla yapılan araştırma Malatya ili Yeşilyurt ilçesinde MEB'e bağlı bir ilkokul bünyesindeki anasınıfında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 5-6 yaş aralığında olan ve okul öncesi eğitime devam eden 18'i deney grubu ve 19'u kontrol grubu olmak üzere toplam 37 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmada, çalışma grubunda yer alan çocukların ve ebeveynlerinin demografik bilgilerini almak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan Genel Bilgi Formu kullanılmıştır. Çocukların sosyal problem çözme becerilerini ölçmek amacıyla Yılmaz (2016) tarafından geliştirilen Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği , çocukların sosyal becerilerini ölçmek amacıyla Ömeroğlu vd. (2014) tarafından geliştirilen Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Öğretmen Formu (OSBED) kullanılmıştır. Çocukların müze eğitim etkinlikleri öncesinde ve sonrasında müzeler hakkındaki bilgi ve düşüncelerini değerlendirebilmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan Çocuk Görüşme Formu ve çocuklara uygulama öncesi ve sonrasında yaptırılan Çocuk Resimleri kullanılmıştır. Ayrıca, öğretmenin müzeler hakkındaki görüşlerini belirleyebilmek amacıyla müze eğitim etkinlikleri öncesinde ve sonrasında araştırmacı tarafından hazırlanan Öğretmen Görüşme Formu kullanılmıştır. Araştırma, karma desen yöntemi ile gerçekleştirilmiş olup nicel verilerin toplanmasında ön test son test kontrol gruplu deneysel desen, nitel verilerin toplanmasında görüşme ve çocuk resimleri kullanılmıştır.

Araştırmanın nicel kısmında kullanılan ölçeklerden elde edilen veriler SPSS 20.0 paket programı ile analiz edilmiş ve değişkenlerin normal dağılım gösterme durumlarının incelenmesi için Shapiro Wilks testi yapılmıştır. Normal dağılımdan gelen değişkenlerde

parametrik testler normal dağılımdan gelmeyen değişkenlerde ise parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Yapılan istatistiklerde, p olasılık değeri “0,05” kabul edilmiştir. $p < 0,05$ ise anlamlı farklılığın olduğu, $p > 0,05$ ise anlamlı farklılık olmadığı belirtilmiştir. Nitel kısımda elde edilen verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır.

5.1. Sonuçlar

Bu bölümde, oyuncak müzesi eğitim etkinliklerinin çocukların sosyal problem çözme becerilerine ve sosyal becerilerine etkisine yönelik nicel sonuçlar ve çocukların müzeye bakış açılarına, deney grubu öğretmeninin müzeye bakış açısına etkisine ilişkin nitel sonuçlar yer almaktadır.

Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinliklerinin Çocukların Sosyal Problem Çözme Becerilerine Etkisine İlişkin Sonuçlar:

- Deney ve kontrol grubunda yer alan çocukların Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği ön test puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p > ,05$).
- Deney ve kontrol grubunda yer alan çocukların Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği son test puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık vardır ($p < ,05$). Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri'nin çocukların sosyal problem çözme becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.
- Deney grubunda yer alan çocukların Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği ön test son test kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < ,05$). Ön test puanlarının son test ve kalıcılık testi puanlarına göre oldukça düşük olduğu görülmüştür. Son test puanları ile kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > ,05$). Oyuncak müzesi eğitim etkinliklerinin etkisinin devam ettiği sonucuna ulaşılmıştır.
- Kontrol grubunda yer alan çocukların Sosyal Problem Çözme Becerileri ölçeği ön test son test kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p > ,05$).

Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinliklerinin Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisine İlişkin Sonuçlar:

- Deney ve kontrol grubunda yer alan çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği ön test puanları arasında başlangıç becerileri ($p < ,05$) hariç tüm alt boyutlarda anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p > ,05$).
- Deney ve Kontrol grubunda yer alan çocukların Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği son test puanları arasında tüm alt boyutlarda deney grubu lehine anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < ,05$). Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri'nin çocukların sosyal becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.
- Deney grubunda yer alan çocukların ön test son test kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < ,05$). Deney grubunda yer alan çocukların ön test puanlarının son test ve kalıcılık testi puanlarına göre oldukça düşük olduğu görülmüştür. Son test puanları ile kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p < ,05$). Bu durumun, okul öncesi öğretmenin oyunca müzesi eğitim etkinliklerini gözlemlemesi sonrasında sınıf ortamında benzer etkinlikler yapmasının olumlu bir sonucu olduğu düşünülmektedir.
- Kontrol grubunda yer alan çocukların ön test son test kalıcılık testi puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p < ,05$). Bu durumun okul öncesi öğretmenin günlük planlarında sosyal becerileri destekleyici etkinliklere yer vermesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinliklerinin Çocukların Müzelere Bakış Açısına Etkisine İlişkin Sonuçlar:

- Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri uygulaması öncesinde çocukların büyük çoğunluğunun daha önce müzelere gitmediği görülmüştür.
- Uygulama öncesinde çocukların tamamına yakını müzelere gitmek istediğini belirtmiştir. Çocukların müzelere gitmek isteme nedeni olarak en çok daha önce hiç gitmemiş olma, merak etme ve seiyor/sevecek olma nedenlerini söyledikleri görülmüştür.
- Uygulama öncesinde çocukların çoğunluğunun müzeleri tanımlayamadıkları ve müzelerle ilgili kavram karmaşası yaşadıkları, müzeleri yemek yenen, müzik çalınan yerler olarak tanımladıkları görülürken uygulama sonrasında müzeleri oyuncakların ve eski eşyaların bulunduğu yerler olarak tanımladıkları ve müze

kuralları, müzelerin fiziksel özellikleri ve müzede yapılabilecek şeylere yönelik tanımlamalar yaptıkları görülmüştür.

- Uygulama öncesinde çocukların çoğunluğunun müzelerin içeriği hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı görülürken uygulama sonrasında müzelerde bulunan nesneleri/eşyaları ifade ettikleri, müzelere yönelik gerçekçi ve doğru yorumlar yaptıkları görülmüştür.
- Uygulama öncesinde çocukların çoğunluğu müzelerde oyuncak bulunabileceğini belirtirken uygulama sonrasında çocukların tamamı müzelerde oyuncak bulunduğunu ifade etmişlerdir.
- Uygulama öncesinde çocukların bir kısmının müzelerde oyun oynanacağını, oyuncaklara nesnelere bakılacağını ifade ettiği bir kısmının müzeleri sinema,avm gibi mekanlarla özdeşleştirerek yorum yaptıkları görülmüştür.
- Uygulama öncesinde çocukların çoğunluğu müzelerde oyun oynanabileceğini/etkinlik yapılabileceğini ifade etmişlerdir.
- Uygulama sonrasında çocukların tamamı müzeye tekrar gitmek istediğini belirtmiştir. Gitmek isteme nedeni olarak, çocukların çoğunluğu müzeleri sevdiğini, müzelerde oyuncak olduğunu ve müzelerin güzel ve eğlenceli yerler olduğunu ifade etmişlerdir.
- Uygulama sonrasında çocukların müzede yapılan eğitim etkinlikleri ile ilgili görüşlerine bakıldığında, en fazla oyuncaklarla oyun, drama, hareket/oyun etkinliğini ifade ettikleri görülmüştür. En sevilen etkinliklerin drama, hareket/oyun etkinliği ve ahşap boyama etkinliği olduğu belirtilmiştir.
- Uygulama sonrasında çocukların hayali müze, müze içeriği ve müzede yapılacaklar hakkındaki görüşlerine bakıldığında en fazla oyuncak müzesinin hayal edildiği, müzelerde oyuncaklar ve eski eşyaların yer alacağı ve oyun oynama, gezme/bakma, kurallara uyma, etkinlik yapma gibi şeylerin yapılacağı ile ilgili görüş belirttikleri görülmüştür.

Müze konulu çocuk resimlerine ilişkin sonuçlar:

- Uygulama öncesinde çocukların çoğunluğunun resimlerini müzelerle ilişkili anlatmasına rağmen resimlerin müzelerle ilişkili olmadığı ve çoğunun resimlerinde insan/çocuk, balon, ağaç/çiçek ve güneş/ay/yıldız çizdikleri görülmüştür.
- Uygulama sonrasında çocukların tamamının resimlerini müzeler ile ilişkilendirdikleri ve çoğunun resimlerinde müze binası/müzenin bir bölümünü, insan/çocuk, oyuncak, müze kütüphanesi/kitaplar, güneş, camdan korumalar/dolaplar çizdikleri görülmüştür.

Deney Grubu Okul Öncesi Öğretmeninin Müzeye Bakış Açısını İlişkin Sonuçlar:

- Uygulama öncesinde öğretmenin müze tanımı, içeriği, kullanım amacı ve eğitim amaçlı kullanımı ile ilgili kısa cevaplar verdiği, uygulama sonrasında özellikle müzelerin eğitim amaçlı kullanımına yönelik daha detaylı açıklamalar yaptığı görülmüştür.
- Uygulama öncesinde öğretmenin, müzelere karşı tutumunun olumlu olduğunu ancak okulun imkanlarının yetersizliğinden dolayı müze gezileri düzenlemediğini ifade ederken, uygulama sonrasında çocukları farklı şeyler görmeleri ve kültürlerini tanımları için müze gezileri planlayabileceğini ifade etmiştir.
- Uygulama öncesinde öğretmenin, müze gezilerinin çocuklara sağlayabileceği faydalar hakkında çıkarımda bulunamadığı, uygulama sonrasında ise müzelerin eğitim etkinliklerinin çocukların hangi davranış ve becerilerini geliştirdiğini detaylı bir şekilde anlattığı ve yapılan Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri'nin çocuklar için farklı, eğlenceli ve eğitici olduğunu ifade etmiştir.

Sonuç olarak, okul ortamı dışında zengin uyarıcı bir çevreye ve materyallere sahip olan oyuncak müzesinde düzenli aralıklarla, planlı bir şekilde gerçekleştirilen oyuncak müzesi eğitim etkinliklerinin okul öncesi dönem çocuklarının sosyal problem çözme becerilerine ve sosyal becerilerine olumlu katkıları olduğu görülmektedir. Ayrıca yapılan eğitim etkinlikleri sayesinde çocukların müzelere karşı bilgi ve farkındalıkları artmış ve müzeleri sevilen, gidilmek istenen yerler olarak değerlendirmişlerdir. Yapılan eğitim etkinlikleri öğretmen açısından da çocukların bir çok gelişim alanına katkı sağlayan bilgi verici ve faydalı bir uygulama olarak değerlendirilmiştir. Tüm bu sonuçlar düşünüldüğünde oyuncak müzesi eğitim etkinliklerinin okul öncesi dönem çocuklarının gelişimlerine olumlu katkı

sağlayan ve çocuklara farklı bakış açıları kazandıran etkili bir uygulama olduğu söylenebilir.

5.2. Öneriler

Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri'nin çocukların problem çözme becerilerine, sosyal becerilerine ve müzeye bakış açılarına etkisinin incelendiği bu araştırma sırasında yapılan gözlemler ve araştırma sonucunda elde edilen bulgular neticesinde aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

- Oyuncak Müzesinde Uygulanan Eğitim Etkinlikleri'nin çocukların problem çözme becerilerine, sosyal becerilerine ve müzeye bakış açılarına etkisinin incelendiği bu araştırma 18 deney, 19 kontrol olmak üzere toplam 37 çocuk ile gerçekleştirilmiştir. Bu konu ile ilgili yapılacak olan çalışmalar örneklem sayısı büyütülerek yapılabilir.
- Araştırma Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir ilkokul bünyesindeki anasınıfında eğitim alan çocuklarla gerçekleştirilmiştir. Benzer çalışmalar, özel anaokullarında öğrenim gören çocuklar ile yapılarak araştırma sonuçları bu araştırmanın sonuçları ile karşılaştırılabilir.
- Araştırmada, çocuklara yönelik oyuncak müzesi eğitim etkinlikleri planlanmış ve uygulanmıştır. Bu konuda yapılacak olan çalışmalar, aile katılımını kapsayacak şekilde çocuklar ve ailelerine yönelik müze eğitim etkinlikleri planlanarak yapılabilir.
- Çalışmada, çocukların yaş,cinsiyet, ekonomik düzey, kardeş sayısı vb. demografik özelliklerine göre karşılaştırma yapılmamıştır. Benzer çalışmalarda,eğitim etkinliklerinin etkisi çocukların demografik özelliklerine göre karşılaştırılabilir.
- Araştırmada, oyuncak müzesi eğitim etkinliklerinin çocukların problem çözme becerilerine, sosyal becerilerine ve müzeye bakışları açılarına olumlu etkileri olduğu tespit edilmiştir. Müze eğitimi uygulamalarının okullarda arttırılmasına yönelik çalışmalar, projeler yapılabilir.
- Okullarda öğretmenlere seminer kapsamında müze eğitiminin önemi, müze eğitiminin planlanması gibi konularda eğitimler verilebilir.
- Öğretmenlerin müze eğitim gezileri planlamalarına yönelik örnek rehber kitapçıklar oluşturulabilir.

- Araştırmada ziyaret edilen ve eğitim ortamı olarak yararlanılan Oyuncak Múzesi'nin ve faaliyet gösteren diğer múzelerin afiř, sosyal medya, televizyon vb. aracılığıyla tanıtımı arttırılarak, daha fazla çocuğun ve ailenin múzeden faydalanması sağlanabilir.
- Oyuncak múzesi dışındaki diğer múzelerde de çocuklara yönelik bölümler oluşturulup çeşitli eğitim etkinlikleri yapılması yaygınlaştırılabilir.
- Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2019 yılında başlatılmış olan Múze Eğitim Programı Türkiye'nin farklı bölgelerinde yaygınlaştırılarak, múzelerde çocuklara yönelik yapılacak olan eğitim etkinliklerinin planlanması, ortamın düzenlenmesi ve eğitim etkinliklerinin uygulanması ile ilgili görev alacak olan múze eğitimcileri yetiştirilebilir.
- Oyuncak múzesi eğitim etkinliklerinin içeriği çoğaltılarak, çocukların farklı beceri ve davranışlarına etkisi incelenebilir.
- Bu araştırmada, okul öncesi eğitime devam eden çocuklar ile çalışılmıştır, yapılacak olan benzer çalışmalarda ilkokul, orta okul ve lise öğrencileri ile çalışılabilir.
- Değişik okullarda ve okul kademelerinde görev yapmakta olan öğretmenler ve üniversitede eğitim alan öğretmen adayları ile múze eğitim etkinliklerini içeren múze eğitim uygulamaları gerçekleştirilerek öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının múze eğitimi konusunda bilinçlenmeleri ve múzeleri eğitimde aktif olarak kullanmaları sağlanabilir.
- Múze eğitimi ile ilgili yapılan çalışmaların çoğunluğunun múzelere 1-2 defa gezi düzenlenerek yapıldığı görölmektedir. Bu araştırmada olduğu gibi ileride yapılacak olan benzer araştırmalar, bir múzede veya farklı múzelerde düzenli aralıklarla devam edecek olan eğitim etkinliklerini içerecek şekilde yapılabilir. Araştırmalar, Türkiye'nin farklı bölgelerinde, farklı yaş gruplarına hitap eden múzelerde gerçekleştirilebilir.

KAYNAKLAR

- Abacı, O. (2005). Erken çocukluk eğitiminde müzelerin yeri. M. Sevinç (Ed.), *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar 1* içinde (s. 106-115). İstanbul: Morpa Kültür.
- Abacı, O. Usbaş, H. (2010). Investigation of the effects of the program "utilization of the museums for pre-school education" on 6 year-old children. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 1205-1209. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.03.173>
- Acer, D. (2010). Erken çocukluk eğitiminde fiziksel ortam ve özellikleri. İ.H. Diken (Ed.), *Erken çocukluk eğitimi* içinde (s. 374-399). Ankara: Pegem.
- Açıkgöz, S. (2018). *Müzedede gerçekleştirilen aktif öğrenme temelli sanat eleştirisi etkinlikleri: Bir durum çalışması*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Adıgüzel, Ö. (2019). Müze eğitimi ve yaratıcı drama. *Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 1(1), 23-43.
- Adıgüzel, Ö. H. (2000). Müze pedagojisinin Türkiye'deki yansımaları ve müzelerdeki yaratıcı drama uygulamaları. *Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar Küreselleşme ve Yerelleşme 3. Uluslararası Tarih Kongresi bildirileri, 1*, 130-144.
- Akgün, E., Yılmaz, M., Arık, B. (2017). Müze ortamında anne-çocuk etkileşimi: bir pilot çalışma. *Mediterranean Journal of Humanities*, 7(1), 15-24. <https://doi.org/10.13114/MJH.2017.316>
- Akkök, F. (1999). *İlköğretimde sosyal becerilerin geliştirilmesi öğretmen el kitabı*. Ankara: Özgür.

- Akman B.,Özen Altınkaynak, Ş., Ertürk Kara, H.G. & Can Gül, Ş. (2015). Okul öncesi öğretmenlerinin müze eğitime ilişkin görüşleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 97-115. <https://doi.org/10.19171/uuefd.49876>
- Aksoy, P. (2014). *Hikaye anlatma temelli ve oyun temelli sosyal beceri eğitiminin anasınıfına devam eden çocukların sosyal becerilerine etkisinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aktaş Arnas, Y. (2017). Oyun, öğrenme ve deneyimin birleşimi: çocuk müzeleri. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 12(2), 17-30. <https://doi.org/10.21612/yader.2017.010>
- Aktın, K. (2019). Historical imagination skills of preschool children as reflected in their clay works. *International Online Journal of Education Sciences*, 11(3), 87-104. <https://doi.org/10.15345/iojes.2019.03.007>
- Akyalçın, A. (2019). *Müze eğitiminin sanat kültürümüze ve yaratıcılık anlayışına katkıları*. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Albayrak Sargın, Y. (2008). *Ergenlik dönemindeki öğrencilerin saldırgan davranışları ile öfke ve sosyal problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Albrecht, K. & Miller, L.G. (2004). *The comprehensive preschool curriculum*. Beltsville, MD: Gryphon House.
- Anderson, D., Piscitelli, B., Weier, K., Everett, M. & Taylor, C. (2002). Children's museum experiences: identifying powerful mediators of learning. *Curator: The Museum Journal*, 45(3), 213-231. Retrieved from <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.2151-6952.2002.tb00057.x>
- Andre, L., Durksen, T., Volman, L.M. (2010). Museums as avenues of learning for children: a decade of research. *Learning Environ Res*, 20, 47-76. <https://doi.org/10.1007/s10984-016-9222-9>
- Anlıak, Ş. & Dinçer, Ç. (2005). Okul öncesi döneme kişiler arası bilişsel problem çözme becerilerinin geliştirilmesi. *Eurasian Journal of Educational Research*, 20, 122-134.

- Anlıak, Ş. (2004). *Farklı eğitim yaklaşımları uygulayan okul öncesi eğitim kurumlarında kişilerarası bilişsel problem çözme becerisi programının etkisinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Arıkan, A. (2001). *Yedi on iki yaş arası çocuklara çizgi film yöntemi ile müze eğitiminin verilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Arslan, Ü. (2015). Okul öncesi eğitimde temel becerilerin ve sosyal davranışların kazandırılması. G. Haktanır (Ed.), *Okul öncesi eğitime giriş* içinde (s. 201-226). Ankara: Anı.
- Atalay, N. (2011). *İlköğretim 1. kademede müze eğitiminin görsel sanatlar kültürüne etkileri*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Atıl, İ. (2019). *Korunmaya muhtaç okul öncesi dönem çocuklarında “ben problem çözebilirim (BPÇ) programının” kişiler arası problem çözme becerileri üzerindeki etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ede Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Avcıoğlu, H. (2009). *Etkinliklerle sosyal beceri öğretimi*. Ankara: Kök.
- Ayaydın, A. (2011). Çocuk gelişiminde bir oyun olarak sanat ve resim. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(37), 303-316. <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423878882.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Aydal, M. (2009). *Sabancı müzesi resim koleksiyonu ve Sabancı müzesinin ilköğretim 6-14 yaş seviyesindeki öğrencilerin eğitimine katkısı*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Aydoğan, Y. & Ömeroğlu, E. (2003). Erken çocukluk döneminde genel problem çözme becerilerinin kazandırılması. *OMEP 2003 Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı Bildiri Kitabı 2*, s. 458-468.
- Ayvaz Tuncel, Z. & Demirel M. (2010). İlköğretim öğrencilerinin sosyal sorun çözme becerilerinin geliştirilmesine ilişkin bir çalışma. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 21(1), 25-44.
- Bacanlı, H. (2008). *Sosyal beceri eğitimi*. Ankara: Asa.

- Bapoğlu Dümenci. S. S. & Yıldız Bıçakçı, M. (2019). Üstün ve yetenekli çocukların gözüyle müzedeki etkinlikler: Şehit Cuma DAĞ Tabiat Tarihi Müzesi. *Uluslararası Müze Eğitimi Dergisi*, 1(1), 18-31. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jimuseumed> sayfasından erişilmiştir.
- Başay, A.C., & Güngör Aytar F.A. (2019). 3-9 yaş arası çocukların resimlerinin değerlendirildiği çalışmaların incelenmesi. *Asya Öğretim Dergisi*, 7(2), 38-59.
- Bee, H. & Boyd, D. (2010). *The developing child*- 12th ed. Boston, MA: Pearson Education.
- Berk, L. E. (2015). *Bebekler ve çocuklar doğum öncesinden orta çocukluğa* (N. Işıkoğlu, Erdoğan, Çev.). Ankara: Nobel.
- Beydoğan, B. (2019). *4-5 yaş çocukların sosyal problem çözme becerilerinin akran ilişkileri ve kaygı durumları açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Bingham, A. (1983). *Çocuklarda problem çözme* (A.F. Oğuzkan, Çev.). İstanbul: Milli Eğitim.
- Bolat Aydoğan, K.E. (2019). Bir eğitim ortamı olarak müzeler nasıl olmalıdır? sanat eğitimi ortamı olarak müzelerden beklentiler. *Turkish Studies- Educational Sciences*, 14(6), 2883-2910. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.29183>
- Bowers, B. (2012). A look at early childhood programming in museums. *Journal of Museum Education*, 37(1), 39-47. <https://doi.org/10.1080/10598650.2012.11510716>
- Boz, M., Uludağ, G. & Tokuç, H. (2018). Aile katılımlı sosyal beceri oyunlarının okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal becerilerine etkisi. *GEFAD / GUJGEF*, 38(1), 137-158.
- Bozdoğan, Y.K., Sünbül, A.M. (2016). Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin ‘müze’ kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlar. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(31), 107-127.
- Broekhuizen, M.L., Mokrova, I.L, Burchinal, M.R., Garrett-Petersb, P.T. (2016). Quarterly classroom quality at pre-kindergarten and kindergarten and children’s social skills

- and behavior problems. *Early Childhood Research Quarterly*. 36, 212–222.
<http://dx.doi.org/10.1016/j.ecresq.2016.01.005>
- Bulut, Ü., & Atilla, U. (2017). Müze eğitiminin çocuğun görsel sanatlar eğitimine etkileri. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 705-714.
<https://dergipark.org.tr/odusobiad/issue/32288/338426sayfasında> erişilmiştir.
- Buyurgan, S. (2017). Verimli bir müze ziyaretini nasıl gerçekleştirebiliriz?. *Milli Eğitim*, 214, 317-343.
- Buyurgan, S. (2019). Müzede eğitim öğrenme ortamı olarak müzeler . S. Buyurgan (Ed.), *Müzede eğitim: Öğrenme ortamı olarak müzeler içinde* (s. 1-5). Ankara: Pegem.
- Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı istatistik araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum*. Ankara: Pegem.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Cartledge, G. & Milburn, J.F. (1978). The case for teaching social skills in the classroom: A review. *Review of Educational Research*, 1(1), 133-156.
<https://doi.org/10.2307/1169912>
- Combs, M. L. & Slaby, D. A. (1977). Social skills training with children. In B.B. Lahey & A.E. Kazdin (Eds.), *Advances in clinical child psychology* (pp. 161-201). Boston: Springer. Retrieved from https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-4613-9799-1_5
- Cook, C.R., Gresham, F.M., Kern, L., Barreras, R.B., Thornton, S. & Crews S.D. (2008). Social skills training for secondary students with emotional and/or behavioral disorders: A review and analysis of the meta-analytic literature. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 16(3), 131-144.
<https://doi.org/10.1177/1063426608314541>
- Coşkun Kurşuncu, M. (2019). *Müzelerde bilgi aktarımı kayseri selçuklu uygarlığı müzesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

- Cox-Petersen, A.M., Marsh, D.D., Kisiel, J., Melber, L.M. (2003). Investigation of guided school tours, student learning, and science reform recommendations at a museum of natural history. *Journal Of Research In Science Teaching*, 40(2), 200-218. <https://doi.org/10.1002/tea.10072>
- Çakır İlhan, A. (2009). Educational studies in Turkish museums. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 1, 342-346.
- Çelik, N., & Daşcan, Ö. (2014). *Son değişikliklerle okul öncesi eğitim programı ve etkinlik kitabı*. Ankara: Anı.
- Çerkez, S. (2011). *Sosyal bilgiler dersinde müze eğitime dayalı öğretim uygulamalarının öğrencilerin akademik başarısına ve tutumlarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Çiftçi, İ. & Sucuoğlu, B. (2009). *Bilişsel süreç yaklaşımıyla sosyal beceri eğitimi*. Ankara: Kök.
- Çubukçu, Z., Gültekin, M. (2006). İlköğretimde öğrencilere kazandırılması gereken sosyal beceriler. *Bilig*, 37, 155-174. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bilig/issue/25369/267789> sayfasından erişilmiştir.
- D’Zurilla, T. J., Nezu, A. M. & Maydeu Olivares, A. (2004). Social problem solving: theory and assessment. In E. C. Chang, T. J. D’Zurilla & L. Sanna (Eds.) *Social problem solving: theory, research and training* (s. 11-27). Washington, DC: American Psychological Association. Retrieved from http://www.ub.edu/gdne/documents/sps_chapter_in_APA_book.pdf
- Dağal, A.B., Bayındır, D. (2016). Okul öncesi dönem çocuklarla yapılan müze gezilerinin çocukların müzelere karşı olumlu duygu ve bilgi düzeylerine etkisi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(6), 264-281. <http://dx.doi.org/10.16991/INESJOURNAL.222>
- Demirel, İ.N. (2019). Kültür, uygarlık, sanat, müze. S. Buyurgan (Ed.), *Müzedede eğitim: Öğrenme ortamı olarak müzeler* içinde (s. 6-28). Ankara: Pegem.
- Dereli, E. (2008). *Çocuklar için sosyal beceri eğitim programının 6 yaş çocukların sosyal problem çözme becerilerine etkisi*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Dilli, R. & Bapoğlu Dümenci, S. (2015). Okul öncesi dönemi çocuklarına Anadolu'da yaşamış nesli tükenmiş hayvanların öğretilmesinde müze eğitiminin etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 40(181), 217-230. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2015.4653>
- Dilli, R. (2017). Öğretmenlerin müzelerin öğrenme ortamı olarak kullanımına ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 46(214), 303-316. <http://static.dergipark.org.tr/article-download/71cb/7f62/2693/imp-JA92ZC53RC-0.pdf?> sayfasından erişilmiştir.
- Dinçer, Ç., Baş, T., Teke, N., Aydın, E., İpek, S., Göktaş, İ. (2019). Okul öncesi dönem çocuklarının kişilerarası problem çözme ve sosyal becerileri ile akran ilişkilerinin değerlendirilmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 882-900. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2019.19.49440-478714>
- Dirim, A. (2004). *Okul öncesi eğitimi*. Ankara: Esin.
- Doğan, C.D. (2017). Müzelerin eğitim ortamı olarak kullanılması: ölçme ve değerlendirme uygulamaları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(60), 234-248. <https://doi.org/10.17755/esosder.289665>
- Durualp, A. & Aral, N. (2010). Altı yaşındaki çocukların sosyal becerilerine oyun temelli sosyal beceri eğitiminin etkisinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(39), 160-172. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hunefd/issue/7799/102172> sayfasından erişilmiştir.
- Ekinci Vural, D. & Gürşimşek, I. (2009). Okul öncesi eğitimde aile katılımlı sosyal beceri eğitimi. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 4(3), 1110-1122. <http://static.dergipark.org.tr/article-download/imported/5000063581/5000095042.pdf?> sayfasından erişilmiştir.
- Elliot, S.N., Gresham, F.M. (1987). Children's social skills: Assesment and classification practices. *Journal of Counselling & Development*, 66(2), 96-99. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6676.1987.tb00808.x>
- Erbay, E. (2008). *Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerilere sahip olma düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

- Erbay, F. (2017). Müzelerin eğitim ve tasarım atölyelerinde informal eğitim. *Milli Eğitim Dergisi*, 46(214), 239-253. <http://static.dergipark.org.tr/article-download/308d/814f/daaa/imp-JA39PV35DN-0.pdf?> sayfasından erişilmiştir.
- Erem, E. (2017). Okul öncesi öğretmenliği öğretim programında yer alan seçmeli müze eğitimi dersinin gerekliliğine ilişkin öğrenci görüşlerinin incelenmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*,12(2), 31-42. <https://doi.org/10.21612/yader.2017.011>
- Eti, İ. (2010). *Drama etkinliklerinin okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaş grubu çocukların sosyal becerileri üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Freedman, M.R. (2010). A “healthy pizza kitchen” nutrition education program at a children’s health museum. *Journal of Nutrition Education and Behavior*, 2(5), 343-354. <https://doi.org/10.1016/j.jneb.2010.01.012>
- Glick, M.P. & Samarapungavan, A. (2008). Wolves are beautiful and proud: science learning from a school field trip. *The Journal of Museum Education*, 33(2), 199-207. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/40479644>
- Gouze, K.R. (1987). Attention and social problem solving as correlates of aggression in preschool males. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 15(2), 181-197.<https://doi.org/10.1007/BF00916348>
- Gögebakan, Y. (2018). Alternatif öğrenme mekânları olarak müzelerin eğitim-öğretimde kullanılmasının önemi. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 40, 9-41.
- Gülaçtı, F. (2010). Türkiye’de ve dünyada erken çocukluk ve okul öncesi eğitimi. S. Tümkaya & F. Gülaçtı (Eds.), *Erken çocukluk eğitimi* içinde (s. 2-15). Ankara: Nobel.
- Gülay Ogelman, H. (2016). Okul öncesi dönemde sosyal gelişim. E. Kargı (Ed.), *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim* içinde (s. 47-88). Ankara: Pegem.
- Güler, A.(2019). Müzecilik ve müzede eğitimin tarihsel gelişimi.S. Buyurgan (Ed.), *Müzede eğitim:Öğrenme ortamı olarak müzeler* içinde (s. 59-87). Ankara: Pegem.

- Günindi, Y. (2011). Bağımsız anaokullarına ve anasınıflarına devam eden çocukların sosyal becerilerinin değerlendirilmesi, *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 133-144.
- Gür, Ç., Koçak, N. (2018). The effect of TMPT program on pre-school children's social problem solving skills. *Eurasian Journal of Educational Research*, 73, 77-94. <https://doi.org/10.14689/ejer.2018.73.5>
- Hawrot, A. (2018). Out-of-school learning assistance in adolescence. *Educational Psychology*, 38(4), 513-534. <https://doi.org/10.1080/01443410.2017.1392006>
- Hein, G.E (2004). John Dewey and museum education. *Curator*, 4 (47), 413-427. <https://doi.org/10.1111/j.2151-6952.2004.tb00136.x>
- ICOM (2007). *Museum definition*. Retrieved from <https://icom.museum/en/resources/standards-guidelines/museum-definition/>
- İnan, H. Z. (2011). Okul öncesi eğitim ve okul öncesi eğitim programı. F. Alisinanoğlu (Ed.), *Okul öncesi eğitimde özel öğretim yöntemleri içinde* (s. 1-22). Ankara: Pegem.
- Kaan, S. (2014). *Kişilerarası sorun çözme becerileri eğitimi programının okul öncesi dönem çocukları üzerindeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Kapıkıran, N., İvrendi, A., Adak, A . (2006). Okul öncesi çocuklarında sosyal beceri: durum saptaması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19 (19) , 19-27 . <https://dergipark.org.tr/tr/pub/pauefd/issue/11124/133034> sayfasından erişilmiştir.
- Karaca, N.H., Şenol, F.B., Akyol, T., Can Yaşar, M. (2018). Anasınıfına devam eden çocuklar için bir müze gezisi örneği. *Çocuk ve Gelişim Dergisi (ÇG-D)*, 2(2), 13-25.
- Karadeniz, C., Atar, M. (2017). Türkiye'de oyuncak müzelerinin durumu ve sürdürülebilirliği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(61), 477-492. <https://doi.org/10.17755/esosder.304687>
- Karagözoğlu, N. (2020). Ortaokul öğrencilerinin etkinliklerle müze eğitimine ilişkin görüşleri: Yozgat Müzesi örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 33-50. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.610442>

- Karakuş, N. (2017). *60-72 ay çocukların sosyal problem çözme becerilerinin anne tutumları açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kargı, E. (2009). *Bilişsel yaklaşıma dayalı kişiler arası sorun çözme becerileri kazandırma (BSC) programının etkililiği: okul öncesi dönem çocukları üzerinde bir araştırma*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kaya (2016). *Yaşam becerileri programının (YBP) 4 yaş çocukların problem davranışlarına ve sosyal becerilerine etkisi*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kayılı, G. (2015). *Sosyal Beceri eğitimi programı ile desteklenmiş Montessori yönteminin anaokulu çocuklarının duyguları anlama ve sosyal problem çözme becerilerine etkisi*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kılıç, K.M. (2016). *Okul öncesi çocuklarına uygulanan sosyal beceri eğitiminin sosyal beceri düzeyleri üzerindeki etkisi ve sosyal beceri düzeyleri ile mizaç özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kızıлтаş, E. (2016). *Okul öncesi eğitim programında yer alan etkinliklerle bütünleştirilmiş alan gezisi etkinliklerinin 48-66 aylık çocukların sosyal duygusal beceri gelişimine etkisi*. Doktora Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Köseoğlu, S.A. (2015). Child and drawing. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(23),109-114.<https://pdfs.semanticscholar.org/24f3/a8a7f570563237692ba04cfd559aab6cc16f.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Krakowski, P. (2012). Museum superheroes. *Journal of Museum Education*, 37(1), 49-58. <https://doi.org/10.1080/10598650.2012.11510717>
- Kuruoğlu Maccario, N. (2002). Müzelerin eğitim ortamı olarak kullanımı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 275-285. <https://docplayer.biz.tr/3312969-Muzelerin-egitim-ortami-olarak-kullanimi.html> sayfasından erişilmiştir.

- Kuşçuoğlu, G. & Aladağ, S. (2019). Sınıf öğretmenlerinin müzelerin değer aktarmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 124-140 <http://static.dergipark.org.tr/article-download/1573/ad98/10f1/5cc85ff8e3217.pdf?> sayfasından erişilmiştir.
- Küçükturan, A.G., Keleş, S. (2020). Sosyal duygusal gelişim. A. Köksal Akyol (Ed.), *Erken çocukluk döneminde gelişim II* içinde (s. 197-243). Ankara: Anı.
- Külük, C.Ş. (2015). *Gezici bavul müze uygulamaları ve Türkiye için bir model önerisi (Çorum müzesi örneği)*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Laçın Şimşek, C. (2011). Okul dışı öğrenme ortamları ve fen eğitimi. C. Laçın Şimşek (Ed.), *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları* içinde (s. 1-23). Ankara: Pegem.
- Laros, M.P, Ouellet-Morin, I., Vergunst, F., Vitaro, F., Girard, A., Tremblay, E., ... Cote, S.M. (2020). Examining the impact of a social skills training program on preschoolers' social behaviors: a cluster-randomized controlled trial in child care centers. *BMC Psychology*, 8(39), 1-12. <https://doi.org/10.1186/s40359-020-00408-2>
- Luke, J.J, Tomczuk, E.D., Foutz, S., Rivera, N., Brahms, L., Nelson, K., ... McKenney, K. (2019). What caregivers observe about their children's learning during a visit to the children's museum. *Journal of Museum Education*, 44(4), 427-438. <https://doi.org/10.1080/10598650.2019.1672136>
- Lynch, S. A. & Simpson, C. G. (2010). Social skills: Laying the foundation for success. *Dimensions of Early Childhood*, 38(2), 3-11. Retrieved from <https://www.semanticscholar.org/paper/Social-Skills%3A-Laying-the-Foundation-for-Success.-Lynch-Simpson/5291293cbf40c65630092154189d4537df9d64a6>
- Mackintosh, B.B. & Rowe, M. (2020). Baseline inequalities: social skills at preschool entry moderate math development. *Journal of Research in Childhood Education*, 34, 2150-2641. <https://doi.org/10.1080/02568543.2020.1728446>
- Malik, S., Balda, S., Punia, S. (2006). Socio-Emotional behaviour and social problem solving skills of 6 – 8 years old children. *Journal Of Social Sciences*, 12(1), 55-58. <https://doi.org/10.1080/09718923.2006.11978340>

- Marandi, B.F., Kakabaraee, K., Hosseini, S.A.(2020). The effect of problem- solving training on social skills of preschool children. *Journal of Child Mental Health*, 6(4), 131-143. <http://dx.doi.org/10.29252/jcmh.6.4.13>
- Mercan (2019). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş çocuklarının öz düzenleme becerileri ile akademik benlik saygıları ve kişilerarası problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Mermer, H. (2017). *Okul öncesi dönem çocuklarının kişilerarası sorun çözme becerilerini geliştirmede “sorunlarımızı çözebiliriz oyunu” nun ve serbest oyunun etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Merrell, K. W. & Gimpel, G.A. (2014). *Social skills of children and adolescents: Conceptualization, assesment, treatment*. New York: Psychology Press. Retrieved from https://books.google.com.tr/books?id=FSABAwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
- Merrell, K. W. (2001). Assesment of children's social skills: Recent developments, best practices and new drections. *Exceptionality*, 9(1-2), 3-18. <https://doi.org/10.1080/09362835.2001.9666988>
- Mestci, S., Gökkaya, F., Ormankıran, B. (2019). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 60-72 aylık çocukların sosyal problem çözme becerilerini geliştirmede duygu düzenleme eğitiminin etkililiği: Bir pilot çalışma. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 4(1), 56-71. <http://static.dergipark.org.tr/article-download/9ab0/a5a8/3f4f/5d726b8289051.pdf>? sayfasından erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2014). *Okul öncesi çocuklar için sosyal beceri destek eğitimi öğretmen rehber kitabı (OSBEP)*. https://tegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_01/06133957_Osbep_ogretmen_kYlavuz_kitabY_1.pdf sayfasında erişilmiştir.

- Milligan, M.J. & Brayfield, A. (2004). Museums and childhood: negotiating organizational lessons. *Childhood*, 11(3), 275–301. <https://doi.org/10.1177/0907568204040183>
- Morgan, C.T. (1991). *Psikolojiye giriş* (S. Karakaş, Çev.). Ankara: Meteksan.
- Munley, M.A. (2012). *Early learning in museums a review of literature*. (Unpublished Research Report) Retrieved from <https://www.si.edu/Content/SEEC/docs/mem%20literature%20review%20early%20learning%20in%20museums%20final%204%2012%202012.pdf>
- Nacar, S. (2019). 7. sınıf görsel sanatlar eğitimi dersinin müzede işlenmesinin öğrenci başarısına katkıları. Yüksek Lisans Tezi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Nezu, A.M., Nezu, M.N., D'Zurilla, T.J. (2013). *Problem solving therapy: A treatment manual*. New York: Springer. Retrived from http://lghttp.48653.nexcesscdn.net/80223CF/springerstatic/media/samplechapters/9780826109408/9780826109408_chapter.pdf
- Onur, B. (2013). *Müze ve oyun kültürü*. Ankara: İmge.
- Öğülmüş, S. (2006). *Kişilerarası sorun çözme becerileri ve eğitimi*. Ankara: Nobel.
- Ömeroğlu, E., Büyüköztürk, Ş., Aydoğan, Y., Çakan, M., Kılıç Çakmak, E., Özyürek, A., Karayol, S. (2014). Okul öncesi sosyal beceri değerlendirme ölçeği öğretmen formunun geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik analizleri. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 3(8), 37-46. <http://dergipark.org.tr/egitimvetoplum/issue/5125/69800> sayfasından erişilmiştir.
- Önalan Akfırat, F. (2006). Sosyal yeterlilik, sosyal beceri ve yaratıcı drama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 39-58. <http://www.yader.org/index.php/yader/article/view/yader.2006.004/yader.2006.004> sayfasından erişilmiştir.
- Önder, A., Abacı, O., Kamaraj, I. (2009). "Müzelerin eğitim amaçlı kullanımı projesi": istanbul arkeoloji müzesi'ndeki marmara örnekleme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(25), 103-117.

- Önder, M. (2018). Contribution of plays and toys to children's value education. *Asian Journal of Education and Training*, 4(2), 146-149.
<https://doi.org/10.20448/journal.522.2018.42.146.149>
- Özer, M. & Yıldırım Polat, A. (2019). Okul öncesi dönemde müze ile eğitim: Öğretmenler ne biliyor? ne yapıyor?. *AJESI-Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 9(2), 396-430. <https://doi.org/10.18039/ajesi.577246> sayfasından erişilmiştir.
- Özmen, D. (2013). *5-6 Yaş grubu çocukların akran ilişkilerinin sosyal problem çözme becerisi açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Özmen, S.S. (2018). Müze eğitiminin gelişimi. *Humanitas*, 6(11), 301-324.
<https://doi.org/10.20304/humanitas.404777>
- Özrili, Y. (2019). Türkiye'deki müzelerin öğrenme amaçlı olarak yapılandırmacı eğitim yaklaşımına katkısı. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 46, 261-284.
- Öztürk Samur, A., Koçyiğit, S., İnci, E., Aydoğan, S. & Başara Baydilek, N. (2015). Impact of museum education on 60-72 months children's scientific processing skills, social skills and perception of museum. *International Journal of Academic Research*, 7(2), 231-236. <https://doi.org/10.7813/2075-4124.2015/7-2/B.43>
- Özyılmaz Akamca, G., Yıldırım, R.G., Ellez, A.M. (2017). An alternative educational method in early childhood: Museum education. *Educational Research and Reviews*, 12(14), 688-694. <https://doi.org/10.5897/ERR2017.3145>
- Özyürek, A., Tezel Şahin, F. & Gündüz, Z.B. (2018). Nesilden nesile kültürel aktarımda oyun ve oyuncakların rolü. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27(1), 1-12.
<http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=6fc9e7cf-884e-4dae-b9b1-968bb65cba7e%40pdc-v-sessmgr06> sayfasından erişilmiştir.
- Piscitelli, B., Anderson, D. (2001). Young children's perspectives of museum settings and experiences. *Museum Management and Curatorship*, 19(3), 269-282.
<https://doi.org/10.1080/09647770100401903>
- Pliogou, V., Gakos, S., Dedousi, N. (2018). Diversity and disability in visual arts, children's literature, play and creative writing: an educational program for children

- in early childhood education in a non-formal educational setting. *European Journal of Alternative Education Studies*, 3(2), 1-13.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.1320341>
- Rapp, W. (2005). Inquiry-based environments for the inclusion of students with exceptional learning needs. *Remedial and Special Education* 26(5), 297-310.
<https://doi.org/10.1177/07419325050260050401>
- Riggio, R.E. (1985). Assesment of basic social skills. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(3), 649-660. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.51.3.649>
- Rinn, R. C. and Markle, A. (1979). Modification of social skill deficits in children. In A. S. Bellack & M. Heren (Eds.), *Research and practice in social skills training* (pp. 107-129). New York, NY: Plenum. Retrieved from <https://books.google.com.tr/books?id=BPYHCAAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=tr#v=onepage&q&f=false>
- Rönkkö, M.L., Aerila, J. & Grönman, S. (2016). Creative inspiration for preschoolers from museums. *IJEC*, 48, 17–32. <https://doi.org/10.1007/s13158-016-0159-z>
- Samancı, O. & Uçan, Z. (2017). Çocuklarda sosyal beceri eğitimi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(1), 281-288.
<http://dergipark.org.tr/ataunisobil/issue/35347/425790> sayfasından erişilmiştir.
- San Bayhan, P. & Artan, İ. (2004). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. İstanbul: Morpa.
- Sancak, S. (2019). *Effects of group theraplay on social skills and problem behaviors of preschoolers in classroom environment*. Master's Thesis, Middle East Technical University Institute of Social Sciences, İstanbul.
- Sarkan Tosun, O. (2009). *Müze incelemelerinin ilköğretim okullarındaki görsel sanatlar eğitimine katkısı (Bolu ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Sivrikaya, G. (2017). Müzelerin keşif alanı olarak kullanımı. *Milli Eğitim*, 214, 123-135.
- Şahan, M. (2005). Müze ve eğitim. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4), 487-501.
- Şahin, A. Ş., (2008). *Çocuk resimlerindeki yaratıcılığın plastik açıdan analizi*. Yüksek Lisans Tezi, Yedi Tepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Şentürk, M.İ. (2019). *Preventing preschooler's social skill deficits through a child training program*. Master's Thesis, Boğaziçi University Institute of Social Sciences, İstanbul.
- Şimşek, H., Yıldız, M., Danacı Polat, B. (2019). Müze ve müzecilik. S. Buyurgan (Ed.), *Müzedede eğitim: Öğrenme ortamı olarak müzeler içinde* (s. 29-58). Ankara: Pegem.
- Taygun Altıntaş, Y. & Yıldız Bıçakçı, M. (2017). Erken çocukluk döneminde prososyal davranışlar. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 57, 245-261. <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS6999>
- Tersi, M. & Matsouka, O. (2020). Improving social skills through structured playfulness program in preschool children. *International Journal of Instruction*, 13(3), 259-274. Retrieved from https://www.e-iji.net/dosyalar/iji_2020_3_18.pdf
- Thornton, S. (1998). *Çocuklar problem çözüyor* (Ö. Kumrular, Çev.). İstanbul: Gendaş.
- Tunçeli, H.İ., Akman, B. (2014). Anaokullarına devam eden 6 yaş çocuklarının sosyal becerilerinin okul olgunluklarına etkilerinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 333-341. <http://www.jret.org/FileUpload/ks281142/File/32.tunceli.pdf> sayfasından ulaşılmıştır.
- Turanlı, S. (2012). *Oyuna dayalı müze etkinliklerinin öğrenci erişimi ve görsel sanatlar dersine karşı tutumları üzerine etkisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Usal, Y. & Buyurgan, S. (2010). *Okul öncesi eğitimde müzedeki öğrenmenin çocukların gelişimlerine katkısı*. 1. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Fırat Üniversitesi, Elazığ. http://www.bingol.edu.tr/documents/asos2016_bildiri_kitabi_final.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Usbaş, H. (2010). *Okul öncesi eğitimde müzelerden yararlanma programının 6 yaş çocukları üzerindeki etkilerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Uslu, Ö. (2008). *İlköğretim ikinci kademesinde görsel sanatlar derslerinde müze ile eğitimin etkileşimli (interaktif) ortamda gerçekleştirilmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Utku, Ç. (2008). *İlköğretim 5. sınıf düzeyi sanat eğitiminde, müze eğitiminin öğrencilerin tutumlarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uysal, A. (2014). *Anne destekli, anne desteksiz sosyal beceri eğitimi alan ve almayan okul öncesi çocukların sosyal beceri düzeyleri ve benlik kavramlarının karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uysal, H. (2016). *Eşsiz yıllar müdahale programı çocuk boyutunun uyarlanması ve programın etkililiğinin araştırılması*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ünal, F. & Pınar, Y. (2017). Erken çocukluk eğitiminde müze deneyiminin rolü. *İdil Dergisi*, 6(38), 2899-2917. <https://doi.org/10.7816/idil-06-38-18>
- Ünal, F. (2012). Observation of object preferences of interest bu children aged between 4 and 8 in museums: Antalya museum examples. *Procedia- Social Behavioral Sciences*, 51, 362- 367. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.08.173>
- Ünsal, F.Ö. (2010). *Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 60-72 aylık çocukların sosyal duygusal uyumları ile davranış sorunları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Vardi, Ö., Demiriz, S. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin çocukların meraklarına yönelik görüşleri. *e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 44-56. <https://doi.org/10.30900/kafkasegt.655872> sayfasından erişilmiştir.
- Vygotsky, L.S. (2004). Imagination and creativity in childhood. *Journal of Russian & East European Psychology*, 42(1), 7-97. <https://doi.org/10.1080/10610405.2004.11059210>
- Walker, O.L & Henderson, H.A. (2012). Temperament and social problem solving competence in preschool: influences on academic skills in early elementary school. *Social Development*, 21(4), 761-779. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2011.00653.x>

- Westwood, P. (2011). Commonsense methods for children with special educational needs strategies for the regular classroom (6th edition). London: Routledge. Retrieved from <https://epdf.pub/commonsense-methods-for-children-with-special-educational-needs-6th-edition.html>
- Wickens, K.A. (2012). Museums and community: The benefits of working together. *Journal of Museum Education*, 37(1), 91-100
<https://doi.org/10.1080/10598650.2012.11510721>
- Yağbasan, Ş. (2018). *60-72 aylık çocukların sosyal problem çözme becerileri ile ilkökula hazır bulunuşluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yılmaz Bolat, E., Kahveci, D. (2016). 4-6 Yaş Grubu Çocukların Bazı Değişkenlere Göre Sosyal Becerilerinin Karşılaştırılması. *Turkish Journal of Primary Education*, 1, 14-25. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tujped/issue/32340/369997> sayfasından ulaşılmıştır.
- Yılmaz, E. (2012). *60-72 aylık çocukların duyguları anlama becerilerinin sosyal problem çözme becerilerine etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Yılmaz, E. (2016). *48-72 aylık çocuklara yönelik sosyal problem çözme becerileri ölçeğinin geliştirilmesi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz, E., Ural, O. & Güven, G. (2018). 48-72 Aylık çocuklara yönelik sosyal problem çözme becerileri ölçeği' nin geliştirilmesi ve geçerlik-güvenirlilik analizi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(3), 641-652.
<https://doi.org/10.24106/kefdergi.411752>
- Yüksel, G. (1998). Sosyal beceri envanterinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(9), 39-48.
- Zembat, R. & Polat Unutkan, Ö. (2003). Problem çözme becerilerinin gelişimi. M. Sevinç (Ed.), *Gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar içinde* (s. 221-229). İstanbul; Morpa.

Zembat, R., Unutkan, P.Ö. (2001). *Okul öncesi dönemde çocuğun sosyalleşmesinde ailenin yeri*. İstanbul: Ya-Pa.

Ziv, Y. (2013). Social information processing patterns, social skills, and school readiness in preschool children. *Journal of Experimental Child Psychology*, 114, 306–320. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jecp.2012.08.009>

EKLER

EK 1. Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni

T.C.
MALATYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 61316475-44-E.18097463
Konu : Anket Uygulama İzin Onayı
(Şeyma Sultan BOZKURT)

25.09.2019

VALİLİK MAKAMINA

Gazi Üniversitesi Rektörlüğünün bila tarih ve bila sayılı yazılarında, Üniversitenin Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Şeyma Sultan BOZKURT'un Prof. Dr. Fatma TEZEL ŞAHİN'in danışmanlığında yürütmekte olduğu " Oyuncak Müzesinde Uygulanan Eğitim Etkinliklerinin Çocukların Problem Çözme Becerilerine, Sosyal Becerilerine ve Müzeye Bakış Açılarına Etkisinin İncelenmesi " konulu araştırmasına istinaden öğrencilere anket uygulamayı talep etmekte olup, Anket-Tez Araştırma ve Değerlendirme Komisyonumuz, 18/09/2019 tarihinde yapılan toplantıda; ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde, denetimleri ilgili okul müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmek üzere, derslerin aksatılmaması kaydıyla gönüllülük esasına göre anket uygulamasını uygun görmüş olup, Müdürlüğümüzce de uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Erhan PELİTOĞLU
İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

OLUR
25.09.2019

Ali DEMİR
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdür V.

Adres: Şht.Hamit Fendoğlu Cad. 44300 Merkez/MALATYA
Elektronik Ağ: malatya.meb.gov.tr
e-posta: ortaogretim44@meb.gov.tr

Bilgi için: Ortaöğretimşubesi Dahili4506-07-08
Tel: 0 (422) 280 44 00
Faks: 0 (422) 280 45 49

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden ecbc-c65d-3a6d-ae58-1033 kodu ile teyit edilebilir.

EK 2. Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği ve Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Kullanım İzinleri

Re: Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği

EY Elif Yılmaz <elifyilmaz@kmu.edu.tr>
19.03.2019 Salı 17:32
Kime: Siz

Merhabalar,

Öncelikle araştırmamıza gösterdiğiniz ilgi için çok teşekkür ederim. Geliştirdiğimiz Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği'ni araştırmamızda kullanabilirsiniz. Ancak ölçeğin uygulama ve değerlendirme süreci ile ilgili olarak Dr. Gülçin Güven (gulcinm@marmara.edu.tr) destek olmaktadır. Gülçin Güven hocamla iletişim kurabilirsiniz. Çalışmalarınızda kolaylıklar dilerim...

Dr. Öğr. Üye. Elif YILMAZ
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Temel Eğitim Bölümü
Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı
Karaman-Türkiye
Tel: 0 338 226 20 00 (4601)
E-posta: elifyilmaz@kmu.edu.tr

Kimden: "şeyma bozkurt" <sseymabozkurt@hotmail.com>
Kime: elifyilmaz@kmu.edu.tr
Gönderiler: 19 Mart Salı 2019 11:03:25
Konu: Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği

İyi günler Elif hocam,

İsimim, Şeyma Sultan Bozkurt. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim dalında tezli yüksek lisans yapıyorum. Danışmanım, Prof. Dr. Fatma Tezel Şahin hocam ile yapmak olduğumuz tez için, 2018 yılında Gülçin Güven ve Ozana Ural hocalarımızla geliştirmiş olduğunuz 48-72 Aylık Çocuklara Yönelik Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeğini kullanmak istiyorum.

Saygılarımla...

Re: Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği

GG Gülçin Güven <gulcinm@marmara.edu.tr>
26.03.2019 Salı 09:47
Kime: Siz

Şeyma merhaba,

Bu hafta şehir dışındayım ancak önümüzdeki hafta için seninle bir skype görüşmesi organize ederim.

2019-03-25 13:10, şeyma bozkurt yazmış:
İyi günler Hocam ölçek ile ilgili olarak eğitim mi almamız gerekiyor?
Saygılar...

[IOS için Outlook](#) uygulamasını edinin

Kimden: Gülçin Güven <gulcinm@marmara.edu.tr>
Gönderme tarihi: Cuma, Mart 22, 2019 11:21:00
Kime: şeyma bozkurt
Konu: Re: Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği

Şeyma merhaba,

İstanbul'a gelme durumun söz konusu mu?

2019-03-21 12:53, şeyma bozkurt yazmış:
İyi günler Gülçin Hocam,

İsimim, Şeyma Sultan Bozkurt. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim dalında tezli yüksek lisans yapıyorum. Danışmanım, Prof. Dr. Fatma Tezel Şahin hocam ile yapmak olduğumuz tez için, 2018 yılında Elif Yılmaz ve Ozana Ural hocalarımızla geliştirmiş olduğunuz 48-72 Aylık Çocuklara Yönelik Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeğini kullanmak istiyoruz. Elif Hocam ile iletişime geçtim. Sizinle görüşmem gerektiğini söyledim.

Saygılarımla...

YA Yasemin Aydoğan <yaseminaydogan@yahoo.com>
10.07.2019 Çarşamba 15:09
Kime: Siz

 osbed öğretmen formu.doc 123 KB

 7. 8-OSBED ANNE-BABA FOR... 122 KB

2 ek (245 KB) Tümünü indir Tümünü OneDrive'a kaydet

Prof. Dr. Yasemin AYDOĞAN
Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi
Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi AD.
Tel: 0 312 202 1655
e-ileti: yaseminaydogan@yahoo.com
yaseminaydogan@gazi.edu.tr

EK 3. Veli İzin Dilekçesi

Sayın veli,

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi bölümünde yüksek lisans yapmaktayım. "Oyuncak Müzesinde Uygulanan Eğitim Etkinliklerinin Çocukların Problem Çözme Becerilerine, Sosyal Becerilerine ve Müzeye Bakış Açılarına Etkisinin İncelenmesi" konulu tez çalışmasını yürütmekteyim. Tez çalışmamda amacım, düzenli aralıklarla gerçekleştirilen müze gezilerinin çocukların problem çözme becerilerine, sosyal becerilerine ve müzeye bakış açılarına etkisini incelemek. Bunun için velisi olduğunuz öğrenci ile çalışmak istiyorum.

Çalışma kapsamında, problem çözme ve sosyal becerileri belirleyebilmek açısından çalışmadan önce ve sonra test uygulaması yapacağım. Uygulayacağım ölçek, çocukların psikolojik gelişimleri açısından uygun hikayelerden oluşan bir ölçektir. Araştırmada, çocuğunuzun verdiği cevaplar kesinlikle gizli tutulacak ve bu cevaplar sadece bilimsel araştırma amacıyla kullanılacaktır. Çocuğunuzun kimlik bilgileri kesinlikle gizli tutulacaktır. Test uygulaması bittikten sonra, çocuklarla ve sınıf öğretmenini ile birlikte, 16 Ekim 2019 - 13 Aralık 2019 tarihleri arasında her hafta çarşamba ve cuma günleri olmak üzere haftada iki gün , 09.30-12.00 saatleri arasında Oyuncak Müzesine ziyaret gerçekleştireceğiz. Müze ortamında, zengin içerikli materyallerle çocukların ilgisini çekecek eğitim etkinlikleri yapacağız. Çocuğunuzun çalışmaya katılmasına izin veriyorsanız aşağıdaki izin dilekçesini doldurmanızı rica ediyorum.

Araştırma ile ilgili sorularınızı aşağıda yer alan telefon numarasını ya da mail adresini kullanarak yöneltebilirsiniz.

Saygılarımla,

Şeyma Sultan BOZKURT

Gazi Üniversitesi

Tel: 0533 618 60 18

e-posta: sseymabozkurt@hotmail.com

A İLKOKULU MÜDÜRLÜĞÜNE

Velisi bulunduğum okulunuz anasınıfı öğrencisi
.....'in ...16 Ekim-13 Aralık 2019
tarihleri arasında haftada iki gün, öğretmeni
.....refakatinde
.....
..... gezisine katılmasına izin
veriyorum.

..... / /

.....

Veli

Adres :

Telefon :

EK 4. Oyuncak Müzesi Gezi Planı ve İzin Dilekçesi

GEZİ PLANI			
GEZİ TARİHİ: 16 Ekim- 13 Aralık 2019 tarihleri arası her hafta Çarşamba ve Cuma Günleri			
GEZİ YERİ: Oyuncak Müzesi			
GEZİYE ÇIKIŞ SAATİ: 09.30			
GEZİDEN DÖDÜŞ SAATİ: 12.00			
GEZİYE HANGİ ARAÇLARLA GİDİLECEĞİ: Yürüyerek			
GEZİ KAFİLE BAŞKANI: Sınıf Öğretmeni, Araştırmacı			
Takip Edilecek Yol : İnönü Caddesi Toplam Yol Uzunluğu : 350 metre		İLK YARDIM MALZEMESİ: Yara Bandı	
GEZİYE KATILACAK SINIF VE ÖĞRENCİ SAYILARI:			
ŞUBE	ERKEK	KIZ	TOPLAM
Sabah Grubu	11	7	18
GEZİNİN AMACI: Oyuncak müzesinde uygulanan eğitim etkinliklerinin çocukların problem çözme becerilerine, sosyal becerilerine ve müzeye bakış açılarına etkisinin incelenmesi.			
GEZİNİN KONUSU: Oyuncak Müzesi Eğitim Etkinlikleri			
GEZİ İÇİN ÖĞRENCİLERE VERİLECEK İNCELEME ÖDEVİ: Her etkinlik sonunda değerlendirmeler yapılacaktır.			
DEĞERLENDİRME(GEZİYE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ) Gezinin öğrencilerin, sosyal problem çöze becerilerine, sosyal becerilerine ve müzeye bakış açılarına olumlu katkılarının olacağı düşünülmektedir.			
..... ARAŞTIRMACI/...../..... ÖĞRETMEN/...../..... Müdürü Okul			

A İLKOKULU MÜDÜRLÜĞÜNE;

MALATYA

16.10.2019-13.12.2019 tarihleri arasında her hafta çarşamba ve cuma günleri 09.30–12.00 saatleri arasında, Oyuncak Müzesi'ne, yukarıda belirtilen amaç doğrultusunda gezi yapılacaktır.

Gezi için ön çalışmalar yapılarak, gerekli tedbirler alınmış olup, gezi sorumluluğumuz altında yapılacaktır.

Gereğinin yapılmasını arz ederiz.

Araştırmacı

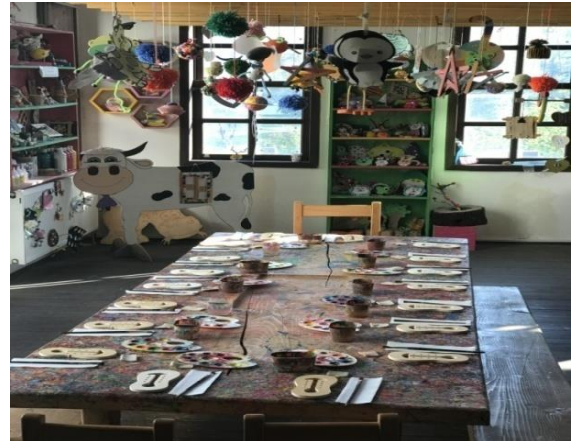
Okul öncesi Öğretmeni

Okul Müdürü

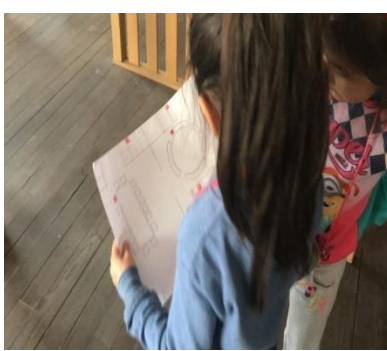
EK 5. 2. Hafta Yapılan Okul Gezisinden Kareler

EK 6. Önceden Hazırlanan Oyuncak Müzesi Eğitim Ortamı Örnekleri ve Uygulanan Eğitim Etkinliklerinden Kareler

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR